

Berbang

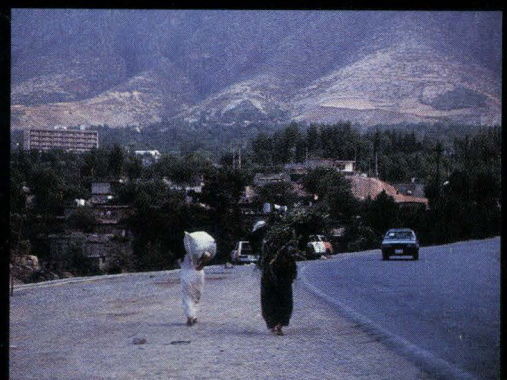
82-83

Kovara Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê

Rojek nû li
Dîroka
Kurdistanê

Gelê Kurd!
Perleman
li We Pîroz
Be

Parlamento ya Nete-
weyî ya Kurdistanê
Rûpel 31

Naverok

Quncika Huqûqi
Rûpel 16

Rojeva mehê
Rûpel 4

komelên Me
Rûpel 12

Beşa Kurmanciya Jorîn

Rojeva Mehê -Vildan Tanrikulu.....	4
Dersên Hilbijartinên - Reşîr Burhan.....	6
Ciwazîxwaz û terorîst Dewleta T.C.ye M. Can Azbay..	7
Dîtin, Raman û Rexne- Malmisaniy.....	8
Dîtin, Raman, Rexne- Şermîn Bozarselan	10
Protestoya Rewşenbîrên Kurd	11
Komelên Me- Komela Jinên Demokrat yên.....	12
Quncika Huqûqi	16
Dîrok, Belge- Zînar	17
Zînar- M. Emin Hawramî	22
Kurd hewceyî cîns û - W.Şoreş Zîrek	26
Çîroka tarîxî Klêopatre- Bîşarê Sekman	27
Agahdariyên Komela Jinên Demokrat	30
Parlamento ya Neteweyî ya Kurdistanê civiya.....	31
Navên Endamên Perlementoya Kurdistan.....	32
Li Başûrê Kurdistan Hukûmet Hat Avakirin.....	35
Nameyên Pîrozbahî yên Federasyonê.....	36

Beşa Zazakî

Di zeri da millet a Kurdan di, şêrê welatî camêr do nêmerd Elişêr	
Koyo Berz.....	37
Çend Helbest ji Faruk Yaqup.....	39

Berbang

Organ för Kurdiska riksförbundet
Organa Federasyona Komelên
Kurdistanê li Swêdê

Ansvarigutgivare / Berpirsiyar
Xebat ARIF

Redaktion
Beroj Akreyî, Bûbê Eser,
Cemal Batun, Dîlan Dersîm,
Hemît Kiliçaslan, Xorto,
Xebat Arif, Mustefa Aydoğan
M. Hînbêşîj

Sättning och Layout

Bûbê Eser, Cemal Batun, Dîlan Dersîm

Adress : Box 490 90, 100 28 Stockholm-Sweden

Telefon 08 / 632 85 85

Telefax 08 / 650 21 20

Postgiro : 64 38 80 - 8

Prenumeration / Abone

Meqam/ Myndigheter 300 Skr

Kes / Enakilda 200 Skr/ kr.

Anons: Insidor / Rûpelên navîn 1500 Skr.

R edaksiyon ne berpirsiyara nivîsarên bi înzê û gotinên
Federasyonê ye .Nivîsarên ku ji Berbangê re tîrî şandinheke
çap ji nebîrî li xwedî nayên vegerandin.

ISSN - 0281 - 5699 Sal: 11 Hejmar: 5-6/ 92
24. 05. 1992s

Damezrandina Federasyonê : 06. 06. 1981
Çapkirina hejmara yekem a Berbangê : 07/1982

BERPIRSIYARÎYÊN ROJANE

Vildan Tanrikulu

Li başûrê Kurdistanê em dibin şahidên bûyerên dîrokî. Wekî endamê delegasyonê çavdêr yê Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê; ji bo hîlbijartina giştî li başûrê Kurdistanê, ez bi xwe di nav vê pêvajoyê û hengavên girîng yên dîrokî de jîyam. Bi encama hîlbijartina giştî ku di 19 Gulanê 1992 yan de çêbû Parlamento Neteweyî ya Kurdistanê di 4 Hezîranê 1992 yan de vebû û ber bi avakirina civateke nû, civateke azad û demokratîk gavên girîng li beşeke welatê me hatin avêtin.

Hîlbijartina giştî di rewşeke fiilî ya şer de hat birêvebirin. Ev beşa welatê me ji aliyek ve hin di bin tehdîda rejîma dîktator ya Baasê û Saddam Huseyîn de ye. Nêzî ji 1/4 ji erdê Kurdistanê Başûr di bin nîrê vê dîktatoriyê de ye. Tehdîdên dewletên din yên kolonyalist, nemaze ji yên Turkiye û Îranê jî li gel vê yekê bidin ber çavan, ev rewşa fiilî ya şer hîn baştir derdikeve holê. Gelê Kurd û serokatiya wê ya siyasî di rewşeke weha de hîlbijartinek giştî bi awayek demokratîk û azad bi cî anî. Ji hêzên Îslamî heta Partiya Komunîst bi heft listeyên cuda beşdarê hîlbijartinan bûn. Tevî gazind û kêmaniyan ku di rewşeke weha de dikare bê holê (Daxuyaniya delegasyona Federasyonê ku di hejmarê 81 an ya Berbangê de hatiye belavkirin) siyaneta encamên hîlbijartîna hat girtin û Parlamento

Neteweyî ya Kurdistanê bi 105 endamên xwe yên hîlbijartî ve di 04.06.1992 yan de li Hewlêrê civîna xwe ya yekem çêkir. Ev yek, di rewşeke weha de, çî jî aliyê siyasî û çî jî aliyê civakî, aborî, kulturî ve serketinek girîng û tecrubeyek biserketî ye ku divê welatparêzên Kurdistanê li her aliyê Kurdistanê bi awayek fireh li ser rawestînin. Neteweyek ku heta nûha jî bo xwe, bi dengên xwe muxtarek jî hîlnebijartiye, tev strukturên wê yên neteweyî hatine hilweşandin, ev girîngî eşkere dibe.

Ji aliyê din beyan û helwestên dewletên dagirker, Turkiye, Îran, Irak û Suriye li hember hîlbijartinan, divê gelek bi diqqet bînin analîz kirin da ku gelsên li pêşîya zelalkirina statuya siyasî ya vê beşa welatê me û li tevahiya Kurdistanê bê fahmkirin. Turkiye hîn jî li "Bakûrê Iraqê" ji valahiya otorîtê behs dike. Îran gaziya jî Turkiye û Suriye yê re jî bo mudaxelekirina bihevêre li hember avakirina dewletek serbixwe ya kurd li herêmê, wekî encamek pêşveçûn û rûdanên li başûrê Kurdistanê dide pêş. Suriye her çend wekî wan dewletên din bi dengê bilind nerazîbûna xwe nayne ziman jî lê ew "bêdengî" bi xwe helwestê wan ya ne dost dîyar dike. Iraq hin di destpêkê de hîlbijartîna û encamên wê ne qanûnî û ne meşrû îlan kiriye.

Ji aliyê din ve jî karûbarên xwe yên raya giştî ji bo ku alîkariyên dewletan, ji bo avakirina Kurdistanê Hukumeta Kurdistanê Başûr û dezgehên wê yên fermî muhattap bigrin, bi awayek berdewamî û firehtir bi rêve bibin. Tenê bi vî awayî ew mîlyon û mîlyarên ku tînin behskirin dikare ji bo avakirina Kurdistanê bi rastî jî bînin bikaranîn.

Li vê derê divê em ji bîr nekin ku her çend îro di warê navneteweyî de jî bo gelê me li başûrê Kurdistanê, piştgirî û alîkariyek fireh heye jî wekî di gelek beyanên jî serokatiya siyasî ya Kurdistanê Başûr de diyar dibe, ev alî-

karî û piştgirî ne di çarçoveyek fireh ya siyasî de ye. Li ser statuya siyasî ya Kurdistanê Başûr, bîr û rayên dewletan bi piraniya jî daxwazên gelê me û yên serokatiya siyasî dîr e. Wan statukoya siyasî ya mewcûd kirine bîngeh. **Bê guman ev yek jî di gelek aliyên de bêaramî û nezelalbûnek jibo pêşeroja vê beşa welatê me derdixe holê.** Di vî warî de dixwazim bi tenê beyana fermî ya wezaretê kar û barê derve ya Dewletên Yekbûyî ya Amerîka (DYA) ku di 15.05.1992 yan de li ser hîlbijartina hatibû belavkirinê bi nav bikim. "Wekî me çend car gotiye, em piştgiriya wê yekê, ku li bakûra Iraqê hebûneke siyasî ya serbixwe derxe holê, nakin".

Ji rewşa rojane ya başûrê Kurdistanê, ji wan sezgehên ku hatine avakirin û tînin avakirin, ji helwestên dewletên dagirker gelek eşkere dîyar e ku li beşeke welatê me wekî encamek ji xebat û têkoşîna bi salan, destkeftîna dîrokî, fîrsetên girîng derketine holê. Parastina van destkeftinan û bikaranîna van fîrsetan ne tenê ji bo gelê me yê li başûrê Kurdistanê, her wisa li tevahiya Kurdistanê wekî berpirsiyariyek girîng li pêş e. **Bê guman li başûrê Kurdistanê gelê me bi xwe û bi sazgehên neteweyî; wekî parlamento û hukumeta ku piştî hîlbijartinan hatiye avakirin di her qada jîyanê de ji bo avakirina civatek nû bi xebat û fedakariya rojane vê berpirsiyariya xwe bi cî tîne. Lê biserketina van hewldanan pêwîstî alîkarî û piştgiriya ye. Kurd li tevahiya dinyayê, li her cîhên ku lê dijîn, dikarin û divê bikaribin bi xwe alîkarî û piştgiriya vê pêvajoya avakirina civat û jîyanê nû bikin û alîkarî û piştgirî ji gel, rêxistin û dewletên dinyayê ji bo vê pêvajoyê peyda bikin.**

Pîrsa herî girîng ku îro di rojevê de ye, rewşa aborî ya başûrê Kurdistanê ye. Li gel vê pîrsa girîng ku jîyana gelê me yekser û rojane dike bin tesîra xwe, pîrsek din jî wekî li jor jî hat behskirin pîrsa statuya siyasî ya Kurdistanê Başûr e.

Îro ji ber statuya siyasî ya Kurdistanê Başûr alîkariyên însanî ku ji aliyê dewletan ve bi rîya Yekitiya Neteweyan (YN) tînin amadekirin, zêdeyî %2-3 nahiye Kurdistanê. Gelek sedemên vê yekê hene. Du sedemên girîng ew in ku piraniya wan alîkariyên ku ji aliyê YN tînin amadekirin, ji bo mesrefên personal û rêxistinî ya YN tînin xerckirin. Sedemek din ya girîng jî newekhevîya bu-

hayê Dolarê yê fermî ya li Iraqê û yê reel(rastî) di bazara Kurdistanê de ye. Bê guman ez naxwazim ku behsa her hewldanên ku rejîma Baasê ji bo pêşlêgirtina alîkariyên însanî li Kurdistanê Başûr dike, li vir bînim ziman. Ev yek baş tê zanîn. Ev rewş ji aliyê nûnerên rêxistinên Kurd yên avakirinê wekî KRA, KRO, KSRO, KARDÖ ûwd. nûnerên rêxistinên siyasî û her wisa ji aliyê serokê hukumetê Dr. Fuad Mehsûm ve bi zelalî hatiye diyarkirin. Ji aliyê din ve jî nûnerên rêxistinên însanî ku bi projeyên xwe yên avakirinê re mijûl dibin jî kêma zêde bi van bîr û rayan re ne. Ev rewşa ku hat behskirin, perspektîfa xebata alîkariya avakirina Kurdistanê zelaltir dike. Alîkarî divê yekser bigihe Kurdistanê û proje li wir bîn amadekirin. Di vî warî de ji aliyê ve em Kurd li derveyî welat dikarin bi rêxistinên demokratîk û însanî re hevkarîyên xwe xurttir bikin, da ku projeyên avakirinê yekser bi destê van rêxistinên li Kurdistanê bîn amadeki-

dezgehên Kurdistanê Başûr ve xwedî çî û roleke girîng e.

Aliyekî din yê pîrsa rojane li pêş gelê me yê li başûrê Kurdistanê jî wekî li jor hat binavkirin, statuya siyasî ye. Wekî tê zanîn di her beyanên ku li ser vê yekê tê kirin, tevahiya dewletên dinyayê, behsa yekîtiya erd (teritorium) ya Iraqê dikin. Biryarên ku di sazgehên navneteweyî de jî hatine girtin wekî biryara 688 ya Komîta Parastinê ya YN, li ser pîrsa gelê kurd wekî pîrsek navxwe ya Iraqê behs dikin. Dewletên dinyayê, taybetî jî her sê dewletên din yên dagirker parastina yekîtiya erda Iraqê û ya rojhilata navîn bi giştî di her fîrsetekê de tînin rojevê. Ev beyan û helwestên ku ji raya giştî re tînin eşkerîkirin rastiya problemên li pêş statuya siyasî ya Kurdistanê Başûr hîn zelaltir dike. Perçûn û wê dîtina ne adil, ne rast bi tenê bi hewldanên gelê me li başûrê Kurdistanê û dezgehên wî yên neteweyî wekî parlamento û hukumetê ve ne mumkun e. Ji bo vê yekê, ji bo

Daxwaza gelê Kurd, îrada gelê Kurd li başûrê Kurdistanê bi hîlbijartinan derketiye holê. Dinya divê guh bide vê daxwaz û îrada gelê Kurd. Û parlamentoya neteweyî û hukumeta Kurdistanê wekî nûnerên gelê me, di vê beşa welatê me de bi her mafên hiqûqî yên navneteweyî ve bê qebûlkirin, bê naskirin.

fên neteweyî û demokratîk yên gelê Kurd, ji perspektîfa "pîrsa navxwe ya dewletê" dernekeve, ev perspektîf berî her tiştî di raya giştî ya dinyayê de neyê rakirin û tesîra xwe li ser polîtîka yên dewletan de nîşan nede problema statu-

tuya siyasî ya Başûrê Kurdistanê çareser nabe. Xebatek jî bo vê yekê divê wekî perspektîfê neteweyî jî bo mafên neteweyî û demokratîk yên rewa yên gelê kurd bê birêvebirin bêyî ku ev xebat xwe bi polîtîkaya resmî ya hukumeta Kurdistanê û hêzên Kurdistanê bi sînor ke. Ji ber ku şikestina perspektîfa raya giştî ya cihanê û dewletan berî her tiştî dê kar û barên hêz û dezgehên neteweyî yên Kurdistanê li her aliyê Kurdistanê hêsantir bike. Daxwaza gelê Kurd, îrada gelê Kurd li başûrê Kurdistanê bi hîlbijartinan derketiye holê.

Dinya divê guh bide vê daxwaz û îrada gelê Kurd. Û parlamentoya neteweyî û hukumeta Kurdistanê wekî nûnerên gelê me, di vê beşa welatê me de bi her mafên hiqûqî yên navneteweyî ve bê qebûlkirin, bê naskirin.

Avakirina her quncîkek welatê me, zelalkirina her awayên statuya siyasî li her cihê welatê me berpirsiyariya her Kurdekî welatperwer e. Ji bo bicihanîna van berpirsiyariyan xebat û fedakariyên hîn zêdetir, girtina siyaneta hevûdu, hevkarîyên di her war û qadên jiyane de, li her derê ku em lê dijîn, pêwîstîyek e.

14.07.1992, Stockholm

rin û em bi xwe bi rêxistinên xwe ve bi wan rêxistinên ku li Kurdistanê bi karên avakirinê re mijûl dibin, pêwendiyên xwe xurttir bikin. Ji aliyê din ve jî karûbarên xwe yên raya giştî jî bo ku alîkariyên dewletan, ji bo avakirina Kurdistanê Hukumeta Kurdistanê Başûr û dezgehên wê yên fermî muhattap bigrin, bi awayek berdewamî û firehtir bi rêve bibin. Tenê bi vî awayî ew milyon û milyarên ku tînin behskirin dikare ji bo avakirina Kurdistanê bi rastî jî bîn bikaranîn. Bê guman di vî warî de peywendî, hevkarîyên xurt çî di navbeyna rêxistinên demokratîk yên Kurdistanê li derveyî welat de û çî jî bi hukumet û

bicihanîna mafên neteweyan ku bi peymanên navneteweyî ve hatine tesbît kirin, wekî "mafê tayîn kirina çarenivîsa xwe ji bo her neteweyek" xebatek pîr alî, berdewamî û fireh divê. Dewletên ku jî bo hiqûqeke adil û navneteweyî behsa bicihanîna peymanên navneteweyî dikin, di rewşa gelê Kurd ya li başûrê Kurdistanê bi taybetî, bi giştî jî ji bo gelê kurd li tevahiya Kurdistanê divê standartekê bikar bînin. Ji bo vê yekê xebata ronîkirina raya giştî, xebata piştgiriya sazgehên neteweyî li başûrê Kurdistanê, hêsankirina kar û barên parlamento û hukumeta Kurdistanê Başûr berpirsiyariyê acil û girîng e. Eşkere ye ku heta pîrsa gelê kurd, ma-

DERSÊN HILBIJARTINÊN BAŞÛRÊ KURDISTAN

Reşîr Burhan

Li başûrê Kurdistanê hilbijartinên ji bo Belediyê, parlamantoya Netewî û Serokayi ya Polîtîk pêk hat. Gelê Kurd cara yekem ji bo diyarkirina îrada xwe çûn ser sendoqan. Bûyera hilbijartinê di dîroka Kurdistanê de rûpelek nû vekir û ji bo Rizgariya Neteweya Kurd pêvajoyek taze destpêkir.

Bê şik, Netewa Kurd di vê pêvajoyê de dikeve rewşek alozi û dînamîkî. Lê belê di pêşerojên wê de jî ewê hin astengiyên ne diyar bi xwera bîne. Gelê me di pêvajoyeke rast deye û pêwîst e vê pêvajoyê bimeşîne. Ez dikarim vê pêvajoyê awa bidim naskirin. Rizgarî, Dezgehên Netewî û jî nûvde ava kirin. Evan her sê xalên pêvajoyê hişk bihev re girê dayî ye.

Hilbijartin, xala bingehîn ya îdarekirina demokratîk e. Bes, ne her hilbijartin. Tenê ew hilbijartin dibe demokratîk, ku îrada gel, ya azad di wir de were diyarkirin. Bes tenê bi hilbijartinek azad îdare ya demokratîk naye damezrandin. Ji bo bikaranîna fonksiyonên demokrasî wek sistemek polîtîk; pêwîst e hemû mekanîzmên wê were damezrandin û were bikaranîn. Heta evan xalana nebin; pêkhatina sistema demokrasî ne mumkune (ne gengaze). Li gor raya min demokrasî, wek sistemek polîtîk ku îdareya wê ne demoratîk be, wê Rizgariya Kurdistanê, dezgehên wê yî netewî û jî nûvde avakirin ewê gelekî zehmet be. Ez dibêjim pêvajoya Rizgariyê; ji ber ku gelê Kurd qedera xwe dixê destê xwe. Ez dibêjim Dezgehên Netewî; ji ber ku gelê Kurd bingeha organên dewletê datîne. Û ez dibêjim jî Nûvde Avakirin; ji ber ku gelê Kurd jî nûvde bajar û gundên xweyî wêran ava dike. Gelê Kurd li başûrê Kurdistanê qedera xwe dixê destê xwe û organên xwe bi metodên (awayên) demokratîk pêk tîne.

Gava zirakbûn û îrada azad ya gelê Kurd bibe yek; tu sedem namîne ku gund û bajarên Kurdistanê neyne avakirin. Û gava Kurdistan dibe berhema gelê Kurd, girîngiya konjukturên navnetewayî û faktorên derve ewqas mezin dibe. Ev dersa yekeme.

Dersa duyem: Ji bo sedemên wek "tecrûba me tuneye," gelê me nezane"

an jî "hêzên derve wê midaxele bike" pêwîst e hilbijartin neyê texîr kirin. Hilbijartina demokratîk ya li başûrê Kurdistanê pêk hat, mîna gelek hêjaye li rojhilata navîn de. Ji ber ku hilbijartinek awa li tu dewletên cîran de pêk nehate. Di dîroka Îran û Tirkîyê de ne mumkun e hilbijartinek weha bête dîtin. Ji xwe ewê gelek komîk be ku em behsa dewletên Ereba bikin.

Ji destpêka xebata hilbijartinê het roja dengdanê, hemû hêzên Kurdistanê (ji îslamiya heta komunîsta) bi hemû rêyên ajîte û propaganda beşdarî hilbijartinê bûn. Li gor raya min piştî hilbijartina li Îsraîl, di rojhilata navîn de hilbijartina herî demokratîk li başûrê Kurdistanê çê bûye. Bes mirov dikare yek rexne li vê hilbijartinê bigre ku ew jî; tu pêwîstiya "Baraj"ê di vê hilbijartinê de tune ba.

Dersa sêyem jî ev e; Di hemû pêvajoya xebata hilbijartinê de li kolonên bajar û gundan de hêzên çekdar digeriyan. Ew hêzên çekdar jî girêdayî rêxistinên Kurd bûn. Lê dîsa jî di navbeyna wan de tu şer çê nebû û xwîn nehate rijandin. Meselên di navbeyna hêzên ji hev cûda, bi awakî demokratîk û bê xwîn rijandin were çareser kirin gavek pir hêja ye û gelê Kurd bi pêkhatina vê metodê tu carî zerarê nabîne.

Metodên halkirinê yên ji dervayî vêya bê fêde ye. Tecrûbeyên me yên di vî warî de vêya baş dide xuyakirin. Divê ev rêya rast bête meşandin. Yanî li hember dujmin em bihev hereket bikin û cûdabûnên xwe bêyî xwînrijandinê halbikin.

Dersa çaran ev e ku me hevçerxbûna xwe îrada me û siyaneta xwe ya ji bo mirovatiyê rê dinyayê da. Ger me li ser vê rêya hanê meşa xwe berdewam bikin, ji bo doza me sempatiya gelên dinyayê dê bêtir bibe.

Dersa pêncem; Tenê bi hilbijartinan, civateke modern nikare bête avakirin. Ger mirov nispeta xwendin û nivîsandinê bilind neke; çanda neteweyî giringtir neke; ji herêmtî û aşitiyê xwe xelas neke, qanûnên hilbijartinê partiyên azadiya fikir komele û sendîkan tunebin; mueseseyên qanûncêkirin, birêvekbirin û dadgehkirinê jî hevneyê veqatandin; çerçewa berpir-

siyarî û selahiyeta wan neyê tespîtkirin, wê çaxê civakek demokratîk nikare bête avakirin.

Meclîsa neteweyî ya ku bi îrada gel hatiye hilbijartin divê bê ku bi derengî keve an qanûnan derxe.

Dersa Şeşem; Organa qanûncêkirinê organa herî bilind e. Tu selahiyetên organa qanûncêkirinê nikare dewrî hinek mueseseyên din bikin. Di pîrsa neteweyî de biryar divê ya meclîsê be. Divê karên Cephê, partî û meclîsê tevlihev nebin. Ger karên van muesesan tevlihev bibin, wê demê mirov nikare behsa îrada gel bike.

Dersa heftan; Di hilbijartinên Başûrê Kurdistan de, mafê di îdare de xwedî peyvbûnê ji bo hemû eqaliyetan hate naskirî. Nuha eqaliyetên li vî perçewelatê me di îdarekirina civakê de xwedî peyv û biryarin.

Ev bûyer di herêma me de, cara yekem li Başûrê Kurdistanê peyda buye. Divê niqte de ji Îsarîlê jî pêşdetir e.

Dersa heştam; Muesesayên hatine hilbijartin divê li ser navê gelê Kurdistanê bi dinyê re têkiliyan deyne. Vêya jî bo dahatiya welatê me ewleyîyeke û ji bo peşveçûna we firsetek e.

Dersa nehem; Perçeyên din yê welatê me divê hem di warê maddî û hem jî di warê manewî piştgirî û alîkariya mueseseyên hilbijartî yê Başûrê Kurdistanê bikin. Li gor baweriya min evan mueseseyan dê bibe dendikên mueseseyan ku di rojên pêşde li tevaya Kurdistanê bête avakirin dê bibe kana serbilindiyê ji bo me û îmkana pesindariya me. Jî aliyê din ve jî ji bo ku pêvajoya rizgariya welêt damezrandina organên dewletê û avakirina civakê neke alîkarê têkoşîna ku li perçeyên din tête meşandin, tu sebeb tuneye.

Dersa dehem; Kurdên ku li dervayî welêt dijîn divê bi giraniyek pir mezin piştgiriya hêzên demokratîk û humanîst wergirin. Ji bo avakirina Başûrê Kurdistanê divê xizmetên teknîk û maddî bête pêşkêşkirin.

Em Kurdên ku li dervayê welêt dijîn divê jî rastî û karakterê pêvajoya ku îro li welatê me tête jiyandin herket bikin û mueseseyên xwe yê neteweyî damezrinin. Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê di vî marî de mîna nakeke berbiçav e. Divê em hejmara mînakên weha pirtir bikin.

CÊWAZÎXWAZ Û TERORÎST DEWLETA T.C. YE

M.CAN AZBAY

Şerê ku li dijî gelê me tê meşandin gîhaye dereceyêke bilind. MGK (Komisyona Parastinê ya Millî) bi dîrektîf û dezgehên xwe bi giştî li hember gelê Kurd rakirine. MGK eşkere daye diyarkirin ku pirsgirêka Kurd bi "Zordestiyê" hal bike. Li Tirkiyê tu carî "dadmendî", "demokrasi" (demokrasiya burjûwazî) pêk nehate. Di destûra T.C. de gelekî eşkere tê diyarkirin ku di "îdara welêt" de desthilatdar MGK ye. Hukumet ji komek kesên ku biryarên MGK birêve dibe pêk tê. Kadroyên MGK jî ji nava kadroyên Kontra-Gerilla tên. Wekî din jî leşker tu carî ji îqtidarê dûr nakevin. Bi tenê carna xwe didin paş û li paşiya perdê "bûkikê" xwe dileyîzênin. Li gor şertên AGIK-ê çûyîn û gotinên wek van tev derewin. Danezanînen wiha gelek caran dibin nav ji bo serdestiyên nuh. Ev corê pakêtên bi navê demokratîkbûnê di rastiye de vekirina şerekî lewîtiye ku li dij gelê me tê meşandin. Binav kirin bitenê rûgihartine. Wek rojê tê xuyakirin ku welatê me kirine gola xwînê.

Li gor vê çarçova giştî rewşa me van çendê han zelal bû. Hukumetê biryarên MGK hawaleyî dadgeha destûra bingehîn kir û belgeyên resmî kir qanûn ku girtiyên Kurd neyên berdan. Ev kirinên wan armançên wan yê li

hember gelê Kurd bi me dide zanîn. Biryarên dadgehê ji bo me li hundur û li derve çekê propaganda siyasî bê hempa ye. Divê em vî çekî baş bikar bînin. Ji bo eşkerekirina T.C. kirinên wan yê dûtî, farqa navbera Kurd û Tirk, muanecyeyê cewaz ya hûqûqî dîrokî li hember kurda pêkhatî, di şertên heyî de bêparbûna kurdan ji mafê hûqûqî belgeyên bêhempane. Divê ev ji cihanê re bê gotin û eşkerekirin. Şaşbûn, biguhveavîtin şikestineke cidî ye. Bi sala ye ku ew me bi cewaziyê gunehkar dikin lê di rastiye de ew bixwe ne yên "cêwazixwaz". Ji bilî vê demê Suleyman Demirel bi numûna "Bader-Mainof" diyar dike û dibêje: "em jî, em ê wilo bikin" bûyerek cidî ye. Mana wê ewe ku dibêje ku emê li hundur û derve berê xwe bidin da ku gelê Kurd ji holê rakin. Ji ber vê û li gor me yên hundur divê ev tiştan werin kirin:

1- Berî her tiştî divê ev biryar here Dîwana adaletê ya Ewrûpa. Komisyona mafê mirovan ya Ewrûpa;

2- Rêxistina efûyê ya navnetewî (Emnesty International), Helsinki Wach û jê werin agadarkirin, tesîr li ser T.C. bê çekirin;

3- Li ser cewaziya Tirk-Kurd bingehê zanebûnê birastê bixin û Komîsyona Ewrûpa, rêxistinên ji bo mafên mirovan, rêxistinên dostên kurdan, û parlementerên sempatiya xwe ji bo ge-

lê Kurd hene re aghdarî bikin û wan bikin xwedî zanebûn;

4- Vê biryarê û netîceyên wê yên praktîk bi çapemeniya Ewrûpa bidin nasandin, rûyê sîstema hûqûqê ya tirkiyê heşkere bikin û xalên destûra bingehîn a T.C. yên li ser vê bide xuyakirin, teşhîr kirin;

5- Li Kurdistanê bi kampanyên tebayî cewaziya Tirk û Kurd tê hûnandin û kesên ku li şexsiyeta netewî bi şik meyzedikin divê bêne şiyarkirin;

6- Ji bo şeherezayên Tirk divê propagandayek xurt bête kirin da ku tewrek zelal bidin xuyakirin.

Bi a min divê ev tev bi rêxistinî werin kirin. Ev, bi riya Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê yan jî di bin navê Komîta Girtiyande dikare bê organîzekirin. Lê ku bahweriyên di serokatiyan van karan di vî warî de hemfikirbin...

Dadgeha destûra bigêhîn xala: "Xala taybetî bo girtîgeha terorîstan" qebûl kiriye, di rojên dawî de Suleyman Demirel û Turgut Ozal jî dikin raya giştî amade bikin û li gor vê yekê hingî rêka Eskîşehir vedibe. Vêca Tirkî dibê: "Latin Amrîka". Ewleyiya me bitenê hevalên me, hêzên alîkar û mezinayîya têkoşîna me û hevkarîya wan e. Ji bo vê yekê divê raya giştî ya Cihanê jîndar bê girtin, ev polîtîka divê bête teşhîrkirin û bi vê yekê pêşiya hinek tiştan girtin gelekî pêwîst e.

Ji girtîgeha E.Tipi
ya Bursa/Tirkiyê

DAXUYANÎ

Ew pêşberhema ferhengoka terîmên hiqûqî a bi swêdî û kurdî xebatek kolkêktîf e. Ew ne xebatç min e. Ez bi xwe wek beşdrekî û berpîrsiyarê komîta perwerdaiya Federasyonê di nav xebata vê pêşberhemê de amade bû me.

Mabesta min ew bû ku, di belavkirin û di destxistina vê pêşberhemê de hêsani çê be, ji ber vê yekê min nav û navnîşana xwe di bin pêşgotina vê ferhengokê de nivîsand. Çi mixabin ku ev tişt çewt htiye famkirin. Ji ber vê çewt tégîtinê ez bixwe lêborîna (efû) xwe ji komika xebata vê ferhengokê daxwaz dikim.

Di gel silavên germ.

Şoreş Zirek
14.6.1992

-Me li ser pirsên xwendevanên Berbangê û li ser nameya ku ji terefê Malmîsanîj hatiye şandin ku li jêr diweşinin, ji Mehmed Uzun pirsî: --"-Kek M.Uzun weke ku tu dizanî di hejmara 79-80-ê ya Berbangê de nivîsek li ser semînera Server Tanillî hatibû weşandin. Di wir de agahdariyên ku te dabûn weha bûn. Te gotibû ku «Nazim Hikmet û Kamûran Bedirxan şîrê dayikekê mijandine» Gelo kamûran şîrê diya Nazim mijandîye yan Nazim şîrê diya Kamûran mijandîye? Yan jî jineke din şîrê daye herduyan".

Bersîva Mehmed Uzun weha bû: "-Ez baweri im, bi qasî ku ez dizanim Nazim şîrê diya Kamûran xwariye."

Li ser vê bersîvê dîsa me ji M.Uzun pirsî; herdu nikarin di piçûkayiyên xwe de bi hev re şîrê jinekê bixwin, ji ber ku navbeyna wan de 7 sal ferq heye. Ji bo ronîkirina vê meselê tu dikarî çi bibêjî?

M.Uzun: -Min bi Rewşen Bedirxan re hevpeyvînek kiriye. Ez dikarim careke din li wê mêze bikim. Eger min tiştgekî dît, ezê li we bigerim."

Li gelek mixabin heta nuha Memed Uzun ji mer tiştgekî negotiye.

BERBANG

NAZIM HIKMET Û KAMÛRAN BEDIRXAN

Di 2. 4. 1992'an de Federasyona Komeleyên Kurdistanê Li Swêdê, konferansek organîze kiribû. Yê ku konferans da Profesor Server Tanelli bû. Tanelli, bi kurtî li ser jîyan û xebata edebî ya Ehmed 'Arif (Ahmed Arif) û Cîgerxwîn sekîni û çend şîrên wan xwendin.

Piştî konferansê hin pirs hatin kirin û Server Tanelli bersîvên wan dan. Digel ku babeta konferansê ne Nazim Hikmet (şairê Tirk ê navdar) bû, derheqê wî de jî hin pirs hatin kirin. Gava behsa Nazim Hikmet bû, ji guhdaran Mehmed Uzun hin agahdarî dan û wekî ku di hejmara 79-80. a Berbangê de hatiye nivîsîn, got "Nazim Hikmet û Kamûran Bedirxan ji yek pêsîrê şîrê dimêtin. Têkilîyên Nazim Hikmet bi ronakbîrên Kurd yê wê demê re pîrr baş bûn. Gelek nameyên N. Hikmet li ba Bedirxaniyan hene. Kana van malûmatan jî pîreka Celadet Bedirxan Rewşen Bedirxan e."

Hin tiştên ku Mehmed Uzun gotibûn ji bo min tiştên nû bûn. Loma jî piştî ku ez hatim malê, min li hin kitêban nihêrt û min fêhm kir ku Nazim Hikmet di 1902'an de li bajarê Selanîkê (li Yûnanîstanê), Kamûran Bedirxan jî di 1895'an de li Istenbolê ji diya xwe bûye. Yanî Nazim, heft sal ji Kamûran piçûktir e.

Ez fikirîm, min ji xwe pirs kir "Piştî ku Kamûran heft sal ji Nazim mezintir e çawa her du dikanin ji pêsîrêkê şîrê bixwin? Heft salî û şîr! Ne mumkun e ku her du bi hev re ji pêsîrêkê şîrê bixwin lê dibe ku her duyan di wextên cihê-cihê de (heryekî di dema pitikbûna xwe de) şîrê 'eynî jînê xwaribin? Gelo jina ku şîrê daye her duyan kî ye? Diya Kamûran, yan diya Nazim? Dibe ku ji xeyrî diyên her duyan jineke din şîrê dabe wan. Heke îhtîmala dawîn rast be, jina ku şîrê daye wan kî ye? İhtîmaleke din jî ev e: Gelo ev 'rîwayet' ji binî derew nebe?"

Musa Anter jî di bîranînên xwe de ji devê xweha (xwîşka) Kamûran Bedirxan Mezîyet Alî Bedirxan mesela 'bi hev re şîrxwarin' û 'biratiya' Kamûran Bedirxan û Nazîm Hikmet neql dike. Li gor ku Musa Anter dinivîse, Mezîyet Alî Bedirxan jî alî diya xwe meriva Nazîm Hikmet bûye û têkiliyên malbata wê û malbata Nazîm baş bûne. Mezîyet Alî Bedirxan ji Musa Anter re gotiye, ji ber ku her du di 'emrekî de bûne, di dema pitikbûna wan de diya Kamûran Bedirxan gelek caran şîr daye Nazîm Hikmet, diya Nazîm jî şîr daye Kamûran Bedirxan. Ez bînim bîra xwendevanan ku -dîsa li gor gotina Musa Anter- Mezîyet Alî Bedirxan ji Kamûran piçûktir e (yanê wê bi xwe nedîtiye kê şîr daye kê).

Bi a min, piştî ku Kamûran heft sal ji Nazîm mezintir be, kî dibêje bila bêje ev mesela "bi hev re şîrxwarin" a wan ne mumkun e. Bi vê wesîleyê ez viya jî bêjim: Musa Anterî bi nivîsandina bîranînên xwe karekî gelekî heja kiriye lê di bîranînên wî de hin şaşî jî hene. Wek nimûne, ew dinivîse ku Mustefa Remzî Bucak "di salên 1970 'yî de li Amerîka wefat kir" lê ev şaş e. Min bi xwe di 1985'an de çend caran Mustefa Remzî Bucakê rehmêtî dîtibû. Wî ne li Amerîkayê, li Parisê wefat kir.

Em vegerin ser gotinên Mehmed Uzun. Ew dibêje ku "Têkiliyên Nazîm Hikmet bi ronakbîrên Kurd yê wê demê re pirr baş bûn. Gelek nameyên N. Hikmet li ba Bedirxaniyan hene. Kana van malûmatanan jî pîreka Celadet Bedirxan Rewşen Bedirxan e."

Ronakbîrên Kurd ên "wê demê" yê ku têkiliyên Nazîm Hikmet bi wan re pirr baş bûne, kî ne? Mehmed Uzun behsa kîjan demê dike? Tê zanîn ku Nazîm Hikmet di xortaniya xwe de (hîn gava ku 19 salî bû) ji Tirkîyê derdikeve diçe Moskoyê, çend sal li wir dimîne, dixwîne. Berî çûyina Moskoyê ji xwe hîn xort e, têkiliyên wî bi kîjan ronakbîrê Kurd re hebûne? Berî ku ew vegere Tirkîyê jî hem Badirxanî hem Kurdên we-

latperwerên din ên ku antî-kemalîst bûn bi piranî ji welêt û Tirkîyê derketine. Gelo têkiliyên ku Mehmed Uzun behs dike, wê demê çê bûne, çawa?

"Gelek nameyên Nazîm Hikmet" ên ku Mehmed Uzun qala wan dike, anika li ku ne? Çend heb in? Kê dîtine, kê xwendine? Bedirxanî gelek bûn, nameyên Nazîm li ba kîjan Bedirxanî ne? Haya min bi xwe ji vana jî tune. Tiştê ku ez dizanim ji "gelek nameyên Nazîm Hikmet" -ên ku "li ba Bedirxaniyan hene" - tenê nivîsek di kovara Hêviyê (hejmarê pêşîn) de hatiye weşandin. Kendal Nezan, di Hêviyê de, derheqê vê nivîsê de wanî dinivîse:

"İhtimaleke mezin e ku ev destnivîsar jî di sala 1961 de hatibe nivîsîn û parçeyek ji nama Nazîm Hikmet ji K. Bedirxan re be."

Lê kesê ku wê bixwîne, dê dibîne ku ew ne "name" lê meqaleyek e.

Kendal, gotinên xwe wanî didomîne:

"Mîrê rehmêtî [Kamûran Bedirxan] çend caran ji min re gotibû ku wî Nazîm hê ji Stenbolê nas dikir û malbatên wan nasikên hev bûn, ku heta mirina Nazîm (3. 6. 1963) wan ji hev re name dinivîsîn."

Kendal Nezan qala "biratiya" wan nake. Kamûran Bedirxan ji Kendal re qala nas û "nasik" bûna xwe û Nazîm kiriye lê qala biratî û "mesela şîr" nekiriye. Heke tiştê wanî heye çima qal nekiriye? Ma ji bir kiriye?

Berbang bikaribe van pirsan bigihîne xwendevanên xwe, dibe ku hin kes rabin wek Mehmed Uzun hin agahdariyên din jî bidin. Ma dê baştir nebe?

Mehmed Malmîsanîj

KURSA FÊRKIRINA KURDÎ BI TÎPÊN LATÎNÎ (*)

Di van rojên dawîn de li bajarê Hewlêr kurseke gelekî fireh, ji bo fêrkirina tîpên latînî hatiye amadekirin.

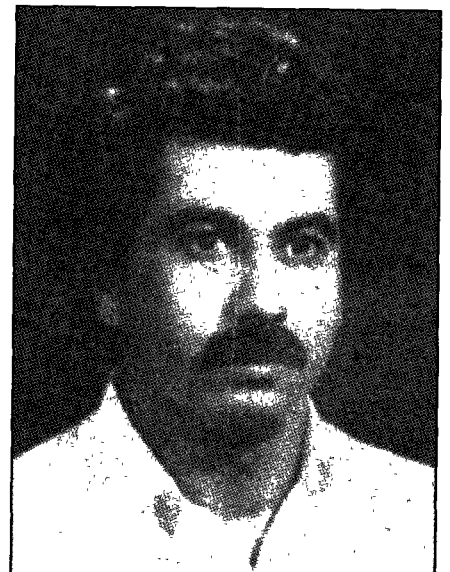
Kursa yekem bi navê Celadet Bedirxan e, ji ber ku ew rêbazî grametîka zaravayê Kurmancî ye.

Kursa duyem bi navê Mamoste Giû Mukrîyanî ye.

Mamosteyê kursê Kek Nûreddîn Botanî ye, her wisa heta niha 200 kesan navên xwe dane nivîsandin. Û ji nav wan 70 kes hatiye hîlbijartin. Ev kurs jî bo berdevamiya vî karî amadeye û heta xwendevan hebin wê ev kurs jî berdevam be. Kek Nûreddîn her weha dibêje ku tîpên latînî, ji tîpên erebî pirtir dengê zimanê kurdî dide. Ji ber ku tîpên erebî dengê kurdî baş dernexe. Ev kursa dibe destpêkek ji bo yekgirtina nivîsa kurdî li seranserê Kurdîstana mezin de. Bi vê xebatê emê nêzikayî li edebiyata Bakur û Rojavaya Kurdîstanê bikin.

Piştî tevagirina kursê her xwendanek wê dîplomayekê bigrin û ew kesên bi serkeftî jî wê bête xelatkirin.

(*) Ev nivîsara ji rojnameye "Xebat" ya organa PKD ne. Hejmar 624/1.7.1992

EM JI BO GUHERANDINA REALÎTA CIVATA KURD

KAR DIKIN

Sermîn Bozarslan

Li ser nivîsa Mahmut Kîper ya bi navê "Di Kongra Federasyonê de Pirsên Jinên Kurd" ku di jimara 79-80-yî Berbangê de de derket.

Heval M.Kîper, li ser pirsên jinên Kurd serê xwe êandiye û nivîsêk lê kiriye. Weke ku ew jî dibêje; ku "Divê li ser vê pirsê minaqeşe û dialog bête kirin".

Heval, di nivîsa xwe de behsa Kongra Federasyonê û pêşniyarên Komela Demokrat a Jinên Kurd radiweste. Dibêje; "Realîta civata Kurd ji bir nekin; pêşniyar û guherandinên ku civata Kurd hîn jê re ne hazirin divê di formulêkirinê de meriv gelek hesas bê".

Berî ku ez pêşniyarên Komela me, yê di Kongra Federasyonê Komelên Kurdistanê de hatin pêkêkirin, bînim zimên, dixwazim dîtînen heval M.Kîper, yê di derheqê "Realîta civata Kurd û xesabûyîna pirsên jinan" bidim ber çavan.

Heval M.Kîper jî dizane ku em ji bo guherandina realîta civata xwe (Kurd) kar dikin. Ger em bi salan rawestî û tîtekî nekin û bi serde jî bibêjin "realîta civata Kurd dest nade", gelo emê bigêhêjin kêderê? Di pêşniyarên me de tiştên hesas tune ne. Em hemû dizanin, ku pirsên di civatan de her gav wek tabû, sergirtî ma nin. Ji ber ku hesas e hertim bincil bûye. Di civata me de kê gava jin doza mafên xwe bikin, bibê nebê jî civatê re berovajî tê.

Wek heval M.Kîper dibêje; "civata Kurdan wek civatên-Rojhelata Navîn, civata mêra (patriarkal) ye". Gelo heval M.Kîper dixwaze vê civata her weha dom bike. Jin doza tu mafî nekin û rûn ta ku ev civat jî ber xwe ve bibe civata "civata patriarkal" dixwaze vê civata xwe bidomîne; jin tu heq îdîa nekin û rûnêkin ku ta ev civata, jî ber xwe ve bibe civata jin û mêran, civata wekhevî û azad. Divê em "çi jin, çi mêr" yê ku mafên me bi hev du re di civata demokratîk, aza û wekhevî de mimkûn e, jî xwe re bikin armanc ku civateke weha saz bibe. Ji bo sazkirina civateke weha, jî nuha ve divê em dest bi vî karî bikin, sibê dereng e. Jin ne mecbûr in ku tesîrên civatê ku hene, jî ser xwe nikaribûne bavêjin an jî naxwazin bavêjin û loma pirsê jinan jî wan re xesas têt, hêvîyên wan bisekinin da ku ew xwe biguherînin. Kurdên ku hatine Swêdê,

piraniya wan siyasî ne û di civata Kurd de yê herî pêşketî ne, jî bo wan ew du pêşniyarên herî normal xesas nî ne. Ger jî bo wan jî xesas be, em çi xwelî li serê xwe kin...!

Di kongran de biryar bi usûlên dengên piranî têt girtin û her biryar îrade kongrê nişan dide. Bi dîtina min piraniya nûnerên Kongra Federasyonê Komelên Kurdistanê jî bo pêşniyarên Komela Demokrat a Jinên Kurd, xwestinekî pozîtîf nişan dan û yek pêşniyarê me qebûl kirin, ku li ser kontenjanê bû. Ev gavekî baş e û pêşve ye. Di hemû sistemên welatên pêştaçuyî de (wek Ewropa) jî bo jinan kontejan heye, jî ber ku di wan civatan da "jin û mêr" hin ne wekhev in.

Me xwest ku, pêşniyarên xwe digel hevalên Federasyonê hazir bikin. Ji ber vê yekê me serokotiya Federasyonê Komelên Kurdistanê, di meha yanzdan a 1991-ê de dewatî civîna xwe kir û jê re dîtînen xwe gotin. Ji ber vê yekê me di 1991.12.15-an de bi navê "Ji bo Jinên Kurd, organîzasyonêk çawa hewce ye" konferansê amade kir û gaziye hevlên komîta karger ya Federasyonê Komelên Kurdistanê kir. Me gaziye komelên endamên Federasyonê jî kir. Lê mixabin jî wan yek jî nehatin. Di vê konferansê de, em li ser pirsê "Yekitiya Jinên Kurd" sekînin û hin biryaran jî bo pêşniyarên girtin. Me di kongra xwe ya 1991.12.21-an de jî komîsyonek jî bo vî karî pêkanî. Me wan pêşniyarên xwe bi nameyek ve jî Komîta Karger a Federasyonê re şand û li ser tîbînyek jî danî ku vê namê teslîmî "Komîta Rawêj û Komîta Giştî" jî bikin. Me ev namê şand Berbangê jî. Me dîtînen jî pêşniyarên xwe li ser "Yekitiya Jinên Kurd" di vê nameyê de rêz kir û jî wan daxwazê zûtîrîn bersivdanê xwest. Me dîyar kir ku heta kongrê Federasyonê, em bi hev û du van pêşniyarên xwe zelaltir û hêsantir bikin. Lê mixabin jî nameya xwe re jî me bersivêk negirt. Gelo dialogê bi yek alî dibe?

Beşêk jî nameyê me weha bû: "Di civata me de dest û lingên jinan girêdane. Lê gotine; fermo her tişt jî bo we vekirî ye. Bixwînin, zana bibin, polîtîka bikin, ma em ne wekhev in, hûn jî divê wek mêran bibin... Lê ne bi şertê mêran, bi şertê jinan".

Em nikarin ên ku ne wekhev in û ne xwedî mafên wekhev in, di destûr û intizamên xwe de wekhev bigirin ber çavan û bi vî awayî, ên ku ne wekhev in

têxin eynê pêşbirikê. Heta ku jin û mêr ne wekhev in, jî bo wan destûr û intizamên cûda hewce ye. (Ji bo temsilkirina jinan û pêşteçuyîna wan). Ji ber vê yekê ew nayê wê manayê ku jin mafên cûda dixwazin. Em divê jî bo temsîla jinan di "Federasyon" û "Komelên endam" de baştir bibe, tedbirên taybetî bigirin.

...Em ghiştin van nitîceyan:

-Komela me potansiyela nûha bela nake, wek xwe dimîne, lê fonksiyon û navê wê têt guhertinê, dibe "YEKITIYA JINÊN KURD".

-Endamên komelê (Yekitiya Jinên Kurd) dê karibên di komela belediya xwe de jî endam bibin. Lê dikarin jî cîhek nûner bîn hilbijarîne...

-Komelên belediyan seksiyonên jinan ava dikin û listên wan dişînin "Yekitiya Jinên Kurd".

-Divê jî bo hemû organên Federasyonê Komelên Kurdistanê û ya komelên belediyan "Kontejnana Jinan" hebe.

-Em jî bo pêşniyar û daxwazên din jî vekirîne û daxwaz dikin ku di demeke kurt de jî we bersiv bigirin."

Me tu car pêşniyar nekiriye da ku komela me, jî xên "Yekitiya Jinên Kurd" jî hebe, Me gotiye ku, em nav û fonksiyon diguherînin û dibin "Yekitiya Jinên Kurd" û jî bo we çi hewce ye dikin.

Dibe ku jî kurtbûna wextê di kongrê de em nikaribûn pêşniyarên xwe bidin fehmkirinê. Lê heval M.Kîper bixwe di Komîta Karger ya Federasyonê de bû, dikaribû pêşniyarên me bixwenda û bi me re tîkilî dayne. "Komelên endam" bixwe bi wesîta nûnerên xwe destûra "Federasyonê" çêdikin û biryaran digrin. Di destûra "Federasyonê" de tenzîma kongra "komelên endam" heye. Gelo çima li ser vî tenzîmê, biryarekî di kongra "Federasyonê" de bê girtin dibe ne demokratîk?

Me tiştên bê pîrensîbî çênekiriye. Lê dibe ku prensîbên me û yîn heval M.Kîper hev du negire, ev tiştêkî din e.

Nûha tîkiliyên me bi orgnên Federasyonê re jî berê xurtir e. Ev tiştêkî pozîtîf e û divê bête domandin. Divê bi raya dialog û hevdu guhdarîkirinê em bigihîjin netîcayên baş. Ez daxwaz dikin ku heta kongra sala pêşbê, em li ser avkirina "Yekitiya Jinên Kurd" û forma wan pêşniyarên xwe bi hevdu re zelaltir bikin û heziriyeke baştir bikin.

PROTESTOYA REWŞENBÎRÊN KURD

Seroktiya Şewra rewşenbîrên Kurd yê Ermenîstanê têlêgramek ser navê serkarên têlêvîzyona Rûsiyê Yêgor Yakovlêvre şand, nava kijanêda hêrs û protêstoya xwe bona wê yekê elam kir, ku bernama têlêvîzyona "Vesti" 24-ê adarê sala 1992-a serhildana kurdaye mîletîyê-azadariyêye li Turkiyê nav kir wek sêparatîzm.

Em zendergirtî dimînin, -têlêgramêda tê gotinê, -ku dewsa wê yekê, wekî piştgirîya şerkariya kurdaye azadariyêye heq bigrin, di bernama weda sîyaseta Turkiyê resmî tê binperdekirinê, ya ku sîyaseta gelkujîyê (jenosîd) hindava gelê kurd pêk tîne. Bernama "Vest" ne tenê xirabkêrî dîhar kir û înfomasî opêratîv bi feşkirin raber kir, lê usa jî da kîvê, ku ew fikra gotina "sêparatîzm" rind tê negihîştîye.

Serokatîya Şewra Rewşenbîrên Kurd Li Ermenîstanê

CIVÎNA RÊXISTINA REWŞENBÎRÊN KURDÊN ERMENÎSTANÊ YÊN YEKEMÎN

Warguhasî tinên mezin, ku him li hemû Yekîtiya Sovîete berê, herwaha li Komara Ermenîstanê da dibin, bûne sebeb, ku rêxistineke kurdên Ermenîstanêye nûner bê sazîkirinê, ya ku wê bi xem û daxwazên gelê xweva giro be, jêra bibe pişt û alîkar.

Bona vê armançê van roja di rêdaksiyona rojnama "Rya Teze"- da civîna rêxistina rewşenbîrên kurdên Ermenîstanêye yekemîn hate derbazîkirin. Civîna berpirsyarê rojnamê Emerîkê Serdar vekir. Ewî nava peyvandina xweda sazîkirina rêxistinê silav kir, giringîya pêwîstiya wê da kevşê seba safîkirina problemên olka kurdên Ermenîstanêye netewî-çandî. Armanceke rêxistinê jî ew e, ku serokatîya komarê înfomasona rast bistîne derheqa meda. Ango, rêxistinê gerekê bibe nûnerê kurdên Ermenîstanê.

Dûra serokê civînê, helbestvan Karlênê Çaçanî hîvî ji tevgerên civînê kir, ku şîbiya, bi kerrbûna (bêdengbûna) deqekêva qedrê biranîna şahîdên têkoşîna li Kurdistana Îraqê û Kurdistana Turkiyêye netewî-azadariyê, şahîden şerê li Çerebaxa Çiya bigrin.

Paşê ev kes peyivîn: Akademîkê Akademîa Ermenîstanîye "Ezanyarî,

Şekroyo Xudo Miyoyî, Profêsor Şerefê Eşîr, doktor Çerkezê Reş, Xalit Çetoyêv, Eskerê Boyîk, Tosinê Reşîd, nivîskar Wezîrê Eşo, helbestavan Fêrikê Ûsiv, Egîtê Şemsî, dengbêja heja Aslîka Qadir, dersdar (mamosta) şîraliyê Ahmed, serokê şewra gundê kurdaye Şamîramê Sûtoyê Feyzo, wergervan Hesênê Ûso, wênekêş Cemalê Jora, Pale Mirazê Cemal û yên mayîn.

Em peyvandina wana dicivînine ser hev û li jêr raberî guhdariya we dikin:

-Ew pê! Bîyayîye zor, ku welêda li her dera belav bûye, hatiye gihîştîye me jî. Şertên jîyanê em mecbûr kirine rêxistinekê çê bikin. Şansê me başe, ku em komareke usada dijîn, li ku hindava gelên biçûkda xemxurî û guhdariya herdemî hebiye û li kîderê mafên kurda bi dewletî hatiye naskirinê û ew bûye tradîsîona baş. Alema jî em gerekê bi karîkirina xweva bi her awahî piştgirîya komara Ermenîstanê bikin, ku xwe rîya serbestiyê girtîye. Bi wê yekêva emê şekirdariya xwe elamî wê xemxurîyê û guhdariyê binin.

Îro em dixwezin bona parastina nîgara xweye netewî, hildana dutîretîya nava weke 60 hezar binecîyên gelê meye vira, ku bûye "kula piçengê" û destmala ser destê" kelegoz û fêlbeza, û pîrsên mayînda li we bişewirin.

Em gerekê hiç tiştî ji gel veneşêrin, herdem herne gundên kurda, rastî gel bîn û pêra bipeyivîn. Bi vê baweriyê, rêxistina me gerekê bona gel û ya gel be.

Em gerekê usa bikin, ku gelê Ermenîya me rind nas bike, dema safîkirina filan an jî bêvan pîrsa gelê me, li me bişewire, birûbaweriyên me hilda ser hesab, rast serederiyê li wan "lîdêrên mîlete" xweserîwe bika, ku aktîvîya wanaye ji çapê der zîyan û zirarê nede dostaiya herdu gelên me. Em gerekê ji bîr nekin, ku dijminê gelê Ermenîya û kurda, yeka, û lema jî em gerekê bi maştabên diha fireva hevdu ra kar bidin.

Em bona sazîkirina rêxistina ahaye gelekî giring û bi navûdeng hinekî derengî jî ketine. Pêwîstiya wêya zûda cihata texmînkirinê. Dema di navbera daxwaza sazîkirina vêrêxistinê û pêkânîna wêda, wek dibêjin, ya xwe kir. Û eger damezirandina "Yekîtiya Êzdiyan", weşandina rojnama "Dengê Êzdiyan" dikirin bi aktîvîya çend şêxa û mirovên ji wan dereca dûr şirovekin, lê

ji vekirina radîa "Bona Êzdiyan" kêmekê bineke xweş neyê. Temamîya gelê kurdaye 30 mîlionê, herwaha weke mîlionek kurdên Êzdiyê li cihanê dijî van yekane.

Bira nava amadekarên civînêda ew fikra şaş-xelet çê nebe, ku îdî çend merivên nezanra li hev hatiye "bibîne xwe-diyê gel" û serkarîkirina mîlet hildine destê xwe. Em tanê nimûna gundê Şamîramê binin, ku gundê kurdayê harî mezine komarêda: Bawerbîkî tamamîya binecîyên gund pey wan "serokên" mîlete nuhçêbûyî naçe, yên ku dema xweda wek xudêgiravî li dêrên mîlete dîndariyê-olî gel xapandine-talan kirine, lêniha jî bi "psikologîa daçêbûyê" dixwezin gelê dilsaxe sade bixalîfîn û "ava şêlûbûyîda masîya bigrin". Em çawa bikin, em bûne şêdê pêrêstroytka vî awahî jî.

Paşê civîn derbazî enanekirina pîrsa duda bû. Ev mirov nava serokatîya sêrixistinêda hatne hilbijartinê:

1. Şekroyê Xudo Mihoyî (serok),
2. Şerefê Eşîr (cîgir).
3. Çerkezê Reş (cîgir).
4. Têmûrê Xelîl (Sekreter)
5. Emerîkê Serdar.
6. Karlênê Çaçanî.
7. Tosinê Reşîd.
8. Eskerê Boyîk,
9. Babayê Keleş.
10. Kinyazê Hemîd.
11. Aslîka Qadir.

Ew kes jî hatne bijartinê wek nûnerên serwêrtîyêye ji gundên kurda û yên kurd lê dimînin:

1. Sûtoyê Feyzo (Ji gundê Şmaîramê).
 2. Zurbê Emir (Ji Armavîrê).
 3. Têmûrê Mîro (Ji Êcmîazînê)
 4. Paşayê Efo (Ji Talînê).
 5. Rêzoyê Ûsib (Ji Aragasê).
- Nevoyê Gozel hate bijartinê wek nûnerê xwendekarên kurd yê Ermenîstanê.

Fonda rêxistîê jî hate sazîkirinê.

Civînê biryar kir qanûnname rêxistinê amade bike û raberî wezîreta Ermenîstanêye Yûstîsiyê bike bona komela nuhsazbûyî bi zagîne bê testîqîrinê.

Civîna duda ya rêxistina Roşnîbîrên kurdên Ermenîstanê wê van dmên nêzikda bicive. Ewê bibe kongrêa Rêxistinê.

Bira Pîroz bibe.

Jin bingehê jiyanêye

Cemal Batun
Bûbê Eser

KOMELA JINÊN DE MOKRAT ÊN KURDISTANÊ LI SWÊD di Ilona 1985 ' an de hatiye damezrandin. Bi qasî 20 - jinên kurd berî Kongreya damezrandinê wekî endamên damezger, komîteyek di nav xwe de hîlbijartîye û vê Komîtê programa Komelê jî pêşkeşî Kongreyê kiriye. Di Kongreya yekem de nêzî 60 - 70 jinên kurd beşdarî kirin e. Di avakirina Komelê de Federasyonê alîkariyek xurt nîşan daye. Gava Komele hatiye danîn, tenê jinên kurd ji başur û bakûrê Kurdistanê hebûn e, îro ji her çar perçên Kurdistanê, endamên Komela Jinên Demokrat ên Kurdistanê li Swêdê hene. Li gor agahdariya heyî ew yekem Komela jinên Kurd li Ewropa bûye.

Piştî me biryara vekirina çend quncikan di Berbangê de girt û di hejmara 81 ' an de nivisandin, ji gelek xwendevan û Komelên me pîrozbahî gihîştin me. Em spasiya hemû hevalan dikin. Piştgiri ya kovara Berbangê şehwa xebatê zêdetir dike. Di vê hejmarê de jî, di quncika "Komelên me" de, me Komela Demokrat a Jinên Kurdistanê li Swêdê hîlbijart. Li ser navê wan di hevpeyvînê de Seroka Komelê Şermîn û herweha Gulperî û Şadîme amade bûn.

Berbang : Nuha li ser avakirina Komela we, em xwedî agahdariyan in, gelo di dema avakirîna de we çî armanc dabûn pêşya xwe ?

Gulperî : Komela me, armancek ji bo cihê jina kurd di civaka me de û rola wê ya bingehîn bîrê ber çavan, ya ku ji alî me ve tiştê herî girîng, danî pêş xwe. Ez bawerim di vê babetê de, di pevajokek 7 - salan de me gelek karên heja kirin.

Herweha wekî jinên welatêkî bindest me gelek armancên din ên komelayetî jî danîbûn pêşya xwe. Wekî nasîna jiyana jina kurd, ji bo raya giştî ya

Berbang : Di pêvajoya xebata we de, çî asteng li pêşya we derketin ?

Şadîme : Karê mala kurd hema hema bi tevayî li ser piştî jina kurd e. Insiyatifa biryarê di malê de jî di destê mîrê kurd de ye. Em bibêjin, jina kurd û mîrê kurd di rojekê de civînên wan hene. Yê diçê civîna xwe, her dem dibe mîrê kurd.

Şermîn : Bê gûman jin û mîrê kurd, statukoya malê ji Kurdistanê bi xwe re aniye Swêdê. her çend guhertinên biçûk di malê de pêk hatibin jî, bi tevayî tişt wekî berê ne. Rewşa aborî jî babetê herî girîng e. Gava aborî di destê

mêr de ye, her tişt xwe dibîn e. Ev tişt dibin asteng li pêş karên me yên civakî û komelayetî jî.

Berbang : Baş e, nuha tişteki din ji heye. Di salên dawî de di aboriya mal de jin jî biqasî mêr xwedî peyv e. Bi taybetî li Swêdê nimuneyên weha jî hene, ku aboriya malê ji alî jinê ve tê avakirin. Li gor bersîva te, ev statukoya ku te behs kir, a li ser aboriyê tê danîn, xera nabe ?

Şermîn : Na ! Hingê barê jinê girantir dibe. Li zarokan dimeyzenê, karên malê dike û aboriya malê jî li ser destên wê ye. Mêrê kurd, bi tevayî di van xalên herî girîng ên jiyana de, pasîf dimîn e û beşdar nabe. Ez dixwazim bibêjim, di jiyana rojane de, mêrê kurd di malê de nîn e.

Berbang : Bi avakirina Komela Jî - nan, we bi çi awayî alîkariya jina kurd di civaka me de kir ?

Gulperî : Bi kêmanî ji her çar aliyên Kurdistanê, me jinên Kurd bi hevdu dan naskirin.

Li ser rewşa Kurdistanê û Ewropayê me gelek semîner dan.

Baweriyek me da jina kurd, ku dikare sazûmanekê birêve bibe.

Di nav 7 salan de me sê şev pêkanîn ên ku gelek serkeftî bûn. Tevayiya programê bi destên me hate danîn. Ji afîşe bigrin heta koroya di şevê de, jina kurd bicîh anî.

Me konferansên fereh lidar xist.

Mêrê kurd bi xwe nuha li karên em dikin, pozîtîfîr meze dike.

Wekî nimuncê, di kongreya Federasyonê ya XII ' an de biqasî 15 - 20 jinên kurd mîna delegeyê kongreyê beşdarî kirin. Di kongreya Federasyonê ya Tirkî de jî, ya ku civaka wan li Swêd çend caran ji ya me kurdan zêdetir, tenê 3 jin beşdarî kirin e. Îca ferqiyet diyar dibe.

Berbang : Gelo hûn pêşeroja zarokên me çawa dibînin. Hûnê bixwazin çawa alîkariya wan bikin, ku ew ji civaka xwe dûr nekevin ?

Gulperî : Di mal de divê mirov bala xwe bide zarokan. Tesîra dê û bav li ser zarokên Kurd, ku xwediyê civaka xwe derkevin, tiştê herî girîng e. Ku zilam an jina kurd, bi zarokên xwe re bi zimanê swêdî qîsa bikin û wan rêbikin dagîsên swêdî, bê gûman dê berhemên şaş bide. Dûrketin ji kultur û civaka xwe, ne tenê ji bo civaka me jî bo her civakê xeterê mezine.

Dibistana yekem û ya herî girîng mal e. Zarok jî hatine netewekî ye. Mirov divê gelek gelek bala xwe bide vî tiştî.

Şermîn : Tebîî ye rewşa jina kurd di civakê de, li ser tesîrbûnê ya zarokan zêdetir e. Hevala zarokê di civaka me de dayika wî ye. Jiyana zarokê bav ji dê fêr dibê. Gava li terbiyê û rewşa zarokê di civaka me de tê meyndin, yekem dê tê bîra mirov. Bi peyvên din di 24 saetê rojê de ji 4 / 3 zarok bi

dayika xwe re di têkiliyê de ye. Bê gûman divê mêrê kurd di vê prosesê de li cîhê xwe yê girîng xwedî derkeve.

Di çand û kultura kurd de bê şik tiştên gelek pozîtîf hene - wekî rêz - girtin ji bo mezinan re. Lê, yên negatîf jî hene - wekî lêdana jinan û tirsê, nerêkirina keçan bo dibistanan û hwd. Divê li Ewropayê mirov van tiştên negatîf jî, di terbiyekirina zarokan de bikar neynê. Mirov divê rê nedê dijberiyên hişk di navbera zarokê û xwe de. Divê mirov li rêya diyalogê bi zarokê kurd re jî bigere. Zarokên me li Ewropayê di nav du kulturên de mezin dibe. Civaka Ewropa bê gûman tesîra xwe li zarokên me dike. Bi qedexekirinê ez bawer dikim di pêşerojê de, rê ji bo reaksiyonên xurt veke. Bi qedexekirin, lêdan û tirsê em rêya rast nikarin nîşanê zarokên xwe bikin. Rêya danûstendinê di malbatê de divê her dem vekirî be.

Berbang : Gelo hûn çi ferqê di navbera jina swêdî û kurd de dibînin, hûnê bikaribin çawa vê ji xwendevanên me re vekin ?

Gulperî : Jina swêdî û kurd newekhevin. Em xwedî du kultur, dirok, pêwendiyên civakî, zanabên û hwd. in. Em ji civakek feodal tîn û jinên swêdî ji civakek endustriyal tîn. Tebîî imkanên di destê jina swêdî de heye, di destê jina kurd de hebe, em ê ji wan gelekî pêşketîr bin.

Şermîn : Problema jina swêdî ya

rizgarkirina welatekî nîn e, lê gava jina swêdî qisa dike, dibêje ku rêya pêşketina Swêdê wê daniye. Wek em dizanin, berî 50 - 70 salan gelek mafên di destê jina swêdî de hene, tunebûn e. Jina swêdî di civaka xwe de bi rastî jî cîhê xwe girtiye. Mafê sigortayê ya dayikan wekî nimune mafek gelek girîng di destê jina swêdî de ye. Jina swêdî îro dixwaze, ku roja kar bê kêmkirinê 6 saetan, da dê û bav demek wan ê dirêjtir bi zarokên wan re hebe. Jinên swêdî dibêjin, em û mêran wekî hev kardikin, lê ew ji me zêdetir maaş digrin. Jina swêdî di - bêje jiyana sosyal di destê me de ye, lê karîer di destên mê - ran de ye. Ji îro û pê ve jî ev pirs divê bi - keve rojeva Parla - mentoya Swêdê de. Wekî li her derê jin bingeha jiyane xwe dibîne.

Pirsa jina kurd îro ne ev pirsên jorin. Struktur a jiyana ci - vaka me ji van tiştên jorin cudatir e. Jina swêdî di jiyana mal - bata xwe de şert di deyne, ji vî mafî em bêpar in. Ferqiyet he - mû ji vir derdikevin. Wekî jina kurd me xwe kiriye qurbanê jiyana civakî ya gelê xwe, ya zarokên xwe, ya mêrê xwe, ya dê û bavê xwe, ya eşîreta xwe, ya welatê xwe...

Berbang : Wekî jina kurd çi daxwa - zên we ji mêrê kurd heye. An bi pey - veke din hûn dixwazin çi mesajê bidin mêrê kurd ?

Şermîn : Mêr û jina kurd divê şore - şê di pêwendiyên xwe yê civakî de pêkbênin. Divê em bibînin, ku jin û mêrê kurd di civaka me de ne wekhev in. Piştî me ev tişt qebulkir, ji bo vê şoreşê bingeh tê danîn. Hemû tiştên din girêday ve yekê ne. Ger jin ji rewşa xwe ya bindestiyê nerehetiyê nîşan bike, tê mana ku rewş ne wekî tê xwestinê ye. Divê mêrê kurd ji bo

jiyanek demokratîk amade be û bizani - be ku ew nikare tevgera jinan birêve bibe. Jin divê bi destê xwe pirsên xwe bînin rojevê. Jin bixwe divê zorê bide guherandina mêjiyên paşketî û hişk. Em dibêjin bê jinan şoreşa rizgarkirina welatê me pêk nayê, lê em vê îmkanê jî nadin jinê. Ew di mala xwe de wekî mêrê xwe azad û wekhev be, hingê dikare di şoreşê de cîhê xwe yê girîng bigre.

Gulperî : Jin û mêr divê ne bi çavên dijminatî li hev meyzînin. Pêwendî -

Di protestoyên hemberê Iraqê de bi awayekî ferah em beşdar bûn. Lê, tu projeyên me yê avakirina gund li welatê me nîne. Bi vî awayî jî, çi ji destên me bê em piştgirîya van projan dikin, barê bikeve ser milê me, em ê bicîh bînin. Li gel vê, em karên din ên pêwîst dikin. Wekî - roja vekirî. Wê rojê telefonên me û komela me ji bo jinên kurd ên nu hatine Swêdê û yê problemên wan hene dixebitin. Îro bixwe (21. 06.1922) jinek kurd ji başûrê Kurdistanê telefonê me kir, ku mêrê

yên me divê wekî beşên wekhev yê civakê bin.

Berbang : Di hejmara berê ya Berbangê de Komela Eskîlstuna diyarkir ku projeyek wan a avakirina gundekî li Başûrê Kurdistanê heye. Vê yekê xwendevanên me gelek dilşa kir. Bi vî awayî çalakiyên Komelên me di rûpe - lên Berbangê de dighin civaka me li Swêdê. Gelo çi projeyên we hene ?

Şermîn : Ji bo alîkariya Başûrê Kurdistanê wekî Komela me jî gelek çalakiyên girîng lidar xistin. Endamên me di komkirina peran de aktîf xebitîn

wê wefat kiriye û çar zarokên wê hene û bêkes e, ji bo pêwendiyê bi me re têkilî danî. Herweha me daye pêşya xwe, da em jinê kurd ziyeret bikin. Ji bo avakirina Yekîtiya Jinên Kurd em xebatek berferah dikin. Gava yekîtiya me pêk hat nûnerên me, em daxwaz dikin li gor biryarên Kongreya me, di Kongreya Federasyona Komelên Kurdistanê de beşdar bibin. Em dixwazin yekîtiya me bibe nimuneyek di pêşerojê de, di Kurdistan azad de.

Berbang : Gelo hûn daxwaz, pêşni -

Komîteya Karger a Federasyonê re di-karin diyar bikin ?

Sermîn : Isal pêwendiyên me bi hevalên Komîteya Karger a Federasyonê Komelên Kurdistanê li Swêd re, ji yên berê gelekî baştir e. Hevalên Komîteya Karger bi rastî daxwaza wan a têgihîştina probleman heye. Em pîrozbahî û spasiya wan dikin.

Li ser rexneyên me, di vê babetê de jî em dixwazin tiştekî bêjin. Gava Delegasyonê Federasyonê ji bo hilbijartinên Başûrê Kurdistanê çû wir, divabû agahdariya me jî bi awakî fereh hebane me dixwest jinek kurd jî di vê delegasyonê de cih girûban e.

Berbang : Baş e, çima heta nuha tu jinê di Komîteya Karger a Federasyonê de cih negirtiye, hûn vê yekê çawa îzah dikin ?

Şadîme : Çend caran pêşniyarên weha ji me re hatin. Lê, birêvebirina her du karan - karên Komela Jinên Demokrat ên Kurdistanê li Swêdê û yê Federasyonê bi hev re ji me re karekî gelek zehmet e. Em ne daxwaza endamiyê di Komîteya Karger de dikin, em dixwazin hevalên di wir de cih digrin, problemên civaka me bidin ber çavan û li alternatîfa çareserkirina van probleman re, rê diyar bikin û vekin.

Berbang : Wekî Berbang me çend quncikên nu di kovara xwe de vekirin. We di hejmara berê de hin ji van guhertinan dît. Raya we li ser van guhertinan çi ye ? Ji ber ku Berbang kovara hemû Komelên Federasyonê ye, em dixwazin helwêsta we li ser vê pîrsê bigrin ber çav.

Sermîn : Em pîrozbahîya redaksiyona Berbangê dikin, ku ev kar daye pêş xwe, da Komele xwe di kovarê de bibinin. Herweha ev helwêsta hevalên Federasyonê ya nu jî diyar dike. Di karên we de em serfiraziya we dixwazin.

Şadîme : Berbang bi van guhertinan ji min re xweştir hat. Ev karek pîroze ku hûn dikin, gelek spas.

Gulperî : Hevalan dîtînen me hemûyan gotin. Ji bo vê hevpeyvînê li ser navê Komela Jinên Demokrat ên Kurdistanê li Swêdê, em carek din spasiya we dikin.

Berbang : Spas !

Birayen delal hûn werin xortino
Buhusta welat de em herin merdino
Eger hûn neyên wane keç em meşin
Bese koletî serfiraz em bijîn

ÇALAKIYÊN GIŞTÎ YÊN KOMELA JINÊN DEMOK- RAT ÊN KURDISTANÊ LI SWÊDÊ

* Kursa zimên - jinên
Swêdî jî tê de beşdar dibin.
(hejmara beşdaran - 20)

* Kursa sazê

* Kursa folklorê ji bo za-
rokan

* Kursa folklorê ji bo
jinan

* Rojên yekşembê -
odeya vekirî, ji bo problem
û daxwazên endamê
Komelê û herweha yên
jinên Kurd, ku alîkarî ji
wan re divê.

* Kursên tiyatro (heta
nuha du ji wan hatine ley-
istin - "Ez nizamim mêrê
min zanê " û "Kowîşa
jinan ")

* Bi "Kvinnor för fred "
re li dij rasîzmê platformek
hatiye pêk anîn. Panelek jî
bi navê - Jinên Rojhilata
Navîn hatiye lidar xistin.
Tê de jinên ji Iraqê, Iran,
Tirkîyê, Îsrail û Filistinîy-
an beşdarî kirin.

* Ji bo jinên swêdî
kursa fêrkirina kurmancî
hatiye vekirin.

* Ji bo jinên swêdî
kursa fêrkirina govendên
kurdî hatiye vekirin.

Huqûqzan bersiv dide

Weke hûn dîzanin ku ji hejmara Berbangê ya 78-an pê ve, em bi alîkariya awûkata hêja Elisabeth Fritz, di warê hiqûqî de ji xizmeteke nû pêşkêşî we dikin û bi navê "Huqûqzan bersiv dide" quncikeke nû di nav rûpelên Berbangê de hatiye vekirin.

Tu nuha dikarî pirsên huqûqî ji awûkata Berbangê Elisabeth Fritz bipîrsî. Awûkat Elisabeth Fritz di buroya awûqatiyê ya bi navê "Sahlström Juridiska Byrå AB" de dixebite û li gel Swêdî bi zimanê Suryanî jî dizane.

Di her hejmarên Berbangê de, Elisabeth bersivên pirsên we yên di derheqê "mafên penaberî û biyaniyan, mafên malbatî û mirasê, Mafên dukandarî û dezgehên aborî, mafên mulkiyet û kirêciyê û mafên bacê (skatt) de, wê di quncika huqûqî ya Berbangê de binivîse.

Hemû xwendevanên Berbangê yên li Swêdê dijîn dikarin pirsên xwe bi nivîskî bişînin adresa Berbangê. Divê tu nama xwe li ser nasnava "JURISTEN SVARAR" binivîsîne ku nama te devgirtî û yekser bigihê destê avukat Elisabeth Fritz.

Em li ser navê Federasyonê, Berbangê û li ser navê gelê Kurd sipasiya Elisabeth Fritz dikin ku ew vê alîkariya hêja pêşkêşî xwendevanên Berbangê dike. Û herwisa em hêvîdarin ku xwendevanên Berbangê pirsên xwe bi nivîskî bişînin.

Şirketa Pardarî (Aktiebolag): Şirketa pardarî divê (mecbûrî) bê qeydkirin. Ew jî li ba Daîra patent û qeydkirinê PRV (Patent -och registrerings verket-PRV) kû li Sundsvälê ye, tê kirin. Herî kêr 50.000 (pêncî hezar) kron sermiyan tê berpêşkirin. Lê belê tu dikare ji dêvla pera malhebûneke din, bi buhayê 50.000 hezar kronî berpêş bike. Ev jî rê vedike ku wek mînak mirov ji firma şexsî tiştê (çşya an pere) bi dest xistibe, mirov dikare wan wek sermiyan ji bo şirketa pardarî bikarbîne. Ji bilî pera tişt, sermiyanê vehewandî (apportbildning) tê binavkirin. Di şirketa pardarî de pêwîst e ku rewîsorekî, resmî, yan jî resmî qebûlbûyî, hebe. Gelek kes weha bawer dikin ku hişkpereyên tê razandin nayê tevdan jî. Lê (ya rastî) mesele ne weha ye. Ji bilî wê mirov dikare bi wan peran mal bikire, tiştên dikanê temam bike û mesrefê lê bike. Li aliyê din, ji nêvî bêtir sermayanê şirketê hatibe bikaranîn jî, dikare şirketê betal bike. Malhebûna şirketê, (tiştên) wê û pereyê hişk yê mayî ku şûna nêvî yê sermiyan dadigre, bes e.

Di şirketa pardarî de demên hesabê salawextî dikare cihê cihê bin. Wek 31/12 yan 30/4, yan 30/6 û yan jî 31/8 an dikare bibin demên hesabên salawext. Başiya (fêda) vêya ev e ku mirov dikare li gor a demên baş û xerab yê karkirina şirketê, hesabê xwe yê salwextî bide. Mirov dikare hinekî ji qezencê, ji bo di rojên desttengiyê de bikaranîne, bide alîkî. Di şirketa pardarî de tu karker î. Bi vî awayî şirket, ji bo te, mesrefên sosyal wek mesrefa xwediyê kar uhw. û bi vê re baca cara yekem hesabandî bi mûçê te re dide. Şirketa pardarî xwediyê şexsiyeteke hiqûqî ye.

Gava mirov nexwaze aboriya xwe ya şexsî rakêşe nav kar, yan jî pardar gelekbin, baştir e. Mirov şiklê şirketa pardarî hilbijêre.

Şirketa pardarî, bi riya qanûnê, hem jî bo mafên sivil, hem jî ji bo mafên mulkî baş hatiye hûnandin. Şirketa pardarî bixwe tê backirin û baca dewlemendiya xwe, bi xwe dide. Ji %30 yê hatina xwe bacê dide û li gora welatên din jî ev kêr e. Tevlî imkanên parastina hinek ji qezencê dikare bibe %23.

Cûreyên (Şirketan yên) din: Bêyî kû mirov hûr lê nenere, karûbarên

muayen bi şiklên yekîneyên aborî, fikrî û weqf, wek şirketên basît tèn binavkirin. Yekîneyek aborî xwediyê şexsiyeteke hiqûqî ye û armanca bidestxistina qezencê ji pardaran re dide ber xwe. Bac li wê (yekîneyê) bi xwe tê birrîn. Ji qezenca tê parkirin heta %30 jê tê birrîn. Yekîneyên ku armanca wan ne qezenckirina pera ye jî xwediyê şexsiyeteke huqûqîne xebata wan ser bi siyaset, çand, werzî û dîn in. Cûreyek din ya şirketa ku binavê şirketa Basît tê naskirin, ne xwedî şexsiyeteke hiqûqî ye. Di şiklê şirketa bazirganî neqeydkirî de ye. Bazirganiyê na ke, wek numûne: Şirketa pişkîşandinê û (li ser tişkî) sertgirtinê.

Wekî din jî: Tu kîjan cûreyên ticaretê helbijêre jî divê tikiliyên te bi danîşmanekî baş re he be. Ji bo pirsên hiqûqî bi hiqûqzanekî û ji bo pirsên bacê, deftergirtinê, hesabê salane û bacdaxuyankirin (dekleration) ê, bi kesên pisporên van karan re têkilî ye deyne. Eger di şirketê de tu ne bi tenê bi, bi hevalê xwe yên şirketê re peyma-nên nivîskî ji bir me ke.

Wergêr: Hemit Kilicaslan

SAHLSTRÖM JURIDISKA
BYRÅ AB

Har öppnat motagningskontor
för Dig som bor i Södertälje.

Elizabeth Fritz är bemannad på
kontoret varje tisdag mellan
kl.12.00 - 20.00 och varje fredag
mellan kl. 9.00 - 17.00

Elizabeth Fritz talar syrianska
och kan även erbjuda Dig juridik
på detta språk.

Adres:

Sahlström Juridiska Byrå AB
Västmannagatan 66, 113 25

Stockholm

Tel: 08- 30 54 00

DI DESTPÊKA SEDSALA 20- Î DE DAMEZIRANDINA HINEK KOMELEYÊN KURDÎ

Zinar Soran

Berî şerê Cîhanê yê yekem, "Kurdistana Rojava" yekem bû û di bin nîrê Împeratoriya Osmanî de bû. "Kurdistana Rojhilat" jî, di bin destê împeratoriya Îranê de bû. Di dawiya sedsala 19- î de, paytextê împeratoriya Osmanî Stanbolê ji bo Tevgera Kurdî jî bûbû navendiyek zor girîng û taybetî. Gelek zane, ronakbîr û xwendekarên Kurd, ji ber sedemên cûrbecûr li wê derê civiyabûn. Di nava wan de, kesên ji malbatên malmezînan û feodalên Kurdan jî hebûn. Hinek ji wan malmezînan, piştî serhildanên ku bi ser neketibûn surgûnê Stanbolê bûbûn. Lê gelek kesên dewlemend û zarokên serokeşîran jî, ji bo xwendinê li wê derê diman. Sultan Ebdulhemîd ji bona sultantiya xwe biparêzê û piştigiriya xwe di nava Kurdan de xurt bike; di sala 1891- ê de, di bin serokatiya hinek serokeşîran de û bi navê "Siwarên Hemîdî" 36 "Alayên Siwarên Hemîdî" saz kiribû. Herweha di wan salan de, ji bo perwedekirina zarokên eşîran, bi navê "Dibistana Eşîra" du dibistan hatibûn vekirin. Yek ji wan li Stanbolê û ya din jî li Bexdadê bû. "Dibistana Eşîra" ya li Stanbolê, di sala 1892- an de hatibû vekirin û di wê dibistanê de li gel zarokên malmezînan, xanedan û serokeşîrên Arnevût û Ereban, gelek zarokên beg û serokeşîrên Kurdan jî, dest bi xwendinê kiribûn (1).

Neteperweriya ku bi Şoreşa Fransayê ya di sala 1789- an de dest pê kiribû, di dawiya sedsala 19- î de xwe gihandibû nava wan gelên di bin nîrê împeratoriya Osmanî de jî. Bîrûbaweriyê neteweyî û niştîmanperwerî di nava wan gelan de û bi taybetî di nava zana û ronakbîrên wan de roj bi roj geştir û xurtir dibû. Ev bîrûbawerî, di nava rewşenbîr û zanayên Tirkan jî be-

lav û bu. Gelek rewşenbîrên Tirk li dijî sultanên Osmanî dixebitîn û dixwestin dewletek xûrî Tirk pêk bînin. Heta hinek ji wan li dû xewna "pantirkîzmê" de bûn ku hemû Tirkên li Dinyê di nava yek dewletê de bicivînin.

Di sala 1886- an de Ermeniyên bi navê "Hinçak" rêxistinek damezirandibûn. Di 3- ê Hezîrana 1889- an de jî, li dibistana "Tibbiye-î Şahane" bi navê "Komeleya Yekitiya Osmanî" (Ittîhad-î Osmanî Cemiyetî) rêxistinek hatibû saz kirin (2). Ji pênc sazkarên wê rêxistinê Ibrahîm Temo, Arnavût; Muhamed Reşîd, Çerkez; Maxmûmî, Erebi; Abdullah Cewdet û Ishaq Sukûtî jî Kurd bûn. Lê gava rojnâme Osmanî bahsa wan dike; Ishaq Sukûtî wek Tirk nişan dide (3). Ev rêxistin ne li ser bingehê netewetîya Tirk, li ser esasê Osmanîtiyê hatibû ava kirin û damezrevanên wê li ser bingehê zilm û zordariya Sultan Ebdulhemîd ji holê rakin hatibûn cem hevdu. Rêxistin ne xwediyê programek siyasî û civakî ya zelal bû. Herweha; di destpêkê de, "Komeleya Yekitiya Osmanî" cudayî nexistibû nava neteweyan û baweriyên olî.

"Komeleya Yekitiya Osmanî" di eynê salê de, têkiliyê bi serokekî "Tirkên Ciwan" Ahmed Riza Beg re datîne û navê rêxistinê dibe "Komeleya Yekitiya û Pêşketina Osmanî" (Osmanî ittîhad ve Terakkî Cemiyetî). Armanca wê rêxistinê, di xala duyem ya programa de weha hatiye nivîsandin: "Armanca Komelê pêkanîna menfaetên giştî ye; cudatiyê naxîne nava netewe, netewetî, cinsiyet û mezheban. Endam di bawerîya xwe de azad û serbixwe ye. Ji derveyî menfaetên giştî bi tu fermanan ve ne girêdayî ye." (4).

Lê gava "Tirkên Ciwan", piştî îlan- kirina "Meşrûtiyeta duyem" hatin ser hukûm; li gorî wê armanca li jor hatiye nivîsandin, nemeşîyan û her ku çû bêtir

siyasetek nîjadperestî û pantirkîzmî meşandin. Bê guman, ev siyaseta wan bû sedemê ku neteweyên din û herweha zana û ronakbîrên Kurdan ji wan dûr bikevin. Di wê derheqê de, O.L. Vilçivski weha dinivîsîne: "Di sala 1908- an de, wextê Tirkên Ciwan hatin ser kirdayetiye, siyaseta wan a nîjadperestî riyek wisa danî ber wan ku Kurd ji wan dûr bikevin. Di wê dîrketinê de, wezîfeke din ket ser milên tevgera Kurd; di Kurdistanê de wezîfa xebatê kirin li dijî desthilata Tirk û ji bo peyda kirina azadî û serxwebûnî, ji împeratoriya Osmanî qetandin" (5).

Ronakbîr û niştîmanperwerên Kurdan piştî Meşrûtiyetê bêtir hewil dan ku, komeleyên xwe yê Kurdî saz bikin. Berî îlan- kirina Meşrûtiyetê jî, hinek ronakbîrên Kurdan di bin tesîra bîrûbaweriyên neteweyî û niştîmanperwerî de mabûn û di wî warê de dest bi xebatên siyasî û çandî kiribûn.

ROJNAMA YEKEM YA KURDÎ "KURDISTAN"

Rojnameya yekem ya Kurdî, bi navê "Kurdistan", di 22- ê Nîsana 1898- an de ji alî Mîqdad Mîthath Bedîrxan ve, li Misrê hatiye weşandin.

Ew rojname bi Kurdî û tirkî derdiket. Sazkarê rojnâmê Mîqdad Mîthath Bedîrxan armanca rojname Kurdistanê, di hejmarê yekem de weha nivîsandîye: "Vê cerîdê de, ezê bahsa qenciya ilm û marîfetê bikim; li kû derê mirov dielime, li kû derê medrese û mektebên qenc hene, ezê nişa Kurda bikim; li kû derê çî şer dibe, dewletên mezin çî dikin, çawa şer dikin, ticaret çawa dibe; ezê hemiya hikmat bikim" (6).

Bê guman derxistina rojname "Kurdistan", di dîroka Kurdistanê de xwedî cihekî taybetî û zor girîng e. Weşandina wê rojnâmê di nava Kurdan de kêfxweşî û dilşahiyeke mezin çêkiriye û nav û dengê wê di navê Kurdistanê de gelekî belav bûye. Lê rejîma Sultan

Ebdulhemîd di destpêkê de, bi diji wê rojnamê rawestiyaye û qedexa kiriye ku ew di nava sinorên dewleta Osmanî de bête belav kirin. Di wî warî de, M. Emin Bozarslan weha dinivîsîne: "Wezîrên karên Hundirîn belavokeka resmî ji wezîfedarên dewletê ra şandiye û bi wan daye zanîn ku rojnama "Kurdistan" di nava sinorên dewleta Osmanî da hatiye qedexekirin, ji wan xwestiye ku wê biryara qedexekirinê pêkbinin" (7). Ji ber zilm û zordariya Osmanî, Mîqdad Mîthat Bedirxan piştî hejmarê 5- an rojnamê teslîmî birayê xwe Ebdurahman Bedirxan dike û ew vedigere Stanbolê. Ebdurahman Bedirxan ji bo weşandina wê rojnamê bidomîne, neçar dimîne ku cihê rojnamê ji Misrê rake û derxistina wê li Swîsre, li bajarê Cenevreyê didomîne. Lê guherandina cihê rojnamê ji, zulm û zordariya rejîma Sultan Ebdulhemîd ya li ser rojnama "Kurdistan" û malbata Bedirxaniya kêma nekiriye. Ji hejmarê 20- î û pê ve rojname dîsa vegeriya Misrê. Ji hejmarê 24 an û pê ve rojname li Îngilîstan, li bajarê Londra û Folkstanê derketiye. Hejmarên 30 û 31- ê, dîsa li Cevre derketine. Bi kurtayî, rojnama "Kurdistan" ji ber zulm û zordariya rejîma Ebdulhemîd, li tu derê bi awakî dirêj ciwar nebûye. Heta niha 31 hejmarên rojnama "Kurdistan" hatin peyda kirin û ji derveyê hejmarên 10, 12, 17, 18, û 19- an, hejmarên din ji alî M. Emin Bozarslan ve, teva wergêra tîpên latîni ji nû de hatine çap kirin.

KOMELEYA VÎNA ZEXM YA KURDISTANÊ

(Kürdistan Azm- i Kavî Cemiyeti)

Li gori agahdariyên ku Zinar Silopî dide; komeleya pêşîn ya Kurdî di sala 1900- î de, bi navê "Komeleya Vîna Zexm ya Kurdistanê" li Stanbolê hatiye damezirandin. Danerê wê Komelê Fikrî Efendiyê Diyarbekirî ye. Yek ji endamê wê Komelê ye ku tê nasîn jî; Kurdîzade Ehmed Ramîzê Licîyî ye. Ji ber zilm û zordariya Sultan Ebdulhemîd, Kurdîzade Ehmed Remzî Beg di sala 1904- an de, îltîcayî Misrê kiriye û li wê derê, li ser navê wê Komelê xebitiye. Herweha ew li Unîversîteya "El-Ezhar" û di beşê Kurdî de xwendiyê û tîkiliyên wî "Tirkên Ciwan" re çêbûye. Piştî îlankirina Meşrûtiyetê, ew vegeriya Stanbolê û gerîndetiya (midûrtiya) wê dibistana ku ji aliyê "Komeleya Kurd ya Belavkirina Zanîne" (Kürt Neşr-î Maarîf Cemiyeti) ve hatibû vekirin, kiriye. Gelek berhemên

hêja afirandiye. Rojên xwe yê dawî di nava Kurdên Şamê de derbas kiriye û mezelê wî di nava goristana taxa Kurdan de ye (8).

Wer xuya ye, ku ew Komele ji ber zilma Sultan Hemîd nebûye xwediyê jiyaneke dirêj. Lê mixabin di derheqê wê de, di destê me de ji dervî wê agahdariya kurt ya Zinar Silopî pê ve, tu agahgarî û zanînek din tune ye.

MEŞRÛTIYETA DUYEM Û DAMEZIRANDINA KOMELEYÊN KURDAN

Di destpêka sedsala 20- î de, rewşa împaratoriya Osmanî gelek nexweş bûbû û di nava kirîzek pir mezîn de bû. Dewletên Ewropî dizanibûn ew împaratoriya di ber sikrata mirinê de ye û hesab û planên dabêşkîra wê dikirin. "Komeleya Yekîti û Pêşketina Osmanî" jî dixest ji wê rewşê istifade bike û ji Sultan Ebdulhemîd daxwaza îlankirina Meşrûtiyetê kirin. Di wê reşax nexweş de, Sultan Ebdulhemîd neçar ma ku di 24- ê Tîrmeha 1908- an de, "Meşrutiye-ta Duyem" îlan bike.

Bi îlankirina Meşrûtiyetê; di warê siyasî de, rewşek nû û taybetî çêbûbû. Zana, rewşenbîr û navdarên kurdan jî nexwestin ji wê rewşa nû bê par bimînin û ji bo damezirandinê Komelên siyasî û kulturî dest bi xebatek germ kirin.

KOMELEYA HEVKARÎ Û PÊŞKETINA KURD (Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti)

Di 19- ê Îlona 1324 (1908)- an de, li Stanbolê "Komeleya Hekari û Pêşketina Kurd" (KHPK) ji alî hinek zana, rewşenbîr û malmezînan kurdan ve, hate damezirandin. Hinek damezre- van û berpirsiyarên wê Komeleyê ku tên zanîn ew in: Seyîf Abdulqadir, Emin Elî Bedirxan, İsmail paşazade Muşîr Ahmed Paşa, Zihnî Paşayê Baban, Damat Ehmed Zulkuf Paşa, Xelîl Xeyalî, Ehmed Cemîl Begê Diyarbekirî, Ehmed Remîz Begê Licî, Dr. Şukru Mehmet Sekban... (9).

Gava mirov li damezre- vanên Komelê dinere; xweş tê dîtîn û diyar e, ku Komele di giranî û pêşengiya dere- beg û malmezînan kurdan de, lê ji alî hinek kesên malmezînan û rewşenbîrên kurdan ve, hatiye ava kirin. Yek ji wan rewşenbîr û damezre- vanên wê Komelê jî, Dr. Şukru Mehmet Sekban bû. Berî ku ew li ber destê Mustefa Kemal Atatürk tobe bike; çî di damezrandin û xebata wê Komelê de be û çî jî di ava- kirina Komeleyên Kurdan yê din de be, wî xebatek berbiçav û hêja kiriye.

Lê mixabin dûre, ew di sala 1923- an de bi nameyek vekirî poşmaniya xwe dide diyar kirin û ji bo xwe bi Atatürk bide efû kirin, dest bi înkara neteweya Kurd dike û huwiyeta xwe ya neteweyî bi destê xwe dixê bi qeyd û zincîrên kole- tiya kolonyalistên Tirk. Dr. Şukru Mehmet Sekban di sala 1933- an de, bi fransî pirtûkekê bi navê "La Question Kurde- Deas Problèmes Des Minorités" (Pîrsa Kurdî- Pîrsgirêkên Eşqelyetan) pirtûkekê derdixîne. Di wê pirtûkê de, tu bêhna welatpariziyê êdî ji wî nayê; bi ruhekî koletî înkariya ne- teweya Kurd dike û Kurdan bi malba- tiya Tûraniye bi nav dike: "Di rastiya xwe de, Turk û Kurd ji navekî pê ve tiştêkî din îfade nakin; navê malbata me Tûrani ye" (10). Herweha, Dr. Sekban di wê pirtûkê de, hinekî bahsa rew- şa damezirandin û hîlbijartina Komîta Birêvebir ya "Komeleya Hekari û Pêşketina Kurd" jî dike: "Piştî Qanûna Esasî ya Osmanî ya 1908- an, di dema damezirandina "Komeleya Hekari û Pêşketina Kurdistanê", li ser bangkirina hinek xwaneyên Kurdan ez bi rev çûm civîna yekem. Ez yek ji wan propogandîstê herî baş bûm. Di hîlbijartina Komîta Birêvebirinê, piştî Naim B. Baban, dengên herî bêtir min girt" (11).

KHPK di demek kin de, di nava Kurdan de belav dibe; li Diyarbekirê, Bitlisê û Mûsilê liqên wê tê damezirandin. Liqên Bitlisê û Mûsilê di 17- ê Çiriya Paşîn de hatin vekirin. Serokê Komeleya liqê Diyarbekirê, Muftî Suphî Efendî bû (12). Di warê liqê Bitlisê de, Dr. Celîl Celîl weha dinivîsîne: "Kuluba Bitlisê mezintirîn û xurtirîn wan kluban bû. Di Çiriya Duyem a sala 1908 an de, li vî bajarî kluba Ermenîyan 50, ya İttihadiyan 90 û ya Kurdan jî 680 endamên wê hebûn. Cîgirê konsolosê Rusya Akîmovîç di rapora xwe ya 30 ê Çiriya Paşîn de weha dinivîsîne: "Hejmarên endamên kluba Kurdan gihîştîye çend hezaran..." (13)

Armanca KHPK, di xale yekem ya destûra wê de weha hatiye nivîsandin: "Ji bona; ji Kurdên ku hay ji rastiya qaide û menfaetên Qanûna- Esasî ya li gorî hukmên bilind yê îslamî ku bextewariya netewe û selametiya Welêt dixê bin garantiyê, bahs bike û li gel her gav parastina bilinddayiya sîfatê Osmanî, bi parastina sistema parlementeriyê ku sedemê pêşveçûna ol û millet û jiyane ye, girêdayiya Kurdan bi meqamê bilind yê xelîfet û patîşahiye bêtir xurt bike; bi hemwelatiyên Ermenî, Nastûrî û xelkên din yê Osmanî re xweş derbas bike û tîkiliyên wan pêşdetir bibe; nakokî û dijminatîyên di nava eşîr û êlan de rake û mercên pêşdebirin û geşkirina hemûy-

an bi yek carê û li derdora navendiyek meşrû de, pêk bine; perwerdekirin, senayî, bazirganî û cotkariyê belav bike û bi rêk û pêk bike, bi navê "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd" komeleyek xêrê hatiye damezirandin" (14).

Destûra KHPK, ji 27 xalên bingehî û xalek awarteyî pêk hatiye. Destûr bi tirkîya kevî (osmanî) hatiye nivîsandin. Ji bo rewş û hinek hedefên wê Komeleyê bêtir bê zelal kirin; ez çend xalên wê destûrê li jêr dinivîsinim:

Xal 10:- Komele, li Stanbolê wê vê gavê bi kurdî û tirkî rojnameyek hefteyî çap bike.

Xal 13:- Komele wê pir bixebite, ku zimanê resmî tirkî di dibistanan û nava Kurdan de bide xwendin.

Xal 14:- Wê bi diqat li ser bê rawestandî, ku heta niha çî berhemên kurdî yê çapkîrî û neçapkîrî hene, bê kom kirin û civandin, bê belav kirin û xwendin û diroka edebiyata kurdî wek pirtûk bê weşandin.

Xal 16:- Ji ber pêwîstiya perwerdekirina bir û bawerî û civakî ya Kurdan; çî ji bo meclis-î mebusana yekem û çî ji, ji bo hîlbijartinên parlamentoyên pêşerojê, wê hewil bê dan, ku nûnerên bikaribin wê hukûka bi Qanûna Esasî hatiye dayin, biparêzin û hewce-dariya Welêt bi cî binin, bê hîlbijartin. Di wî warî de weşan û programên pêwîst, wê bê weşandin.

Xal 17:- Wê liqên Komeleyê li wîlayet, sancaq û qezayên ku kurd lê cîwan in, hebin. Her liqek, wê komîteyek wan ya şewrê û birêvebirinê û endamên wê yê cîgir hebin....

Berdewama xala 7. an ya Destûrê:

Komeleya me, merhûm berêz Şêx Abdullah Efendîzade Seyyid Abdulkadir Efendî serokê yekem û zavayê Xanedaniya Osmanî merhûm berêz Îsmail Paşazade muşîr Ahmed Paşa jî, serokê duyemîn hîlbijartiye. Serokatiya yekem, heta ku sax be, ji payedarê mezin mîrze Seyyid Abdulkadir Efendî re ye. Gava ew ne hazîr be, wê payedarê mezin mîrze Ahmed Paşa, vê vatiniyê bi cî bine."

Gava ku mirov li destûra KHPK dinere; xweş tê diyar kirin, ku siyaseta û armanca wê komelê di çarçewa resmî ya Osmanî de sinorkirî bû. Ji xwe hinek damezrevanên wê bi xwe jî, ew kesên nezîkî Sultanê Osmanî û Serayê bûn. Wek tê zanîn, ew komele bi awakî resmî û eşkere hatibû damezirandin.

ROJNAMEYA "KURD TEAVÛN Û TERAKÎ"

Ji damezrevanên Komeleyê, Xelîl Xeyalî, Mîrî Katîpîzade Cemîl û Kurdîzade Ahmed Ramîz bi taybetî, ji bona

perwerdekirina zarokên Kurdan dibistanekê vedikin û bi komelê ve girêdayî Çapxana Kurdî ava dikin (15). Herweha, Komeleyê bi navê "Kurd Teavûn û Terakî" dest bi weşana rojnameyekê dike. Li gorî agahdariyên Dr. Celîlê Celîl ku jî çavkaniyên cihê civandiye; hejmara yekem ya rojnamê di 29-ê Çîrya Pêşîna 1908 - an de derdikeve. Lê di wan agahdariyan de, navê rojnamê "Kurd" hatiye nivîsandin. Zînar Silopî jî, di pirtûka xwe de, navê wê rojnamê, "Kurdistan" nivîsandiyê. Dîsa, li gorî Dr. Celîlê Celîl dinivîsin: "Yê ku ew rojname derxistiye navê wî Tewfîq Bûye û xelkê Silêmaniyê Bûye. Di rûpelê rojnamê ya yekem de wiha hatiye nivîsandin: "Rojname organa Komeleya Hevkarî û Pêşketin a Kurd e û armanca wê ya bingehîn jî belav kirina bir û bawerîya Komelê ye." Heftê carekê derdiket û her rûpelek çar sûtûn bû. Wê rojnama han tenê neh meh derketiye..." (16).

"Komeleya Yekîfî û Pêşketina Osmanî" ku di wê demê de li ser iktidarê bûn, di 17-ê Nîsana 1909- an de, bi hinek rêxistin û komeleyên xelkên ku di bin destên Împeratoriya Osmanî de bûn, bi navê "Lijna Hevgirtina Osmanî" (Heyet-î Muttefika-î Osmanîye) hevkarîyêkê pêk tîne. Bi navê wan rêxistinên beşdar daxuyaniyek tê belav kirin û di wê daxuyaniyê de, sedem û armancan wê hevkarîyê tê diyar kirin. Yek ji wan komeleyên ku îmtiza wan li binê wê daxuyaniyê heyê, "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd" e. Ew daxuyaniya, di pirtûka Tarîk Zafer Tunaya de hatiye belav kirin (17).

Lê hevalbendên "Komeleya Yekîfî û Pêşketina Osmanî" ne li gorî wê hevkarî û peymanê siyaseta xwe dimeşandin; piştî demek kurt, wan rûyê xwe yê rastî derxistin holê û dest bi girtina Komeleyên Kurdan kirin. Ji ber ku wan, KHPK û liqên wê yê li Kurdistanê jî bo pêşketin û xurtbûna xwe astengê girîng diditin. Berberî û nakokiyên di nava pêşengên "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd" yê malmезin; bi taybetî reqabet û berberiya di nava Seyid Abdulkadir û Bedirxaniyan kês û firsendek baştir dida kerbidestên Osmanî ku bêtir bi hêsanî êrişê bine ser wê komeleya Kurd. Loma jî, ew Komeleya yekem ya Kurdî ku piştî Meşrûtiyeta Duyem hatibû ava kirin, nebû xwediyê jiyaneke dirêj û di sala 1909- an de, ji alî "Tirkên Ciwan" ve hate girtin. Bi girtina Komeleyê, dibistana ji alî Xelîl Xeyalî û hevalên wî ve hatibû vekirin û rojnama "Kurd Teavûn û Terakî" jî, hate girtin. Bazîl Nikitin dinivîsîne, ku "Tirkên Ciwan di sala 1909- an de, komele û dibistana Kurd ya li Çemberlitaş dan girtin" (18). Li ser

girtina KHPK, Dr. Celîlê Celîl jî, weha dinivîsîne: "Havîna sala 1909- an de, dema Tirkên Ciwan dest avêtin siyaseta Osmanîzmê, hêdî hêdî klubên Kurdan girtin. Îttihad û Terakî jî bo fireh kirin û xurt kirina iktidara xwe, pêwîst dît, ku Kurd bibin endamê klubên wan..."

"Li gorî wan deng û behsên ji Mûşê gihîştine redaksiyona rojnama Horizon a Ermenîyan, piştî girtina wan klubên, Kurd li der û dorên hicrên dînî dicivîyan û dest bi xebatek pîr bi dizî kiribûn. Li navça Bilanix, Mclazgîrd û cîyên din civîn dikirin û li ser mesela programa xebatê û babetên din yê kar û bar diaxivîn..." (19).

Teva ku "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd" nebû xwediyê jiyaneke dirêj û teva wan berberî û nakokiyên di nava pêşengên malmезinên Kurdan jî; KHPK di warê şiyarkirina gelê Kurd û ziman û kultura kurdî de, xebatek gelek heja û giranbiha kiriye. Herweha ew xebatên siyasî û kulturî yê wê Komelê, ji bona xebat û damezirandina Komeleyên din yê Kurdan jî, bûye bingeh û pêlikek girîng û berbiçav...

KOMELEYA BELAVKIRINA ZANÎNÊ YA KURD (Kürt Neşr-î Maarîf Cemiyeti)

Piştî girtina "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd", di sala 1326 (1910)- an de, li Stanbolê ji alî rewşenbîrên Kurdan "Komeleya Belavkirina Zanîne ya Kurd" (KBZK) hate damezirandin. Di destûra KBZK de, armanca û hûnandina wê hatiye diyar kirin. Ji xwe, Destûrên (nizamnameyên) komeleyên di wê demê de hatine damezirandin, hem programa û hem jî rêzname wan komeleyan bûn. Destûra KBZK jî 34 xalan pêk hatiye. Ji bo armanca û karakterê wê Komeleyê dide diyar kirin, ez her sê xalên pêşîn yê wê destûrê li jir dinivîsinim:

Xal 1:- Li Stanbolê bi navê "Komeleya Belavkirina Zanîne ya Kurd" (Kürt Neşr-î Maarîf Cemiyeti) Komeleyek îlmî, edebî û sinai ya navendî hatiye damezirandin.

Xal 2:- Armanca û heviyên Komelê yê pîroz; di nava ewladên ku ji nîmetên perwerdekirinê herî bê par Kurdan de, perwerdekirin û senayiyê belav bike û pêş de bibe.

Xal 3:- Komelê wê vê gavê hewil bide, ku li Stanbolê dibistanên pêşîn yê taybetî ji bo zarokên Kurdan veke û pêş de bibe; gava bi alîkariya endamên Komelê û alîkarxwazan rewşa aborî bê qonaxek têr, wê li bajar û gundên ku piraniya rûniştvanên wan Kurd in û bi taybetî di nava êl û eşîrên mazlûm de, dibistan bê vekirin û ste-

wandin ku paşdemayina wan ji holê bê rakirin" (20).

Tarik Zafer Tunaya di vê pirtûka xwe ya li jêr navê wê derbas dibe, bi sernavê "Talimnameya Kürt Neşr-î Maarif Cemiyeti" belgeyek weşandiye. Li gorî wê belgeyê; destûra "Komeleya Belavkirina Zanîne ya Kurd" ji 15 xalan pêk hatiye û damezrevanên wê ev in:

"Bedirxanzade Emin Eli Beg, Dr. Abdullah Cevdet Beg, Bedirxanzade Mithat Beg, mebûsê Erzuromê Seyfullah Beg, mebûsê Hekarî Taha Efendî, mebûsê Wanê Tefîq Beg, Bedirxanzade Abdurahman Beg, mebûsê Gencê Mehmed Efendî, Mir Seyfetînzade Huseyin Ewnî Beg, Miralay Mahmûd Samî Beg, memûrê Mahkema Şerîyê ya Misrê Mehmed Faiq Efendiyê Diyarbekirî, Bediuzzaman Saîd Efendî, Xelîl Xeyalî Efendî yê Mutkî, Kurdîzade Ahmed Ramîz" (21).

Wek min li jor jî nivîsîbû, "Nizamnameya" (destûra) "Komeleya Belavkirina Zanîne ya Kurd", ne ji 15 xalan, ji 34 xalan pêk hatiye. Destûra ku di destên min de ye, di sala 1326 (1910) an de, li "Matba-î Amedî" hatiye çap kirin. Xala ku T. Z. Tunaya wek xala 15 an û ya dawîn nîşan dide; di destûra Orjînal de, wek xala 34 an ya dawîn hatiye nivîsandin.

Gava mirov li destûra Komelê dinere; mirov dibîne, ku KBZK xwestiye li wîlayet, qeza, nehya û gundan, kulûb û liqên xwe damezirîne û di nava wan de tevgerîdanek navendî pêk bîne. Her weha, li gorî rewşa Komeleyê ya aborî, fabrîkê û ticaretxaneyên senayî û ticarî veke...

Rewşenbîrên Kurdan li gorî wê armanca ku di destûra KBZK de hatibû nivîsandin; li Stanbolê bi navê "Dibistana Meşrûtiyê" dibistanekê vedikin. Dr. Celîlê Celîl dinivîsîne, ku "Ew dibistan li taxa Diwan Yolu û li kuşa Hacı Paşa hatibû vekirin. Rolek wê ya mezîn di jiyana çandî ya Kurdên Îstebol de hebû...Serokê dibistanê Abdurahman Bedirxan bû, di destpêkê de tenê 30 zarokên Kurdan hebûn, dawiyê hijmaran wan gelek zêde kirine" (22). Lê li gorî Zinar Silopî dinivîsîne; Mudûrê wê dibistanê, Kurdîzade Ahmed Ramîz e (23).

"Komeleya Belavkirina Zanîne ya Kurd" jî, nebû xediyê jiyaneke dirêj. Îtîhad û Terakkîyan tehamulî wan xebatên edebî û kulturî jî nekirin û ew Komele jî, piştî demekê kurt dane girtin...

KOMELEYA HEVKARIYA KURDISTANÊ (Kürdistan Teşrik-î Mesai Cemiyeti)

"Komeleya Hevkariya Kurdistanê" (KHK) di sala 1328 (Mîladî 1912)-an de hatiye damezirandin. Armanç û çarçewa xebatê ya "Komeleya Hevkariya Kurdistanê" di xala duyem û sêyem de ya destûra wê de, weha hatiye nivîsandin:

"Xal 2:- Li gel her gav parastina bilindayîya sîfatê Osmanî, bi parastin û pêşdebirina sistema parlementeriyê ku sedemê berbiçav yê pêşveçûna ol, dewlet û millet û azadiya jiyane ye, girêdayîya Kurdan bi meqamê bilind yê xelîfet û patîşahiye bêtir bike; bi hemwelatîyên Ermenî, Nastûrî û xelkên din yê Osmanî ve xweş derbas bike û tîkiliyên wan geştir bike; kîn û berberiyên di nava êl û eşîrên de rake û aşîti û biratiyê bi cî bike; ji bo mercên pêşdebirin û jiyaneke bi aheng bi hevdû re hemûyan bi yek carê li derdora navendiyek meşrû de pêk bîne, senayî, cotkarî û bazirganiyê belav bike û pêş de bibe; ji bo ketina dibistanên li gorî dilê wan, rênişandaniya xwendekarên ku wê ji Kurdistanê werin bike û hêsaniyê ji bo wan çêbike û mesrefên perwedekirina kesên ku rewşa wan ya aborî ne xweş bin, temîn bike".

"Xal 3:- Heger pêwîstiyek zarûrî çênebe, Komele wê ji binî de bi siyaseta giştî mijûl nebe" (24).

Gava mirov li destûra vê Komelê dinere û dide ber "Komeleya Yekîti û Pêşketina Kurd", mirov dibîne ku di bingehî de, armançên herdu Komeleyan hevdu digrin. Ew formulasyona li jor ya di destûra herdu Komeleyan de hatiye nivîsandin, kêmkê zêde di destûrên hinek komeleyên Kurdan yê din jî tê dîtin.

KOMELEYA XWENDEKARÊN KURD HÊVÎ

"Komeleya Xwendekarên Kurd Hêvî" di sala 1912- an de, li Stanbolê hatiye damezirandin. Bazil Nikitin û M. Emin Zekî tarîxa damezirandina wê, 1910 nivîsandin. Bazil Nikitin di wî warî de weha dinivîsîne: "Tirkên Ciwan di sala 1909- an de, komele û dibistana Kurd ya li Çemberlî (taş) dan girtin. Teva vê jî, grûbek xwendekar û huqûqvan ku di 1910- an de li komeleyek nû ya bi navê Heviya Kurd de civiyabûn, dest bi weşana kovarek mehanî ya bi navê Roja Kurd kirin" (25). Lê, li gorî agahdariyên ku Zinar Silopî dide ku yek ji wan kesên da-

mezrevanên "Hêvî" ye; Zinar Silopî, Omer Cemîl Paşa, Fuat Temo, Cerahzade Zekiyê Diyarbekirî destûra "Komeleya Xwendekarên Kurd Hêvî" amade dikin û piştî destûra resmî ya vekirina Komeleyê ji Hukûmetê digrin, di sala 1912- an de, damezirandina "Hêvî" îlan dikin. Heta ku kongreya "Hêvî" çêdibe, bi awakî muwaqet Omer Cemîl Paşa dikin sekreterê berpirsiyar. Ekrem Cemîl Paşa û Mendûh Selîm Beg, ji destpêkê ve dibin endamê "Hêvî" û beşdarî nava xebata wê dibin. Ji ber ku bi daxwaziyek pir germ gelek xwendekarên Kurd dibin endamên "Hêvî", di demekê pir kurt de hejmara endamên Komeleyê gelekî bilind dibe. Ji nava wan endamên Komelê, mirov dikare navê Kemal Fevzî, birayê wî Ziya Wehbî, Necmeddîn Huseynî yê Kerkûkî, Babanzade Ezîz, Şefîqê Arwasî, Hemzeyê Mukûsî, Teyîb Elî yê Xarpêtî, Ebdulkerîm yê Silêmanî, Asaf Bedirxan, Mistefa Reşat yê Diyarbekirî, Dr. Mistefa Şewqî yê Mehabadî, Dr. Fuad, helbestvan Ebdurrahîm Rahmî yê Hekarî zikir bike (26).

Piştî ku "Hêvî" li Stanbolê hate damezirandin, nav û dengê wê li Kurdistanê belav dibe; tîn û tesîrêk wê ya taybetî li ser xort û xwendekarên Kurdan çêdibe. Teyîb Elî hewil dide ku li bajarê Erziromê liqekî "Hêvî" veke. Dr. Celîlê Celîl li ser berfirehbûn û tesîra "Hêvî" ya di nava gel de, weha dinivîsîne: "Bizav û xebata Komela Hîwa ya di nava gel de, ji ya Komela Hevkari û Pêşketin pirtir bi nav û deng bû. Beşa Erzurumê ku di dibistaneke navendî de hatibû damezirandin, bizav, xebat û rewşekî wê ya pir eşkere û girîng hebû. Serokê wê beşê Teyîb Elî bû. Beşekî komelê jî, li derve li Lozanê hebû" (27).

Armançên "Komeleya Xwendekarên Kurd Hêvî" di xalên duyem, sêyem û çarem yê destûra wê de, weha hatine nivîsandin:

"Xal 2:- a) Xwendekarên Kurd bi hevdu bidin nas kirin û di nava wan de tîkîlî, biratî û yekîtiyê pêk bîne. b) Zîman û edebiyata kurdî bi awakî ser û ber bike pirtûk û pêş ve bibe. c) Di warê bicîkirina dibistana de, rêberîya xwendekarên Kurd ku wê werin paytext bike. d) Alîkariya ew kesên ku rewşa wan ya aborî ne baş in, bike ku wan di dibistanên li gorî wan in, bidin xwendin. e) Bi kurtayî, ji bona pêşketin û pêşvebirina zanyarî û civakî ya Kurdan hewil bide."

"Xal 3:- Ji bo vê armançê; li wîlayetan liqan ava bike, kovarek bi kurdî û tirkî biweşîne; pirtûkên ku xwedî naverokên agahdariyên kêrhatî û birûbaweriyên cûrbecûr û bi taybetî ji bo

dibistanên destpêkê biweşîne; ders, gotûbêj, listikên tiyatroyê li dar xîne û bi metodên cûrbecûr û li hinek deran dibistanan veke."

"Xal 4:- Armanca Komeleyê hew zanyarî û civakî ye û ji derveyî siyaseta ye" (28).

Lê di rastiya xwe de, "Hêvî" ne li gorî xala çarem ku di destûra wê ya resmî de hatibû nivîsandin dimeşîya; ew Komele jî, wek gelek komeleyên Kurdan yê wê demê, ji siyaseta dîr neketiye û ji bo şiyarkirina neteweyî û geşkirina niştîmanperweriya Kurd, gelek xebatên heja kiriye. Teva ku "Hêvî" wek komeleyek xwendekarên Kurd û di pêşengiya xwendekarên ronakbîr yê Kurdan de hatibû damezirandin jî; têkilî û peywendiyên pêşengên "Hêvî", bi niştîmanperwer û siyasethanên Kurd yê wê demê û bi nav û deng re, gelekî xurt bûn. Wek tê zanin gelek ji wan xwendekaran bi xwe jî, ji malmezî û feodalên Kurdan dihatin û giraniya siyasethanên wê demê jî, ji malmezî, feodal û derebegen Kurdan pêk dihat...

HINEK XEBAT Û ÇALAKIYÊN "HÊVÎ"

Komeleya "Hêvî" di 6-ê Hezîrana 1913- an de, bi navê "Rojî Kurd" dest bi weşandina kovarek mehanî dîke. Li gorî agahdariyên ku Dr. Celîlê Celîl dide; 3 hejmarên wê kovare derketinê. Hejmara duyem di 6-ê Tîrmehê û hejmara sêyem jî, di 1-ê Tebaxa 1913- an de derketiye. Sernivîskarê kovarê, Ebdulkerîmê Silêmanî bû. Kovar bi kurdî û tirkî dihat weşandin û piştî hejmara sêyem navê wê hatiye guherandin û bûye "Hetawî Kurd". Hejmara yekem ya "Hetawî Kurd" di 23-ê Çîriya Pêşîna 1913- an de derketiye (29). Di wê derheqê de Zinar Silopî jî, weha dinivîsîne: "Armanç û hewildana Roja Kurd, kultura kurdî pêş ve bibe û nivîsandin û xwendina kurdî di nava Kurdan de bi cî bike... Piştî kovara Roja Kurd jî alî hukûmetê ve hate qedexa kirin, di berpirsiyartiya Hemze Beg yê Mukusî de, kovara Hetavê Kurd dest bi weşanê kir. Di wan kovaran de, xortên Kurdan nivîsandinên heja dinivîsandin... Hetavê Kurd û Komeleya Hêvî heta îlankirina seferberlika 1914- an çalakî û weşana xwe domandin. Ji ber ku bi îlankirina şerpiraniya endamên Hêvî, di çarçewa seferberlikê û xizmeta leşkerî de kirin leşker, mercên weşandina kovarê nemabû..." (30).

Komeleya "Hêvî", ji derveyî wan herdu kovaran, di sala 1913- an de, kovarek bi navê "Yekbûn" jî derxistîye. Ew kovar jî, bi kurdî û tirkî hatiye we-

şandin. Di kovara Yekbûnê de, hatiye nivîsandin, ku kovar "di hefteyekê de du caran derdikeve, têkilî siyaseta nabe. Mudirê mesûl: Îbrahîm Kurdî ye. Armanca ve rojname: Di nav koma Osmanîyan de danasîna Kurdan û bilindkirina qedr û qiymeta wan e..." (31).

Ji nameya ku "Sekreterê Giştî" yê "Komeleya Hevkariya Kurdistanê" ya di tarîxa 17-ê Çeleya Pêşîna 1912- an de û bi hejmar 43- an nivîsandîye tê zanîn, ku "Komeleya Hevkariya Kurdistanê" pêşneyara yekitiyê ji "Komeleya Xwedekarên Kurd Hêvî" re aniye: "Ji ber vatiniyên ku komeleya me ji xwe re wek armanc hîlbijartîye û hewildanên pîroz yê ku muhterem Hêviya me dixwaze pêkbîne hevdu digrin, li gorî prensîba ku (biçûk bi mezînan ve girêdayî ye) û di demek weha nazik û girîng de, ger daxwazî û armanc cihê bin jî; ji bo gihastina armancên ku hatinîn tespît kirin, pêwîstiya ku bi hevdu re, bi xûn û yekitiyê, bi navendiyek meşrû û hevbeş heye..." (32). Li gorî Nesimî Firatli dinivîsîne; "li ser wê pêşneyarê, herdu komele dibin yek û di sala 1328 (1912)- an de, bi navê "Komeleya Rênişandan û Bilindkirinê ya Kurd" komeleyek nû ava kirin" (32). Lê mixabin, ez di vî warî de, li tu agahdarî û çavkaniyên din rast nehatim. Di gelek çavkaniyên ku bahsa Komeleya "Hêvî" û ew kovarên ji alî wê de hatinîn weşandin dikin; her navê "Hêvî" tenê derbas dibe û nayê gotin ku ew herdu komele bûnin yek. Dîsa li gorî wan çavkaniyan, "Hêvî" xebat û çalakiyên xwe heta îlankirina seferberlika 1914- an domandiye û piştî Şerê Cihanê yê yekem, "Hêvî" jî nû de dest bi xebata xwe kiriye...

(Dûmahik heye)

Têbinî

(1) Ji bo dirêjaya vê bahsê binere: *Martin van Bruinessen, Şeyh, Aga ve Devlet*, rp: 227- 229. *Öz-ge Yayinlari*.

M. Şerîf Firat, *Dou illeri ve Varto Tarihi*, rp: 123- 140. *T.K.A.E Yayinlari*.

M. Emin Zeki, *Kürdistan Tarihi*, rp: 155- 156. *Komal Yayinlari*.

(2) *Tarik Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler*, cilt: 1, rp: 19. *Hürriyet Vakfı Yayinlari*.

Dr. M. Şükrü Haniolu, Dr. Abdullah Cevdet ve Dönemi, rp: 25- 28. *Üçdal Neşriyat. İstanbul*.

(3) *Naci Kutlay, İttihat- Terakki ve Kürtler*, rp: 26. *Weşanxana Vejîn*.

(4) *Tarik Zafer Tunaya, b.n.d. rp: 39*.

(5) *Binere: Dr. Celîlê Celîl, Jiyana Rewşenbîrî û Siyasî ya Kurdan*, rp: 12. *Weşanên Jîna Nû*.

(6) *Rojname Kurdistan, hejmar: 1. rp: 1*.

(7) *Agahdariya M. Emîn Bozarlan, Kurdistan Cild: 1, rp:12*.

(8) *Binere: Zinar Silopî, Doza Kurdistan rp: 31- 32*.

(9) *Binere: T. Zafer Tunaya, b.n.d. rp:404*.

Dr. Celîlê Celîl, *Jiyana Rewşenbîrî û Siyasî ya Kurdan*, rp: 74. *Weşanên Jîna Nû*.

(10) *Dr. Şükrü Mehmet Sekban, Kürt Sorunu*, rp: 28. *Menteş Basimevî, 1970*.

(11) *Dr. Şükrü Sekban, b.n.d. rp: 19*.

(12) *Ji cavkaniya rojnameya "Kürt Teavün ve Terakî" (hejmar:5, 2-ê Çîriya Paşîna 1908), Tarik Zafer Tunaya, b.n.d. rp: 404*.

(13) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 83*.

(14) *Ji Destûra "Komeleya Hevkarî û Pêşketina Kurd"*.

(15) *Zinar Silopî, b.n.d. rp: 29*.

(16) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 76- 78*.

(17) *Tarik Zafer Tunaya, b.n.d. rp:206- 207*.

(18) *Bazil Nikitin, Kürtler*, rp: 334. *Özgürlük Yolu Yayinlari*.

(19) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 85- 86*.

(20) *Ji Destûra "Komeleya Belavkirina Zanîne a Kurd"*.

(21) *Tarik Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler*, Cild: 2, rp: 214- 215.

(22) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 88*.

(23) *Binere: Zinar Silopî, b.n.d. rp: 31*.

(24) *Binere: Nesimî Firatli, Kovara Deng*, hejmar: 12, rp: 32- 33.

(25) *Bazil Nikitin, b.n.d. rp:344*.

Binere: M. Emîn Zekî, Kürdistan Tarihi, Komal Basim- Yayim- Daitim, istanbul 1977. rp: 179.

(26) *Zinar Silopî, b.n.d. rp: 34*.

(27) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 92*.

(28) *Nesimî Firatli, Deng*, hejmar: 12, rp: 33.

(29) *Dr. Celîlê Celîl, b.n.d. rp: 94*.

Li gorî agahdariya Malmîsanîj û Mahmûd Lewendî, ji Dr. Kemal Ehmed Mezher girtiye; hejmara çaran jî ya kovara *Rojî Kurd* derketiye û ew hejmar di 30ê Tebaxa 1329/ 1913- an hatiye çap kirin. *Binere: "Li Kürdistanê Bakur û li Tirkîyê Rojnamegeriya Kurdî" rp:53. Weşanên Jîna Nû*.

(30) *Binere: Zinar Silopî, b.n.d. rp: 41- 42*.

(31) *Ji agahdariyên Musa Anteriyên di kovara Dou, hejmar: 1, rp: 29- 30 de hatiye weşandin. Malmîsanîj û Mahmûd Lewendî, b.n.d. rp: 59*.

(32) *Nesimî Firatli, kovara Deng*, hejmar: 12, rp: 33.

PROSESA GEŞBÛNA DÎROKÎ YA ZÎMANÊ KURDÎ

Nivîskar: M. Emîn Hawramanî

Wergêr: Elişêr

Di derheqê dîroka bab û bapîrên kevin ê Kurdan, Mediyana de, di keleporê serwetên rewşenbîrî yên kevin de, tu curek serokaniyên raste rast bi serê xwe, yên wek: kolandin, neqş û neqaşên nivîsandî yên kevin ên dema wan û bi navê wan, heta niha neketiye berdest, an nehatiye dîtin, an jî eger hatibe dîtin, neketiye destê xwediyê xwe yê eslî!

Eger ketibe destê kesên biyanî û ne dost ji, ewan ji ber xatirê cavên dost û yarên xwe, ku ji wan hêvî dikin, nexwestine perda veşartî ya li ser bidin alîkî û ronî û zelaliyek bêxin ser.

Ew zanistiyên di vî warî de dikevin destê me, ger çendin gelek îmkanek kêma riya ronikirina vê meselê didin destê me û çendin gelek kêma û tamam ne bin jî, lê cardin di riya kesên biyanî û yên ne dostên kurdan re dest dikevin.

Zanyariyên bi vî awayî, tik û tenê bi serê xwe, ji me re xwedî qîmet û bihayên bêsînor in. Eger em baş diqet bikin, ev berê me didin ser wan demên me yên kevin ên perde li ser hatî kişandi û ji ber vê sebebê, netîcên wan me digihînin wê baweriyê ku ew serokaniyên biyanî û yên ne dost, ku car û baran tiştek li ser kurdan ji destê wan derketibe, ji ber wê bûye, ku îmkana wan a pêşilêgirtina şetên lehiyê ya barana zanyariya kurd tunebûye, ji bo ku bi tîrek bi du armancan bidin; dîrok, serpehatî û serwetên rewşenbîrî yên kurdan bi derewên xwe vehûnandine û tiştek gelek kêma, yanî wek qemçek av ji behrek xistine ber dest.

Di riya bi awakî hûr û hûr lêkolîn û muqayese kirinê re, em ê hewil bidin bigihîjin rastiyek ku em bikarin bîr û baweriyê xwe pê binin û xwe ji sitoxwariyê rizgar bikin. Ji ber vê em ê hemû wan bîr û baweriyên ku di vî warî de hatine belav kirin û hinek ji wan zanyariyên ku di hinek serokaniyên gelek nêzik de hatine weşandin, em ê têxin ber destê xwendewaran. Hewce ye em li ser vê yekê jî dilgerm û piştrast bibin, ku ev tenê mîsalek ji wan sedan mîsalan e...

Di serokaniyên cur bi cur yên Parsî de, ji me re ev yeka han ronî dibe ku neteweyek bi nîjada xwe Arî û bi navê Mediyana li welatê Medya (Kurdistan) de nişteci bûne, di demek û mudettê çend sedsalek ji xwediyê desthilat û fermanrewayekî gelek fireh bûne. Bi awakî din, ji derveyê axa

Kurdistanê ya iro, hukmê navçê din ên Îranê destê wan de bûye û navça Parsî jî yek ji wan navçên stirabnişîna Mediyana bûye. Navek re welatê Asuriyana jî dikeve bin destê hukumdariya wan û Ninova jî dibe yek ji wan stirabnişîna Medya.

Di alîkî din de, di perawêz û belgê serokaniyên parisan de ev yeka han ber çavê me dikeve ku Medî, ji bilî ku xwediyê zmanê xwe yê taybetî bûne ku ev jî zmanê medî bûye, bi nivîsên bizmarî nivîsandinên wan hebûye û her wiha xwediyê qanûnên zîraet, mîmarî, huquq, kar û sen'etên rewşenbîrî yên dinî û rewşenbîriyên edebî yên xwe bûne. Ji ber vê jî, îtiraf bi vê yekê têt kirin ku welatê Medya herêmek ji bo xwendewarên dinî bûye û ji li wir ji navçên din ên welêt re, salê bi sedan pîrên dinî hatine şandin.

Dema ku ev serokanî tên ser behsa keleporên dinî û yên rewşenbîrî yên Mediyana, bi vî awayî dinivîsin: Medî, xwediyê serwet û keleporên edebî bûn û gelek nivîsandinên wan di vî warî de hebûne, edebiyata gelî, di ferehkirina asoya îlhama şair û nivîskaran de rolek bilind listiye. Li gel vê jî, wisa ji me re didin îspat kirin an daxwaza wan ew e ji me re bidin îspat kirin, ku herçî ew cure kelepor û serwetên edebî yên edebiyatê hebûne, hemû ji aliyê Grekiyan (Yunaniyan) de hatine talan kirin, ên bi feyde bûne, yên wek nivîsandin û muhrên kolayî, kitêbên stêrnasiyê (astronomî), huquq û mîmarîyê, ji xwe re birine û ewan jî vê yekê ji xwe re nekirine derd an di mana wan de zerarek ji wan re hebûye, tevan bi şewat an bi awakî din îmha kirine!

Eger em serokaniyên din ên di vî warî de bi kûrî bixwînin, em tê digihîjin ku hinek ji wan zanyariyên han wek hev in û pîraniya wan jî yek ji yekî diwartir in.

Madem wiha ye, hildana perdê li ser rûyê zanyariyên rasteqînî û şikê, di riya muqayese kirina zanyariyên cihê cihê yên di nav serokaniyên cure cure de hatî belav kirin, dê me bigihînin hinek nelîcan.

Her wek hinek serokaniyên parsî û gelek ji serokaniyên biyanî wek ên rojava, bi dirêjî behsa talanên Grekiyan û şewitandina bi hezaran kitêbên dinî dikin, ku ji aliyê Grekiyan de hatiye kirin. Ev jî ji derveyê holêrakirina bi hezaran pîrên dinî pê ve tiştek nîne...

Aşkera ye, gotinên wiha, diqeta mirov dikişînin û mirov didin pojînanandin, ji ber vê sebebê em difikirin wiha bêjin: ê baş e, dema Hexamênşîyan bi navê xizmatîyê li ser text û saltanata kelepore û serwetên netewî, dinî û rewşenbîrî yê Medîyan rûniştin, ji bo çi navê xwe lê nekirin? Vêca madem wiha ye, dibê ev serwetên han ji wan (Hexamênşîyan) ji Grekiyan re di ci de mabe! Wek em dizanin, Grekî di germiya hukumdariya Hexamênşîyan de êrişan ber bi Îranê û navçên Kurdîstanê de anîn.

Yan jî, di derheqê zîmanê kurdî yê îro û zîmanê Medîyan û yê Awesta de, eger yekê zîmanasê wek D. N. Mackenzie bi vê nêrinê re nebe, ku zîmanê kurdî yê îro jêmayî (nesil, kelepore) nû yê zîmanê Medî ye, gelege em lome li wî nekin, çûnkî wî ji bo vê nêrinê û lêkolîna xwe îstifade ji serokaniyên rojavayê, wek nimûne yê wan wek Tras Fars (?) û A. C. Arberg kiriyê ku piraniya bîr û baweriyên xwe li ser bîngeha hinek serokaniyên parîsî ava kirine û bi van bîr û bawerîyan hatine naskirin.

Ev nêrina Mackenzie û ya C. Arberg ku di derbarê zîmanê kurdî de nîn, bi lêkolîna zîmanasên wek Kant re li hev nakin û lêkolînerên dilsoz û jêhatî jî, ji ber vê sebebê, ji îmkana diyarkirina zanyariyên rast û durust mehrum dibin.

Aşkera ye em jî tê de, armanca hemû kurdekî dilsoz û xwendewar gelege ew be, ku bikare bi dilsozî lêgerin û lêkolînê di vî warî de bike. Ji ber vê jî hewce ye em karê xwe bi xwe bikin. Kesekî biyanî nikare di vê hervaza han de ber xwe bide û nikare dilsoz jî bibe.

Di her halûkarê de, bê li ser zêdekirin, gelê Arî di demên kevin ve li navçên Îranê û Kurdistanê îro de jiyane.

Zîmanê wan, di warê muqayese kirina navbera wan de, vê yekê têxin destê me, ku heta nêzîkî 500 sal berî zayînî, ji awayê lehça zîman pê ve, bi tu awayê (zîmanê rojhilata Îranê yê rojavayê Îranê- Kurdistan, zîmanê xwarê yê Îranê) şiklê zîmanekî serbixwe ya temam wernegirtiye.

Yanî, zîmanê Medî û ya Awestayî wek zîmanê dinî û ya parîsiya kevin û heta ya "persî" jî, heta demek dûr û dirêj, bi kêmasî nêzîkî çend sedsalê berî zayînî, wek xorca zîmanê Îranê ya wê wext û demê bûn.

Ew yeka ku gotinên wiha îspat bike ev e: fermanên hukumdarên û nivîsên kolandî yê wan hukumdarên Hexamênşîyan, ne bi lehça zîmanê rojhilat û ne jî bi lehça zîmanê rojava (di dawiyê de navê zîmanê pehlewiya rojhilat û pehlewiya rojava lê hat kirin) têkelîhev nekirine yan nehatiye wergerandin.

Ev jî me digihîne vê qeneetê ku hemû ew xelk, yanî xelkê navçên Îranê û Kurdistanê bi naveroکا wan nivîsan têgihîştine.

Her wiha zîmanê wan ê dinî ku zîmanê Awesta bûye, bi yê Hexamênşîyan re muqayese nehatiye kirin an nehatiye wergerandin ser zîmanê Hexamênşîyan, ev yeka han jî belgek din a xurtkirina vê gotinê ye.

Li gor eynî prensîbê, ku dinê Zerdûştî dinê

resmî ya gelê Persîyan bûye, bi tu awayî têkelîhev kirinek ji bo naveroکا zîmanê Awesta ji aliyê Persîyan de nehatiye kirin.

Ev bêşik û gumanî, vê yeka han bi me dide îspat kirin, ku ew zîmanên Îranê yê wan deman de, wek me got, di çarçova sînorê lehça yek ceherê de bûn, xelkê wê demê ya Îranê û Kurdistanê hemû bi başî û rewani xwe pê ve zeliqandine û bi hêsani yekûdu têgihîştine û mani'a zîmanê kevin a Îranî, bi taybetî ewên ku bi morfolojiyê re mijûl dibin, wek rastiyeke ev yek li ba wan ciyê xwe girtiye.

Gavên cihê yê herî girîng ên di navbera wan de hatibe dîtin, di çarçova awayê dengdanê ku hinek dengên aktîf tînan dawîya kelîman, pê ve neçûye derve û eger em bi vî awayî rastê gelege gotin û melzemê zîmanê biyanî bîn, ev yeka han jî bilî problema cînartîyê li gel netewên biyanî pê ve, ku carn û carnan; bi awayê lehça rojhilat û lehça xwarê ya rojava ketibe berçav şûn de, tişteke din berçav neketiye yan jî vê çarçovê derbaz nebûye.

Ez di wê baweriyê de nîm, bi vî awayî wekheviya navbera zîmanên rojhilat û rojavayê navçên xwarê Îranê, ji bo demek dûr û dirêj nekîfşkirî û valatîyê de maye û heta êrişên Yunaniyan hatin ser navçên Kurdistanê û Îranê û tê de cîbicî bûn û belavbûna desthilata hukumdariya xwe qahîm û geş kirin û pişt re ber bi vê cîbicîkirina desthilatdariya wan re zîmanê Îraniyan ber bi ferqîtiyê ve gav avêtin. Çûnkî dewr û rewşek taybetî ji bo van cure gavan amade bûn, her yek ji van sebeban heta dihat ber bi dîrketinê ve zêdetir gav diavêtin.

Îşgalkirina welatên Îranê û navçên Kurdistanê ji aliyê Îskender û Yunaniyan ve û cîbicîkirina hukumdariya Heleniyan, bû sebebê holêrabûna rewşenbîriya dinî û ber bi jêr de birin û qedexekirina hemû awayek rewşenbîriyên din, ku bihna Îraniyan; ji bo armanca, daxwaz û xeyala nû ve ajardan û geşkirinê jê hatibe û qazanca pêkanîna yekîtiyê û hevkarîya Îraniyan tê de be.

Ji ber vê sebebê, bi zorî yan bi hezî, bi xwestin an nexwestin, bi dehan gotinên Yunanî û yê Aramiyan hakimiyeta xwe ser zîmanê Îraniyan de tesis kirin, bi taybetî ew gotinên Yunaniyan ku peywendîya wan bi kargerî, karsazî û ayîniya Yunaniyan ve hebû, ev yeka han jî bilî cure gotinên zîmanên din ku peywendîya wan bi felsefê û felsefa dinî ve hebûn.

Çênebûna yekîtiya hukumdariya navçeyî ya Heleniyan li navçên Îranê û Kurdistanê de, ku ji ber sebebê cudaliya regez, neteweyê cur bi cur û zewaca hinek ji wan bi hinek Îraniyan re û mihêldariya van aîlan bi wan re, di milek din de regezperestiya hinekên din, di milek din jî ji holêrakirina sebebên serekî ku dibin sebên qahîm û zexim ji bo pêkanîna yekîtiya Îraniyan, bêguman bûn sebebê tesîsa hakimiyeta gotinên zîmanên cur bi cur û bi taybetî ya Yunaniyan (ku di muddetê 300 salan hê hinek zêdetir domand) bi ser zîmanê Îraniyan de tesîrek wisa kirin ku heta niha jî

şûnewarê tesîra wan maye.

Ew yeka ku diqet dikişîne ev e, ku ew awa desthilat û hukumdariya Helenîyan û karektera wan ên di dewrên cuda cuda li navçên cihê û cihê yên Êran û Kurdîstanê de, bûn sebebê wê ku heta derecek, cure guherandin û keyfiyeta girtinariya dinî bi awakî aşkera, nehênî û hetta hişyarbûna mirovayetiye ya xelkê din ên navçên rojhilata Êranê, ji yê xelkê navçên rojavayê Êranê û ji yê xelkê navçên xwarê Êranê, ber bi cihêbûnek his pê kirî û sînorek aşkera ve çû.

Hebûna desthilata Persîyan li navçên rojhilata Êranê di destpêka salên 250 yê pêş zayîni de, ku wî navê re piraniya rojava xarê Êranê destê Helenîyan de bû, peywendîya dijîtî û dijminatîya navbera wan de wek xwedîyê welat û dagirkerê welat, yanî wek îşgalkirî û îşgalker û dirêjkêşana dijminatîya xurt û bêtebat a navbera wan de, bû sebeb, yaxut handana ji bo dest pê ve girtin û bernedana hisa neteweyî û sebebê yek ji wan jî cêgîrbûna zimanê persî bû, ku wek zimanek serbixwe ya rojhilata Êranê, di nav çarçovek aşkera û ronî de bû.

Madem wiha ye, zimanê Persîyan a rojhilata Êranê li gor zimanê navçên rojava yên xarê Êranê paqîjtir maye, lê çi heye li hemberê wî de, zimanên navçên rojava yên xarê Êranê, bi dehan kelîme û gotinên grekî, aramî û asuriyan wergirtiye yan peywendîya wan gotinan bi wan zimanan re hebû.

Îspata wan gotinan jî tekstên "Manî" ne ku yê rojhilatê bi zimanê persî û li hemû cure "şerh û tefsîrê" dûr in, ev bi tevayî di eksê tekstên Şah Burqan in ku teji jî gotinên aramî û yên din in.

Ev cure gotinên cihê yê zimanê persî yê rojhilat, ji lehçên zimanê xarê û yê rojavayê Êranê, hetta bi awayê uslûba nivîsandina tekst û rênivîsê ve jî diyar bû.

Hêjayê gotinê ye, mayîna zimanê persî yê rojhilat di muddetê şeş sedsalek wek zimanê fermanrewayî ya Aşkaniyan, bû sebebê wê ku pêşde biçê, ber bi hêsaniyê ve gav bavêje û yek ji wan pêgavan jî ber bi neman û qutbûna dawîya nav, zamîr û sîfatên e ku her yek ji wan di heşt halletan de, kutayên (ekên) cur bi cur pê ve dihatin nivîsandin. Lê zimanê navçên rojava yên navçên xarê Êranê, ji ber peywendîya wan bi dehan kelîme û gotinên Asurî, Grekî, Kildanî, Babilî û Elamiyan re, zêdetir ber bi wendabûna wan kutayîyan ve çûn. Ji bo palpiştê ve gotinê jî, ji bilî ku ji persiya kevin û kurdiya kevin "Medî û Awestayî wek zimanê dinî" de, di dehan wan kelîme û gotinên cihê cihê de tê dîtin, di persî û kurdiya nû de jî heta niha şûnewarê wan gotinan mane.

Zimanê navçên rojavayê Êranê, ku wek zimanê Kurdî yê kevin (an zimanê Medî), ji nû ve ajar da û ber bi geşbûnê ve çû, bi vî awayî zimanê gelekî ji deynkirin û sitendina kelîme û gotinên biyanî xelas bû, ev di milek de û di milek din de jî zimanê dinî yê Kurdî; zimanê Awesta, ji nû de pêşde çû û xwendevanên dinî zêde bûn, ji ber vê sebebê, bi sedan kitêb li ber kitêbên din hatin nivîsandin. Ev yek sebebek gelek giring bû ku

parêzgeriya qebara zimanê dinî yê Kurdî Awesta û yê gelî bike.

Bingeh û himê zimanê Persî Sasanî, ku bi navê "Parsîk" nav daye, li ser zemînê zimanê "Persî Aşkan", Persiya kevin, zimanê Kurdî yê kevin (zimanê gelê Medîyan û zimanê wan ê dinî -zimanê Awesta) ve meşîya ye, xulaseyek ji gulbijêrên wan e. Ev di milek de, di milek din de jî zimanê navê wî derbaz bû, xwedî gotinên xwe yên taybetî ne ku yên din xwedî gotinên bi vî awayî nîn in.

Ev cure gotinên zimanê "Parsîk", bêguman hinek zimannasan ber bi şaşiyê de biriye û wan gîhandîye bir û baweriyek wisan ku zimanê kurdî lehçek zimanê "Parsîk" bihesibînin!!

Dema fermanrewatiya Sasanîyan de, teqrîben di destpêka damezrandina wan de, ji bo yekgirtina mîrîtiyên Êranê û vehûndandina yekîtiyek hê xurt û sitortir di navbera wan de, melheza berhevkinê Awesta kirine. Ji ber vê yekê bû ku ji aliyê Ardeşêr ve ferman ji "Pîrê Pîran Tanser" hat dan, ku karê berhevkirina Awesta bigre ser milê xwe.

Her bi çi hal û zehmetan jî be, Awesta hatiye berhev kirin, yanî saya Tanser û gelek pîr û zanayên dinî yên din ve, ji bo ji aliyê hemû kesan ve têgîhiştina wê hêsan be, ew qismên berhevkirî bi hev re muqayese kirine û notên (perawêzên) cure cure jê re nivîsandine.

Di vîr de, yanî vê merhelê de, cure bûyerek hatiye dîtin, ew jî ev e; ku zimanê Persî Sasanî gavek ber bi zimanek serbixwe ya xwedî gotinên diyar avêtiye ku wî jî zimanên din ên Êranê ve cihê dîke û ev jî sebebê serekiye ku zimanê Awesta ji aliyê hemû xelkên wê demê ya Êranê ve (mebest ji vê, xelkê navçên xarê ya rojhilata Êranê ye) nehatiye zanîn û "piraniya xelkê wê demê yê navçên rojavayê Êranê jî ku Kurdîstana îro ye, gelek kêmtêgîhiştiye".

Ji ber vê, "Zend", "Pazend" û "Awestayê Biçûk" wek ji bo şilovekirin, ronî kirin û zelalkirinê hatine holê.

Şilovekirina zimanê nav kitêba dinî ya Awesta di rîya "Zend", "Pazend" û "Awestayê Biçûk" ve, bi awakî ronî û bêşik, vê yeka han dide destê me ku:

- Zimanê kitêba Zerdest ku zimanê Awesta jê re tê gotin, wek zimanek dinî ji zimanê Parsîk serbixwe û cihê ye, yanî, wek zimanek serbixwe yê dinê tê hesêb kirin.

- Zimanê gelê navça rojavayê Êranê (Kurdîstan), wek zimanê navçê din ên Êranê, ber bi cihêbûnê de gav avêtiye ku bi zimanê Awesta re du lehçe zimanan zimanek pêk aniye û bingehê vê gotinê jî li ser vê hatiye danîn, ku îro bi dehan kelîmên zimanê kurdî li gel zimanê Awesta hevdeng û hevmana ne. Lê çi heye hevdengî û hevmanaya wan di nav zimanê Parsî ya îro de dest nakeve, ger hevdengîya wan dest bikeve, hevmanaya wan nayê dîtin û eger hevmanaya wan hebe hevdengîya wan nabe!!

- Peywendîya çêbûna "Zend" û "Pazend" a dema Sasanîyan de bi hev re nîn e.

Çunkî, "Zend" jî bo şilovekirina "Awesta"

hatiye çêkirin.

"Pazend" jî ji bo şilovekirina "Zend" hatiye çêkirin

Madem wiha ye, zimanê "Zend" jî aliyê Sasiyan de nehatiye "zanîn", eger wiha nebûya çi qazanc jî "Pazend" hebû.

- Li gor vê, jî me re ronî dibe ku zimanê "Zend" zimanek taybeti ye û hinek bîr û baweriyên wiha jî hene ku "Zend" zimanê navça Bextiyarî ye û Zerdeşt bi xwe jî ji bo ronîkirin û şilovekirina zimanê nav Awesta bi kar aniye!

Aşkera ye, piştî girtina gemê desthilatê jî aliyê Hexamenşiyân ve, wek ku hinek dibêjin; Medî jî binî de holê ranebûne û destgîrêdayî neman. Ji ber ku piraniya eşîretên bi hêz ên Mediyân xwediyê navçe û gundan bûn. Li wan navçe û ciyan de, hêzên xwe, jî hêzên xwe yê berî yê eşîratî û îmkanên xwe zêdetir dane hev, car û caran di çarçova sînorê navçên xwe de serbestî û azadiya xwe tesîs kirine, desthilat û sînorên xwe jî yê din cuda kirine. Bi navê serokê eşîretan an bi navê navçên xwe, nav û dengê wê desthilat û hukumdariya xwe di dîroka kevin de dane nivîsandin.

Mîsalek di vî warî de ku di dîrokê de bi awakî ronî û zelal li ser rûpelên dîrokê dane nivîsandin, Karduxî ne. Li navçên Botan ê îro de li ser neqş, neqaşî û kolandinên cîranên xwe de, navê wan xwedî desthilat û xwedî ax û av derbaz bûye.

Her wiha, Dewleta Nawdoaw (navbera du avan-Elişêr) ku di dîroka kevin a biyaniyan de

bi navê Ehdiyab, Ahdiyab, Axdiyaw an Axdiwaw derbaz bûye, mîsalek din a van belgan e. Ev dewleta han jî li navça herdu Zê de bûye, ku dikeve nav cergê Hewlêra îro.

Bi her halûkarê hebûna stirabnişînê wiha li navçên Kurdistanê yê cuda cuda de, hewildana wan jî bo sitendina azadî û serbestiyek bi temamî di navçên xwe de, şerê wan ê jî bo parastina desthilat û sînorê wê stirabnişînê û her yek jî wan bi navê serokeşîr an bi navê navçên xwe ve, bû sebebê parvebûnê yan peydabûna lehçên cur bi cur ê zimanê Medî (kurdiya kevin).

Di vir de bi taybetî jî bo behsa vê xalê, dibê em Prof. Roland û C. Kend bi bîr binin ku dema diyarkirina Parsa navîn de, wisa didin xuyakirin ku zimanê Parsa navîn sê beş in:

- Pehlewiya rojhilat
- Pehlewiya xarê
- Pehlewiya jorê rojava yê rojava.

Mexsed jî vê Pehlewiya rojava, ew zimanê Îrani ye ku di wê demê de li navçe Kurdistanê îro de belav bûye.

Her wiha, Prof. Kend, di warê morfoloji de dide xuya kirin, ku zimanê pehlewî yê rojava û zimanê Awesta jî hev re nêziktir in, heta nêziktirê her cure zimanek din ê Îranê jî zimanê Awesta û zimanê Medî re.

Dûmahîk heya

Danezanek

Wek ku xwendavanên Berbangê pê dizanin, piştî kongreya Federasyonê ya dawî, redaksiyoneke nû hat damezrandin. Min bi daxwaza xwe, nexwest ku di redaksiyona nû de cîh bigirim. Redaksiyon hat guhartin û hinek endamên nû hatin nav redaksiyonê. Ew bi xêr û xweşî hatin!

Ji wan endamên nû, Mustafa Aydoğan, di hejmara 81'ê de, bi navê "Lêkolînên li ser ziman ihtîmamek mezin dixwazin" nivîsarek nivîsand. M. Aydoğan di vê nivîsara xwe de rexne li nivîsara min a ku di hejmara Berbangê ya 79-80'î de bi navê "Têkiliyên kurdî û swêdî" hati bû nivîsandin digire. Weha dîyar e, ku wî xwe jî bo rexne girtinê gelek eşandî ye. Li gelek ferhengan mêze kiriyê. Rast e, di nivîsare min de, gelek çewtiyên swêdî hene. Wek M. Aydoğan jî destnîşan dike, giranî çewtî û kêmasiyên tîpan in. Lê, ez dixwazim çîroka vê nivîsar xwe binivîsinim, ku xwendevan bi rastiyê bizanibin. Min wê nivîsara xwe jî bo çapê, berî saleke bi awayeke rastkirî dabû Kirîv.

Hem jî bi şemaya dara zimên ve... Nivîsar li ba Kirîv wenda bû. Em gelek lêgeriyan, teksta wê di kompîtura Federasyonê de jî tune bû. Piştî çend mehên, dema ku kongre çêbû û redaksiyon hat guhartin, rojekê ez çûm Federasyonê û bi kompîturê ve mijûl bûm, min dît û bi eynî navê ew nivîsar di kompîturê de heye. Min bi destê xwe, wê derxist û da endamên redaksiyonê M. Aydoğan û Cemal Batum. Leza redaksiyonê hebû û heta şemaya dara ziman jî nedît. Paşê Cemal Batum got ku "Kirîv şema dara ziman wenda kiriye, lê, ez wê li cihê din peyda bikim." Weha jî bû.

Dema nivîsar di Berbangê de derket, bi rastî min lê nêrî, ku di swêdiya wê de çewtiyên tîpan pir in. Dîyar bû, ku ew teksta ku me piştî salekê di kompîtura Federasyonê dît û da çapê, ne ye ku hevalên Swêdî û Kurd lînerî rast kiribû, bûye. Ew ya musfede bûye.

Ji derê çewtnivîsandina tîpan, Mustafa hinek tiştên din jî dibêje, li gor min ev ne rast in. Ji xwe nivîsar bi

armançê din hatiye nivîsandin. Hejger armanca Mustafa tiştêkê din nebûya, dê wî bala xwe bidan nivîsara xwe ya "Komeleyên me" ku di hejmara 81 rûpela 12-an de hatiye nivîsandin. Ji ber ku ew darsa ziman û gramerî bide, bila ji kerema xwe re 10 deqîqeyên xwe bidan vê nivîsara xwe ya han û carekê din wê bixwendan. Ez bawer im, ku dê wê demê, wî di yek rûpelekê de 53 çewtî û şaşiyên daktîlo û rêzimanî nekira. Dîyar e, ku Mustafa jî ber mêze-kirina ferhengan wext nedîtiye, ku carekê din wê nivîsara xwe ya han bixwîne. Çewtî û kêmasiyên wê rast bike.

Bi înkarkirina zebat û fedakariyên kesên berî xwe, mafê tû kesî tune ye, ku xwe navdar û zana nîşan bide. Fermo tu û redaksiyon.

Ji hemû endamên redaksiyonê re serkeftin dixwazim. Mustafa û endamên nû jî, bi xêr û xweşî hatin nav refên redaksiyonê.

Ahmed Tigrîs

KURD HEWCEYÎ CÎNS Û BALAFIROKÊN ŞER IN

Ew pantolonên cîns ên navdar ku Kurdên Iraqê re bêî nîşana Lewis ji bo ku li xwe bikin ji Swêdê hatin rêkirin. Her çê be jî, di wan demê bihûrî de ji bo Kurdan bilî kinçekî bi ser xwe de bikin gelek pirsên girîng ên din hebûn.

Hîç ne be, demî be jî diktatorê Iraqê Saddam Hussên serê xwe li ber şertên Komisyona Ewleyî a Yekîtîya Koma Miletan danî û silahên (çekên) xwe ên gelêrkuji xurde kirin.

Bêguman wî ew tiştana bê dilê xwe dikirin.

Lê, bêşik wî baş famkiri bû ku ewê welatên hevgirtî amadebûn ku bi şer wan çekên bisaw û xeter ji destê wî bistîn in. Ew bixwe bû na jî bêkêmanî wî ji ew tişt bikirana.

Lê çî mixabin ku, divêt vî mirovê zordar û bê vijdan tencedigihîşt ewê ji bo çê welatên rojava xwedî li Kurdan derketin. Ew berjewendiyên hêzên politîk bi van berlêgirtinan ne ewqas eşkere bûn. Tehlûke û pirsgrêk pirin û dijwanin.

Di destpêkê de Saddam Hussên misoger bû ku ewê dewletên rojava ji bo kurdan qet tu tiştêkî ne kin. Ew pêti dana bi lez a di ragihandina giştî ku di televizyonê de li ser belangazî û azar kişandina Kurdan bû ku sedema welatên rojava mecbûr kirin mudahaleyê vê pirsê bibin. Têgîştina ragihandina giştî bi pêl bûn, bi taybetî ew trajediya bi dilşewat ku di çerçewa televizyonê de tesîrek gelek girîng peyda kir.

Sereskerên iraqî dikrîbûn serokên xwe ê gewre li ser pirsê dijwariyên welatên hevgirtî a di parastina kurdan de agahdar bikirana. Heke Saddam Hussên êrîşî herêma azad a li Kurdistanê bike ewê balafirokên amerîkî, fransî û inglîzî dikarin êrîşî eskerê iraqê bikin. Berku balafirokên welatên hevgirtî di balafirgehên Tirkîyê de radiwestin. Hikûmeta Iraqê ne di wê baweriyê de bû ku ewê hikûmeta Tirkîyê rê bide balafirokên welatên hevgirtî di balafir-

gehên Tirkîyê êrîşî Iraqê bikin. Ji berku ewê li Tirkîyê jî pirsê Kurd dijwar bibe.

Ji bo mirovekî wek Saddam pîrr bi mantiqî bû ku ewê ji xwe û xwe bipirse; ewê rastî ji welatên rojava ji bo xatirê Kurdan ji nû ve amadene ku bi balafirokên xwe Iraqê bombebaran bikin. Ji ber vê ewê bi taktîkên veşartî kurdan bi pesîn e û ji bo welatên hevgirtî jî diwarê yekîtîyê de dijwariyan bîne holê ku ew êrîşî Iraqê ne kin. Û wexta welatên hevgirtî ne xwastin bi êrîşek tûnd biçin ser leşkerê iraqê, ew jî daxûyakin ku welatên hevgirtî jî ne dixwastin ku guhartinek siyâsî di nav Iraqê de peyda bibe. Di hundir salekê de Saddam zilm û zordariya xwe li ser kurdan qewim kir û wan bipesîn e.

Pêştî vê payîzê hêzên eskerî ên Iraqê rê ne dan ku alikariya hewceyî ji Iraqê derbazî herêma azadî li Kurdistanê be. Niha di dest kurdan de ji bo wergirtina alikariya hewceyî du rêyên gelek bi zehmet ma ye. Ev herdu rêyana jî di ser sînorê Tirkîyê an jî li ser sînorê Iranê re derbaz dibin û ev herdu rêyana jî li gor daxwaziya dewleta Tirkîyê û Iranê dikare di carekê de bête girtin. Hikûmeta Baxdayê hewil dide ku gelê Kurd bitirsîn e û ew alikariya ji derva tê bigre bin destê xwe. Hikûmeta Baxdayê bi listikên veşartî di ragihandîna xwe de; "bi bawerî bûna alikariya ji destê dewletên biyanî" ji xwe re qira bi gazan jahr û kuştin anî ye.

Di van demên bihûrî de hikûmeta Baxdayê metodên diha dijwar standin. Hêzên eskeriyê ên giran di sînorê Kurdistanê de bi cih kirin. Bi topên dûravêj bûn sedemê cîhbûna 40.000 mirovên Kurd. Û niha Saddam biryar da ku ewê xwe bicêrîbin e di şerê-sar de ewê çiqas li hember welatên hevgirtî raweste. Dewleta Iraqê daxwaz kirin ku bila balafirokên lêgerînê ên welatên hevgirtî li ser axa Iraqê ne firin. Baxdad bervê-

derî dike ku ew balafirokên lêgerînê dikare bibe "sebêbê bêsansîyê". Ji bo vê yekê Iraq dixwaze bide zanîn ku topên dûravêj ên li dijî balafirokan di sînorê Kurdistanê de cihwar kirin e û gelek caran jî ew balafirokên welatên hevgirtî jî girtin hedefê.

Heke welatên hevgirtî guhnedana vê hilana (tehdid) Saddam Hussên, wî bixwe biryara xwe da bû. Welatên rojava di vî warî de di ragihandinên xwe de propaxanda xwe dikirin û Saddam jî bi listikên veşartî zordariya xwe didomîn e.

Lê qet hîç ne be jî, welatên hevgirtî ew hilandana Saddam Hussên bi gotina be jî wergitin. Di van demên dawî de Yekîtîya Dewletên Amerîkayê, Brîtanya Gewre û Fransayê balkêşiyek dan hikûmeta Iraqê. Heke hikûmeta Iraqê bi tehdîdên vî cûreyê dom bike, "ew kirinana dikare bibe sedemê şerên eskerî".

Bi van hilandina û tehdîdên tûnd bes na yê wê manê ku Kurd di nav aramiyê da ne û hewceya wan tenê bi xwarin û kincan e. Bi daxwazkirina vekîşandina hêzên eskerî ên welatên hevgirtî, ewê Saddam Hussên bi taktîkên veşartî berxwedana dijberên xwe biwestin e û caverêyên rojên bikesy e.

Ew gelek baş e ku ji her aliyê Cîhanê de ji bo Kurdan alîkarî tê. Pantolên cînsbê nîşan- jî bi xêr bûn.

Di encama paşin de hebûn û parasitna wan (kurdan) bi alîkarî û qewla ku welatên Rojava dane ve giridayî ye.

Hans Henrik Rönnow
Ji Rojnama swêdî ya
Dagens Nyheter 16.04.1992
Swêd

Wergêr: Şoreş Zîrek

KLÊOPATRE

Klêopatre melika Misirê bû. Jiyna xwe di evîn û hezkirinê de derbas kiri bû. Beriya wê Zilêxa hebû. Zilêxayê jê hez dikir: hezkirineke kûr û hûr. Ji Zilêxayê ve mihbeta dilan yek bû, ne dibû dido. Dilê Zilêxayê bi Ûsif pêxember keti bû. Zilêxayê ew çend jê hez dikir ko rojekê gava pêş Ûsif ve sêv dixwarin kêr da bû destên xwe.

Klêopatrayê gelek caran û ji gelek kesan hez dikir. Lê evînên wê gelek ne tajotin. Şevêkê, kêman caran heta bi salekê. Lê bi Antonyo re Klêopatrê sebrî bi xwe da û di evîna wi de ji salê wê ve ji çû.

Belê melika bedewe carina şevêkê, şeveke kin, sêvêkê hez dikir.

Klêopatrê di kelkela Havînê de roja xwe di qesira xwe a penceregirtî de derbas dikir û ber bi êvarê, bi cêrî û berdevkên xwe ve derdiket bexêçeyên xwe ên bermil û temaşa hespên avê dikir.

Hespên avê bi xwe, ji germê pelixî, cangiran û linqerimî derdiketin qeraxan û devên xwe ên tîrehmezin bi ve kêsan vedikirin û di dora mehinan de bi lavekariya evînê digeriyan; bi pozên xwe ên hesitîfepêhin piştî mehinên xwe dixurand û talastin; ew kêfxweş dikirin û bi şahike şehwetengiz digel wan dadiketin avê; tê de winda dibûn. Piştî bihinekê, di wî milê avê de du sehvirên reş û lihevbadayî xuya dikirin.

Klêopatre, ra û damarên canê wê ji vê temaşayê şidandî û vegirtî, di ber xulamkoleyên xwe re derbas dibû, diçû qesira xwe.

Carina çavên wê bi xulamkolekî rift û lewend diketin. Wê şevê, ew xulamkole diçû xizmeta xanima xwe; piştî wê dida erdê, berê vê dida Xwedê û canê xanima xwe ê hişkbiyî, heta ko ew sist û nerm dikir difirkand û ew bedena zivîn, di nav cihan de, bi milên xwe ên zexm badida û distrand. Bi vê firikandinê badanê qey hestiyên melê dihelîyan û canê wê ê nerm dibû gutlek hevîr; hevîrekî hinde çir ko deng jê dihat. Klêopatre kêfxweş, ewçend xwêh dida û germ dibû ko dilmest û bêhiş di xew re diçû; germiya Havînê di germiya canê wê de winda dibû.

Sibetir ev xulamkole peyda ne dibû. Xelkê serayê ji hev lê dipirsin. Di-

gotin, bi wexîfekê çûye beriyê. Lê carina cêriyên xewgeha Klêopatrê di sêlûna hemama melikê de çend dilop xwîn didîtin bi tir, kerr û lal li wan difedkirin û xulamkole nema ji beriyê vedigeriya.

Rojekê, Klêopatrê, di diwanxana xwe a mezin û zêrhelî de xwe li ser textê xwe dirêj kiri bû û ji hêsbriyê li dora xwe difedkirî û wek masiyê ko ketiyê bejê bê kês û fesal xwe tev dida. Sidonye, cêriya wê a azadkirî, li ber lingên wê rûniştî, guhdariya emrên wê dikirin.

Klêopatrê bajena xwe bi xurtî hejand û ber bi jor rakir. Cêrî û koleyên ko li pêş wê ve qor girtî bûn, mana îşaretê seh kirin, xwe xwar kirin erdê, raxer maç kirin û di piştî perde û stûnan re winda bûn. Klêopatrê gote Sidonyê:

-Ya Sidonye, tu nizanî çi qas bihina min teng dibe. Dîtirsim ko sira ko di dilê xwe de vedîşêrim bi hilavêtina dilê min we singa mi der bike û wê bikeve ber çavên dinya û alemê...

Sidonyayê pêyên xatûna xwe rami-sand rûyê xwe di ejnûyên wê da û got:

-Xanima min! tu destûra cêriya xwe didi ko biştxilê û li dermanê xanima xwe bigere. Carina giyakî adetî dermanê derdekî zexm e. Ma ew çi sira ko xanim min têşîne?..

Klêopatre: Tu qene dizanî Sidonye ko ez gelek hejî te dikim û dilê min her bi te ve ye. Ev du sal in min tu ji cêritiyê azad kirî û min tu, di vê qesirê de, kirî miroveke aza û serbest; ji her mirovên aza azatir û serbestir. Û dîsan mi destûra te da ko tu li gora kêfa xwe ji xwe re li mêrekî bigerî da ko ez wî ji te re binim. Te ji xwe re evdekê reşik bijart. Min ew ji azad kir. Çire, ji ber ko hej te dikim.

Sidonye: Belê ezgorî, ez pê dizanim û dixwazim sezayê wê hezkirinê bibin. Û min Hamo, evdê reşik ji xwe re neqand...

Klêopatre: Belê Hamo, ev evdê reşik, jina mîrekî Hebeşistanê ew ji min re diyarî rêkirî bû. Hamo di deryavaniyê de şehraza derket û li Skenderiyê di cenkeştîyan de dixebite. Lê Hamo êdî ne kole ye, mêrekî aza ye û yê te ye. Çawan Sidonye tu bexitiyar î?

Sidonye: Belê ez gorî ez bexitiyar im, lê bexitiyariya min bi tenê hingê

tekûz dibe, gava min xatûna xwe jî bex-tiyar dît...

Klêopartê destekî xwe danî ser ser-rê Didonyayê û ne hişt ko gotina xwe bibe serî. Sidonye lê fedkirî. Du hêstirên germ û girover wek dudaneyên mirariyan di ser hinarikên Klêopatrê re ketin koşa Sidonyayê.

Sidonyê rahişte her du lingên xatûna xwe û ew li ser hev çend caran maç kirin. Sidonyê gote xatûna xwe: Ez gorî, ka bêje min çi dest daye te... singa min tirba sir û dildiziya te ye.

Klêopatre: Ma ew xortê ha, ew fermandarê romanî; yê ko heta bi Skenderiyê ez pê re rawestiyam naye bîra te. Belê ew fermandarê romanî, yê ko daye pêşiya ordiwa xwe û xwe li wela-tên Mad û Faris girtiye...

Sidonye: Mark Antonyo, ma ne ew e. Çawan nayete bîra min. Ew mirovê bextiyar. Belê bextiyar; lê ne ji ber ko serdarekî romanî ye; lê ji ber ko dilê melika Misirê meyildariya wî kiriye û îro melike riya wî dipê.

Klêopatre: Belê Sidonye, we ye, herwekî te gotiye; lê vegera wî bi dengî ket. Antonyo soza xwe da min, ewê jina xwe a romanî berde û li şûna wê ezê bibim jina wî. Emê herdu li ser textekî rûnin. Serên me di bin tacekê re wê bigehin hev; rohelat û roava her du welat ji ewê bindestiya me bikin.

Sidonye: Min hêvî ji Xwedê heye ko daxwazên xatûna min tev de biçin serî.

Klêopatre: Tu çiqas delal î. Sidonye, Xwedê ji te bibihîse. Kes nizane, dinya ye, te dît tifaqek lê qewimî... Way li min ax, ezê... ma ezê çi bikim; ma bêî wê ez dikarim. De rabe em jê re diayê bikin, ji Xwedê hêvîdar bibin...

Klêopatre û Sidonye deverû li erdê dirêj dibin. Di skûna şevê de dengê van her du jinikan wek zarina şirmjekî geh bilind û geh nizim dibe. Heye ko Xwedê ew deng bihistî bin.

Antonyo mizfer, serdest, bi mal û menal, bi hêsir û zulam ji seferê vedigere; terka jina xwe a ronai Oktavyayê dide û li şûna wê Klêopatrê mehir dike. Lê Antonyo newêre vî îşî di nav qewm û milletê xwe de îlan bike. Ditirse ko xelkê wî lê rabin, jê bigerin û bibin

dijminên wî.

Lê Antonyo pêşkepikî xurt heye: Oktavyo. Oktavyo birayê Oktavyayê, yanî bûrayê Antonyo ye. Oktavyo ji alîkî li heyfa xweha xwe digere û ji aliyê din dixwaze di Romayê de fermandarê tekane bimîne Antonyo bi nav û deng û bi mêraniya xwe di ser wî re ye. Oktavyo teqsîr nake û di şehnedêrekê de ji xelkê Romanyê re dide zanîn ko Antonyo jina xwe û romanî berdaye û melika Misirê. Klêopatre xistiye şûna wê.

Ji milê din Klêopatrê bi xwe zor dida Antonyo û dixwest ko ziwaca wan bête îlan kirin. Di ber çavên reiyetên Klêopatrê ev zawac ji melikê re rûmeteke mezin bû.

Antonyo, wî aşîqê şeyda nema kari bû li ber israra Klêopatrayê bisekine. Di sala 36-an beriya miladê, Antonyo bi name û qasidan ji rohelê heta roavê da zanin ko jina xwe a romanî berdaye; bûye mêrê melika Misirê û Klêopatre ketiye şûna Oklavyayê.

Meclîsa Romayê giha hev; romanîyan bi yekdengiyê Antonyo xain îlan kirin û ji Oktavyo re swinda sedaqetê xwarin.

Çar sal ketin navê, beriya miladê bi 32 salan; bû şer. Eskerên Oktavyo û yên Antonyo li hev dixistin. Klêopatrê daweta cêriya xwe a zadkirî şehinel dikir. Ji wê dawetê re torinên dewletên dost, giregirên welêt tev de hati bûn vexwendin. Klêopatre mêrê cêriya xwe Hamo, ew Hamoyê ko melikê ew azad kiri bû û xistî bû rêza torinan, ji xelkê re dida nas kirin.

Ji milê din Antonyo ji rabû, ji bo kêfxweşiya Klêopatrayê Hamoyê reşik kire naxudayê (1) cenkeşlike romanî, cenkeştiya ko Antonyo bi xwe tê de hatî bû Misirê.

Herçî cejin û şahinetên serayê hebûn, Hamo di hemiyar de hazir dibû û Klêopatre bêî Sidonyayê ne diçû tu seyranan û cêriya azadkirî hergav li ber textê melikê xuya dikir.

Sidonye jinikeke şaheraza û xudan vên û mekir bû. Klêopatrê gelek caran pirsra xwe pê dixist, pê dişewirî û ji ya wê dikir.

Rojekê Klêopatrê axin û keserek li xwe anî û gote Sidonyayê:

-Sidonye, dihi ez û Oktavyo em di

bexçê qesirê de digeriyan. Oktavyo ez kişandim ber siha darekê û ez li rex xwe rûniştandim. Oktavyo mideki xwe ker kir qet xeber ne da. Bi tenê bi awirine kûr, lê bişivîşk li min dinihêrî. Ez rind pê dihesiyam ko di xeyalxana wî re tiştine hewilnak derbas dibûn û wan ew têşand. Min xwe nema ragirt û jê pirsî. Ewî ji her tişt gote min. Belê Antonyo ditirse ko demek wê hebe, ez ji wî û evina wî aciz bibim û ezê dil bikim ko jê xelas bibim. Hingê ezê hejrê bidim ê. tu dizanî Sidonye dijminên me zehf in, li ber fikan sekinîne û li firsendekê digerin; da ko bavêjin nav min û wî. Ditirsim ko lingine rêvin pê li kaniya evina me a zelal bikin û wê ava zelal bişeyloyinin û me tê de bixeniqînin.

Sidonye: Ez gorî, heq di destê te de ye. Lê nabe ko tu newmid bibî û xwe hê tevdîr bavêjî himbêza qedere. Roma yên ko xiyanet û bêbextî lê kirinê, wan pê ceza nahilê; zû an dereng cezayê wan dide. Antonyo bêbextî.

Romayê kiriye. Lê qedera te bi qedera wî ve girêdayî ye. Divêt tu evina xwe di singa wî de bi xwedî bikî û divêt ewlehiya Antonyo bêxî destê xwe.

Klêopatre: Belê, lê çawan û biçî awayî. Ji hinî ve ez bala xwe didim û tête bira min ko midetek e Antonyo destê xwe nade tu firaxên xwarinê yên ko min jê ne xwarine û piyana ko min jê venexxwariye nake devê xwe. Jê dixuye ko di her tiştî de jehrê dibîne.

Sidonye: Sibe ezê ji te re rêke welê şanî bikim ko mêrê te ê romanî wê bizane ko jinika ehmeqtir dikare mêrê jîrtir bixapîne.

Weke hero, Antonyo û Klêopatre, berî ber bi behirê, di şehnişîna qesirê de rûniştî, şiva xwe dixwarin. Klêopatre ji her firaxê parik dibir û piştê ew dida mêrê xwe. Piştî ko xwarin û vexwarin; ketin himbêza hev û xwe li ser textekî dirêj kirin. Klêopatre li bêjnina mêrê xwe a zirav wek dargerîngeke ter aliya bû û ew li singa xwe dişidand û rûyê wî bi şopa maçikan sor dikir.

Her du ji serxweş bû bûn. Piyânê şera bê, li ser hev, bi ser xwe ve dikirin, Klêopatre rahişte piyaneke mezin û ew heta bi nivî vexwar. Gava nivê din dida Antonyo, serê xwe hinek hejand û pelek ji gula ko bi pora wê ve bû ket nav piyana şerabê. Antonyo ev piyan ji wek piyanên din bire ber devê xwe. Klêopa-

trê destê wî girt û bi tirs û lertz da ber qiran û got: "Vê şerabê vemexwe". Rû û eniya Antonyo têk ve çûn. Antonyo bi tirs û ezeb li Klêopatré dinihêrî. Klêopatré banî Sidonyê kir û piyan da ê. Sidonyê koleyek anî û piyan da destêwî. Bi emrê Klêopatré kole şeraba piyanê vexwar û piştî çend deqîqan mir.

Klêopatré milên xwe ên zivin li stoyê Antonyo gerand û got: "Hey serserem, tu dibinî, min dilê xwe li te xerab bikira, min dikarî bû bi pelê gula serê xwe jehirê bi te dim û te bikujim".

Antonyo deng ne kir lê qenc zanî ko pelê gula serê Klêopatré jehirdar bû û heke Klêopatré bixwesta bi çi awayî hebe karî bû jehirê bidiyê.

Jin û mêr xwe bi tenê kirin, çira vemirandin û ketin himbêza hev. Bi tenê heyveke çardeşevî wek rûyê mirovekî li xwe heyirî dinav perdeyên qesirê re li wan temaşa dikir.

Şer dom dikir. Eskerên Oktavyo û yênan Antonyo di bej û behiran de li hev dixistin.

Didowê Îlonê 31 sal beriya miladê.

Kenkeştîyên Oktavyo û yênan Antonyo û Klêopatré di behira yewnanistanê, di Ekzyomê de gihane hev û li hev dan. Ji nişkekê ve kenkeştîyên misrî bi şûn de vegeyriyan. Stola Oktavyo da pey. Yênan Antonyo direvin. Di wê rojê de xuya kir ko Oktavyo wê zora Antonyo bibe û kişwerên rohelê û roavê bêxe destên xwe.

Herçî Klêopatré, di nav bîst û çar saetan de bîst û çar çaran li mêr û yarê xwe diqelipî ew dixist xeydê, ji xeydê, ji xeydê radikir û ew tavête dexsê; ew li ber lingên xwe digerland û ew di taya evinê de sermest û bêhiş dikir.

Ma dîsan ne ev Klêopatré yewnanî bê ko qeyserê Romayê Jûlyus Sêzarûs xistî ba dava evîna xwe û paşê li qulipî û bêbextî li kiri bû.

Niho dora Antonyo bû. Antonyo ji kelî bêtora yewnanîyê û îro dibû qurbana xiyaneta wê, Niho Klêopatré Oktavyo da bû ber çavên xwe, bûra û neyarê mêrê xwe. Oktavyoyê ko zora Antonyo dibir. Evîn û zeferdariya Antonyo kevin bû bû; wek diwarên qesirêke zêrbelî yênan ko zêrên xwe diweşîne erdê ew di bin lingan de dibin ax û xwelî.

Jê re mîzeferekî nû û agirekî sor û bê xwelî diviya bû. Ew mîzefer ji oktavyo bi xwe bû. Oktavyo Misir û kişwerê wê dê bîstanda û wî ew bidana ser imperatirîya Romayê. Klêopatré wê bibi wa melika Romayê ji.

Antonyo bêbextiya Klêopatrayê bîr dibir lê berbirîneke bi derengî; tîr ji kevanê filitî bû.

Ev bûbû salek ko cenkeştîyên Klêopatrayê de Eksiyomê de şekistî bûn û ji ber stolan Oktavyo baz da bûn.

Yekê Tebaxê, sîn salî beriya miladê.

Eskerên Oktavyo guhaştî bûn deriyên Îskenderiyê û li eskerên Antonyo digeriyan.

Ev şerê dawîn bû, Heke Antonyo digeriyan.

Ev şerê dawîn bû. Heke Antonyo nikariya eskerên Oktavyo bişkenîne û ordiwa wî bi şûn de vegeyriyan Oktavyo wê biketa payitexta Misirê û heta tîrbên firewnan jî jê re bijin û sto wê xwar bikirana. Berî herkesî melika Misirê Klêopatré.

Klêopatré ditirsî; ma Antonyo bi bêbextiya wê ne hesiya bû. Klêopatré xwe di hewranîkî reş pêça û ji deriki qesirê li nizim derket û gote Sidonayê:

-Min ji te pêve tukes navê.

Sidonayê: Ma Hamo?..

Klêopatré: Hamo... belê, bila ew ji bi me re bêt. Sidonye min bibe û min di nav tartîtiya tîrbên qral û imperatoran de veşêre. (berê xwe da Hamo) Te emrên min bi temamî bi cih anîne?

Hamo: Belê ezbenî, ne kumandaren eskerên bejî, ne jî yênan behirê ji ya Antonyo nakin, kes det nabe xwe...

Klêopatré: Sidonye, Hamo! min sehiw girtiye, ez ditirsim. Belê ez ditirsim ko Antonyo bide pey min û min bigehine cezayê ko awazayî wî me.

Klêopatré şeva xwe di nav tîrbên hikimdarê Misirê de derbas kir. Leşker û stola stavoyê zor dida deriyên Skenderiyê.

Mark Antonyo li Klêopatré digeriya; lê ew peyda ne dikir. Antonyo didît ko her tişt wînda bûye. Antonyo şûrê xwe kişand û ew di qelbê xwe di wî qelbî re ko hêj evîna Klêopatré de xwe tev dida derbas kir û ew fer-

mandarê navdar bê nav û deng, bê şan û rûmet mir.

Oktavyoyê mîzefer ket Skenderiyê û emir da ko melika Misirê a bedew, wê melika de qeyser û fermandarên Romayê tac, şûr û bi kezîyan bi ereba wî ve girê bidin û di kûçeyên Skenderiyê de rakişinin.

Klêopatré ev bihîst û zanî ko bi-maya, bi emê bivî awayî wê bigihaşt Oktavyo.

Esker û berdevkên Oktavyo ketin kûçe û kolonên bajêr û melikê geriyan. Lê li şûna Klêopatré zindî, cendekê wê peyda kirin.

Hamo, jê re marçî reş di dirêj peyda kiri bû. Klêopatré deverû xwe li erdê dirêj kir û mar berda ser xwe. Mar ji wek aşiqên wê di dora wê de geriya, canê wê ê tenik çend çaran bibin kir, di bin berzika wê re xweşiya, li navtanga wê aliya û xwe gihand para melikê û jê daket bin erzina wê, sing û berê wê tev da, gerdena wêkire devê xwe, ew bedana narîn û nazenin carekê, ducaran li çermê xwe ê reş şidand.

Klêopatré heta hingê xwe tev ne da bû. Gava bi germiya devê mar hesiya bi carkê de xwe bilavêt. Bi wê tevdanê di bin melikê de cih li mar teng bû. Mar bi gerdena melikê pihêt girt û bi zengelora wê veda.

Klêopatré ko di himbêza aşiqên rift û lewend de bi xwedî bû bû û kumê gelek camêran xistî bû balgihê xwe, bi maçîka marekî reş î sik, bê xwedî û xudan mir.

Herçî Hamo û Sidonye, kelaşên van her du xadimên sadiq û wefakar li ber cendekê xatûna xwe nobet digirtin.

Bişarê Segman

Dihok:12 Tebax 1942

Hawar hejmar 50

Çiriya Pêşîn 1942

(1)Naxuda: Kumandarê vaporê; keptan.

«ENDAMÊN KOMELA DEMOQRAT A JINÊN KURD DI DIBIDSTANA GEL A BILIND DE QURSÊN CÛDA DÎTIN»

Qursên cûre-cûre ku me ji bo endamên komela xwe li dibistana Gel a Bilind a Biskops Arnö amade kir, eleqederiyeke fireh dît. Di wan du rojên qursên întensîv de qasî jinan zarok ji beşdar bûbûn. Dibistanê ji zarokên me re ciyê hêlinê ji nişandan ku ev ji faktoreke girîng bû, ji bo em fersanda axaftinê bibînin. Me qursa xwe ya ewilîn di sala 1990-î de pêkanî, 20 kes beşdarî

wê qursê bûbûn û di qursê de xebatên komelê û pêşneyarên ji bo pêşerojê hat minaqeşekirin.

Babetên qursên me yên ku me di payîza 1991 û di bihara 1992-an (3-4-5-ê Nîsanê) de amade kir.

"Jin û jiyana wê û dîroka tekoşîna Jinan" bûn. Di wan qursan de ji bo xebatên me yên hîndekariyê baş bime-

şe çî ji destê mamosta ya Dibistanê Biritt-Mari hat kir. Me alîkaiya "Rektora Dibistanê" Birgitta Östlund ji dît.

Di wan rojan de, me fersenda axaftina gelek, babetan dît ku di wextên normal ên bi sînora de, û di rewşekî stres de em nikaribûn wan pirsan zêde bipeyîvin.

"AGAHDARÎ JI BO JINÊN KURD"

JI KOMELA DEMOQRAT A JINÊN KURD

-Tu nû hatî Swêd û dixwazî bi jinên Kurd ên din re binasî.

-Tu hewcedarê alîkariyê ye, dema ku bi meqamên resmî re têkilî dayni.

-Di kar û barên xwe yên bi lêz de, tu dixwazî zarokên xwe daynî derekê.

-Tu dixwazî di qursên me yên saz, govend (Folklor), ziman û hwd. de ku komela me amade dike, beşdar bibî.

-Tu dixwazî ji bo pirsên jinan tu dikarî ji komelê alîkarî bigre.

Li me bigere!

Were Komela xwe!

Em digel hev xurt in!

Telefona Komela Demoqrata Jinên Kurd:

08- 653 21 15

Dema telefonkirin:

Duşem - Şembî navbêra

Saet: 10.00 - 16.00

Yekşemê Saet: 13.00 - 18.00

Rojên Îniyan Komele girtiye.

Cihê Komelê: Kungsgatan 80, BV
T.Bana Rådhuset.

Derketin ji aliyê Kungsholmsg

Dema vekirina komelê:

Duşem - Şembî saet:10.00 - 16.00

Yekşem Saet: 13.00 - 18.00

Navnîşana Postê:

Box: 4033

163 04 Spånga/ SWEDEN

PARLAMENTO YA NETEWYÎ YA KURDISTANÊ CIVIYA

Civîna yekem ya Parlamentoya Neteweyî ya Kurdistanê di 04.06.1992-an de saet 10.35-an de li bajarê Hewlêrê civiya. Civîn di bin serokatiya muwaqet ya Hesên Kanbî Bilbaz de ku endamê herî bi emir ya parlamentoyê bû, vebû.

Endamên hilbijartî ya Parlamentoyê yek bi yek hatin kursiyê, sonda endametiya xwendin. Sonda endametiya Parlamentoya Neteweyî ya Kurdistanê wisa hatibû tesbîtkirin.

"Bi navê xwedayê mezin sond dixwûm ku yekitiya erdê Kurdistanê

Iraq û berjewendiyên bilind ya gelê Kurdistanê biparêzim."

Piştî sondxwarinê, serokê muwaqet ya parlamentoyê derbasî hilbijartinê serok û cigirê serok ya parlamentoyê bû. Bi dengên tevayî, Cewher Namiq Salim (PDK-I) ji bo serokatiya parlamentoyê û Mihemed Tewfîq Rehim (YNK) ji bo cigirê serok ya Parlamentoyê Neteweyî ya Kurdistanê hatine hilbijartinê. Serokê parlamentoyê Cewher Namiq Salim bi axaftineke spasî endamên parlamentoyê kir û

berpirsiyarî û vatiniyên li pêş xebata parlamentoyê anî zîman.

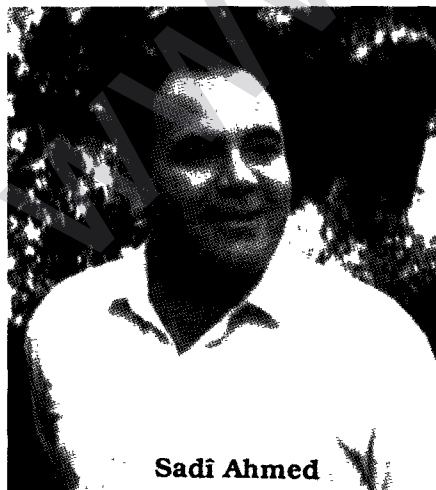
Saet 13.10 serokê parlamentoyê dawî li xebata civîna yekem ya parlamentoyê anî û diyar kir ku di roja 06.06.1992-an de saet 10.00 parlamentoyê ji bo berdevamiya xebata xwe dicive.

Di roja 06.06.1992-an de ji parlamentoyê ji bo berpirsiyariya sekretariyê Firset Ehmed Ebdullah (PDK-I) hilbijart. Navên parlamenteran di vê hejmarê Berbangê de tê çapkirin.

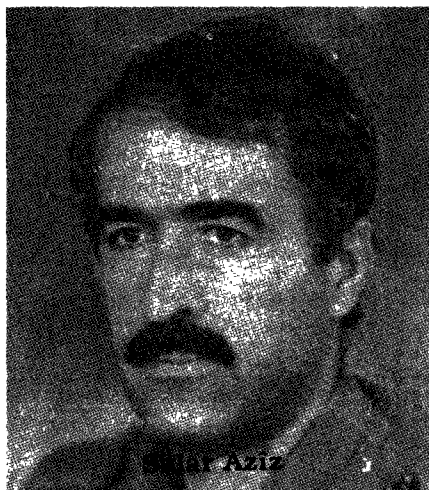

Serokê Parlamentoyê Cewher Namiq Salim li gel cigirê wî Mihemed Tewfîq Rehim piştî hatin hilbijartin.

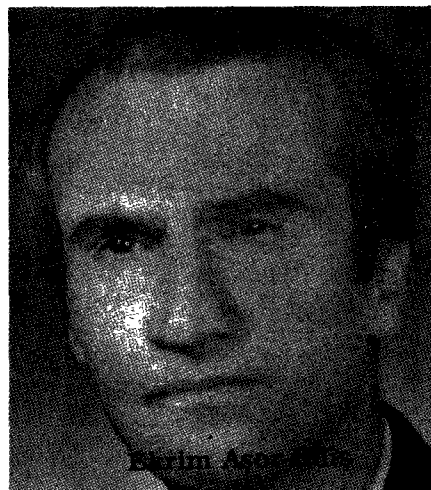
Foto: Berbang

Sadî Ahmed

Şîrayî Aziz

Ebrîm Asgêr

Navê Endamên Parlamentoya Kurdistan

Endamên Parlamentoyê ji

Lîsteya Yekîtiya Niştimanî Kurdistan û Partî Zehmetkêşanî Kurdistan

Nav	Sali ji dayikbûn	dereca xwendinê
1- Ebubekir Heci Sefer Xulam	1944	nawndî
2- Ehmed Ebubekir Hesên Bamernî	1951	doktora
3- Ehmed Tahir Ehmed Nakşibendî	1936	Universite
4- Arselan Bais Ismail	1950	"
5- Ayad Haci Namik Mecid Bakkal	1962	Avukat
6- Perixan Mahmûd Abdulkadîr	1956	Universite
7- Celal Cewher Ezîz	1954	Universite
8- Celal Şefîq Elî	1936	Doktora
9- Hesên Hemîd Rehim (Rustem)	1949	Dibistana pêşîn
10- Hesên Kanebî Xidir Bilbaz	1924	Universita Huqûq
11- Hesên Ebdilkerîm Berzencî	1942	Universita Huqûq
12- Hesên Ehmed Abdullah Kôstani	1954	Navendî
13- Husên Arif Ebdulrehman	1936	Universita Huqûq
14- Xusro Gul Mihemed	1949	Universite
15- Sadî Ehmed Mihemed	1949	Universite
16- Saîd Elîxan Ebdilsulêvanî	1951	Universite
17- Selam Kerîmxan Mehmûd Xelîfe	1961	Universite
18- Sîrvan Mihemed Nurul	1947	Koleja Serbazî
19- Şewket Hacî Mişîr Mihemed	1948	Navendî
20- Şerko Faîq Abdullah Bêkes	1940	Lîse
21- Selaheddîn Ebdulhemîd Ebdullah	1956	Universîte
22- Selaheddîn Mihemed Hesên Hefîd	1934	Doktora
23- Taha Mihemed Taha (Mele)	1925	Zanayê ayinî
24- Tariq Muhemmed Saîd Cambaz	1948	Xwendingeha Mamostan
25- Abdullah Resûl Elî (Kosret)	1952	Xwendingeha Ziraatê
26- Abdullah Ibrahim Abdullah	1950	Navendî
27- Abdulkaliq Zengene	1941	Xwendina Ziraatê
28- Abdulkarîm Kaka Heme Abdulkarîm	1949	Lîse
29- Îzeddîn Mustafa Resûl	1934	Doktora
30- Elî Ebdullah Ehmed	1953	Universite
31- Elî Resûl Rustem	1941	Lîse
32- Umer seyîd Elî Husên	1945	Xwen. Mamostan
33- Umer Ebdullah Mihemed (Milazim Umer)	1947	Kolejî Serbazî
34- Qadir Ezîz Mihemed Emîn	1954	Navendî
35- Qadir Mamend Babekir Axa	1942	Navendî
36- Kemal Ibrahim Şalî	1941	Universîte
37- Kemal Celal Xerîb	1929	Universîte
38- Kemal Abdulkarîm Mihemed Fuad	1932	Doktora
39- Gelawêj Ebdulcebar Mecîd Cebarî	1956	Xwen. Mamosta
40- Mihemed Emîn Ebdulhekîm Mihemed	1947	Zanayî ayinî
41- Mihemed Tewfîq Heme Rehîm	1953	Universite
42- Mihemed Fadil Mihemedezîz Qaftan	1943	Doktora
43- Mihemed Fuad Mahsun Xidir	1938	Doktor

44-Mustafa Qadir Mustafa	1958	Xwen. Ziraat
45-Mezhar Elî Mustafa Kakî Hîranî	1956	Lîse
46-Noşîrvan Fuad Maaruf Mestî	1941	Kolejî serbazî
47-Necmeddîn Ezîz Îsmail (Salar)	1949	Universite (Xwendevan)
48-Nîjad Ehmed Ezîz Axa	1927	Universite
49-Nehle Mihemed Sadullah	1957	Universite
50-Hêro Ibrahîm Ehmed	1948	Universite

Endamên Parlamentoyê ji Lîsteya Partiya Demokrat a Kurdistana Iraqê

Nav	Salî li dayikbûn	Dereca Xwendinê
1- Ibrahîm Seîd Mihemmed	1945	Muhendîs
2- Îdrîs Hadî Salih	1952	Doktora
3- Azad Feteħ Reşîd Mîran	1944	Pisporê Zanyarî Eskerî
4- Ehmed Salar Ebdulwahîd	1947	Universîte
5- Ehmed Elî Umer	1957	Awuqat (Parêzer)
6- Ekber Elî Musa	1941	Kadroyê Partiyê
7- Ekrem Îzzed Necîb	1930	Awuqat
8- Barzan Xalid Ezîz	1945	Kadroyê partiyê
9- Cahfer Şex Elî Serkan	1949	Muhendîsê Zîraatê
10-Cemîl Ebdî Sendî	1952	Ekonom
11-Cewher Ehmed Şewaz Gelalî	1956	Awuqat
12-Cewher Namiq Selîm	1946	Ekonom
13-Hesen Husên Befrî	1962	Doktor (Pizîşk)
14-Heme Necim Heme Ferec Caf	1946	Doçent Doktor
15-Hemîd Selîm Mîran	1939	Muhendîs
16-Xeyrî Saîd Elîbeg Yezîdî	1930	Zanyarî Ayînî
17-Roj Nurî Sedîq Şaweys	1948	Doktor Muhendîs

18-Saîd Muhemmed Saîd Hirûrî	1943	Awuqat
19-Sefer Muhemmed Husen Doskî	1949	Dadwer(Hakim)
20-Selîm Elî Hacî Melo	1943	Rektor
21-Şefîke Feqî Ebdullah	1954	Mamosta
22-Şêrwan Nasih El-Heyderî	1945	Awuqat
23-Mele Taha Saîd Qerenî	1930	Îmam
24-Selahaddîn Îbrahîm Dilo	1950	Kadroyê Partiyê
25-Adnan Mihemed Husam Elnakşîbendî	1938	Awuqat
26-Efan Osman Şêx Husameddîn Nakşîbendî	1943	Rektor
27-Fazil Rauf Ceqzî	1953	Kadroyê Partiyê
28-Ferhan Abdullah Axa Şîrfanî	1956	Xwedîzevî
29-Ferset Ehmed Abdullah	1946	Awuqat
30-Franso Toma Kanûn Herîrî	1937	Kadroyê Partiyê
31-Felakeddîn Sabir Kakayî	1943	Nivîskar
32-Fewziye Izeddîn Reşîd	1953	Mamosta
33-Qasim Mihemed Qasim	1951	Baytar
34-Qeys Dîwalî Seîd Eldoskî	1957	Doktorê Hiqûqnasî
35-Kanbî Ezîz Ehmed Dizeyî	1927	Awuqat
36-Memun Nûr Mihemed Birîfkanî	1949	Muhendîs
37-Şex Muhsîn Xalid Muftî	1957	Îmam
38-Muhsîn Salih Kitanî	1931	Cotkar
39-Muhemmed emîn Mewlid Emîn	1931	Ekonom
40-Mele Mihemed Tahir Zeynelabîdîn	1947	Îmam
41-Mihemed Saîd Ehmed Elyakûbî	1944	Awuqat
42-Mele Mihemed Şerîf Tahir Eldoskî	1949	Îmam
43-Mihemed Ebdulkadîr Ehmed	1934	Kadroyê Partiyê
44-Mele Mehmûd Findî Dêrşewî	1939	Îmam
45-Mumzed Mihemed Emîn Babekir	1937	Karmend
46-Nîhad Nuredîn Reşîd	1928	Awuqat
47-Mele Hadî Xizir Kwêxa	1937	Pîşesaz
48-Wirya Ehmed Mihemed Emîn	1943	Awuqat
49-Yahya Mihemed Ebdilkerîm Berzencî	1948	Fakulta Edebiyatê
50-Yunis Mihemed Selîm Rojbeyanî	1943	Teqaît

Endamên Parlamentoyê ji

Lîsteya Tevgera Demokratîk ya Asûrîyan

1-Yunadim Yusif Kina	1951	Muhendîs
2-Şimaîl Neno Binyamîn	1959	Muhendîs
3-Fransis Yusif Şabo	1951	Muhendîs
4-Ekrem Aşûr Udîş	1948	Mamoste

Endamê Parlamentoyê ji

Listeya Yekîtiya Fileyên Kurdistan

1-Sarkîs Axacan Mamendo	1962	Tacir
-------------------------	------	-------

LI BAŞÛRÊ KURDISTAN HUKÛMET HAT AVAKIRIN!

Parlamenteya Neteweyî ya Kurdistanê di civîna xwe ya di 04.07.1992 yan de di serokatiya Dr. Fuat Mahsum de Endamên Hukumeta Herêma Kurdistanê destnîşankir. Hukumeta He-

rêma Kurdistanê ji 15 wezaretan pêk tê. Nav û berpirsiyariyên wezîran li gor agahdariyên ku gihîştine destê me, em pêşkêşî xwendevanan dikin.

Serokwezîrê Hukumeta Kurdistanê Dr. Fuat Mahsum Li gel Delegasyona Federasyonê

Foto: Berbang

ENDAMÊN HUKÛMETA HERÊMA KURDISTANÊ

Dr. Fuat Mahsum Serokwezîrê Hukumeta Kurdistanê ye.

1. Roj Nuri Şawis, Cigirê Serokwezîr e û wezîrê navxwe ye.
2. Emîn Mewlûd, Wezîrê seneat û elektrîk.
3. Şerko Bêkes, Wezîrê Rewşenbîrî ye.
4. Selah Emîn, Wezîrê Darayî û aborî ye.
5. Muhammed Tevfîk Rahîm, Wezîrî karûbarê însanî ye.(Derve)
6. Qadir Ezîz, Wezîrê kîştû kal û avdanê ye.
7. Qafîye Suleyman, Wezîrê Beledîya û Turistî ye.
8. Kamal Şakir, Wezîrê Tendurîstî û karê Civakî ye.
9. Generall Kemal Muftî, Wezîrî Karûbarê Pêşmerge ye.
10. Mamûn Brifkanî, Wezîrî avakrin û pêşvexistin e.
11. Muhammed Mele Qadir, Wezîrî Vakîf e.
12. Dr.Nasîh Gafûr, Wezîrî Perwerde û Fêrkirin e.
13. Bunyamîn Yusuf Kale, Wezîrî Îmar û Îskan n.(?)
14. Îdrîs Hadî, Wezîrê Kominikasyon e.
15. Wezîrê Adeletê

NAMEYÊN PÎROZBAHÎ YÊN FEDERASYONÊ

Hewlêr 22.05.1992

Ji Serokatiya Siyasî ya
Cebha Kurdistanê Iraqê re,

Bi rêz û silavên xwe yên birayetî,
Hevalên hêja,

Li ser navê Komîta Giştî ya Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê, bi munasebeta îlankirina encama fermî ya hîlbijartina giştî ya 19 Gulanê 1992-an, we wêkî xwediyê vê biryara dîrokî ji dil û can pîroz dikim.

We, bi biryara hîlbijartinê, bê muşkule birêvebirina xebatên hîlbijartinê û her wisa îroj bi îlankirina encamên vê hîlbijartinê ve, rûpelek zêrîn di dîroka gelê kurd de vekir. Ji bo vê xebata we ya hêja, ku em baş pê dizanin, gelek pirsgerêk û tehdîdên dijminên gelê kurd berteraf kir û biserket, hûn hêjayî her pesindan û pîrozbayî yê ne.

Em hêvîdarin ku ji bo bîdestxistin û parastina mafê neteweyî ya gelê kurd, li gel parlamentoya neteweyî ku nû ava bû hengavên hîn pêşdetir bigrin.

Bi rêz û silavên xwe yên biratî.

Vildan Tanrikulu
Serokê Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê.

Hewlêr 1992.06.04

Ji Serokê Parlamentoya Neteweyî ya Kurdistanê re

Ji aliyê Federasyonê Komelên Kurdistanê li Swêdê, em pêk anîna yekem civina Parlamentoya Neteweyî ya Kurdistanê li we, li hemû endamên parlamantoyê û li gelê me li başûrê Kurdistanê pîroz dikin.

Em wisa bawerîn ku ev deskewta dîrokî pêwîste bi her awayê bê parastin.

Federasyonê Komelên Kurdistanê li Swêdê wê ji bo parastin û pêşvebirina berjewendiyên vê parlamentoyê bi her awayekî û li her qadêkî ji tekoşinê xwe nede alî.

Carek din em serketina xebatên Parlamentoya Neteweyî ya Kurdistanê û berjewendiyên netewa Kurd dixwazin

Bi rêz û silavên xwe yî biratî

Vildan Tanrikulu
Serokê Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê.

Stockholm 29.07.1992

Birêz Dr. Fuat Mahsum

Serokwezîrê Hukumeta Herêma Kurdistanê re.

Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê, ji avabûna "Hukumeta Herêma Kurdistanê" bi kêfxweşî agahdar bû.

Em baş pê dizanin ku, di warê îcraatê de kar û berpirsiyariyên girîng li pêş we ye. Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê di, şexsa we de avabûna Hukumeta Herêma Kurdistanê ji dil pîroz dike. Ji bo bicîhanîna berpirsiyariyên we û parastina her dezgeh û avahiyên neteweyî em amadebûna xwe ya her awayên piştgirî û alîkariyê bi vê munasebetê careke din diyar dikin.

Bi rêz û silavên xwe yên biratî daxwaza serkeftinê ji kar û tekoşinê we re dikin.

Vildan Tanrikulu
Serokê Federasyona Komelên Kurdistanê Li Swêdê

ŞEHÎTKEWTIŞÊ ÊLÎŞÊRÎ Û ZERÎFE XANIM

KOYO BERZ

Ê, kîşta dişmenandê teberi ya nîyamey kîştênî, kîşta dişmendê zerî ya amey kîştênî. Dişmen, dişmenê zerî. Bêbext û bênamûsanê ma, ê werdî. Verênanê me vato: "Kermê dari, dari ra nêbo, rew, rewî dari nêkewna, rew, rewî, dari nêdindeyêna.". Kermê ma jî ma ra bî. Kermanê me, ma zere ra werdî.

Dişmenî zerî, kermê zerî, xayin, rote û bêbextê zerî, bêgoninê Rayberî, qesd û qerezê gandê înan kerd û kîştî. Miletê miyan di şerî jî estê, çeqelî jî. Bênamûsî jî estê, bi namûsî jî. Xayinî jî este, sadiqî jî. Rayber jî çeqel, bênamûs û xayinê ma bî.

Rojê Kurdistan azad bo, ma do verî ceza yê nê bênamûsan bibirnê. Raybero xayin birarza yê Seyîd Rizay bi, Labrê mabeynê ey û Seyîd Rizay çinê bî.

O dedê xo ver di vijya bi, îşyan kerdbi, warîştbi û doza (dahwa) serdarey (sereşîrey) kerdê. Ey waştê dedê ci bikewo, o herûn da dedê xo kewo.

Na mesela ra dewleta Tirkan ci ra îstîfade kerd. O kaşkerd ard hetê xoya û qandê kardê xo kar ard. Dişmenanî bi rehate ya o kerd zey xo, ant kîşta xo û vira da eşîr da Seyîd Rizay miyan. O xo rê kerd ajan û rişt mileta Kurdan miyan.

No hesaba ame welatpawitan û welatheskerdan miyan û xo kerd enbazê înan. Zey vergana tîya ra, wija ra doş (çerx) bî, ki kes nêzano û ferq nêkero.

Hetan ki Êlîşêr efendî û Zarîfe xanima nêwerdî, nêvinderiya û kesî jî pede nêvet ku Tirkan rê ajaney keno û înan rê girweyêno. Bêbextey û bênamûse ya kewt şêran û êgîrandê ma miyan. No babeta, no hesaba şêrê welatî kîşt. Ê werdî, ê kîştî, hewna

zeri ya ci bî honiki. Çimê bênamûs û xayinan biviji yê, korî bê. Bênamûs û xayinî nêbê, rew rewî miyanê ma erd nêkuweno. Ê nêbê rew, rewî dişmen nêşeno zorê ma bero, qedê ma bo û ma serbin bikero. Bêbext, xayin û rotey ma nêbê, dişmen damîşê ma nêbeno. Ê ma roşenê, ê ma rê bêbextey kene, ê ma kîşenê û ê ma danê dişmenî dest.

Êlîşêr efendî hadre ye ya xo diyêki şiro jebiyayen da Sovyetî û qandê serehewaden da Dersimî quwet, paştî, alikarey, destdergey biwazo. Qandê ku Sovyet serehewoneyîşê Dersimî rê, quwet bi do û paştî biviji yo. Vere coy, aşmî yê (mengê) Rayberî xeta yê xo qebûl kerdbî. Xo rê rexnekerd (rexnegiro) bi, soz dabi ki fina şaşê yê da winîşinî nêkero, nêşiro kîştî dişmenî û o jî zey welatpawitana, welatheskerdoxana, qandê welat û mileta xo bigirweyo. Qandê ê sebebî o jî tewrdê çend merdimandê xo ya amebî şoreşwanan miyan û eskeraydê Tirkan verdi lej kerdê. Labrê, ê dek û dolabê dişmenî bî. Dişmenî ray û têtûtîki, dek û dolabî şanay bî ey ver, bêbextey û xayiney nişanê ci kerd bî. Dişmenan waştê Êlîşêr efendî werte ra hewanê, qandê coy geyra yê rayê halkerdeni, ra yê bêbextey û xayiney. Ê do biyame yê kîştênî, destandê Rayberî yê lîminan û boyinana. Destandê Rayberî yê xayinan û bênamûsana

A roj, A roja bêxeyri a roja qîrin û qatranini, Rayber û çend merdiman dê xo ya yenê benê meymanê Êlîşêr efendî. Êlîşêr efendî û meymanandê xo ya zere di roşenê. Zarîfe xanimi vijyêna teber. Ay zana yê rojê firsend dişmenî dest kewo, do enbazê ci bikîşê, werte ra hewadê. Qandê coy jî tim aya bî û tetik di pawitê. Wexto ki jew ameyê Êlîşêrî hetî, hetan ki nêşî yê, a yew çengeyêna (ko-

şeyêna) ronîştê û merdeyê xo pawitê. Ay vatê rojê Êlîşêr efendî do biro kîştênî, qenê ez goniya ci erdo nêvar da û heyfê ci bigî ra. Wexto ki, meymanê Êlîşêr efendî rayber û enbazê xwi amey a vijya teber û şî çek û pûsatê xo girê da, tîfinga xo eşî xo qol û şî paştîya xo cengedê kafî û enbazê xo pawit. Ê girotî çiman û qontrolî bin û o hesaba pawit. Êlîşêr efendî zere dê kafî di girweyayê ki, qandê meymanandê xo, çî yê dê werdenî û şimitenî hadrekero. Qandê werden da dişmenandê gandê xo girweya yê. Labrê bol nêramit. Tornê Mistodê Surî peynî ra guley, qerşûnan varnay "Êlîşêr efendî ser.

Qîrînî û qorî kewtî "Êlîşêr efendî ser û va: "Raybero xayin" Winya enbaz da xo ra û dînde ya êrd. Xo ra Zarîfe xanimi tetikî sero bî. Xo şaş nêkerd, şaşderbê xo hetê Rayberiya dergkerdî û va: "Enbazê mi, enbazê mi", ez heyfê to kesî rê nêverdana û veng vist tîfingeri. Torinê Mistodê surî, gulandê tîfingêr da Zarîfe xanimi kewt, dînde ya êrd. Labrê Raybero xayin gulandê tîfingêr da Zarîfe xanimi vera reya bî û xo kîştî guley veraday Zarîfe xanimi ser.

Raybero xayin û gonîşimîti Êlîşêr efendî û Zarîfe xanimi bi no şekla şehîd kerdî. Kîştênî û gonî da înana mird nê bi, sero jî sere yê wirnan laşdê ci ra cêkerdî û girotî berdî paşadê celatî rê. Meyitê wirnan delalan gonî da sûri û zelalî di verday û şî. Peynî di, peynî di, di meyitî erdo verday û şî. Wirdî piya zey xezalana erdo derg kerdî. Bi bêbexte ya, bi xayine ya, bi qeleşe ya. Êlîşêr efendî û Zarîfe xanimi şehîd kerdî. Wa adir bendê bêbextan û xayinan kewo û ê jî pa veşê. Wajê şima senî qîmiş bî, senî çimanê şima bar da, şima ê wirna delalî, wirna xezalî şehîd kerdî. Senî, senî şima ê delalî kîştî. Vanê, vanê ya xebra bêxeyri rew villa be-na, rew xo resnena wêrandê xwi, rew resana cadê cayan. Xebra bêxeyri û

nêweşî rew villa bî. Rew amê xo res-na Seyîd Rizay. Wexto ki Seyîd Riza peyhesiyêno ku mîr û enbaza yey ame yê kîştîni. Adir kewno a zerî da ci, çimê ci benê pirê hêrsî û perenê tepelik dê serî. O hesaba vera xo keno hetê cemeti ya, veng dano û vano: "Mîro, mîrê mi", kaşka ez verê to bîyame yê kîştîni yan jî bimerdê. To mergê mi, kîştîna mi başnawîtê, wa mi ê to nîyaşnawîtê. Nê rojî, nê rojî do jî mi do bîdiya yê. Nê rojî jî ma misna yê.

Diha xeyr û bereket nêmend cepe di. Xayin û bêbextan zey hergi finan, no fin jî kerdena xo kerdî, fina kayê xo keykerdî, fina ma û mileta ma ardî kay. Bênamûsan mirazê xo kerd, şêr, şêrê welatî, seresker, Komandano gird 'Elîşêr efendî şehîd kerd. Şehîd kewt, labre cepe dê kurdan di moral nêmend. Moralê kurdan bî sifir û qudimê jînî şekya. Kê zanayê do winî bo, kê zanayê Êlîşêr efendî do kîştî mileta xo ra bîro şehîd kerdeni. No qe koşedê aqildê kê ra vîyartê. Moral Seyîd Rizay di jî nêmend. Ê ki şehîd kewtî bî, amey bî kîştîni, dostê ci, enbazê ci yê seran, gan û rihê ci, can û cîgera ci Êlîşêr efendî û cini ya ci bî. O ki şehîd kerdî bî jî, birarza yê ci yo xayin, bêbext û bênamûs Rayber bî. No tarîx di perê do sîya û rî yê do sîya yo.

O ki xebera bêxeyri, xebera şahîd kerden da Êlîşêr û Zarîfe Xanimi aşnawîtî, verê xo da kafdê goninî û şî meytê wirnan delalan ser û ê ziyaret kerdî. Cini û veyvan, keynan û waştîyan porê xo meytan ser o rûçiknay. Adir kewt qesiba da mileta Kurdan. Hesranê çiman zey geverdê awa teber kerdê. Bîbî qîrînî, qîjînî, hawar û bermîdê ciniyan Labrê veng camêrdan û xortan nêkewtê. Înan sere yê xo cinya bî xo verdî û dişmîşî biyê. Kesî nêşa yê û nêzana ye se vajo. Heme herûn da xo di bîbî zey sî, kesî ra veng nêvijiya yê. Qefle, qefle însanî ameyê kafi ser, hemini destê xo, xover di nakdê xosero girêda yê û deqîqana o hesaba winayê meytê wîrdî delalan ra. Hemini wîrdî Xezalî tewaf kerdê û peydî anciya yê şînê.

Qedir û qîmetê wirnan bol berz bi, Kurdandê Dêrsimian hati. Xeylê cefa pê ver di werdbi

xeylê emek da bi pê. Êmrê do dûr û derg di, Êlîşêr efendî xizmet

dabi mileta xo û xizmetê mileta xo kerd bi. Wexto ki pîrî ka mi bahsê înan û Dersimî kerdê, çimandê ci ra zey awa hersan kerdê teber. Jû jû fini qiri biyê pirê bermî û nêşa yê qisey bikero.

Zaliman, xayin û bêbextan, dişmen û nêyaran nêşa merg di jî înan pê ra abirno, pê ra dûrî fino. Jiyanê do dûr û derg înan piya raverna û piya jî Şehîd kewtî.

No jiyanê do wina qismetê herkesî nêbeno. Ca yê înan, ca yê do zahf berzo û rew rewî kes o ca nêresa yo. Nay bizanê, rind bizanê, hewna gonî ya înan wişk nêbiya û hewna êrdo ya û êrd ra nêweriştî. Hetan ki kardestî dişmenî û dişmen bi xo ceza nê bo, nê persî, nêhesabî înan ra nêrê perskerdeni û hetan ki ê hesab nêdê, nê gonî jî erd ra pak nêbenê û nêwerzênê.

Rojê qey nê hesabê do bîrê perskerdeni. Rojê nê hesabî do bîrê giroteni. Rojê nê heabî do bîrê giroteni. Rojê ci bîro, perê nê defterî do jew bi jew binûne yê û bîrê giroteni. No defter wina akerde nêmaneno. Rojê do binûşne yo û bigêri yo. Roja ki Êlîşêr efendî û Zarîge xanima şehîd kewtî, a roji rê jî defterê abiya yo û perê ci bi gonî ya ameyê nûşnayeni. O ki a roji aşnawîtî, hema şîkafdê goninî ser. Amey winay defterandê goninan. Hemini zana yê defter gonî di men do û diha xeyr tey nêmen do. Hemini zana yê diha do bol defterî do abiyê û goniya alawi yê. Çimkî seresker şehîd kewt bi, esker bê komandan, bê seresker mend bi.

Rayberê xayin û bêbextî sere yê Êlîşêr efendî û zarîfe xanimi, girot û berd Xarpêt di eyşt Evdila paşadê Tirkan ver. Serey wirna delalan paşadê gonîşimîti ver o ravistî û peyser agey ra ame Dersim. Çend rojî bahdê femandê eskerdê gonîşimîti, paşa yê Tirkan gazî kerd Rayberî û o waşt qîşla da xo.

Raybero bênamûs nişt estor da xo ya kihêli û verê xo da qîşla da eskeran dê Tirkan. Wexto ki kewt ray, lacê (lajê) xo yo jondes sere Êlî Heyder jî girot xo hetî. Piya şî qîşla da Tirkan. Albay o da raniştîni û bol dûr û derg nêkerd û ci rê va:

-Rayber efendî, karê ma û ê to qediya kar û barê ma, eleqe û doste

ya ma pê hetî nêmendî. Ê ma heta ew ro û heta na nokta bî.

Ne ya tepe ya ray ma biriyay, ray bî vinî û kewtî dûz do veng. Ma karê xo tamam kerd. Ez wazena to rê, tay çî vaja û peynî ya destgey da ma bîyara.

Rayberî çî yê do wina qe texmîn nêkerd bî. Şaş û mat, hebese (ecêb) mend. Çenge yê ci diha nîyabi ya ki, çî yê vajo. Ters û xof kewt pîze û zeytîmarî lerza. Femandarî qise yê xo ramitî (domanay) û va: "Merdimo ki nesildê xo rê, mileta xo rê dişmenetey bikero, o merdim kesî rê merdim nêbeno. O merdim, bênesil û bêzurîyet o. Ê merdimî eslê xo kerdo vinî û bî yo bê esil. Merdimi ki eslê ci vinî bo, o merdim, merdimey ra kewno û merdim nîno hesabnayeni. Kes eynêken o herûn da însanan û ca yê ey meleti mîyan di cinîyo. O merdim kesî rê dost û yar nêbeno"

Albay nê qisan sera şeşderba xo, xo vera anceno û viradano çare dê Rayberî. Rayberê xayin û bênamûsî bi destandê xo ya kîşeno. Bahdo jî ageyreno Êlî Heyderî ser û rîdê ey ra Êlî Heyderê bêsûc û bêgunay jî kîşeno. Lac û pî piya kîşeno û leşanê ci erzeno pêser. Verênanê ma vato: "Lûwerî ra post, dişmenî ra dost nêbeno". Dişmen hergi wexti dişmeno. Emeley a dişmenî nêbena û kes nêşeno paştî ya xo dodişmenî girêdo. Labrê lazimo merdimi xayin, bênamûs, bêbext û xirab bîro ceza kerdeni, û ceza bivîno.

Ê Rayberê de xayin û bênamûsî winî bi û ê ki ey ci rê herey kerd bî ceza yê ci da. Ey mileta xo rê xayiney kerdî, xo rot dişmendî ra ceza bî û ame kîştîni. Eeeee. Lazimo na bîyayeni qandê heme xayinkarandê welat û meiltî rê bibo dersê do bol girdi. Lazimo xayin û bêbextê welat û mileti, nay ra payê da girdi vejê û bigîrê. Nay ra dersê da girdi vejê. Nay goşare kerê û xo goşa kerê. Lazimo heme zey Rayberî ceza yê xo bivîne û ceza bê. Raybero xayin merd ceza bî, labrê Êlîşêr efendî û zarîfe xanimi nêmerdî û ê nêmirenê.

NOT: *Nûçtox kitab da Dr. Vet. M. Nûrî Dêrsimî, a "Kurdistan tarhînde Dêrsim" ra fayde diyo.*

HELBEST

TASÊ DO WAZENA

Wextê di waştayê jew key-nekeri şono eskerey, eskerey di ney rişenê herbdê Qore. Wêrê lajek û waştîya lajekî, nezdi hîrê serî lajekî ra ne xerberê û ne jî nameyê gênê. Qandê coy vanê qey herbdê Qore di şehîd kewto.

Lajek eskereya xo qedîno ageyreno dewda xo. Labrê nêşeno key pêrdê xo. Rast, raşt şino key waştî da xo. Kêberê ci cineno. Waştîya ci tenîya keye di bena. Na kêberî akena. Labrê lajekî, yanî waştayê xo nêsinasena.

Lajek Rojwes vano û ravêreno zere. Keynekî verê kêberî ci ra gêna:

Keyneki:

-Xorto ti kamê, tî yê çî
rê kewnê
zere.

Bê pers û bê destûrî, ma no
xano,
tîyê ravêrenê.

Ma ti nêzanê, wêrê mi
kes keye
di çînîyo.

Hendiki kesî nêdiyo, rew
ray
bigî şorî.

Lejek:

-Ez o rayda zahf dûrî ra
yena.

Jû tasî doy perzûnî to ra
wazena.

No çend serîyo rayanê rojî

pawena.
do
Keyrê merdandê xo, tasê
nêdana.

Keyneki:

-Xorto, ti qisan ra qe fahm
nêkenê.

Ti wazenê seredê mi rê be-
la
akerê.

Çî rê, tî yê nêdanê piro û
rew
nêşinê.

Ray kewî şorî, nêşena bida
hendê misqalê.

Lajek:

-Keyna xasekî, ez nêzana
tî ya
se vana.

Qandê çîçî hendayê mese-
la
derg kena.

Tinêzana, ez hetan do
nêşima,
nêşina

Keyrê merdandê xo, tasê
do
nêdana.

Keyneki:

-Xorto, may û piyê mi
keye di

çînîya.

Nêşena bê înan, xortê rê
tasê
do bida.

Bahdo, nameyo xirab şar
nano
min a.

Wexto nêşena bewnî ra
waştêdê
xo ra.

Lajek:

-Wa xeyrê may û perdê
to bo.

A dinî di to rê wihêr bi-
vijîyo.

Wa qandê seredê waştêdê
to bo.

Ma sebena, ti mi rê bida
tasê do.

Keyneki:

-Xorto, heyra ez nêzana
ti kamê.

Ma ti belayênê seredê min
ê.

Nêzana, tî yê mi ra çîçî
wazenê.

Qandê çîçî sereyê waştêdê
mi
vanê.

Lajek:

-Ma ti nêzana, ez şêrê
nê mergan
bîya.

Belayê seredê keynekan-
dê

xasekan bîya.

Newe, rayda zahf dûrî
ra ageyraya.

Qandê tasê dodê to, ez
key xo
nêşîya.

Keyneki:

-Newe mi fahm kerd, lajek

ti kamê.

Ti waştayê mi, şêrê nê
merganê.

Qandê to, çimandê mi
di hersî
nêmendê.

Wa do û waştîya to, heyran
bo
to rê.

Lajek:

-To sinasna ez şêrê nê
mergan a.

Belayê seredê keynandê
zey
to ya.

Hetan do nêşîma, ez tîya
ra
nêşîna.

Qandê dodê to şew û roj
ray
ameya.

Keyneki hima pêşiyêna
waştêdê

xo ra û vana:

-Wa waştîya to, to rê hey-
ran
bo.

Şîna zere ra do ana û vana:

-Ho bişîmi! Hendik şenê
bişîmi.

Ez û doya, ma to rê begey
rê, to
rê heyran bê.

Mextelij

Welatê min

Nadê, nadê dormê xodê
nadê

Nu Kûlo, derdo ortê (na-
va)

zerê

mide

Destê xo jî mide şîmê hetê
koyê

madê

Dismen bêbexto dayê
barê madê

Rozê yena tu jî azad bena
Heyfê pîyê Kalikê xo çî ce-
na

Hardê ma ci dismenodê
pak

bena

Ala rengî serê madê berz
bena

Zindan rijînê, rayhî benê
ra

Zarancî ma perenê ser
koyê

ma-ra

Kulîlkî newrozî ser todê
benê ra

Menalê welatê min ti vejî-
na

bin-desto-ra

Hemedê Mamêkiz.

DIGULÎ

Ez û ti ma di gulî

Ez şalûr û bilbilî

Zey Zerence û Kevoke

Veng da zinarê licoke

Ma zinar di jîyenê

Amed bi çimî vînenê

Lacê Ema jine bî

Namê xo na pa Nebî

Emrê marîda baî

Pê keyna bido ezabî

Pî min ez eyşta pazar

Qelend berdo se hezar

Yînan kerdo ehd û qal

Pî ez rota bi pere û mal

Maz feqîr û belengaz

Pî rê bîy têlê saz

Ez van û ya vana belê

Min ra sus delê

Ezo boxça berzî xo çengî

Ezo di vengî veyda çelengî

Bêre destê min bigî

Ma biko rey bi lingî

Ma şîn verê Meshûdî

Verê şahê Wedûdî

Ma tera vac kewn û haj

Ci rê bikeri qîl û qal

May û pî yê mi ez rota

Rezay zerê min nêgirota

Ez zî warişta rema ya

Bi zerê xo zewecîya ya

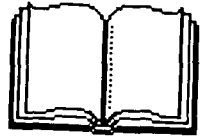
Ma rê vece yo efû

Kes ma ra nêvaco tifû

Aryan

Not: Wendoxê erciyayey, amura Berbangi 81 di Nuştê yê dimlî di şaseya teknikî vira-zîyaya. Nuştê ki redekte biyê çap nebîye. Nuştê bê redektey çap bîyê. Ma uzrê xwê wendoxana wazenê

Redaksiyon

بهره‌همی نوی

کورد له فئستەرۆس. ل ۷۹.

۹- گه‌لاوێژ: سیناریۆ- چیرۆک، چیرۆکینکه‌ له‌باره‌ی چۆنییه‌تی به‌ ناچارێ پهره‌وازه‌بوونی کورد و نمو گه‌روگرفتانه‌ی لهم رینگه‌یدا هه‌ن. چیرۆکه‌که‌ ۶۶ لاپه‌ریه‌ و سیناریۆکه‌ ۹۱ لاپه‌ریه‌.

۱۰- رابوون: گوڤارنکی کولتوری گشتیه‌یه‌. ژماره‌ چوار- ۱۹۹۲. لهم ژماره‌یدا، له‌گه‌ڵ دۆسیه‌یه‌کی تایبه‌ت به‌ ئافه‌رتی کورد، چهندان بابه‌تی کولتوری، ئه‌ده‌بی و هونه‌ری به‌رچاوه‌که‌ون.

۱۱- مامۆستای کورد: ژماره‌ ۱۴، به‌هاری ۱۹۹۲. لهم ژماره‌یدا چهندان بابه‌ت له‌سه‌ر ئه‌ده‌ب و هونه‌ری کوردی و لینگۆلینه‌وه‌ی تری هه‌مه‌چه‌شنه‌ به‌رچاوه‌که‌ون.

۱۲- وان: ژماره‌ ۲ سالی ۱۹۹۲. گوڤارنکی وه‌زی ئه‌ده‌بی، رۆشنییرییه‌، یه‌کیته‌ی نووسه‌رانی کورد له‌ سوێد ده‌ریده‌کات. ل ۱۱۴.

۱۳- دیدار: ژماره‌ ۲- ۱۹۹۲، گوڤارنکی تایبه‌ت به‌ لاوانه‌ و به‌ هه‌ردوو زاراوه‌ی کرمانجی خواروو و سه‌رو، له‌ لایه‌ن یه‌کیته‌ی لاوانی کورده‌وه‌ له‌ سوێد ده‌رده‌چیت.

۱۳- هه‌له‌بچه‌: ژماره‌ ۷/ ۱۹۹۲. گوڤارنکی ئیسلامی سه‌ره‌خزیه‌، دوو مانگ جازنک له‌ لایه‌ن یه‌کیته‌ی ئیسلامی کوردی له‌ ئه‌سکهنه‌ ئافیا، ده‌رده‌چیت.

۱۴- بانگی حق: ژماره‌ ۵/ ۱۹۹۲. گوڤاری (الرابطه‌ الاسلامیه‌ الکرديه‌) یه‌ به‌ زمانی عه‌ری و کوردی له‌ پاکستان ده‌رده‌چیت.

۱۵- له‌ لایه‌ن حیزی ئیسلامی کوردستانه‌وه‌، بێجگه‌ له‌ دوو ژماره‌ی گوڤاری (کوردستان المجاهده) چهند نامیله‌که‌یه‌کی ترمان پینگه‌یه‌شته‌وه‌. له‌گه‌ڵ سوپاسماندا بۆ خاوه‌نی نمو به‌رهمانه‌.

۱۶- راپۆرت ده‌ریاره‌ی هه‌له‌بژاردن و په‌رله‌مانی کوردستان (۱۹/۵/۱۹۹۲ - ۴/۶/۱۹۹۲): ناماده‌کردنی (ح. گه‌وه‌ری) یه‌. چهند راپۆرتینکه‌ ده‌ریاره‌ی چۆنییه‌تی هه‌له‌بژاردن و کاری په‌رله‌مان له‌گه‌ڵ لیسته‌ی ته‌واوی ناوی ئه‌ندامانی په‌رله‌مان و وه‌زیرانی حکومه‌تی کوردستان. هه‌روه‌ها یاسای په‌رله‌مان و یاسای هه‌له‌بژاردنی سه‌رۆکی بزوتنه‌وه‌ی نیشتمانی کوردستان تیندا بلاکراوه‌ته‌وه‌.

بهرمانگه‌م به‌رهمانه‌ی پینگه‌یه‌شته‌وه‌:

۱- له‌ بیره‌وه‌ریه‌که‌مانم: به‌رگی شه‌شمی بیره‌وه‌ریه‌کانی (که‌ریی سیاسی) یه‌، ئه‌م به‌رگه‌ تایبه‌ته‌ به‌ به‌شیک له‌ خه‌باتی میله‌ته‌ی کورد له‌ کوردستانی ئێران. ستۆکه‌هۆلم ۱۹۹۲. ل ۲۶۱.

۲- چهند لاپه‌ریه‌که‌ له‌ میژووی خه‌باتی گه‌لی کوردمان: لینگۆلینه‌وه‌یه‌که‌ له‌سه‌ر خه‌باتی رزگاریخوازانه‌ی گه‌لی کورد له‌ نووسینه‌ی: (فاتح ره‌سول). له‌ دوو به‌رگی ته‌واوه‌ مامناوه‌ندیدا، له‌ سوێد چاپ و بلاکراوه‌ته‌وه‌.

۳- هه‌ژان: کۆمه‌له‌ چیرۆکینکی که‌مال عه‌بدوللا (کاروان) ه‌، له‌ لایه‌ن چاپمه‌نی (مه‌نسور گرافیک) ه‌وه‌، له‌ سوێد بلاکراوه‌ته‌وه‌. ل ۱۱.

۴- چه‌رخ و میژووی هونه‌ری مۆسیکا له‌ ئه‌وروپا: چهند باسینکه‌ له‌سه‌ر میژووی هونه‌ر له‌ ئه‌وروپا. (ئومید محی دین محه‌مه‌د) کۆیکردونه‌ته‌وه‌ و پێشه‌کی بۆ نووسه‌ر. ستۆکه‌هۆلم ۱۹۹۲. ل ۱۹۲.

۵- ئافیه‌ستا: نامه‌ی مه‌ینه‌فی ئاینی زه‌رده‌شت، به‌شی یه‌که‌م. کتێبیکه‌ له‌باره‌ی نیشاندانی ژبان، پامانی میتۆلۆژی، زمان و ئابووری مرۆفی کورده‌وه‌. نووسینه‌ی: ئه‌نداز حه‌ویزی. چاپی یه‌که‌م، سوێد ۱۹۹۲. ل ۱۶۲.

۶- خۆنده‌وه‌ی کوردی: کتێبیکه‌ بۆ پۆلی سینه‌می سه‌ره‌تایی، له‌ لایه‌ن (الرابطه‌ الاسلامیه‌ الکرديه‌، السه‌ید- اسکندنافیا) ناماده‌ کراوه‌.

۷- خۆچه‌کان: کۆمه‌له‌ بابه‌تینکی ئه‌ده‌بی و هونه‌ریه‌ بۆ مندالان، لیژنه‌ی رۆشنییری، مه‌له‌بندی رۆشنییری کورد له‌ له‌نده‌ن بلاوی کوردۆته‌وه‌.

۸- سه‌رووی کوردی: کۆمه‌له‌ سه‌روودینکی کوردیه‌یه‌ له‌ لایه‌ن (دانا مارین) ه‌وه‌ کۆکراونه‌ته‌وه‌، مافی له‌ چاپدانه‌وه‌ی به‌خه‌راوه‌ به‌ کۆمه‌له‌ی

راگه‌یاندن

به‌مجۆره‌ به‌ ئێه‌وه‌ی خۆشه‌ویست راده‌گه‌یه‌نین که‌ "یه‌کیته‌ی راگه‌یاندنی کوردی" له‌ رۆژی ۲۶/۴/۱۹۹۲ چالاکی خزی ده‌ست پێکرد. کاری ئه‌م یه‌کیته‌یه‌ بریتیه‌یه‌ له‌ ساز و ناماده‌کردنی پرۆگرام بۆ ته‌له‌فزیۆنی کوردستان. یه‌کیته‌ی راگه‌یاندنی کوردی به‌تایبه‌تی پرۆگرامی ئاگاداری له‌مه‌ر ژبان و بارودۆخی لاوان و ئافه‌رتانی کورددا ده‌بیت.

تکامان له‌ ئێه‌وه‌ی به‌ریز ته‌وه‌یه‌ که‌ هه‌ر تیبینی، پێشنیار یاخود پرۆژه‌یه‌که‌مان له‌م به‌راره‌دا به‌زین ده‌گا، پێمانی راگه‌یه‌نین. هه‌روه‌ها ئه‌و که‌سانه‌ی ده‌خوازن بێن به‌ ئه‌ندامی یه‌کیته‌ی راگه‌یاندنی کوردی ده‌توانن به‌م ناوێشانه‌ پێوه‌ندیمان پێوه‌بکه‌ن:

سه‌کرته‌یر: ته‌یبب باراوی ۸. ۳۶۲۵. ۴.

لێپه‌رسراو: ئاری دیمان ۸. ۵۳۱۸۱۱۴۶.

تیبینی: مافی ئه‌ندامیتی سالنه‌ بۆ گه‌وران ۲. بۆ خه‌زان ۳. بۆ لاوان ۱. کۆزنه‌.

Kurdisk Mediaförening
C/O Ari Diman
Forv. 9
145 51 Norsborg
08-531 811 46, 08-36 25 04

به یاننامهی دامه‌زاندنی
(کۆمیتهی به‌گرێکردن له مافی
ئەنفالکراوه‌کان و کەسوکارێان)

کۆمیتەی بە‌گرێکردن له مافی ئه‌نفالکراوه‌کان و کەسوکارێان
A COMMITTEE TO DEFEND ANFES VICTIMS RIGHTS

جمعاوهری ستم‌دیده‌ی کوردستان
کەسوکاری ئەنفالکراوه‌کان
مرۆفدۆستان

بە‌پا‌کردنی جەنگی لە‌نا‌و‌بردنی بە کۆمەڵ‌ لە‌لایەن سوپای داگیرکەری عێراقییەوه بۆ سەر کوردستان و پیا‌دە‌کردنی سیاسەتی «خاکی سوتیندراو- الارض المحروقة» د‌ر‌ندانە‌ترین سیاسەتی داگیرکەراتی ئەم سە‌رده‌مەبوو. بە‌کار‌هێنانی چەکی بە کۆمەڵ‌کۆژ و وێران‌کردنی سە‌دان گوند و شارۆچکە‌ی د‌یرینی کوردستان و کۆ‌چ‌پێ‌کردنی زۆ‌ره‌ملی دانیش‌توانی ئەو گوندانە بۆ نۆ‌ردوگا زۆ‌ره‌ملییە‌کان و سیاسەتی بە‌ عە‌رب‌کردنی نا‌و‌چە‌یه‌کی فراوانی کوردستان و دەر‌کردنی خە‌ل‌کە‌کە‌ی، کە لە‌نا‌و هە‌موو ئە‌واندا، زنجیری کارە‌ساتە‌کانی ئە‌نفالە‌کان ترسناک‌ترین و خۆ‌نا‌و‌ترین بە‌شی جەنگی داگیرکەران بوو بۆ لە‌نا‌و‌بردنی بە کۆمەڵی گە‌له‌کە‌مان.

ژ‌نانی بی‌ ش‌ووی بە د‌وادا بە‌جینماوه. هە‌زاران مە‌ندالی بی‌ سەر‌پەرشت و نە‌وه‌یه‌کی نە‌خویندە‌واری د‌واکە‌وت‌ووی بە‌شار و شارۆچکە‌کانی کوردستاندا بلا‌و‌کرد‌ۆ‌ت‌ه‌وه کە لە هە‌موو مافی‌کی مرۆ‌فایە‌تی کە شیاوی مرۆ‌ف و مە‌ندال‌تی ئەم سە‌رده‌مە بی‌ بە‌شن.

کۆمە‌له‌کە‌مان، کۆمە‌له‌یه‌کی مرۆ‌فدۆستی سە‌ر‌به‌خ‌زیه بۆ س‌ۆ‌راخ‌کردنی چاره‌‌نووسی ئە‌نفالکراوه‌کان و به‌‌گرێ‌کردن له مافه مرۆ‌فایە‌تی، نابووری، کۆمە‌ل‌ایە‌تی و فەر‌هە‌نگ‌ییە‌کانی کەسوکارێان.

برا و خوشکی تازین.....

پ‌ن‌و‌ستمان بە‌وه‌یه کە ئ‌ن‌وه د‌ه‌نگی ئ‌ن‌مه ب‌گ‌ه‌ی‌ن‌نه جی‌هان. پ‌ن‌و‌ستیمان بە یارمە‌تی و پ‌شت‌گ‌یری ه‌یه. گ‌هر ئاره‌زووتان ه‌یه، ت‌ک‌ایه پ‌ن‌وه‌ندی ب‌هم ئە‌در‌ن‌سە‌ی خ‌واره‌وه ب‌ک‌ن.

دە‌ست‌ی دام‌ز‌ن‌د‌ن‌ی کۆم‌یت‌ه‌ی
به‌‌گر‌ی‌کرد‌ن له مافی ئە‌نفالکراوه‌کان

بۆ کەسوکارێان

١٩٩٢/٦/٩

له ئاکامدا کوردستانیکي وێران‌کراوی د‌یار‌یه‌کی خۆ‌نا‌وی د‌ه‌یان ه‌زار ک‌و‌ر و ک‌چ و مە‌ندال و پ‌یری ئە‌م گ‌ه‌له ئە‌نفال‌کران، بی‌ سە‌رو‌ش‌و‌ن م‌اون‌ه‌ت‌ه‌وه بە د‌وای ئە‌وان‌یش‌ وا سە‌دان ه‌م‌زاری تر له کەسوکارە‌کانیان د‌ه‌ر‌ب‌د‌ه‌کران و سە‌رت‌اپ‌ای شیر‌از‌ه‌ی ژ‌بانی س‌اده‌یان تا ه‌ت‌ایه ل‌یت‌ن‌ک‌د‌را. ه‌زاران مە‌ندالی بی‌ نازی باوک و د‌ای‌کی ب‌ین‌د‌ه‌رام‌ه‌ت و

Ari Diman
Forv. 9
145 51 Norsborg- Sweden
Tel. 08- 53 18 11 46
0753- 811 46

به‌ستراوه به له‌بیرنه‌کردنی نهو پرسه‌وه، به گرنگی دان پنی. له‌کاتیندا ژنای سویدی بز پینکهنان و هه‌لژاردنی خیزان مهرجیان هه‌یه و به پنی نهو مهرجانه ژنای خویان هه‌لده‌بیزین، ژنای کورد لهو مافانه بیه‌شن و ده‌بینیت و بونه‌ته قوریانی ژنای کومه‌لایه‌تی گه‌له‌که‌یان، ژنای ماله‌کانیان، ژنای میرده‌کانیان، یا ژنای دایک و باوک و خیزانه‌کان، یا خیل و ولاته‌که‌یان.

به‌ریانگ: وه‌ک ژنی کورد چ داخواییه‌کتان له پیوای کورد هه‌یه؟ به واتایه‌کی تر ده‌خوایان چ ناگاداریه‌ک بده‌نه پیوای کورد؟

شه‌رمین: ژن و پیوای کورد ده‌بینت شورشینک له پیوه‌ندی کومه‌لایه‌تی خویاندا پینکهنان. گهر بینت و ره‌چاوی نه‌وه بکه‌ین که ژن و پیوای کورد له کومه‌لگای نیمه‌دا وه‌ک یه‌ک نین و نه‌م دیتنه قبولیکه‌ین، نه‌وه پنگه‌یه‌ک بز نهو شورشه له پیوه‌ندی کومه‌لایه‌تییه‌کانی نیوان ژن و پیوای کوردا پینک دیت و ههر شتینکی تریش به قبولیکردنی نهو باره‌وه به‌ستراوه. گهر ژن له ره‌وشی خویدا له بنده‌ستبوونی خوی بیته ده‌نگ و ناره‌زایی ده‌ریرت نه‌مه نه‌وه ده‌گه‌بینیت که ره‌وش ناسیی نییه بزیه ده‌بینت میزدی کورد بز پینکهنانی ژنایینکی دیوکراتیک ناماده‌بینت و له‌وه به ناگابینت که نهو ناتوانیت ته‌فکری ژنان به‌ریوه‌بات. پرسی ژنان ده‌کریت ته‌نی به‌ده‌سی ژنان خویان به‌ینزینته ناراه و چاره‌سهری بز بدوززیتنه‌وه. ژن ده‌بینت بز خوی هه‌ولی گزانی شته کوزن و وشکه‌کان بدات. نیمه له کاتیندا ده‌لینین: شورش‌ی رزگاریخوایانه‌ی ولاتی نیمه به‌ی ژنان پینک نایدت له هه‌مان کاتدا به‌رگرین له‌به‌رده‌م به‌شداریکردنی ژناندا له و شورش‌ه‌دا. گهر بینت و ژنی کوردیش له مالی خویدا وه‌ک پیوای کورد نازاد بینت، ده‌کاریت هینده‌ی پیوای کورد لهو شورش‌ه‌دا جیبگریت.

گولپه‌ری: ژن و میزدی کورد نابینت به جوی دوژمنایه‌تییه‌وه سه‌ری یه‌کتر بکه‌ن. پیوه‌ندی نیمه ده‌بینت پیوه‌ندییه‌کی دوولایه‌نه و دوستانه بینت.

به‌ریانگ: له ژماره‌ی پینشوری به‌ریانگدا کومه‌له‌ی نینسکلستونا رایگه‌یاند بوو که له بواری چالاکیییه‌کانیدا، چالاکسی ناوه‌دان‌کردنه‌وه‌ی گوندیکیان له باشووری کوردستان به ده‌سته‌وه‌یه. نایا نینوه چ پروژه‌یه‌کتان له‌به‌رده‌مایه؟

شه‌رمین: کومه‌له‌ی نیمه بز پشتگیری و هالیکاری باشووری کوردستان چندان چالاکسی گه‌لی گرنگی کردوه. نه‌ندامانی کومه‌له‌ی نیمه بز کوزکردنه‌وه‌ی پاره و شمه‌کی پینوست به شینوه‌یه‌کی زور چالاکانه کاربان کرد. سه‌ریاری نه‌وش به ناره‌زایی ده‌ریبرین دژی رژیعی عیراق به شینوه‌کی به‌رفراوان و چالاکانه به‌شداریمان کرد. له نینستیدا، پروژه‌یه‌کی وامان به‌ده‌سته‌وه نیه بز ناوه‌دان‌کردنه‌وه‌ی گوندینک له باشووری کوردستان، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا هه‌رچییه‌ک له‌ده‌ست نیمه بینت بز پشتگیری و یاریده‌دانی نهو پروژه‌یه و پروژه‌ی تری لهو جزوه، درینخی ناکه‌ین و چ نه‌رکینک بکه‌ویتنه نه‌ستوی نیمه، بز به‌جیهانی کارینکی وا، که‌مته‌رخه‌می ناکه‌ین. له‌گه‌ل نه‌مانه‌شدا نیمه گه‌لینک کاری گرنگ و پینوستی تر ده‌که‌ین بز یارمه‌تیدان و پشتگیری له ژنی کورد و پیوه‌ندی نیمه گه‌لینک باشه له‌گه‌ل ژنای کورد و نینستا له چالاکسی و هه‌ولی پینکهنانی یه‌کیتیسی ژنای

کورداین و خه‌باتی بز ده‌که‌ین و ده‌خوایان له کوزنگه‌ی داهاتووی فیدراسیوندا نهو یه‌کیتیسییه‌ نوینه‌رایه‌تی نیمه پکات و هه‌روه‌ها بیینته نمونه‌یه‌کی باش، له پاشه‌روژدا، له کوردستانیکی نازاد دا.

به‌ریانگ: نایا چ پینشیا‌ز یان ره‌خنه‌یه‌کتان له کومیته‌ی کارگیری فیدراسیون هه‌یه؟

شه‌رمین: نینمسال پیوه‌ندی نیمه له‌گه‌ل کومیته‌ی کارگیر گه‌لینک له‌به‌ری باشتره. له‌راستی، نه‌ندامانی کومیته‌ی کارگیر ده‌خوایان له کینشه و پرسه‌کانی نیمه بگه‌ن و نیمه سوپاسیان ده‌که‌ین. وه‌ک ره‌خنه‌ش، ده‌توانین شتینک بلین: کاتینک نوینه‌رانی فیدراسیون چونه باشووری کوردستان ده‌بوو نیمه‌یان ناگاداریه‌کرده‌یه، چونکه نیمه بز خومان ده‌مانویست نوینه‌رنیکی ژنیش له‌گه‌ل نهو نوینه‌رانه‌دا بچوایه کوردستان.

به‌ریانگ: نایا بز تا نینستا ژن له کومیته‌ی کارگیردا جینی نه‌گرتوه؟ سه‌ده‌م چییه؟

شادیمه: زورجاران پینشیا‌ری لهو جزوه بز نیمه کراوه، به‌لام له راستیا به‌ریوه‌بردنی هه‌ردوو کاری کومه‌له‌ی ژنان و کاری کارگیری فیدراسیون بز نیمه گه‌لینک گرانه. نیمه داخوای نه‌ندامینی نین، له کومیته‌ی کارگیردا، به‌لکو تنیا ده‌خوایان نهو هه‌فالانه‌ی لهو کومیته‌یه‌دا کارده‌که‌ن له کینشه‌کانی نیمه بیده‌نگ نه‌بن، گرنگی پینده‌ن، له‌به‌رچاوی بگرن و هه‌ولی دوزینه‌وه‌ی چاره‌سهری پینوست بز کینشه کومه‌لایه‌تییه‌کانی نیمه بده‌ن.

به‌ریانگ: نیمه تا نینستا چ‌ند گۆشه‌یه‌کی تاییه‌تمان بز بابته‌ی هه‌مه‌جز له به‌ریانگدا کردوته‌وه. له ژماره‌ی پینشوردا چ‌ند گوزانکارییه‌کیش له شینوه و ناوه‌روکی «به‌ریانگ» به‌رچاوه‌که‌ون رای نینوه له‌مه‌ر نهو گوزانکاریانه‌وه چییه؟

شه‌رمین: نیمه پیرزایی له ده‌سته‌ی نووسه‌رانی «به‌ریانگ» ده‌که‌ین که نهو کاره‌ی پینش خوز داوه و به‌ر له ههر شتینک به‌ریانگ به گوزاری کومه‌له‌ی کوردیییه‌کان ده‌بینیت و پیوه‌ندی وانی پی گرنگه. نه‌مه هه‌لویستی تازه‌ی فیدراسیون دیاریده‌کات. هیوای سه‌رفرازیتان بز ده‌خوایان له کاره‌کانتاندا.

شادیمه: بز من، «به‌ریانگ» بهو گوزانگارینه‌وه چیتره، نینوه کارینکی پیرزده‌که‌ن و گه‌لینک سوپاس!

گولپه‌ری: هه‌فالان دیتنی منیان گوت. بز نه‌م گفتوگۆیه‌ش‌تان له‌گه‌ل نیمه، کومه‌له‌ی ژنای دیوکراتی کوردستان له سوید، جارینکی تر سوپاستان ده‌که‌ینه‌وه!

به‌ریانگ: سوپاس!

بەرمانگ: باشە! بەلام شتىكى تىش ھەيە: لەم سالانەى دوایدا ۋن بە قەدەر پىاۋ لەمالدا لە بواری ئابوروى و بەرپۈەردىنى مالدا خودى بېرپارە، بە تايبەت غومونەى وا زۆرن لە سویدا و لە ھەندىك خىزاندا ئابوروى مال تەنيا كەوتۈتە دەست ۋن و نەو خودى بېرپارە. بە پىنى بەرسقى تۆ، نەو پىنكھاتەيەى تۆ پىشتەر لىنى دواى كە لەسەر بواری ئابوروى پىنكدىت، تىك ناچىت؟

شەرمىن: نا! بەلكو بە پىنچەوانەو نەو دەبىتە ھىزى گرانتر كوردنى بارى ۋنى كورد، لە بارىكى وادا ۋن چاۋدېزى منال، كاروبارى نىومال و ئابوروى مالشى دەكەوتتە نەستۆ و پىاۋى كوردىش لەو خالە گرنگانەى ۋنانى خىزاندا تەواۋ دوورە بەرىزدە مېنىتتەو و رۋلىكى لاۋەكى دەبىنىت. نەز دەخوازم بلىم: لە ۋنانى رۋزانەدا پىاۋى كورد لەمال نىە، ھىچ دەورىكى نىە!

بەرمانگ: بە دامەزراندنى كۆمەلەى ۋنان، بە چ شىۋەيك تۋانىوتانە ھالىكارى ۋنانى كورد لەبواری كۆمەلەيەتيدا بكن ؟

گولپەرى: بەلانى كەمەو: نىمە لە رنگاى كۆمەلەكەمانەو تۋانىومانە ۋنانى ھەر چوار پارچەكەى كوردستان بەدەكتر بناسىنن. لەسەر رەوشى كوردستان و نەورۇپاش تا نىستا گەلىك كۆزى تايبەتقان بۆ ۋنانى كورد پىنكھىناو. بىچگە لەوھش نىمە لەم رىبەو بەاۋەرنىكى وامان لای ۋنى كورد دروستكرد كە دەتۋانىت رىنخراۋەيك بەرپۈەرىت. لە ماۋەى ھەوت سالى رابردوۋدا، نىمە تۋانىومانە شەش شەواھەنگ بەسەر كەوتوۋى پىنكھىنن، تەواۋى كارەكانىش بۆ پىنكھىنان و بەرپۈەردىنى نەو شەواھەنگانە كەوتىۋونە سەر شانى ۋنان خۇيان و بەۋپەرى رىكۋىپىبەو بەرپۈەبران. ھەرۋەھا تا نىستا چەندەھا كۆرمان بۆ بابەتى ترى ھەمەجۆر پىنكھىناو. نىستا، پىاۋى كورد بە چاۋنىكى تر لە رىنخراۋەكەمان و چالاكىبەكانى دەروانىت و ەك جارن دوورەپەرىز لىنى نەو ستاۋ. بۆ غومونە: لە كۆنگرەى ۱۲ى فېدراسىۋندا، نىكەى ۲۰ ۋنى كورد نۆرنەرايەتى كۆمەلەكانى ۋنانىان كرد و بەشدارى چالاكىبەكانى كۆنگرە بوون، كەچى لە كۆنگرەى فېدراسىۋنى توركان دا، كە لەبارى چۆنىتى و چەندىتى يەو لە نىمە زىاترن لەم ولانەدا، تەنى ۳ ۋن بەشدارى كۆنگرەكەيان بوون. جىاۋازىبەكە لىزەدايە!

بەرمانگ: ئايا نىۋە پاشەرۋى منالى كورد لەم ولانەدا چۆن دەبىن و چۆن دەخوازن ھالىكارى نەوان بكن، تا لەبارى كۆمەلەيەتیبەو لە كۆمەلگەى خۇيان دوورنەكەونەو؟

گولپەرى: مرۆف دەبىت گرنگىەكى تەواۋ بە منالان پدا، بە تايبەت لە مالدا. كارىگەرى داىك و باۋكان لەسەر منالان، بۆ ۋەى لە كۆمەلگەى خۇيان دوورنەكەونەو زۆر گرنگە. گەر داىك و باۋكان لەگەل منالانى خۇيان بە كوردى نەپەش و ھاۋكاتىش بىيان نىرنە داىبەنگەى سۆندى بىنگومان بەرھەمىكى باشى نايىت! دووركەوتتەو لە كۆمەلگەى خۇ، نە تەنى بۆ كۆمەلگەى نىمە، بەلكو بۆ ھەر كۆمەلگەيەى تر خەتەرنىكى گەورەيە!

فېرگەى يەكەم و ھەرەگرنگ لەم بوارەدا مالە، و منالانىش داھاتوۋى نەتەو و مرۆف دەبىت گرنگىەكى تايبەتقان پى پدات!

شەرمىن: كارىكى ئاسايىبە كە كارىگەرى ۋنى كورد لەسەر منالان زىاترە. لە كۆمەلگەى نىمەدا ھەقالى منال داىكىتى. منال ۋيان لە باۋكىشەو فېرەبىت. كاتى لە پەروەردەكردن و رەوشى منالدا دوو جۆر شىۋەى پەروەردەكردن و دوو جۆرى جىاۋاز لە رەوش رۋل دەبىنن، بە تەنى يەكەم دىتە بىرى مرۆف. بە واتايەكى تر، لە تەواۋى رۋزا، بەشى ھەرە زۆرى ساتەكان منال لای داىكى دەمىنىتتەو و بەو تىكەل دەبىت. بۆبە دەبىت پىاۋى كورد لەم پىرۋسىنەدا دەسبەردارى نەو پاىبە كۆمەلەيەتیبە بىت كە پىنى بەخشاۋە و لە نىكەو ناگادارى ۋنانى رۋزانەى نىۋ خىزانەى بىت.

بىنگومان، لە رۋشنىرى و كولتورى كوردا زۆر شتى پۆزەتېف ھەن، ۋەك: رىزگرتن لە گەورەتر لە خۇ. لەگەل نەوھشدا گەلى شتى نىنگە تىفېش ھەن، ۋەك لە ۋن دان و ترسان لە ناردنى كچان بۆ قوتابخانە و شتى تر. دەبىت مرۆفى كورد، لە نەورۇپادا، لە بەكارھىنانى نەو جۆرە ھەلسۋوكەوتانە دووركەوتتەو و واز لە بەكارھىنانىان بەنىت. دەبىت مرۆف رى نەدا بەۋەى دۆبەتیبەكى وشك و پىنەر لەنىۋان خۇى و منالەكانىا دروست بىت. دەبىت مرۆف لە رنگاى لىكگەىشتەو منالانى خۇى لەو شتەن ناگادارىكات نەك بەر: لىگرتن. منالانى نىمە لە نەورۇپا لە نىۋ دوو كولتورى جودادا گەورە دەبن. بىنگومان، نەورۇپا و كۆمەلگەى نەورۇپى كارىگەرى خۇيان لەسەر منالانى كوردىش جىدەھىلن. قەدەغەكردنى منال، رىخۇشەكات لەبەردەم ھەلگەرانەۋەى لە پاشەرۋزا. نىمە ناتۋانىن بە قەدەغەكردن و ترس رى راست نىشانى منالانى خۇمان بەدەن. لە خىزاندا، دەبى ھەلسۋوكەوتكردن ھەردەم سەرىست و ناۋەلاپىت.

بەرمانگ: چ جىاۋازىبەك لە نىۋان ۋنى كورد و ۋنى سۆدى دا دەبىن و بە چ شىۋەيك دەتۋانن خۋىنەرانى بەرمانگ لەو جىاۋازىبەك ناگادارىكەن؟

گولپەرى: ۋنى كورد و ۋنى سۆدى ۋەك يەك نىن. ھەرىكە لەوان خاۋەنى كولتور، مېژو، پىۋەندى كۆمەلەيەتى تايبەت بە خۇيانن. نىمە لە كۆمەلگەيەكى دەربەگى و ۋنانى سۆدى لە كۆمەلگەيەكى پىشەسازىبەو دىن. لەراستىيا گەر نەو نىماكاناتانەى لەدەست ۋنانى سۆدىدا ھەن لەدەست ۋنانى كوردا ھەبوونايە، نىستا ۋنانى كورد لەوان پىشكەوتوۋتردەبوون.

شەرمىن: كىشەى ۋنانى سۆدى رزگار كوردنى ولان نىە، بەلام كاتى دەپەش دەلن: زىنگاى پىشكەوتنى سۆدى نەوان بوون. نىمە دەزانن، نەو مافانەى كە نىستى ۋنانى سۆدى ھەيانە بەر لە ۵-۷ سال لەمەو بەر نەو مافانەيان نەبوو. ۋنانى سۆدى لە كۆمەلگەى خۇياندا بەراستى جىيان دىبارە و جىنى خۇيان گرتوۋ. نىمىرۆ، ۋنى سۆدى دەخوازىت رۋزى كار بگرنىتە ۶ سات، تا بەو ھۆبەو، داىك و بارك بىتۋان دەمىكى درىزتر لەگەل منالەكانىاندا بن. ۋنانى سۆدى دەبىن: كە ۋن و مېزى سۆدى ۋەك يەك كار دەكەن لەگەل نەوھشدا پىاۋان زىاتر پارە ۋرەگرن. ۋنانى سۆدى دەبىن: نىمەن ۋنانى كۆمەلەيەتى بەرپۈەيدەبىن، بەلام دەسەلانى كۆمەلەيەتى تا نىستا ھەر لە دەستى پىاۋانايە و نەو مەسەلەبە نىمىرۆ بىت يان لە داھاتوۋەكى نىكدا دەبىت چارەبەكى بۆ بدزىرتتەو.

پىرى ۋنى كورد، نىمىرۆ، پىرىكى گرنگە و پىنكھاتە و ۋنانى نىمەش

چاوپینکه و تینیک له گهل

کۆمهلهی ژنانی دیموکراتی کوردستان له سوید

ناماده کردن: جمال باتون و بویی نوسر

کۆمهلهی ژنانی دیموکراتی کوردستان له سوید، له مانگی ۹ی ۱۹۸۵ دامهزراوه. بهر له کۆنگرهی دامهزراندن، نزیکهی ۲۰ ژنی کورد به کاری ناماده کردن و رینخۆشکردنی دامهزراندی کۆمهلهکهوه خهریکبوون و له نینوخۆیاندا کۆمیتیهکیان ههلبژارد بۆ ناماده کردنی پرۆگرامیک بۆ کۆمهلهکه، دواتر نهو پرۆگرامه به کۆنگرهی یهکهمی کۆمهلهکه پینشکهشکرا. له کۆنگرهی یهکهمی، نزیکهی ۶ تا ۷ ژنی کورد بهشداربوون. فیدراسونی کۆمهله کوردستانییهکان له سوید، له رینخۆشکردن بۆ دامهزرااندنی کۆمهلهکه هالیکاربووه و رۆلینکی گرنگی بینبووه. کاتێ کۆمهلهی ژنانی دیموکراتی

پینوست بۆ بهرهوینشبردنی باری کۆمهلهی تیمان لهم ولاتهدا و نامانجی تریش.

بههوانگ: له ماوهی رابردودا، له بهردهم بهرهوینشه و چوونی کار و خهباتی ئینوهدا چ ناستهنگیک ههبووه؟ چی وای کردووه وهک پینوست نهتوانن به کار و چالاکییهکانی خۆتان ههستن؟

شادیمه: بهرینهبردنی کارهکانی نێوماڵ به تهواوی کهوتوته تهستوی ژنی کورد، له کاتینکا بهریاری بهرینهبردنی تهواوی کارهکان بهدهست پیایوی کوردووهیه. نهگهر وا رینکهوینت له رۆژنکا ژن کۆبوونهوهی ههبینت و پیایوهکesh ههروهها، نهوه پیایوهکه خودی بهریاره و ژنهکه دهبینت به ناچاری نهچینه کۆبوونهوهکهی خۆی.

شهرومین: بینگومان ژن و پیایوی کورد، له گهل خۆیان پینکهاتهی خیزانی کوردیان له ولاتهوه گواستوتهوه بۆ ئهم ولاته و نهگهر چند گۆرانکارییهکی بچوکیش لهو پینکهاتهدا رویدایینت، بنهپهتی خیزان ههر ههمان بنهپهتی ولاته و نهگۆراوه. رهوشی نابوویش له بابهته گرنکهکانه. کاتینک نابوو له دهست پیایودا بینت، ههموو شتیکی تریش ههر لهدهست نهودا دهبینت و دهکهوته ژنر رکیفی نهوهوه. ئهمه به کینک لهو شتانهیه که دهبینت و بۆته ناستهنگ له بهردهم کاری کۆمهلهی و رۆشنیبری ئینمهدا.

دامهزرا، تهنی ژنانی کورد له باشووری کوردستان و باکووری کوردستان بهشداربوون، ئیمرۆ کۆمهلهکه ژنانی ههر چوار پارچهکهی کوردستانی تیادا کۆبوتهوه و له تهواوی شارهکانی سویددا ئهندامی ههیه. نهوهندهی ئاگاداریان، کۆمهلهی ژنانی دیموکراسی کوردستان له سوید، به کهم کۆمهلهیهکه که بۆ ژنانی کورد له ئهروپا پینکهاتووه.

بههوانگ: ئینمه له بهارهی چۆنیتی دامهزرااندنی کۆمهلهکه تانهوه ئاگادارییهکان ههیه، ئایا ئینوه بهر له دامهزراندن، چ نامانجیکتان له پینش خۆدا دانابوو، دهتانیوست له رینگای ئاواکردنی ئهم کۆمهلهیهوه به چ شینویهک نامانجه کانتان بینه دی؟

گۆلپهروی: دیاریکردنی جینی ژنی کورد له ژنانی کۆمهلهیهتی ئینمهدا و دیاریکردنی رۆلی کۆمهلهیهتییان به گشتی یهکی بوو له نامانجه بنچینهیهکانی کۆمهلهکه مان و بۆ کۆمهلهکه مان شتی هههره گرنگ بوو، که ههر له سههره تاوه دابرومانه پینش چاوی خۆمان. ئهز لهو بهروایه دام له ماوهی ئهوه حدوت سالهی رابردودا، گهلینک کاری هیژا له لایهن کۆمهلهکه مانهوه، بۆ به دهیبنانی ئهوه نامانجه بنچینهیه کراوه.

وهکو ژنانی ولاتینکی بندهستیش، گهلێ نامانجی تری کۆمهلهیهتیمان له بهر چارگرتیوو له وانه: ناساندنی ژنانی ژنانی کورد بوو به رای گشتی له کۆمهلهی سویدیدا و ههروهها به دهستهپینانی هاوکاری

چوار سروود و چهند شيعريکي «مينا اسدي»

و. بهرؤز ناگرهبي

بؤ: «سودابه اعتصامي» و
کوچی بالندهکهي.

ناوديريان کردووم
باشماوهي خمه قورسهکاني منيان شوشتووه.
نم رؤزه راخراوهي وا له ناستمايه
همان دونيني پر له کوفاني من نييه.

- ۵ -

همسو روؤي
دهسپنکردننکي تره
گهرچاوهکانت
دهلاقيبي بن
بهره پرهپندانى ژيان.

- ۶ -

لمبر دهراگي مالهکي خزم راوهستاوم و
ژين له ناستما
مينا* شماليکي لاويندر
رادهبورى.
دلّم به ناوازي تزوه گهرمه.
دهستهکاتم کردؤتموه
تاميزم پره له ژين.

۱- له دوو کزمله شيعري «از عشق چيزي با جهان
فانده است» و «من به انگشتر مي گوم بند» هوه
کرون به کوردى. (وهرگيز)
* کوفان: خم. پيژار
* رنقنگ: رنوار.
* مينا: وهک.

شانيني

له ساکوزي دا
دهلرؤي

هنسکي دهجوشي.

ژني

سيماي له دهساليکي ناوريشمين دا
حمشار دهداو

شمهندهفهرى

لهنيو تمدا

بزر دهبي.

سروودهکان

- ۳ -

همسو گاشي
باوهشيني کراوهبووم
لهپردهمي زامهکانتا.
نيستاش
شانيدکم گهرکه
- کاروانسمراني له نيوهپندا -
تا له تازاري کوچهکانتا
تاوي وهحسبم.

- ۴ -

نم رؤزه راخراوهي وا له ناستمايه
همان دونيني پر له کوفاني* من نييه.
نمو گولئي سمرى ههليتا
نمو هداوهي هات و رابرد
نمو رنقنگي سلأوي کرد
نمواندي

فال

دهستهکانت
وهک ناني گهرم
لهنيو لهپه، زستانيهکانتا.
پورگهکاني نهفين
لهسمر رستهکاني چارهنووسم
به دي ناکهيت؟

رووان

به ميمکهکاني خوم
حمزي رووانم
خستؤته دم نمامهکانهوه.
نموش دهزاتم
داروبار گهلي
به گهلاي سموزهوه
وا له پندان.
دارستانيش
پنم دهلي: سوپاس.

پلان

سپهرى له تز، جيا بزوه و
ناويتهى نسييهکي من بوو.
سپهرهکان يهکتر دهدؤزنموه
مرؤقهکان، نا ا

دوايين ديدار

دهستي
لهنيو بادا
دهلرؤتموه.

له سیبهری کیوه کاندان و ننت ده کهم، له پیده شتیگ ده تبینمه وه

ئومید مه هدی (هه ندرین)

ده کاتوه و ده مناسینته وه .
ئه سرینی، تک ... تک نه چۆراندوه
سه ر که ناری زهردی ده فته رم.

مه نزل: گونډیکی هه لکوره ماوی
پال بناریکی هه سه ته،
ده رگای دلی له سه ریشته و
بیر: تیلمه هه وریکی برینداره
شنه با داویه ته بهر شه پۆلی پاله کانی و
ده بیبا و دایده کاته سه ر به زیکی سووتا و
- نه مشه و ئاسمان
کچیکی جینه ئراوی نهم گونده یه،
به رۆک ترازو
سنگ پر له په پوولکه ی نه ستیره و
سه رکه ماسی بینارامن،
به سه ریبه کدا هه لده خزین و
ده رژینه سه ر له شی شه که تی من.
نا له و ساته وه ...
وه ک خه مخۆریکی نهم شاره
ته رمینکم و به دوا ی دله دزراوه که مدا ده که ریم.

ژیان کلۆلی زه من و
سینه ریکی وه یشو و مه یه و
غهریبی گه رده لولینکه و باوه ش... باوه ش
هورژم ده کاته په نجه ره ی
بی شووشه ی رامانه وه .
دووری شیرینیش،
ته نیاییه که و به ره و عه ده م هه لمه ده گری.

بۆ: تۆ که به ویتته سینه ریکی مه حال.
سه روت کراسی ته پ و تۆزی
نه هامت ی و شادی ده قهری پۆشیبوو.
ولاتی شه پ بۆنی هه لکروزان و
هه ناسه ی مه رگی لیده هات.
ته ته ری سه ره لگرتوو
زریانی ناوکۆشی چیاو
په یامنیزی هه تاوی له هه سه رت گه وزیو بوو.
نه مه جاره یان،
دۆل و دۆل و
گه وه ... گه وه
رایه ئی ترس چنرابوو
یاسا و ل و درکه زیی،
که وشه نی شاریان داده دپی و
شاری له پرسه لوولدرایان، ده لیسته وه .
وه ک سواریکی قۆل هه لکردوی تۆله
ملی نا به سواری به قه لای مه رگ و
هه ر به سواری
نامه یه کی توند پینچراوه ی بۆ ده ره ننام و
رووه و زریان،
رووه و چه تری هه ور
له ناوژنگی نه سپه که یدا، گه پاره وه .

وه رز پایزکی کچه
دلی ویزانه بووی شاعیرینکه و
گولیکی وه نه وشه یی له که زی
خه مه کانی داوه .
سه روت شۆره ژنیکی سیما دوکه لاوی و
چار ی نه ستیره ی نه و دیوی هه وره کانه،
سه رنجی قوولی ده دام
ده تگوت یادی له میژینه یی

وهره با نو کۆتره بکهینه مندالی خومان نهوی که چوه ناسمان. ده لئین همر مندالینک که ده مری ده بته په بوله، بهلام مندالی نیمه بۆته کۆتر. همر نو کۆتره سپیبهیه. من بزم هاتی بهلام وها تال بوو که به نانیسکم لیوم سریوه. دلمان له ژیر بالی کۆتره کمان نابوو و سهیرمان ده کرد.

به مندالی کۆترینکی بریندارم به خینو ده کرد. بایم شوینکی هینایوه. ده یگوت له همساری کویتوو. دایکم پینی ده گوتم چاکت ناگا لینی بی، نهوه پیریبه که په نای بۆ نیمه هیناوه. کۆتر نینسان خوشویسته. منیش پیم و ابو که پیریبه. منی میزمندال گیروده ی بووم و شوانش له کن خوم ده منواند. ملوانکه یه کی جوانم بۆ ساز کردبوو و ده ملیم کردبوو. جار جارهش به نهینی شانهی خوشکم ههله گرت و تووکه کانیم دادینا. چاوی کۆتر وهک چاوی نافرینکی شمرن ده چی. کۆتر به چاو قسان ده کا. ههموو روژی قسم ده گهله ده کرد، ههموو روژی. نهویش گوینی بۆ قسه کاتم شل ده کرد. وه کوو تو که بینهنگ گویت ده دایه قسه کاتم و تنیا به سهیرمان برۆ، وه لامت ده داموه.

کۆتر تا بنهبانی ناسمان ده چوو و ده گهراوه. زور کهس پینی وایه ناسمان سنووری نییه. بهلام من وانیم. پیم وایه سنووری هیه، بی بنه بهلام سنووری هیه. نه گهر وانیا کۆتر نه ده گهراوه. که وایه بهرگر و له مپه رینک هیه که پتر له وای که دیاری کراوه ناروا. خه یالیس سنووری هیه. تو چاوت وینکی بزانه وایه یان نا؟ برۆ، به خه یال نه و نه دهی که پیت ده کری برۆ. بزانه وایه یان نا. بی شک سنووری هیه. نه گهر وانیا خه یالی نینسان قمت نه ده گهراوه. تو چاوه کانت قووچاند بوو و خه یالت بۆ سه فر نارد بوو و منیش چاوه کاتم ده گهله کۆتره کمان هه لفر اندبوو.

نهوی نه ده با قوما با، قوما. ههمیشه ههروا بوه، کهس نازانی بۆ؟ چ ده ستیکه که کاره سات ده گنپی و کینه که خولقینه می ناحزیه؟ نازانم کام هه وری دل رهش نو باشوویه پنادا بوو؟ بی نهوی من پیت بلیم چاوه کانت هه لئنا بۆوه. دیمنی ناسمان گۆرا بوو. هه وره کان کشا بوونه و مهیدانینکی پان و بهرینان بۆ باشو تهرخان کردبوو. کۆتر ترسی ری نیشتبوو، همر نو ترسهی که کچمان هه بیوو. مرگ له گۆشه ی چاوه کانی دا خزی حشار دابوو. تو ده گریای و ده تیاراند. کچه کمان قامی نه ده کرد. نارقه له سر رووی نیشتبوو، دلنیا بووم که نارقه که ی جوانوای مرگه. روانینه که ی مالا واییه. من ده مزانی، تو ش ده تزانی.

کۆتر باله کانی توند ده و ه شانده. دلی نیمه ش پتر ده ی کوتا. باشو گهمه ی پی ده کرد. بۆ نهولا و تم لای ده برد. نهوی ده بوون و بلند ده بوونه. دیار بوو نایهوی به سانای و ه چنگی خا. وهک تیرینک بۆ لای ده چوو بهلام که وانه ی ده کرد و لینی نه ده دا. کۆتر په نای بۆ باوهش هه وره کان ده برد. هه وره کان لینی ده کشانه وه. هه وره کان سروشتیان گۆرا بوو. سهیره هه وری بی سنوور بۆ ده بی بۆ حاکمانی ناسمان مل که چ کا.

نهوی که نه ده با قوما با، قوما. وهک نو ده مهی که منداله کمان چاوی به مزلق راوه ستا و مرگ دلی رفاند و بردی. کۆتر ده کومت و ده هاته خوار. دلی به چنگ باشو وهک مرگ له بر چاوان ون بوو نازانم په نای بۆ نامیزی کام هه وری رهش برده وه. هه ستای. هه ستانت راچه نین بوو. به ده ست خوت نه بوو، منیش به ده ست خوم نه بوو، نه متوانی بهر بگرم. له سه رلیواری بان کۆتره کمانت گرتوه، بهلام کۆتر تو ش ده گهله خزی برد. چوونه خواری، بهلام چوونه خوارت هه لفرین بوو. هه لفرینکی بی سنوور، بۆیه قمت نه گه ریتوه.

نو روژم قمت له بر ناچی. نینستاش له ههمان سهیرانم. من هم، تو نی. سهیری هه وره کان ناکم ههمووان شینوهی باشو ده دن. سهیری ناسمان ناکم، بی گمردی جارانی نه ماوه، تو زی ناحزی له سر نیشته وه. دانیشته ووم و سهیری کۆتره کم ده کم. کۆترینکی پی به کولکه یه همر نو روژی که تو رویشتی هینامه وه. باله کاتم به ستوه. سنوورینکی تهنگه برم بۆ ساز کرده. نامهوی له ناسمان دا هه لفری. ههموو شهوی له ناسمانی خه یالی خومدا هه لیده فرینم. ناسمانینکی ساوه قمت لیل نابی، قمت ته می ناکه وی. ره وتی کۆتر وهک کلۆ به فره که دیتنه خوار. نارام نارام به لادا دی، راده زی و له سر گرتسوانه یان مۆز لیک ده نیشی. ره وتی تو وهک هه وای کۆنه تار وایه. ناههنگیک که له ژیه کان دیتنه ده ری. به دیواره کاند و سه ر ده که وی، ده گاته میچ و دیتنه خواری و ژوو داده بۆ ش. په رده ی گوی ده لفرینی، ده ریای دل ده شه مزینی. هه وایه کی غه مینه، کول وه توک ده خا به لام نینسان پینخوشه. نینستا وها غه مینم ده دل دایه.

کۆتره کم ده گینیی، دیاره نهویش وها غه مینکی هیه. چوینه سه رلیواری یان، همر نو جینگه یه که تو له سه ری هه لفری. کۆتر ده گینیی و چاو له خواری ده کا، منیش ده گیم و چاو له خواری ده کم. تارما ییه ک به په رده یژی همساره وه نو ساوه. هه یچ به فر و بارانیک نه یه توانیوه تم په لیه به سه ریتسه وه. شه وانه نه ودم که تنیا سه رله کان وه خه برن ده چمه نه وی. گۆری تو نییه بهلام سنوورینکه که تو شکانتد. له وی سه مایه ده کم، سه مای مرگ. به ده وری تارما ییه که تدا خولان ده ده م، خو هه لدا ویم ده ست و لاقه کاتم تیکه لاوی فهزا ده کم. وهک ته ستیزه به ره زوی را ده خۆ شیموه. دیسان له زوی هه لده ستیموه و خوم ده گه یغه کادزه کان، ته ستیزه یان لیده چنم و بۆ تو ی دینمه وه به یانیا ن که وه هوش دینمه وه ده بینم به تارما ییه که توه نووساوم به یانیه ک به تر په یه که و ناگا هاتمه وه. نو جینگه یه که دلی تو ی لیه، به رینکه وهک دل، بن نو به رده ده ی کوتا. راچه نیم. دل که جوان ده ی کوتا. چنده جار ویستم بن به رده که هه لده مه وه. نه موزا. هه تا نینستاش نه موزا وه.

له بر کۆتره کم خزی ده با وه شم داوی. تر ساوه. چاو له ناسو ده کا. چاو له ناسو ده کم. نو جینگه یه که کینه کان، ناسمان راده مو سن. ره شاییه ک دیاره. هه رچی که هیه له پشت کینه کانه دی. نه وی ههمیشه تاریکه. باشو نزی کتر ده بینته وه. کۆتره کم به با وه شه وه دینم و گیانی به سه ردا ده کیشم. باشو یه ک نیه چهن دین باشوون. باشو وه کان گه وره ده بن، گه وره تر ده بن. چهن د باشو نین، هۆزی باشوون، ناسمانی شار داده بۆ ش. سهیره نیک به سه رماندا تیده په ری. دلی شار ده رفینن و ده رۆن. تو زینکی تال و تیو شار و ناسمان تیکه لاوی یه ک ده کا. چاوه کاتم هه لنایه تا یزانم دلته به ره و کوی ده رفینن. ناخ هه لبهجه! ناخیش له سینگم نایه ته ده ر. هه وای تال و تفت ده چینه ژوو و نایه ته وه ده ری.

ناخ هه لبهجه!
خوشکه چکۆلی چاوشینی من!
ده می سووتاوم، له سه ر روومه ته هه لفر چاوه کمت هه لئا گرم.

خوشکه چکۆلهی چاوشینی من

عهلی نانهوازاده

بوو. دارنکی درێژی هینا و له ههتاوی راکینشا. ههتاو له پڕ بوو به مارنیک، رهش و ئهستور. له دار هالا و هاتهخوازی. مار گهزارهی ناوڕینی لی' ده رکینشا، داوینی کراسهکهی ناوری گرت. به گریان به کۆلانهکان دا ههلات. کۆلان بنهبانی نهبوو. ناوڕ پهره گر بوو و بلیسهی ده دا. گۆلهکان ههلهده پرووزان و له جینی خۆیان گلکۆزه کیان لی' ساز ده بوو. ههموو شار بوو به گلکۆز، شار بوو به گلکۆزی گۆلان.

خوشکه چکۆلهی چاوشینی من هه دهتاوه و کهم ده بۆوه. ورده ورده ههه چاوی ما، چاویکی شین. چاوی شینی بوو به کووژه که. کووژه کهیهکی شین بهلام شینتر له رهنگی ناسمان.

شهو نهبوو، بهلام ههتاویش به ناسمانهوه نهبوو. پیرێژنیک خهمی ههزار سالهی له بوخچهی بن ههنگلی نابوو و به کۆمه کۆم رنگای سهختی داها تووی ده پری. له سهه رنگا کووژه کهیهک کهوتیوو. دهسته چرچهکانی بۆ درێژ کرد. ههلیگرت و له سهه له پی دهستی ماوه کهیهک تینی فکری. لانکهی نهوه کهیهک سالها بوو کووژه کهیهک نهبوو. روانیه ناسمان، کووژه کهیهک ده باغه ل نا و دیسان ملی له رنگا ناوه.

تاران
۶۷/۲/۱۱

- ۲ -

سنوور

ئهو رۆژه قه له بهیر ناچی. من و تۆ بویین. له سههانی ماله کهمان درێژ بویین و سههیری ههوره کاغان ده کرد. ههوره کان رنجکه یان بهستیوو و به نۆزه ده هاتن. بۆ رۆشتن پهله به کیان نهبوو، ده هاتن و شینویهان ده گۆزی. تۆ پتر ههوره کانت وهک که رویشک ده هاته بهرچا، بهلام من پتر شینویهی ئهینسانم تیدا بهدی ده کردن. زۆر چاکم له بهرماوه که گوتم ئهو ههوره وهک پیاوینک کویر ده چی، ههه ئهو پیاوه کویره ی که له سهه شهقام راده وهستی. تۆ پینکه نی. پینکه نینت چین چین به رهو ناسمان ده رۆشیت. ده تگوت کانیایوینکی مهزنه که ههله ده قولی. گوتم بۆ پینده که نی؟ دیسان قاقات لینه اوه. منیش پینکه نیسم، پینکه نیسمان به ده لاقه ناوالاگان دا وه ژوو ده کهوت و خه لکی وه بزه ده خست. خه لک زۆر ساویلکه من. تۆ به روانه به پینکه نیسمان پینده که نن، به گریبانمان ده گرین. بی' ئهوه ی بزائن بۆ؟ بۆ ده بی' بزه یان بیتی؟

کۆتیریک له سووچینکی ناسمان، له ههه ریمی ههراوی ههوره کان دا ده گهرا. تۆ ده زانی ههه ر سنووری نییه؟ یانی ولاتی نییه ههتا سنووری بۆ بکیشی. ههه ر کۆچهرن، دۆمه کانی ناسمان. ههوره کان زۆر دلوان، که سینیک که پی' ده ههه ر نیسمان بیتی' ده ری ناکن. ئهو کۆترهش ههه رابوو، جار جاره خزی به باوهشی ههه رنیک دا ده دا و له بهرچاوان ون ده بوو. که ده هاته مه دهه ر تۆ زۆر زوو ده ته دیته مه به منت نیشان ده دا. تۆ گوته

شهو نهبوو، بهلام ههتاویش به ناسمانهوه نهبوو، زۆر دوور، کیوه کان، خزیان ده نواند و له نیو ته مینکی یهک ده ستدا تلابو نه وه. مارنکی ئهستوو و درێژ خزی له قه سفی دارنیک هه لاند به سوو. بینه چووبالنده کان، زاریان به ده مای خزیاندا په چراند به وو و ده یانجوو کا ند. دایکه و به به، شالاویان ده برده، دندووکی چوو کیان له گیانی ماردا ده کینشا، بهلام، مه خابن، که لکی نه بوو. مار زاری به قههرا هه لانه که دا په چری و ده یوست جوو جه لکان به هه لانه وه هه لوشی' که خوشکه چکۆلهی چاوشینی من له خهو رابه ری.....

نیوه شهو بوو. ئهستیره کان فوو که رابوون. له ناسمان، له دیواره کان، ته نانهت له په نه چه ره و رۆجنایی تاریکی ده تکا نیو ژوو ره که ی. یهک به خزی هاواری کرد. په رخی خه لک هاواره که ی خه نکاند و قوتیدا. هه ناسه یه کی هه لکینشا، هه ناسه که په نه چه ی له سینگی دا کوتا و نه هاته مه ده ره. ده ستی به ئه وکی گرت و رای کرده کۆلان.

ههه هه لده هات. کۆلان ته واو نه ده بوو. کۆلان بنهبانی نه بوو. وهه زبوو. تاریکی به شوینییه وه نه ما بوو. له جینی خزی دانیشته. دیوارنیک له سووچی کۆلان بهه رزی بۆوه. گوته دیکه دهسته مهز له سهه ری هه لنه یشت به وو و سهه ری بۆ پینی درێژ کرد. په نه چه کانی تینکلای زهوی ببون. وستی ههستی، نه یه توانی، زهوی بۆلای خزی ده کینشا، ده یه یوست قووتی دا.

تاریکی له پشت دیوار په نگای خوار د بۆوه دلۆپنیک ره شایی تکایه نیو ده ریای مه ندی تاریکی. شه پۆلی داوه ده ریای شه لژا، بوو به فه رته نه. دیوار رووخا. تاریکی بوه لافار و به هاژه هاژ به کۆلانه کا ندا هاته خوازی و ماله کانی ره پال ده دا.

خوشکه چکۆلهی چاوشینی من زاری نه بوو هاوار بکا، دهستی نه بوو مه له ی بکا، پینی نه ما بوو پینی رابکا. چاره ی به را، تیر گریا. فرمی سکی شین بوو به وه ده مینک په ره ده ی تاریکی دا در ی. هه موو زهوی، هه موو ولات شین هه لگه را بهلام شینتر له رهنگی ناسمان.

کیوینکی بهه رز له به ره ده می له خه مودا بوو. تارام له سهه ره په نه چه وه سهه رکه مۆت. له بن ره وه زنیک، هه تاو په له هه هورنکی به خزی دادابوو و خه ونی ده دیت. هه هوره که ی له سهه رلادا و پیلی راکینشا. هه تاو لاساری ده کرد و چاوی خه وائووی هه لنه دینا. خوشکه چکۆلهم چاوی ماچ کرد، قژی زهه ری خزی پیندا دا و بۆ نیرینه ی ناسمانی نارد.

ناسمان ساو بوو، هه تاو قژی زهه ری به لاکو که دبوو له کیو دا گه را. ماله کان نه ما بوون بهلام ده ره که کان هه روا به داخراوی ما بوو نه وه. له بو هه ره ده ره که یه کینش گۆلنیک روا بوو. گۆلنیک تارام تارام له به ره خزیه وه ده گریا. گۆلنکی زۆر چکۆله بوو، هه نشتا نه په شکو تبه وو. له به ره بیلایه نه یه کی لی بوو هه لگه رت و له لانکه ی نا و لایه لایه ی بۆ کرد، بهلام گۆل هه ره ده گریا و دایکی ده وستی. هه ستا رۆشیت په رچی بیتی' جو لانه یه کی بۆ دا به ستی. بۆلای کیو رۆشیته وه. هه تاو زۆر دوور کهوتیوو و دهستی پینی را نه ده گه یشت. هه را ی لیکرد:

- هزی هه تاوی. په رچه زه ره ده ی من به ده وا
هه تاو مۆنه ی لیکرد و رووی لی' و جه رگه را. خوشکه چکۆلهم ته وه ره

۳ چیرۆکی زۆر کورت عەباس عەبدوللا یوسف

خەریکی پینوپەرۆ بوو. ماویدیکی درێژ کێشه، قسەیان لەگەڵ یەکتەر نەکرد.

لەپەرژنە ووتی:

- وەختی تەواوت کرد، شووشەکه فری نادەین.

میزدەکه بە زمانیکی مستەوه ووتی: ئەدی؟!

ژنەکه لەسەر خۆ وەک بیسوی بۆی ڕاڤه بکات گوتی:

- دەستە جلیکیکی جوانی بۆ دەگەم، لەبەری دەگەم.

سەرکێکی بۆ دەگەم، کەزی بۆ دەهۆنمەوه، دەیکەمە کیژ و لە جامخانە دایده نینم.

۱۹۸۳/۲/۹

- ۳ -

لەبەر قیژە کرێچییەکانی هاوحموشە، بەیانی زوو دەپەڕی، چوو سەرنگی کرد بە چاخانە (مەچکۆ) * کەسێکی وای لێ نەبوو لە کتێ دانیشی، دووجار لە دەوری قەلا سووڕایەوه، ئینجا هاتەوه دانیشت. ئەم کابرایە ئەمرۆ زۆر وەرەس دیارە، خۆی گەنجە رێکە زۆر هەولێ دارە بۆ دلداری بەلام بۆی نەبوو ماویدیکی درێژ لێزە دانیشتەوه، پاشان کۆرە لاوێکی قات لەبەر هات و لەبەرامبەری دانیشت. دیارە یەکتریان دەناسی. پینگوت:

- شیعەرەگەتم خۆیندەوه، تیی نەگەیشتم!

کابرای پەست، رووی گەچلاوی وەک کەچەجان تایدەک لەپەر بکریتمەوه و گەنجینی لەناویدا بریقەیدا، گەش بوو. شویلاکی کردەوه و بە رەستە قاقایدەگەوه قەسە لەگەڵ دۆینی * خۆی کرد:

- بۆ سەعاتی زێرت هەیدە..... تۆ قەمەرە ی سۆپەرت هەیدە..... تۆ ژنی جوانت هەیدە.....

هەرتۆش (ناشیر) ی منت هەیدە!!

۱۹۸۶/۱/۱۸

* مەچکۆ: چایخانەیکە بەناویانگی هەولێرە. زیاتر، نووسەر و هونەرمەند و نەهەزستان لێی دادەنیشن.
* دۆین: متەحەت، مەتەلم.

- ۱ -

زی !!

لە خەنی خۆشیان، بە پەلەپەل دەهاتە خوارەوه، تا گەیشتە راستان پیناوی لەناو بە هارەگیان زۆر تەپ بوو، بەناو کاولان رەت بوو، دیوارە خشتەکان تەواو دارزابوون، هەندی مەتریک یان کەمترینان لێماوەتەوه، گیاوگۆل لەسەر ئەوانیش شین بوو، تەنانەت کەله بەردیش، گیا لەنێو کەلێنەکانەوه هاتبوو، هەندی هەندی هەنگاوی دەنا و لەهەندە شویندا بازی دەدا و خێرا دەپۆی. ناگای لە زینەکه بڕا، لە پانەگۆرێکدا لنگە دەستارێکی بیسی بە چەرە گیا دەورە درابوو، بە دواي لنگەکە تر گەرا، بە چاوەزەقی و هەستەییەوه سەیری کرد، دیتی وا لە ناوەندرا بوو، دوو کەرت، هەردوو کەرتەکە ی پینکۆتەوساند و هەلیگرتن و قیت لەسەر لنگەکە ی بنەوی دانان، بە دەستی نەختیک بای دا، نەهاتە دووی هەلسایمەوه بە خێزایی شوپ بۆوه، لەسەر لێواری زینەکه دانیشت چەن پەلکەناتیکی لەو نۆردیدیە باخەلیمەوه دەهیناوه هاویشتییه ناو ئاوی بەردەمی، لەپەر ماسی بە دیار کەوتن و هەولیان قۆستەوه، لەم شوینە کاول کراوەدا ئەمە ی پێ سەیر بوو، بۆیه بە دەنگێکی بەرز ووتی: ئەم دەواره، چەن بە ماسییە!!

۱۹۸۶/۱/۷

- ۲ -

یەکمەین جاری بوو، پاش چەن سالیکی ژنەینان شووشەیکە ی وێسکی کەری، هینای لە مائەوه بیخواتمەوه ئەو هەر خۆی و ژنەکە ی بوو و کەسی تریان لەگەڵ نەبوو. شووشە: سەوزنکی مەیلەو تار بوو. ملی زۆر درێژ بوو. گەله بە ئاسانی لەسەر بێنکەکە ی دادەمەزرا. کابرا هەستا کاخزی ناویشانی لێکردهوه، زۆر بە ئاسانی لێبۆوه و شوونی لەسەر ئەما، کابرا وتاریژوانە ووتی: «شووشە بە پوتی جوانترە».

خوانیکی نایلۆنی ئاوەپەنگیان راخست، مەرزە و پەرداخ و شووشە هارچی کران.

میزدەکه بە ژنە ئاوسەکە ی ووت، کە هەندە ی ئەماوه زگ دا بنیت:

- ها، قومینکی فەرکە.

ژنە بە قیژەوه ووتی: ئێخ ع.

ئیتەر کابرا بۆخۆی دەمی پینەنا و ناگای لە ژنەکە ی بڕا. ئویش

زمانی ناوچه‌یی دابمینتته‌وه بینگومان یان به‌رچاوت‌ه‌نگ و وشکه‌رنه، یان ده‌سه‌لاتی به‌سدر زمانی کوردیدا ناشکیت، به‌لام تا نهو جینگایه‌ی من کاک (سیامه‌ند) ده‌ناسم نه‌ک ته‌نیا به‌رچاوت‌ه‌نگ نیسه به‌لکو له ژیانی پینشمه‌رگایه‌تیشدا زوریه‌ی ناوچه‌کانی کوردستان گه‌راوه و شاره‌زای زاراوه‌کانی زمانی کوردیه.

نووسر کاتینک بزوی هدیله شینوه زمان کهلک وهرگریت که به‌سوی رسته‌یه‌ک راسته‌وخز له زمانی پاله‌وانی چیرۆکه‌که بگیزیتته‌وه وه‌ک:

له کوربه سنه‌یه‌که‌م پرسى: هیلکه‌ی هادی خانی چیه؟ گوتى: به‌خوا بیژم چه! (۱۰)
جا کابرا، که له گونده‌که ده‌رچوو سه‌ری نابوو به‌ناگوتی که‌ره‌که‌ی و پینی نه‌وت:
«هه‌نو که چ ده‌ریت؟ مالیزه‌ش خزموو هه‌نه؟!.....» (۱۱)

من لیزه‌دا نامه‌وی گشت نه‌و وشه ناوچه‌یانیه‌ی وا له چیرۆکه‌که‌دان به‌خه‌مه به‌رچاو، کاخوینه‌ران، ته‌نیا له دوو شونیدا که به‌کاره‌ینانی نه‌و وشانه‌ بوونه‌ته هژی تینکدانی مانای رسته‌که دیارده‌که‌م به‌رچاو. لاپه‌ره‌ی ۴. ستوونی دوو دیری ۶
«گۆشتی مریشکی له ۲۴ کرۆزی را ببو به ۲۳/۹.

خوینه‌ری غه‌یره موکریانی له‌م رسته‌وا تیده‌گات، گۆشتی دانه‌یه‌ک مریشک له ۲۴ کرۆزی را ببو به ۲۳/۹.
ته‌ی بۆ ناووسی:
«گۆشتی مریشک له ۲۴ کرۆنه‌وه ببو به ۲۳/۹. با گۆشتی تی بگات.

لاپه‌ره‌ی ۴۱ دیر ۳۶ ستوونی هه‌وه‌ل:
که‌مینک له ولاندا به‌ نۆزه‌ چه‌شه‌نه‌نانی جز. گه‌رمه‌شامی، هه‌رزه‌ن و گه‌نم به‌ رینکوپینکی و پینچراوه‌ که‌له‌که‌ کرابوون.
خوینه‌ر له‌م رسته‌یه‌ و تیده‌گات نانه‌کان به‌ ۱۹ چه‌شه‌نه‌ دانراپوون که‌چی مبه‌سه‌ستی نووسر نۆزه‌ چه‌شه‌نه‌ نانه. له‌و چه‌شه‌نه «به» که‌ پینوست نین و له‌ شینوه‌ زمانی ناوچه‌بیدا به‌کار ده‌چن له‌ زوریه‌ی نووسینه‌کانی کاک سیامه‌ند ده‌کونه‌ به‌رچاو و هه‌رله‌م چیرۆکه‌دا له‌ چه‌ن جیدا به‌کاری هیناوه. وه‌ک «به‌ زیاده»، «به‌ دایم» و «به‌ نۆزه» که‌ له‌ هه‌چ کام له‌و شوناندا «به» پینوست نیسه. هه‌روه‌ها له «تاغی به‌ مالم» دا «به» پینوست نیسه.

۲- به‌کاره‌ینانی وشه‌ی به‌نگانه:

له هه‌نراوه نووسیندا نووسر ناچار ده‌بیت له‌به‌ر راگرتنی کینش و سه‌روا له وشه‌ی به‌نگانه‌ که‌لک وهرگریت، به‌لام له‌ چیرۆک نووسیندا نه‌و ده‌رفه‌ته‌ هه‌یه‌ که‌ نووسر به‌توانیت له وشه‌ی کوردی که‌لک وهرگریت. بۆ له‌به‌ری:

«قسه‌ی قه‌دییمان» نه‌نووسین «وته‌ی پینشینان»

«به‌ زیاده» نه‌نووسین «پتر».

«به‌ دایم» نه‌نووسین «سه‌ره‌مه‌»

۳- تینکشکاندنی نیو یان وشه:

تینکشکاندنی نیو شتیکی ره‌وا نیسه و به‌و تینکشاندنه‌ش نه‌و نیوانه‌ نابنه‌ کوردی وه‌ک:
«نه‌وورپایه» له‌به‌ری «نه‌وورپا»
«نۆتۆبۆست» له‌به‌ری «نۆتۆبۆس»
له‌م کورته‌ چیرۆکه‌دا له‌ دوو وته‌ی پینشینان که‌لک وهرگریره‌ پینم وایه‌ به‌ دروستی به‌کار نه‌هینراون. به‌که‌م:

لاپه‌ره‌ی ۴. ستوونی هه‌وه‌ل دیر ۳۸:
«به‌و بایه‌ی له‌و کونه‌را دیتته‌ده‌ر»

«با» له‌ کوندا نیسه‌ تاکو بینه‌ده‌ر. با «دیت» نایه‌ته‌ده‌ر «با» له‌ شونینکدا نه‌کراوه‌ته‌ کون تاکو بینه‌ده‌ر. راسته‌که‌ی نه‌بیتته «با له‌م کونه‌وه‌ بیت» (۱۲)

دوهه‌م: لاپه‌ره‌ی ۴۱ دیر ۱۶ ستوونی هه‌وه‌ل

له‌سه‌ری مار و میرووی را بگره، تاکو شیرى و شتریشی تیدا ده‌دۆزیتته‌وه»

ئه‌م وته‌یه‌ له‌ زوریه‌ی کوردستاندا به‌م شینوه‌یه‌ که‌لکی لى وهرده‌گه‌یردیت: «له‌ شاخی مار تا شیرى چۆله‌که» سه‌رچاوه‌م بۆ ئه‌م وته‌یه‌ نه‌دۆزییه‌ و، جگه‌ له‌ پرسیارکردن له‌ چه‌ن که‌سه‌ی، به‌لام به‌ مانای وته‌که‌دا واده‌رده‌که‌ویت هه‌ر ئه‌مه‌ درووست بیت، چونکه‌ ئه‌م وته‌یه‌ بۆ شتیکی به‌کار ده‌هینریت و دۆزینه‌وه‌ی زۆر سه‌خت یان نه‌ گونجبار بیت. سه‌ری مار و میروو و شیرى و شتر دۆزینه‌وه‌یان هاسانه.

پینوسته‌ له‌ دواییدا نه‌وه‌ش بلنیم له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۱ ستوونی به‌که‌م په‌راگرانی هه‌وه‌ل دا نووسر ناوای نووسیوه: «به‌ نه‌ق نه‌ق... تیژ به‌ لامدا تینه‌پین»

جانه‌گه‌ر نه‌وان نه‌وه‌نده‌یان کیسه‌ تارد یی بوو نه‌ه‌نقیان یی که‌وتبوو چۆن توانیان تیژ به‌ لای تۆدا تینه‌پین!

خوینه‌ره‌نای به‌ریز. له‌وانه‌یه‌ کاک «سیامه‌ند» قه‌له‌مان لى هه‌لگریت و بانکات به‌ پاله‌وانی چیرۆکیکی «ره‌ش» به‌لام خه‌م نیسه. نه‌وه‌ی ده‌رکی خه‌لک به‌ قامک ده‌کوئیت نه‌بیت چاوه‌پروانی نه‌وه‌ بیت ده‌رکی که‌وئته‌ به‌ر مه‌ست. (۱۳)

بۆ نووسینی ئه‌م ره‌خه‌ جگه‌ له‌و سه‌رچاوه‌نای ناویان براوه‌ له‌م فه‌ره‌ه‌نگانه‌ی خواره‌وه‌ش که‌لک وهرگیراوه:

۱- مامۆستا هه‌ژار: هه‌تانه‌ بۆزینه

۲- مامۆستا خال: فه‌ره‌نگی خال.

ژێدێره‌کان:

- ۱- دوستانه، براده‌رانه و دل‌سۆزانه.
- ۲- حه‌سه‌نی قۆلچى: پینکه‌نینى گه‌دا.
- ۳- عه‌زیز نه‌سین: گه‌نله‌پساو. وهرگیر، کاک عه‌بدوللا حه‌سه‌ن زاده.
- ۴- سه‌لاحه‌دین مه‌رته‌دی: کى رچه‌ی شکاند. پینشه‌نگ، ژماره (۹) گۆفاری کانونی نه‌ده‌بیاتی کرێکارانی کوردستان.
- ۵- جزج جزج سۆزویل. کینلگه‌ی ناژه‌ل، وهرگیر «کاکه‌وه‌یس»
- ۶- به‌شار که‌مال: حه‌مه‌دۆک، وهرگیر، عه‌بدوللا حه‌سه‌ن زاده.
- ۷- حه‌سه‌ن قۆلچى: پینکه‌نینى گه‌دا.
- ۸- عه‌زیز نه‌سین: حه‌زینی که‌رامه‌ت و حه‌زینی سه‌لامه‌ت. وهرگیر، هه‌مداى حوسین.
- ۹- دوو گوندن له‌ نیوان مه‌ریوان و کامیاران دا- «رسته‌که‌ش مه‌ته‌له»
- ۱۰- حه‌سه‌نی قۆلچى: پینکه‌نینى گه‌دا.
- ۱۱- مامۆستا عه‌لته‌دین سه‌جادی، رسته‌ی مرواری. به‌رگی حه‌وته‌م.
- ۱۲- مامۆستا عه‌لته‌دین سه‌جادی، رسته‌ی مرواری. به‌رگی شه‌شه‌م.
- ۱۳- له‌ وته‌یه‌کی فارسییه‌وه.

«مستهر جونز» که خاوه‌نی کینلگه‌ی «مانزر» بسو ده‌مه و نیواره ده‌رگای کؤلانته‌کی داخست(۵)

گشت نهو چیرۆکانه‌ی سه‌روه به پالنه‌وانی چیرۆکه‌که ده‌ستیانی‌نکردوه. نه‌گه‌ر چیرۆک له پالنه‌وانی چیرۆکه‌که ده‌سپینه‌کات به‌رسنه‌یه‌کی تر ده‌سپینه‌کات که راسته‌وخۆ ناماژه ده‌کاته ناوه‌رۆکی چیرۆکه‌که و پینه‌ندیکی نیزیکی به پالنه‌وانی چیرۆکه‌که هه‌یه. به‌روانته نهو چه‌ند رسته‌ی خواره‌وه که سه‌ره‌تای ده‌سپینکردنی چه‌ن چیرۆکن:

«بناری» چیاکانی توورووس، له لیواره‌کانی «ده‌ریای سپی» یه‌وه ده‌سپینه‌کا. نه‌م لیوارانه که هه‌میشه به‌شه پزلی سپی و که ناوی ده‌کوئرتیه‌وه، به‌ره به‌ره هه‌تا تیره‌شان و لوتکه‌کانی ده‌چه‌نیش(۶)

هاوینی سالی ۱۹۵۶ بوو، خانه‌قا چۆل و هۆل بوو، زه‌وی خوا ده‌زانی بز جاری چه‌نده‌م له رۆژ نیزیکی ده‌بزه‌وه و تیشک و تینی زیاتری له خۆر ده‌رده‌گرت(۷)

«مله‌ی زفرین» شارۆچکه‌یه‌کی بچوکه، نیوه‌ی خه‌لکه‌که‌ی به‌راوه ماسی و نیوه‌که‌ی دی به‌نیشی تاکه که‌سبیه‌وه ده‌ژین... له راستیدا وه‌ک بلینی دوو شتی جیاواز نه‌م شارۆچکه‌یه‌ی کردبی به دوو به‌شه‌وه، ده‌گه‌ل یه‌ک پینک نایین(۸)

له چیرۆکی «سور» دا نووسه‌ر له خۆیه‌وه ده‌سپینه‌کات، که‌وا گه‌نگی په‌ریه‌ی نه‌و رووپایه‌ بووه. لیژه‌دا نه‌گه‌ر نووسه‌ریش بکرتیه پالنه‌وانی چیرۆکه‌که هه‌شتا ده‌سپینکردنی هه‌ر له ناوه‌رۆکه‌وه دووره.

«هاوین بوو، تازه په‌ریه‌ی نه‌ورو پایه‌ بجوم له شاریکی سویند که هه‌روا خۆل خۆل ده‌خولامه‌وه له پرنک چاوم به دوو سنی کوردی نه‌ناسیاوه‌وت.

نه‌گه‌ر نه‌و چیرۆکه‌که به‌رسته‌ی دوای نه‌و رسته‌یه ده‌سپینکردبا دیاره سه‌رنج‌راکیش تر ده‌بوو:

به‌م جۆره‌ی خواره‌وه:
هه‌ر کامه ده‌ پازده کیسه‌ ناردی دوو کیلوییان به نه‌قه نه‌ق هه‌لگرتبو که‌یفخۆش و رووگه‌ش تیژه لامدا تیپه‌رین.

۲- ناوه‌رۆک

کاتیکی باسی ناوه‌رۆک ده‌کرتی دوو خالی

گرتنگ دینه به‌رده‌م یان رووتتر بلینی باسه‌که‌مان قورسایی خزی ده‌خاته‌سه‌ر دوو خالی. یه‌که‌م ناوه‌رۆک له باری تیکنیکی چیرۆک نووسینه‌وه، دووه‌م له‌باری بۆچوونه‌وه. هه‌رچه‌ن له‌وانه‌یه باسی چۆنیه‌تی بۆچوون له چیرۆکا نه‌ختیک له باسی نه‌ده‌بیه‌وه دوور بیت به‌لام له ره‌خنه‌یه‌دا من نه‌وکاره به پنیوست ده‌زانم، هه‌رچه‌ن له‌وانه‌شه، ره‌خنه‌م بیته‌سه‌ر. راگرتنی پالنه‌وانی چیرۆکه‌که له چیرۆک نووسیندا زۆر گرتنگه له‌وانه‌یه له چیرۆکیکا چه‌ندین نیمچه پالنه‌وان بین و بزۆن به‌لام پالنه‌وانی سه‌ره‌کی چیرۆکه‌که هه‌رده‌مینتیه‌وه. بینگومان له چیرۆکی «گنله‌ پیاو» ی عه‌زیز نه‌سیندا گشت نه‌ورووداوانه له «گنله‌ پیاو» رووی نه‌داوه به‌لام نووسه‌ر له‌بهر راگرتنی پالنه‌وانی نه‌سلی چیرۆکه‌که، گشت نه‌وانه‌ی پینه‌نداده به «گنله‌ پیاو» هه‌وه. له چیرۆکی «سور» دا نووسه‌ر نیمه‌ری پالنه‌وانه‌کانی چیرۆکه‌که ده‌کوژی و دوو پالنه‌وانی نوی له چیرۆکه‌که‌دا دینتیه‌ کایه‌وه و نه‌وانیش جوانه‌مه‌رگ ده‌کا و ناگه‌نه‌ ناراتی دوایین هه‌وارگه‌ی چیرۆکه‌که، چیرۆکه‌که به‌ ده‌ره‌ینی بیرووری نووسه‌ر کۆتایی پی دیت.

دووه‌م بۆچوون: نه‌گه‌ر سه‌یری چیرۆکه‌کانی «عه‌زیز نه‌سین» که‌بین راسته‌وخۆ ناماژه ده‌کاته هزی به‌هه‌تی گه‌روگرتنه‌کانی کۆمه‌ل نه‌ک سه‌رکوئکردنی هه‌ژاران و ده‌ریه‌ده‌ران. هزی به‌هه‌تی چیرۆکی «سور» چیه‌؟ نه‌و بارودۆخه‌ بووه که نه‌یه‌نیشتوه نه‌و دوو کورده نه‌وه‌نده‌ فیزیبن بتوانن لانی که‌م توانای خۆیندنه‌وه و لیکدانه‌وه‌ی باسی نه‌و مریشکانه‌یان ببیت، که تهنیا ده‌توره هه‌رزان کراون و قه‌وفیلی خاوه‌ن فرۆشکاگان که به هه‌زار جۆر خه‌ریکی فریودان و رووتاندنه‌وه‌ی خه‌لکن یان نه‌زانی نه‌و کورده هه‌ژارانه‌؟

نه‌گه‌ر هاتین و چیرۆکی «سور» کاری خزی کرد و تیتتر نه‌و کورده‌انه به دووای ژماره سووره‌کاندا نه‌گه‌ران و مریشکیشیان به کیلوی ده‌ توره‌ گرانتتر کری، کام ده‌ردی کۆمه‌ل چاره ده‌کرتی، نه‌وا به‌ وته‌ی نووسه‌ر به جینگای «پله‌گوشت» به‌زوپینستی چین له‌سه‌ر چین! ای ورگیان پینستی ورگیان ره‌ق هه‌لئیی و بلکیت به نیشکیانه‌وه کامه بار له‌سه‌ر شانی هه‌ژاران سووک ده‌کاته‌وه؟ به وته‌ی کوردی: «تایی»(۹) ... کردوه و حه‌قی له «دۆلای» ده‌سپینرتی، یان حه‌ق «تایی» له دۆلای وه‌رته‌گرتیه‌وه.

۳- چۆنیه‌تی کۆتایی پینه‌نان:

هه‌روا له پینشدا گوتمان چیرۆک به پالنه‌وانی چیرۆکه‌که‌وه کۆتایی پیندیت، به‌لام کوانی پالنه‌وانیک؟! نووسه‌ر پالنه‌وانه‌کانی کوشتوه و خزی ده‌وری نه‌وانی گه‌راوه. نه‌گه‌ر وه‌کو پالنه‌وانی نه‌سلی چیرۆکه‌که سه‌یری نووسه‌ر بکه‌ین تیتتر نه‌و کورده هه‌ژارانه به چ تاوانینک نه‌وه‌نده لۆمه بکرتی؟ نه‌گه‌ر نووسه‌ر خزی پالنه‌وانی چیرۆکه‌که‌یه کام چیرۆک به‌ده‌ره‌ینی بیرووری پالنه‌وان کۆتایی پیندیت؟

له کام چیرۆکی ته‌نژدا نووسه‌ر دلسۆزی ده‌کات بز نه‌و که‌سه‌ی که له ناوه‌رۆکی چیرۆکه‌که‌دا له باری بۆچوونه‌وه، ناماژه‌ی پینکراوه؟ سه‌یری چیرۆکه‌که ته‌نزه‌کانی «عه‌زیز نه‌سین» که‌ن، به‌لام هه‌لئێژاردنی ناوه‌رۆکی ناله‌بار نووسه‌ر ناچار ده‌کات به‌و کاره‌ی که نایبت بکرتی. له تاکامدا نه‌کرتی بلینی چیرۆکی «سور» زووتر له وتووێژیکی ناسایی نزیکه تاکو چیرۆک.

۴- رۆمان:

هه‌له‌ی رۆمان له گشت چیرۆکه‌کانی کاک «سیامه‌ند» دا که‌م یان زۆر ده‌که‌ویتته به‌چاوه. به داخوه چیرۆکی (سور) یش له‌م هه‌لاته‌هه‌ بی به‌ری نییه.

لاپه‌ره‌ی ۴۱ ستونی دووه‌م دیری ۱۱ «له‌بنه‌وه نه‌ختیک له به‌ژن و بالاییان فیکریم» نه‌گه‌ر بینیوسیبیا «تی فیکریم» وه‌ک «کردار» له کوردیدا هه‌له‌ نه‌بووه. به‌روانته کرداری نه‌م رسته‌یه «فیکریم» نه‌م کرداره فارسییه و ناوی چاویکی «اسم مصدر» نه‌م کرداره نه‌بیتته «فکر» و کرداره‌که‌ش نه‌بیتته «فکرکردن» کوردیه‌که‌ی نه‌بیتته «بیر» جا چه‌نده ناشرینه به جینگای «بیرکردنه‌وه» بنووسری «بیریم» هه‌ریه‌وه راده‌یه‌ش ناشرینه به جینگای «فکرکردن» بنووسین «فیکریم».

«لاپه‌ره‌ی ۴۱ ستونی دووه‌م دیر ۱۶: پله‌گوشت و به‌زوپینستی چین له‌سه‌ر چین که‌وتووی ورگیان دوگمه‌ی کراسیانی پساندبوو، ته‌قه‌لی دولینگه‌کانیان هه‌له‌شاهه و به‌جی دروومه‌کانیاندا، گوشت و پینستی سپی پان و خوارووی ته‌نگه‌یان ده‌ریه‌پویه ده‌ری.»

ره‌خندیکی سپی (۱)

په‌شینو مه‌ریوانی

بینگومان کاک «سیامه‌ندی شیخ ناغایی» یه‌کینکه له چیرۆکنوسه هه‌لسوراوه‌کانی کورد له هه‌نده‌ران که به‌وپه‌ری توانایه‌وه له بواری چیرۆکنوسینی دا‌هه‌نگاری هه‌لگرتوه و توانیویه‌تی که‌لینیک له کتیبخانه‌ی هه‌ژاری کوردی پرکاته‌وه. له‌م قوناغه‌ی نه‌مه‌زی نه‌ده‌بیاتی کوردیدا له بواری چیرۆکنوسیندا هه‌ست به‌ که‌مایه‌سییه‌کی زه‌ق ده‌کریت چ چیرۆک بۆ گه‌وره سالان چ چیرۆک بۆ منالان. ه‌زی نه‌و که‌مایه‌سییه نه‌ویه که‌ زۆریه‌ی نووسه‌رانی کورد خ‌زیان به‌ نووسینی ه‌زراوه‌وه خه‌ریک کردوه. ه‌زی نه‌وکاره‌ش نه‌ویه، به‌ درێزایی شۆرشه‌ی هه‌ق‌خوازانه‌ی گه‌له‌که‌مان، ه‌زراوه‌ که‌سه‌ره‌یه‌ک به‌وه بۆیه بۆ گه‌ژاچوون و به‌هه‌له‌ستبوون و ده‌ره‌یه‌ی رق و تووره‌یه‌ی و بێزاری له‌ داگیرکه‌رانی کوردستان. نه‌و شینوازه له‌ نووسین به‌چه‌شنیک به‌سه‌ر نه‌ده‌بیاتی کوردیدا زال به‌وه که‌ نه‌مه‌زی ه‌یندیک ه‌زراوه‌ی بلاوکراوه ده‌که‌ونه به‌رچار، زۆرت له‌ په‌خشان ده‌چن تا ه‌زراوه‌ زۆرت به‌ر به‌ خ‌زیانه‌وه خه‌ریک ده‌که‌ن تا بزواندن هه‌ست که‌ یه‌کینکه له‌ مه‌رجه بنه‌ره‌تییه‌کانی ه‌زراوه، نه‌وانه‌ گشت به‌ لایه‌ک، له‌ لایه‌کی تره‌وه، نه‌و شینوازه‌یه‌ک ره‌نگیه له‌ نه‌ده‌بیاتی کوردیدا ه‌ینده بۆته باو ته‌نانه‌ت هه‌ندیک له‌ ه‌زراوه‌ی هه‌ستاسکیش پاش نه‌وه‌ی بوونه‌ته‌ کادر و سیاسیکار و رابه‌ر له‌ ریک‌خراو و پارته‌کاندا، تیزریان به‌ ه‌زراوه‌ بلاوکردۆته‌وه و کاتیک خ‌زینده‌ ده‌یانخ‌رنیته‌وه، نه‌وه‌ی له‌و نووسراوانه‌دا هه‌ستی پێ ناکات هه‌ستی ه‌ونه‌رییه. من لێره‌دا نامه‌وی ناماژه و به‌و بلاوکراوانه‌ بکه‌م، به‌لام نه‌گه‌ر هه‌لم بۆ ره‌خسا و ده‌رفه‌تم هه‌بوو له‌ باسینکی جیابا‌زدا له‌سه‌ریان ده‌نووسم. پینوسته‌ نه‌وه بلێم نه‌گه‌ر من ره‌نگدانه‌وه‌ی نه‌و شینوازه‌کاری تی نه‌کردبام و هه‌ردوو چیرۆکه‌کانی «مام ریزی»م به‌ په‌خشان نووسیبان له‌وانه‌ بوو زۆر ده‌وله‌مه‌ندتر به‌رایه‌ن له‌ نیستاکه‌ به‌ هه‌له‌به‌ست نووسیوومن، ئیتر جگه‌ له‌وه له‌ هه‌ندی شونیشدا له‌به‌ر کیش و سه‌روا زمانیان تیدا بۆته‌ قوریانی.

هه‌ر به‌و جۆره کاک سیامه‌ند و گشت نه‌و نووسه‌رانه‌ی وا بۆ پرکردنه‌وه‌ی نه‌و که‌مایه‌سییه هه‌ول ده‌ده‌ن جینگای ریزی نه‌ده‌به‌دۆستانن، هه‌ر به‌و جۆره‌ش جینگای سه‌رنج و وردبیین، منیش لاتی که‌م، خ‌زم به‌ نه‌ده‌به‌دۆستیک داده‌نیم نه‌ک ته‌نیا چیرۆکم کردوه ته‌مینگی دل به‌لکو نه‌مه‌وی به‌پینی تواناش چیرۆکنوسین بکه‌مه‌ مینگی قه‌لم، له‌ هه‌نده‌ران پێ به‌ پینی چیرۆکه‌کانی کاک سیامه‌ند چورمه‌ته‌پیش و له‌هه‌ر جینگایه‌ک له‌و چیرۆکانه‌دا هه‌ستم به‌ که‌مایه‌سییه‌ک کرد بیت کاری تیکردووم و پینی په‌رۆش بوومه. کاتیک کورته‌ چیرۆکی «سوور»م له‌ گو‌فاری به‌ریانگی ژماره (۷۷)دا خ‌زنده‌وه ئیتر نه‌متوانی له‌گه‌ل نه‌و که‌ماسیابانه‌دا هه‌لبکه‌م و هاتمه‌ سه‌ر نه‌و رایه‌ی نه‌و چیرۆکه‌ بکه‌مه‌ چینی ره‌خنده‌یه‌کی نه‌ده‌بی.

چیکه‌یه‌کی به‌ده‌سته‌وه بوو له‌ خ‌زله‌که‌ی به‌رده‌ی ده‌وه‌ژاند. (۲)

بازۆر له‌ سه‌ری نه‌وه نه‌ه‌زین که‌ چۆن تووشی به‌ندیخانه‌ بووم. هه‌ر چۆنیک بوو که‌ه‌تمه‌ داو و هه‌ر نه‌وه‌نده‌م زانی له‌ پلێکانه‌کان به‌دیانه‌ خواره‌وه و به‌ «ناخ ... تف» و موره‌ موره‌ و ینسه‌یان گه‌رم و په‌نجه‌مۆریان پیکردم و دایانکردمه به‌ندیخانه‌!! (۳)

«خوله» هه‌رواکه‌ نوکی مه‌له‌که‌ی دابووه به‌ر گاشه‌ به‌ردینکی قورس و سه‌رینکی مه‌له‌که‌ی له‌سه‌رشانی دانا‌بوو (۴)

۱- ده‌سته‌پیکردن:

چۆنیته‌ی ده‌سته‌پیکردن له‌ چیرۆکا یه‌کینکه له‌ خاله‌ گه‌نگه‌کانی چیرۆکنوسین. چیرۆک ده‌بی یان راسته‌وخۆ به‌ پاله‌وانی چیرۆکه‌ ده‌سته‌پیکات، یان رسته‌یه‌ک که‌ پینوه‌ندیکی نزیک به‌ پاله‌وانی چیرۆکه‌که‌وه هه‌بیت، هه‌ر ده‌سته‌پیکردنه‌یه، که‌ خ‌زینده‌ به‌ره‌وناوه‌رۆکی چیرۆکه‌که‌ راده‌کیشیت بۆ روونکردنه‌وه‌یه‌کی زۆرت سه‌یری ده‌سته‌پیکردن نه‌و چیرۆکانه‌ی خواره‌وه‌ ده‌ن.

«له‌به‌ر به‌رۆچکین هه‌له‌تروشکابوو،

ره‌خنده‌که‌م له‌سه‌ر نه‌و کووته‌ چیرۆکه‌ نه‌م خالانه‌ی خواره‌وه‌ ده‌گه‌رنه‌وه:

- ۱- چۆنیته‌ی ده‌سته‌پیکردن.
- ۲- ناوه‌رۆک.
- ۳- چۆنیته‌ی گو‌فای پنه‌نان.
- ۴- ریزمان
- ۵- چۆنیته‌ی دارشتی رسته
- ۶- که‌لک وه‌رگه‌تن له‌ وشه:
- ئا- که‌لک وه‌رگه‌تن له‌ وشه‌ی ناوچه‌ی
- ب- که‌لک وه‌رگه‌تن له‌ وشه‌ی بېنگانه
- ج- تیکشکاندن وشه

نهفسره که توږه بوو:

- سدگباب... بڼه لوم ناده يتهوه؟

نهوجا به سونده ره شه که دهستی که وته گياتم...

له گهل دوانه که تریش... به هدرسيکيان... تا توانييان لينيان دام.

نينجا چاو و دهست و قاچيان به ستمهوه و خستيانمه ناو
توتوميلينک... بهره و شونينکی ناديار...

پاش ماوه يه کی کهم چاويان کردم هوه که روانيم له دووريانه که ي
تاسلوجهوه بهره و کهرکوک دهرنيم... له ساعات نو و نيوي به يانيدا
گه يشتينه کهرکوک. سهرله نوې زور به توندي چاويان به ستمهوه،
سهرم خهريک بوو بته قی.

توتوميليله که راهه ستا، قاچيان کردم هوه و باليان گرتم و دايان
به زاندم، برديانمه هژلينک، هم موويان به عهريه قسه يان ده کرد.
هه رکس ده هات ده يگوت نه مه «موخه ريبه که يه» ده ياندامه بهر شق
و قسه ي ناشرين.

دوای دوو ساعات و نيو منيان برده ژورينک سی نهفسهري لی
بوو، دهستيان به لينکولینهوه کرد:

- ناوت چيه؟

- ناوم (ک.ب.ح).

- که ي گيراوي؟

- بيووره... نه گيراوم قوربان... من خوم هاتومه توه و خوم ته تسليم
کردوه.

- چند ساله پينشمه رگه ي؟

- پينشمه رگه نين... واشه مانگه له نيران هاتومه توه به نياز ي
نه وه ي خوم ته تسليم بکه موه.

- چند ساله له نيرانيت؟ بڼه چي چويته نيران؟

- چوار سال و نيوه... من دال بووم، تدمه تم حقه ده سالان بوو له
ماله وه توزام و رامکرد بڼه نيران. له سنوور پاسدار منيان گرت.
نه وانيش چاويان به ستمهوه و برديانم بڼه ميريوان. له وي به «جاسوسي
عيراق» تاوانباريان کردم و زوريان نازاردم. ماوه ي دوو سال و حدوت
مانگ له زيندان مامه وه. دوای که زانبييان هيچ تاوانبار نيم
به رياندام.

- دوای به ريونت له زيندان چين کرد؟

- له نيران مامه وه و له وي سال و نيونک ژيام... تا کورنيم توش
بوو، له ناو توتوميليدا يه کترمان ناسي. گوتي تو کوردي؟ گوتم
به لي... گوتي نه ي بڼه ناگه پينته وه بڼه عيراق، ليزه چي ده که ي؟...
گوتم به تدمای هاتنه وه م بهس ريگاويان شاره زانيم... نه ناماده يي
خوي دهرخت که يارمه تيم ددها و شاره زايه. بهم جوره له نيران
دهرباز بووم که نيشتاش واليزه.

نه م هيکايه تدم بڼه گيرانه وه که خوم دامرشتبوو. نه وانيش جوان
گويان بڼه شل کردبووم.

نهفسره که له ناکاو توږه بوو، قسه و جوني زور ناشريني پيدام،
ته پله کی جگه ره که ي بهر ده می که شوشه بوو تينگرتم... دايه سه رما
و ناوچه وان ي شکاندم... خوين به دم و چاومدا هاته خواري و
نه مده تواني خوينه که بسرمه موه، چونکه دهسته کانم له دواوه
که له بچه بوون. خونيش ده چوه ناوچاوم. نهفسره که هاواري کرده
پاسه وانده کان:

- نه م سدگباب بڼه ژوره که ي نه وديو بهن!

ژور چ ژور. ساميکی زوري هه بوو، له بهر خوينه که چاويشم به
باشي نه يده دي.

قايشيکی دريژ له سه قفه که وه هاتبووه خواري، له نيوه يدا ده بووه
دوو بهش. کورسي و ميزنيکيش له ناوه ندي ژوره که دا بوون. يه کسه ر
منيان خسته سهرکورسيه که و نينجا سهر ميزه که. دهستی
که له بچه کراويان به قايشه که وه به ستمه وه و ميزه که يان لادا... ده ستم
هاته وه پشتي سهرم. سنگم دهر پهر ي و چاوم تاريک بوو، به
هه لواسراوي مامه وه... پاش ماوه يه ک دايانگرتم و فرنيان دامه
ژورينکی ته نيابي. گونم لي بوو گوتيان با له وي بي تا وه ک سه گ
ده تږي!

کاتينک توانيم له ژوره که دا چاو بکه موه، ته ماشام کرد،
ژورينکی يه ک مه تر چوار گوشه يه... نه مده زاني چون قاچه کانم
راکيشم. دهسته کانم سوور هه لگه رابوون. بهره بهره زورتر ده ناوسان و
نه ستور دهبوون. نازارينکی زورم هه بوو... ده قه ي شانم خهريک بوو
بته قی... شهوم به ري کرد و زانيم به يانتيه... ده نگه ده نگي
پاسه وانده کان ده هاتنه گونم... گونم لي بوو گوتيان نه و «موخه ريبه»
بيتن...

برديانمه دهر وه بڼه لالی جه لاده جکه ي دويني...

گوتي:

- ها... نه لني چي؟

قسم به ردم...

- نه گه ر قسه ده که ي باشه... نه گه ر نا وه ک دوينيت لينده که م...
نه مه دواوژي ژياتنه؟

- باوهرت بي... من هيچ نيم... دروم بڼه هله به ستراوه، بڼه نه وه ي
پاره وره گرن. نه وانه خوفروشن... له گهل که سدا راست نين... دږي
گه لن... با بينه به ره ورووم...

- نه و قسه زلانه ناخو... نيشتا وه ک پينم گوتي... تو گه نجی بڼه چي
له ژر نازاردا بتکوژين... راستي بلني له هه مووي باشته... نيشه ش
يارمه تيت ده دهن...

- من به راستي قسم کردوه... دروي تيدا نييه...

نهفسره که قيژاندي:

- هه ليواسنه وه... رووتي بکه نه وه... کاره ياي ليند!

جه لاده کان دهستيان که له بچه کردم... جله که يان له به رمدا دراند و
چاوه کانيان به ستمه وه و به شق و مسته کوله گيژيان کردم. دوو پاره
هه ليواسيمه وه... روت و قوت، دهست له پشته وه به ستراوه، به
هه لواسراوي مامه وه... هه ستم کرد شتيکيان به زه که رمه وه به ست...
هه ستم کرد تهل بوو. کاره يايان ليندم... پر به ده نگم هاوارم کرد...
ناگام له خوم نه ما... چاوم کرده وه، خوم له زينداندا ده يه وه...
دهسته کانم ناوسابوون. قاچه کانم هينده يان به کينيل ليدر ابوو نه ستور
بوون. له شم رهش هه لگه رابوو...

له و زيندانه سامناکه ي کهرکوکدا ۴۹ رږم برده سهر به شم نازار و
ته وهين و تبه لدان بوو...

دواي برديانمه دايه ره ي نه مني هه ليز... دوای مانگيکی ته واو له
نازار و سزا به ره و دايه ره ي نه مني سلينان ي برديانم... له ویش ده
مانگم به سهر برد...

له سلينان يه وه به ره و دادگايه کی شاري به غدا که ناويان لي ناوه
«دادگاي شورش»! له وي حوکمی (نيعدام) درام... رږي ۱۹ ي
شوياتي ۱۹۹۰ له زينداني (ابو غريب) بوومه ميواني هوله کاني
(نيعدام)!

له بناري کوسره توه... بڼه چالي مردن...!

له بناری کۆسره تهوه

به ره و چالی مردن!

کاروان

- ناوم نییه... بی ناوم!
- پرویان کرده من:
- ناوت چیه؟
- محمهد محمد محمود...!
له خۆمهوه ئه و ناوهم به سهر زماندا هات و ناوی راستیی خۆم
لینشاردتهوه...
- ئه ئه ناوی چیه؟
- ناوی رینباز...!
- ناوی راستیی چیه؟
- نازاتم! نایناسم!
له و کاته دا رووی جه لاده که به لای شه پۆلدا وه رگه را... ته ماشام
کرد له ناو خۆینی خۆیدا تل ددها و گیانی ددها... ته وایه وونی نزیک
بوو...
- ئه ئه و مه بته ناوی چیه؟
- شه پۆل...!
زۆریان له رینبازدا... خۆین به لووتیدا چۆری ده هات... بورایه وه...
جاریکی تر هاتنه وه ویزه ی من:
- سه گیاب نه گهر قسه نه کهیت و راستی نه ئییت، وه ک نه وانت
لینه کهین... ناوت چیه؟
- محمهد محمد محمود!
له دلی خۆمدا گوتم ناوی خۆمیان پی نالیم، چونکه هه ده ستریم
لینه کهن... ناوی راستیم ده شاره مه وه.
کاتزمیر دووی شه وه... هاتنه سه روگرناکی من... زۆریان نازاردام و
رۆشیت... ده رگا که یان له دواي خۆیان وه به قایمی پنه ودا...
کاتزمیری سینی شه وه... زۆرمان سه رمایه... له سه ر زهوی ژوره که
راکشاوین... له سه ر خۆینی وشکه بوو... ئه وه شه پۆله هه رگیان ددها...
دلی پر له ئاواتی له لیدان کهوت و گیانی سپارد...
دواي پینچ ده قیقه رینبازیش کهوته سه رده م و گیانی سپارد...
له ناکا و قیژاندم:
- وه رن...! ئه واته ده رمان بکه ن... و امردن...!
هیچ ولامیان نه دامه وه...
واکات هه شتی به یانییه... سنی جه لادی تر هاتنه ژوره وه.
یه کینکیان (ملازم اول) بوو... ژوره که له خۆیندا سوور هه لگه رابوو...
فاشیسته کانیش سوور هه لگه رابوون. ئه و یه که یان هاتنه سه ر لاشه ی
شه هید رینباز و شه پۆل... گوئی:
- ئه مانه بۆ ناچولینه وه... ها... وادیاره تۆ نه وانه ت خنکاندوه؟!
پینان راده بواردم و گالته یان پینه کردم...

ده مه و نه ورۆز و به هاری سالی ۱۹۸۹ بوو... دامینی چیاي
کۆسره تی ره نگین، دیمه نی به هارانه ی تینکه له به جریوه ی مه لان
ده بوو... تا چاو بهر بکا ناوچه که چۆل بوو. له ناوه ندی جوانیی
به هاردا بۆنی مهرگ ده هات!
پۆله پینشمه رگه یه کی چه له نگ، له رۆژگاریکی زۆر سه ختا له و
ناوچه چۆلانه مابووینه وه... به هه زار و یه ک ئاواته وه دلی لاویان
چرکه ی ده هات... ناکا وینکا ده وره مان گیرا و بوو به ته قه...
پیاوه کانی «ئاغا» بوون... پنی گلاویان به سه ر گولاله سووره ی
هه بیته سولتاندا نابوو، هاتبوونه دیوی کۆسره ت و گونده کانی
ناوچه ی دۆکان...
ئیمه ی پینشمه رگه کانی کوردستان، له و کات و شوینه دا، به
هه مرومان چواره پینشمه رگه بووین، له سه عات شه شی به ره و
به یانه وه، تا چواری ئیواره ی ۱۹۸۹/۳/۵ له رووی جاش و سه رباز
و توپ و فرۆکه کۆپته ره کاندای خۆمان راگرت و به رگرمان کرد...
به ری چاوم لینک بوو... دنیای رۆشنم له دیده دا تا بوو... وه ک
کۆترینکی بالشکاوی بهر چنگی واشه خۆم دیته وه... به ئی...
گیرام...!
که پروانیم... زانیم له نا کامی ئه م داستانه پر قاره مانیه دا (رینباز و
شه پۆل) به برینداری گیراوم...
هه رسینکمان براینه باره گای سیخوره کانی دۆکان... له ژوورینکی
چۆلدا فریانی داين...
دواي لینکۆلینه وه... به هه ره شه و نوکه شه ق جوین و گالته جاری
وته ی: «ئیه له و شوینه چۆله چیده کهن؟ ده تانه وی به چواره
پینشمه رگه حکومه ت برۆخین...!» جاریکی تریش فریانی داينه وه
ژوره که... (شه پۆل) برینه که ی زۆر سه خت بوو، توانای قسه کردنی
نه مابوو. به لام (رینباز) توانای قسه کردنی هه بوو.
له کاتی لینکۆلینه وه دا به ریارمدا ناوی راستیی خۆمیان پی نه لیم.
له و ژوره چۆله دا که ته نیا خۆینی وشکه وه بوو له ناو فه رشه که یدا
بوو... چه ندجار ده هاتنه وه سه رمان بۆ لینکۆلینه وه.
(شه پۆل) بی قسه به چاری زه قی پر له قین و توپه یی ده پروانیه
سی ئه فسه ره فاشیسته که... (رینباز) روویکرده فاشیسته کان و گوئی:
- ئیمه مه به ستنکمان هه به و پیروزه... له پیناوی گه لینکا
شه هید ده بین...
سی ئه فسه ره فاشیسته که نه یانیه شت قسه که ی ته وای بکات.
یه کینکیان به کینلینکی ره ش (سۆزنده) له ناو ده می سه رواند... ده می
په روو له خۆین... له سه ر لیدانی درێزه یاندا یه کینکیان گوئی:
- ناوت چیه؟

زنجیر و کهله‌وهی دیلی و ژنده‌ستی له نه‌ستزی نه‌ته‌وهی کورد دامالی و له‌م کوردستانه له‌ت و کوته‌ی نینستا کوردستانیکی گه‌وره و رنکوپینک بینینه به‌ره‌م که هه‌موو کوردینک به‌سه‌ره‌ستی تیا بژیت. «

۶- «دینی خوداپه‌رست، سه‌ر به شاری مه‌هاباد» لاپه‌ره‌ی ۱.۴

گوندی ناوا له ناوچه‌ی موکریان دا نیه. ته‌پکۆلینک له نزیک مه‌هاباد هه‌یه به‌ناوی «گردی خواپه‌رسته» و ئیتر گوند و ناوایی نیه.

۷- داتاشینی «پالی چه‌پ و راست» له کۆمه‌له‌ی ژ.ک دا، بی‌نیشان‌دان و دیاریکردنی که‌سان و یا رینیازی چه‌پ و راست، ته‌نیا به‌ره‌می بیرکردنه‌وهی وشکه تیشوره‌کانه و هه‌یج به‌لگه‌یه‌ک نیشان نادات. هه‌روه‌ها هه‌له‌وه‌شاندنه‌وهی کۆمه‌له‌ی ژ.ک، چ پینوه‌ندی به‌گرتنی زه‌بیحی‌یه‌وه نه‌بوه.

۸- «نونه‌ی ئەم راپه‌رینه‌ش هه‌له‌سانی وه‌رزیرانی ناوچه‌ی مه‌ریوان» لاپه‌ره‌ی ۱.۸

له راستیدا هه‌رای مه‌ریوان هه‌یج پینوه‌ندی به‌راپه‌رین و هه‌له‌سانی وه‌رزیرانه‌وه نه‌بوه. هه‌رای مه‌ریوان مه‌سه‌له‌ی گرتنی پادگان ره‌زا و چه‌ککردنی ئەم به‌شه نه‌رته‌شه بوو که له‌و پادگان‌دا مابۆه.

۹- ناوی سه‌روژی «استادی گشتی نه‌رته‌شی ئیزان» به «عارف» هاتوه. هه‌له‌یه. راستیه‌که‌ی «نه‌رفه‌عه» سه‌رله‌شکر سه‌سه‌نی نه‌رفه‌ع، نه‌ک «عارفی».

۱۰- «قازی محمد رۆله‌ی خانه‌واده‌یه‌کی نه‌ریستۆکراتی ده‌وله‌م‌ند و ده‌ست رۆیشتووی عه‌شیره‌تی دیبۆکری بوو». لاپه‌ره‌ی ۱۱۳

ئه‌وه‌ی که‌مینک شاره‌زای ناوچه‌ی موکریان بی، ده‌زانی قازی محمد هه‌یج پینوه‌ندی که‌ی به‌مه‌اله‌یی به‌عه‌شیره‌تی دیبۆکری‌یه‌وه نیه. هه‌له‌ی گه‌وره‌تر: «پاش مردنی مامی - قازی عدلی - قازی محمد جینگه‌ی ئه‌وی گرتنه‌وه». ده‌بی نووسه‌ر فره‌ بی‌خه‌به‌ر و نا‌ناگایی که‌ ئه‌وه‌نده‌ش نه‌زانی قازی عدلی باوکی قازی محمد بوه، نه‌ک مامی.

۱۱- «سالانی ۲. فه‌یزولابه‌گی مامی قازی سه‌رکردایه‌تی هه‌یزی

به‌رگری میلی شاری مه‌هابادی گرتنه‌ ده‌ست و سوپای تورکانی له سابلاخی دوورخسته‌وه». هه‌مان لاپه‌ره.

فه‌یزولابه‌گ له کوئی و مامی قازی له کوئی و سابلاخ له کوئی؟! فه‌یزولابه‌گی عه‌شیره‌تینک له ناوچه‌ی سه‌قز و فه‌یزولابه‌گ سه‌ر ئالقه‌ی ئەم عه‌شیره‌ته‌ بوه و فره‌ی به‌سه‌ر مه‌هاباده‌وه نه‌بوه و نیه. ئه‌وه‌ی سه‌رکردایه‌تی هه‌یزی به‌رگری میلی شاری سابلاخی کردوه دژی سوپای روس (نه‌ک سوپای تورکان)، میرزا فه‌تاحی مامی قازی محمد بوه نه‌ک «فه‌یزولابه‌گ».

۱۲- «خه‌لکی ریش سپی وه‌ک قه‌ره‌نیاغای مامه‌ش و عه‌ولاغای مه‌نگور و عه‌لباغای دیبۆکری له ده‌وری قازی محمد کۆبوونه‌وه». لاپه‌ره‌ی ۱۱۴

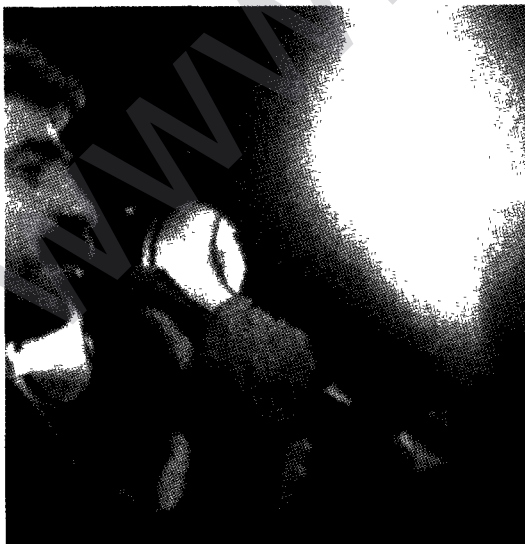
راست به‌ پینچه‌وانه، ئه‌وانه‌ی له سه‌رده‌می بزوتنه‌وه‌ی کوردستانی ئیزان و حکومه‌تی میلی کوردستان نه‌هاتنه لای قازی محمد و سه‌ریان له مه‌هاباد نه‌دا هه‌ر ئه‌و سێ سه‌روژک عه‌شیره‌ته‌ بوون. قه‌ره‌نیاغای مامه‌ش تا مردن هه‌ر له خزمه‌تی حکومه‌تی عه‌جه‌م دا بوو. دوا‌ی مردنی ئەو، مام عه‌زیزی کوپی رایکرد چه‌و عه‌یراق و له‌ویوه چه‌و تاران و کردیان به‌ سه‌ره‌نگی ئیفتیخاری و له‌گه‌ل نه‌رته‌شی ئیزان هاتوه کوردستان.

عه‌ولاغای مه‌نگوپیش رایکرد چه‌و عه‌یراق و له‌ویوه چه‌و تاران و دوا‌ی تینکچوونی کۆماری کوردستان هاتوه مه‌هاباد.

عه‌لباغای دیبۆکریش، قه‌ت نه‌هاته لای قازی محمد و یه‌کی له نه‌یاره‌کانی بزوتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کورد بوو.

جا چۆن نووسه‌ر ئه‌و سێ که‌سه‌ی دیتوونه‌وه و له ده‌وری قازی محمدی کۆکردوونه‌وه، مه‌علوم نیه‌؟!.

به‌ بی‌نیستم زانی ئەم چه‌ند هه‌له‌ی زه‌ق بۆ خوینه‌رانی کورد راست کرینه‌وه. نه‌مویست به‌چه‌ سه‌ر شیکردنه‌وه‌ی نیوه‌رۆکی وتاره‌که‌ به‌گشتی، چونکه‌ ده‌بوا‌یه دوو نه‌وه‌نده‌ی وتاره‌که‌ خزی له‌سه‌ر بنووسری، به‌لام دیسان هه‌ر مائی ناوایی و کاره‌که‌ی جینگای سوپاسه‌ که‌وا له‌گه‌ل نووسینی ئەم کتێبه‌ زه‌حمه‌تی کیشاوه و وه‌رگێرانه‌که‌ی کاک کامرانیش هه‌ر شایانی سوپاسه‌.

□ کمپانی ئیدیۆ میلک فیچ Melkweg له ئەمستردام فستیفالی موزیکی جیهانی سینه‌می دانا که له ۱۸ تا ۲۷ی یوونی درێژه‌ی هه‌بوو. کوردیش وه‌کو میلیت له‌و پرۆگرامه‌ که رۆژی ۲۱ی یوونییان بۆ ته‌رخان کردبوو و هونه‌رمه‌ندی به‌ناویانگی کورد (ناسری ره‌زازی) و گروپی باب‌ه‌گۆرگۆر به‌شداری تیدا‌کرد.

□ Mange Advicier - گروپی مانیج ئەدفا‌یسەر ده‌یه‌وی پرۆگرامیکی گه‌وره له لهن‌ده‌ن بۆ ده‌ره‌ینانی ئەو مینانه‌ی که به‌ده‌ستی رۆمی عه‌یراق له کوردستان دانراوان، سازیکا. ئه‌وه‌ی شایه‌نی باسه، له‌و پرۆگرامه‌دا به‌رپار وایه هه‌ندیک له کۆرانیه‌یه‌کانی به‌ریتانیا و ولاتی تر به‌شداری تیدا‌بکمن.

راستگردنه‌وه‌یه‌ک

نوسینی: که‌ریی حسامی

ره‌نگه له‌وه‌دا به‌کده‌تنگ بین، که نه‌و وتار و باه‌تانه‌ی له‌سه‌ر میژووی خه‌باتی رزگاریخوازی کورد و لایه‌نی رووداوه‌کانی کوردستان ده‌نوسرین، ته‌وه‌نده‌ی بکری پاشتره راستتر و بی‌خه‌وش و هه‌له‌ بلا‌وینه‌وه.

به‌داخه‌وه به‌شی هه‌ره زووی میژووی خه‌باتی کورد و و باسی بزوتنه‌وه‌ی نازادیخوازی ته‌م ته‌وه‌یه له‌لایه‌ن بینگانانه‌وه که‌ند و کوژه‌ کراره و نووسراوه‌ته‌وه. ته‌وه‌ش ته‌ک هه‌ر جینگای ره‌خه‌نیه، به‌لکو شایانی سوپاس و پیزانینیشه. پیوسته سوپاسی ته‌و زانا و نووسه‌رانه بکه‌ین که خویان پنه‌ماندوو‌کرده، بزبان هیناوینه‌ سه‌ر کاغز و له‌ فه‌وتان و له‌بیرچونه‌وه پاراستویانه.

ناهی ته‌وه‌شمان له‌ بیرجیت که وه‌نه‌بی کار و به‌ره‌می نووسه‌ر و تیزه‌رانی بینگانه هه‌مووی راست و بی‌ه‌له‌بی و ته‌کری به‌ چاری ره‌خه‌وه سه‌بری نه‌که‌ین. بۆچی؟ چونکه:

به‌گه‌م: به‌شی زووی ته‌م نووسه‌رانه به‌ ته‌واری شاره‌زای پنه‌نده‌ی‌یه‌کانی کومه‌لی کورده‌واری نین. چین و توژی کومه‌لی کورده‌واری باش نانا‌سن.

ه‌وه‌م: زمانی کوردی و یا زمانی خه‌لکه‌کانی ده‌وویه‌ری کوردستان نازانن. ته‌گه‌ر بیانه‌وی له‌ سه‌رچاوه‌کانی ئیرانی و عه‌ره‌ب و توژکیش که‌لک وه‌رگرن، له‌بهر نه‌زانیی زمانه‌که، ناتوانن وه‌ک پیوسته به‌ ره‌وانی به‌کاری‌بینن.

سه‌یه‌م: بیانه‌وی و نه‌مانه‌وی بۆچوون و تامانجی سیاسی تایه‌تی خویان ده‌خه‌نه نیو دیر و لاپه‌ره‌ی نووسینه‌کانیان و ته‌وه‌ش وا له‌ خوینه‌ری کورد ده‌کا، به‌ وردی و به‌ چاری ره‌خه‌گرانه ته‌ماشایان بکه‌ن.

چا بۆیه به‌لای هه‌وه، ته‌گه‌ر نووسه‌رنکی کورد باه‌تینکی نووسه‌رانی بینگانه ده‌کا به‌ کوردی، به‌تایه‌ت ته‌گه‌ر ته‌م باه‌ته پنه‌ندی به‌ میژووی بزوتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی، کورده‌وه هه‌بی، پیوسته هه‌روا بی‌ لێ‌وردبوونه‌وه و سه‌رنجی خزی ده‌رخواری خوینه‌ری کوردی ته‌دات و له‌گه‌ل ته‌مانه‌تی وه‌رگێران، به‌ که‌لک وه‌رگرتن له‌ سه‌رچاوه‌ی دیکه‌ش تیشک بخاته سه‌ر شوین و جینگا لیلکه‌کانی ده‌قه‌که‌ی وه‌ری ده‌گێرنی، چونکه زوور وینه‌چی له‌م بواره‌دا نووسراوه‌ی دیکه‌ش هه‌بن و له‌وانه‌به‌ بۆچوونی نووسه‌رانی کوردیش هه‌بن، که من پینم راستتر و موخته‌به‌تره.

۳- له‌ نیو دامه‌زرینه‌رانی کومه‌له‌ی ژ.ک. دا «موقه‌ده‌س و قادی» نه‌بوون و ئینستاش ته‌م ناوانه له‌ مه‌هاباد نین. «حوسینی زیرگه‌لی» هه‌له‌یه و حوسینی زیرگه‌ران، ناسراو به‌ «فروهر» راسته. هه‌مان لاپه‌ره.

۴- «زه‌بیحی سکریتیز و حسین زیرگه‌لیش به‌ سه‌رۆکی پارتکه‌ هه‌لبێژدردان». راستیه‌که‌ی ته‌وه‌یه له‌ کومه‌له‌ی ژ.ک. دا (ته‌ک پارتکه‌که‌!) سکریتیز و سه‌رۆک هه‌لنه‌بێژاون و کونگره‌یه‌ک نه‌به‌وه تا سکریتیز و سه‌رۆک هه‌لبێژن، به‌لام مامزستا زه‌بیحی سه‌باره‌ت به‌ چالاک‌ی ده‌وری ده‌مراستی کومه‌له‌ی هه‌بوو.

۵- «مه‌سه‌له‌ی کوردستانی یه‌ک‌گرتو له‌لایه‌ن (ژ.ک)ه‌وه خرابه‌ خانه‌ی ده‌مه‌وه، ته‌وان وایان پینشیارکرد که پاش وه‌ده‌سته‌ینانی مافی ئۆتۆنۆمی له‌ ناوچه‌ کوردنشینه‌کانی ئیران و تورکیا و عیراق و به‌ دیموکراتی بوونی ژبانی کومه‌له‌یه‌تی تیناندا، تینجا هه‌نگاو یز یه‌ک‌گرتنی هه‌موو گه‌لی کورد له‌ چوارچینه‌ی یه‌ک ده‌وله‌تدا هه‌لنری». هه‌مان لاپه‌ره.

له‌ راستیدا هیچ به‌لگه‌یه‌کی کومه‌له‌ی ژ.ک. به‌ده‌سته‌وه نیه‌ که «ته‌وان باسی ئۆتۆنۆمی ناوچه‌ کوردنشینه‌کانی ئیران و عیراق و تورکیا و به‌ دیموکراتی بوونی ژبانی کومه‌له‌یه‌تی» بکه‌ن. به‌ پینچه‌وانه‌وه له‌ هه‌وه‌لین ژماره‌ی گوڤاری نیشتمان، ئۆرگانی کومه‌له‌ی ژ.ک. دا گوتراوه: «کومه‌له‌ی ژ.ک. به‌ هه‌موو تواناوه‌ تینده‌کۆشی تا

له‌ ژماره‌ ۱-ی گوڤاری (رووناکبیری) مارتی ۱۹۹۲دا، که به‌خۆشیه‌وه تازه هاتۆته نیو کۆری چاپه‌مه‌نیه کوردی‌یه‌کانی ده‌ره‌وه‌ی ولات، وتارنیک به‌رچاوکه‌وت به‌ناوی «باری سیاسی کوردستانی ئیران له‌ سالانی ۱۹۴۳-۱۹۴۵»، نوسینی: ژینگالینا، نووسه‌ری روس که برای هیژا کاک کامرانی قادر شوپش، کردویه به‌ کوردی. وه‌ک له‌ کۆتایی وتاره‌که‌دا نووسراوه، ته‌مه به‌شینی زوور که‌م له‌و کتیبه‌یه که ژینگالینا، سالی ۱۹۸۸ له‌ مۆسکۆ به‌ناوی «بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی کورده‌کانی ئیران» بلا‌وی کردۆته‌وه.

وتاری ناوبراو بینچه‌ له‌وه که زوور به‌ ساکاری به‌سه‌ر رووداوه‌کانی ته‌وه‌سه‌رده‌مه‌دا بازی داوه، هیندی هه‌له‌ی زه‌قی تیدان، ره‌نگه راستکردنه‌ویان یارمه‌تی یکا به‌ شاره‌زابوونی خوینه‌ری کورد له‌ رووداوه‌کانی ته‌وه‌سه‌رده‌مه.

هه‌له‌کان ده‌خه‌ینه نیو که‌وانه‌وه:

۱- (کومه‌له‌ی ژبانه‌وه‌ی کورد له‌ شاری مه‌هاباد به‌ ده‌سپینشخه‌ری عبده‌ولرهمانی زه‌بیحی دامه‌زریندرا. لاپه‌ره‌ی ۱.۳).

راستیه‌که‌ی ته‌ویه کومه‌له‌ی ژ.ک. به‌ ئینکار و ده‌سپینشخه‌ری میرحاج دامه‌زرا که وه‌ک نرینه‌ری حیزبی هیوا له‌ کوردستانی خوارووه‌وه هاتبوه مه‌هاباد و مه‌سه‌له‌ی دامه‌زرانی کومه‌له‌ی (ژ.ک)ی هینابوه گۆری.

۲- له‌وه سه‌رده‌مه‌دا (حیزبی مردم ایران) نه‌ خزی و نه‌ شانه‌ی له‌دایک نه‌به‌وه.

هاوکاری کوردانی ئەوروپا سەرماي زستان له کوردستان کەم دەکاتەوه

کوردستان و گوندەنشینەکان و کشتوکالی کوردستان ئەوپەری پینوستی هەیە بۆ ناوەدانکردنەوە و خەلکی بۆ جینگە و مەنزڵگەیی باووپیرانییان بگەڕێنەوه.

هەرۆهە ناواریه کانی کەرکووک لەناوخۆی کوردستان کە ژمارهیان نزیکەیی چارەکە ملیۆنەکە و لەژێر رەشمال و لەناو کەلاوەکاندا گۆزەران دەکەن، دیارە تەنیا نەگەڕانەویان بۆ شاری کەرکووکی قارەمانی ژێردەستی بەعسییە درێندەکان خۆی لەخۆیدا هەلۆنستی خەلکی ئەو شارە شۆڕشگێزە پێشان دەدات کە نیستا

دەبێ چارەنووسی کورد له کوردستانی خواروودا چی بەسەر بی، که زستانیکی سەخت چاوەڕوانمان دەکات؟!

هەموومان دەزانین واسائیک زیاترە کوردستانی خواروو دوو ئابلقە نابووری خراوەتسەر! لەگەڵ ئەمەشدا گەلی کوردی شۆڕشگێز تەوانیویەتی بەوپەری خۆڕگریبەوه، ئازادی نیشتمانی لەو پارچەیی کوردستاندا بپارێزی و بەردەوامیش بێت لە درێژەپێدانی هەموو شێوەکانی خەبات.

ئەمرۆ کوردستانی خواروو ئەستێزیدەکی پێشنگدارە له ئاسمانی دوکەلاوی خەباتی کوردستانی مەزندا و مژدەیی سەینییەکی پێشنگدارتر و چارەنووس، سازمان دەداتی.

ئەمرۆ خۆمان بەرامبەر دژوارترین قۆناخی خەبات کە (ئێستایە) راگرتوو و رۆژ بە رۆژ هەنگاوی سەرکۆتوانە دەنریت بۆ ناوەدانکردنەوەی کوردستانی خاپوورکراو.

کەوابوو ئەرکی سەرمانی کوردان لەم دۆڕە ولاتییەدا (ئێستا) دەبێ چی بێت، چگە له هاوکاریکردن و پشتوانی دایکان و باوکان و کەسی و کارە ئازیزەکانمان له کوردستان؟ کوردستان ئەمرۆ هەزاران دایکی بێ میژدە! منالی بێ دایک! بیری خزمەت بە نیشتمانی کردووی پەککۆتە و تەنیا ی تێدایە! گوندە ویزانکراوەکانمان بۆ ئەو خەلکە ناواریهیی ناوخۆی

پینوستییان تەنیا بە هاوکاری نابووری هەیە.

له سەرۆی هەموو ئەمانەشموه خیزان و دایکی شهیدە نەمر و قارەمانەکانی کوردستان، هەر نیستا پینوستییان بە هاوکاری تێمەیی دانیشتووی ئەوروپا هەیە

کەوابوو لەپیناری نیشتمانپەرۆری و وێژدان و مرۆفایەتیدا با هەر (ئێستا) بە دەنگی کوردایەتییەوه بپۆین و هەر ئەمرۆ یارمەتییان بۆ کۆکەینەوه و روانەیی بکەین تاکو زستانی داهاووش وەکو زستانی رابردوو سفەر و ناگردانی نزیکترین نازیمانان سارد و وشک نەبێ، تاکو زستانی ١٩٩٣ش زارۆکەکانمان لەبیرسان و سەرماندا رەق نەبنەوه، تاکو بەرامبەر میژووی نیشتمانە خۆشەویستەکەمان هەست بە لێپرسینەوه بکەین، نەگەرنا ئەم فرسەتە میژووییەمان لەدەست دەرچێ، تێدی دەبێ چاوەروانی قەیرانە (ئەزمە)یەکی جیهانی تر بکەین، تاکو کوردستان لەژێردەستی داگیرکەرە درێندەکان نازاد بکەین.

(بە یارمەتی نابووری، هەرۆو ئابلقەیی نابووری لەسەر کوردستان تێکدەشکێنریت).

نامانج

بۆ سەرۆکی ئەنجومەتی نیشتمانی کوردستان

لەلایەن فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد، پێکهاتنی یەکەم کۆبوونەوەی یەکەم ئەنجومەتی نیشتمانی کوردستان، لە ئێنۆی بەریز و ئەندامانی هەلبژێردراوی پەلمەمان و گەلی ئێمە لە باشووری کوردستان، پیرۆزیایی دەکەین.

ئێمە پامان وایە، ئێمە دەسکۆتە میژوووییە، دەبێ پارێزگاری لێبکری.

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد بەلێنتان پێدەدات، بۆ پاراستن و گەشەپێدانی بەرژێوەندی ئێمە پەلمەمانە، لە هیچ تینکۆشینیک کۆل نەدات.

جاریکی تر سەرکۆتیی پەلمەمانی کوردستان بۆ پارێزگاری یەکییتی گەل و خاکی کوردستان و بەرژێوەندییه‌کانی نەتەوی کورد، بە ئاوات دەخوازین.

ویلدان تانریکۆلو

سەرۆکی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد
هەولێر ۱۹۹۲/۶/۴

بۆ سەرکردایەتی سیاسی
بەرە کوردستانی عێراق
لەگەڵ ریز و سلاوی براپانە
هەفلانی بەریز

بە بۆنەی چارەدانی ئەنجومی هەلبژێردنی گشتی رۆژی ۱۹ی گولانی ۱۹۹۲، فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد، بەناوی کۆمیتەی گشتی پیرۆزیایتان لێدەکات بۆ ئێمە هەلبژێردنی کە ئێنۆ خاوەنی بەرپارە میژوووییەکی بون.

ئێنۆ بە بەرپاردان لەسەر بەرپاکردنی هەلبژێردن و بەریوەبردنی پڕۆسەکانی بێ دەرەسەری و هەروەها ئیمروز بە چارەدانی ئەنجومی، پڕۆپەلینکی زیرینتان لە میژووی گەلی کورددا کردووە.

ئێنۆ بۆ ئەم خەباتە گرانبه‌هایە خۆتان، کە ئێمە زۆر باش دەزانین چۆن تەقەللا و هەرشە و گۆرەشە زۆری دوژمنانی گەلی کوردی بەلاداخست، شایینی هەموو پەسندانیک و پیرۆزیایی لێکردنیک.

هێوادارین بۆ وەدەسەینان و پاراستنی مافە نەتەوییه‌کانی گەلی کورد، لەگەڵ ئەنجومەتی نیشتمانی کە تازە هەلبژێردراوە، هەنگاوی هێشتا باشتر بنین.

لەگەڵ ریز و سلاوی براپانە.

ویلدان تانریکۆلو

سەرۆکی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد
هەولێر ۱۹۹۲/۵/۲۲

بەریز د. فوئاد مەعسوم

۱۹۹۲/۷/۲۹

سەرۆکی حکومەتی هەرمی کوردستان

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد بە بۆنەی دامەزراندنی حکومەتی هەرمی کوردستان، بەوپەری خۆشحالییه‌وه ئێمە هەوالی پێگەشت.

ئێمە چاک دەزانین کە لە بواری بەریوەبردنی کارە پیرۆزەکانتان پەرپرسیاریه‌کی گەزگەتێن گرتۆتە ئەستۆ.

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد بەوپەری شانازییه‌وه پیرۆزیایتان لێدەکات و ئاماده‌یی خۆی بۆ هەموو چەشنە کارێک لە پێناو ئامانجە پیرۆزەکاندا دەردەبەری.

بەوپەری ریز و سلاوی براپانە. هێوای سەرکۆتین و کۆلنەدانتان بۆ دەخوازین.

ویلدان تانریکۆلو

سەرۆکی کۆمەڵە کوردستانییه‌کان لە سوێد

تێبێنی

لە پاش پێکهاتنی حکومەتی کوردستان، بە سەرۆکایەتی دوکتۆر فوئاد مەعسوم، کاک محەمەد توفیق حەمە ره‌جیم جیگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان بوو بە وه‌زیری هاوکاری و یارمەتیدانی ئینسانی حکومەتی نۆیەری کوردستان و کاک نەژاد ئەحمەد عزیز ئاغا، ئەندامی هەلبژێردراوی پەرلەمان و ئەندامی کۆمیتەی سەرکردایەتی یەکییتی نیشتمانی کوردستان کرا بە جیگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان.

کۆلۆننن بازار و گوندان ده هیزین چه کدار دگه ریان. نهو هیزین چه کدار زی گریدایی رینخستنین کورد بوون. لی دیسا زی د ناقبهینا وان ده تو شهر چی نه بوو و خون نه هاته رژاندن. مه سلین د ناقبهینا هیزین زی ههف جوودا، ب ناواکی ده مؤکراتیک و بی خون رژاندن و ره چاره سه رکرن گاشه ک پر هیژا یه و گه لی کورد ب پینکانینا فی مه تودی تو جاری زه رهی نایینه.

مه تودین هه لکرنی بین زی ده رفایی فییا بی فیده یه. ته جرووه بین مه بین د فی واری ده فییا باش دده خویاکرن. دفی نهف رینا راست بینه مه شاندن. یانی ل هه مبه ر دوژمن نه م بهه فره هه ره که ت بکن و جوودا بوونین خوه بیسی خورین رژاندنی هه لیکن.

موسه سان ته قلهف بین، وی ده می مرژ نکاره به حسا ئیرادا گه ل بکه.

ده رسا هه فستان؛ د هلیژارتنین باشووری کوردستان ده، مافی د ئیرادا ده خوه دی په یقوونی ژ بو هه موو نه قه لیه تان هاته ناسکری. نه رها نه قه لیه تین ل فی پارچه ئی وه لاتنی مه د ئیداره کرنا جفاکیده خوه دی په یف و بریارن.

نهف بوویه ر د هه رینا مه ده، جارا یه که م ل باشووری کوردستانی پهیدا بویه. دفی نقتی ده زی ئیسرایلی زی پینشه تره.

ده رسا هه شته م؛ موسه ساین هاتنه هلیژارتن دفی ل سهر ناشی گه لی کوردستانی ب دنیای ره تیکه لیبیان ده ینه. فییا زی بو داهاتیا وه لاتنی مه نهوله ییه که و ژ بو پینشه چوونا وه فرسه ته که.

ده رسا نه هه م؛ په رچه بین دن بین وه لاتنی مه

دفی هه م د واری مسادی و هه م زی د واری هه عه نوی پشتگیری و ئایکارییا موسه سه بین هلیژارتی بین باشووری کوردستانی بکن. ل گۆر باره ریا من نه فان موسه سه بیان دی بیه ده ندکین موسه سه بین کو د روژین پینشه ل ته فایا کوردستانی بینه ئافاکرن دی بیه کانا سه ریلندیی ژ بو مه و ئیمکانا په سندانان مه. ژ ئالیی دن فه زی ژ بو کو پینشه ژوها رزگاریا وه لیت دامه زاندنا ئورگانین ده وه تی و ئافاکرنا جفاکی نه که ئالیکاری تیکۆشینا کو ل په رچه بین دن تینه مه شاندن، تو سه به ب تونه یه.

ده رسا ده هه م؛ کوردین کو ل ده رفایی وه لیت دژین دفی ب گرانییه ک پر مه زن پشتگیریا هیزین ده مؤکراتیک و هومانیه ست وه رگرن. ژ بو ئافاکرنا باشووری کوردستانی دفی خزه تین ته کنیک و مادی بینه پینشه کشرن.

نه م کوردین کو ل ده فایسی وه لیت دژین دفی زی راستسی و کاراکتره ی پینشه ژویا کو ئیر ل وه لاتنی مه تینه ژباندن هه ره که ت بکن و موسه سه بین خوه بین نه ته وه یی دامه زریقن. فیدراسیونا کۆمه لین کوردستانی ل سویدی د فی واری ده مینا که که به رپچا فه. دفی نه م هه ژمارا میناکین و هه پرت ر بکن.

ده رسا چاران نه فه کو مه هه قه چه رخبوونا خوه ئیرادا مه و سیانه تا خوه یا زی بو مرۆقاتی ری دنیایی دا. گه ر مه ل سهر فی رینا هانی مه شا خوه به رده وام بکن، ژ بو دوزا مه سه مپاتیا گه لین دنیایی دی بینه ریه.

ده رسا پینجه م؛ ته نی ب هلیژارتنان، جفا ته که مۆده رن نکاره بینه ئافاکرن. گه ر مرۆف نه سه تا خوه ندن و نه یساندن بلند نه که؛ چاندا نه ته وه یی گرن گتر نه که؛ ژ هه رینستی و ناشتی خوه خه لاس نه که، قانونین هلیژارتنی پارتیان ئازادیا فکر کۆمه له و سه ندیکان تونه بن؛ موسه سه سین قانونو نچینکرن، برقه برن و دادگه کرن ژ هه قنه بین قه تاندن، چه رچه وا به رپر سیاری و سه لاجه تا وان نه یی ته سیبتکرن،

وی چاخنی جفا که که ده مؤکراتیک نکاره بینه ئافاکرن. مه جلیسا نه ته وه یی یا کو ب ئیرادا گه ل هاتیه هلیژارتن دفی بی کو ب ده رهنگی که فه ئان قانونان ده رخنه.

ده رسا شه شه م؛ ئورگانا قانونو نچینکرنی ئورگانا هه ری بلنده. تو سه لاجیه تین ئورگانا قانونو نچینکرنی نکاره ده وری هه نک موسه سه بین دن بکن. د پرسا نه ته وه یی ده به ریار دفی یان مه جلیسی به. دفی کارین چه به یی، پارتی و مه جلیسا ته قلهف نه بن. گه ر کارین ئان

دهر سین هلبژارتین باشووری کوردستان

ره شیتبورهان

رزگاریسی، ژ بهر کو
گهلی کورد قهدهرا خوه
دخه دهست خوه. نهز
دبیژم دهزگههین
نەتەوهیسی؛ ژ بهر کو
گهلی کورد بنگهها
نۆرگانین دهولهتی داتینه
و نهز دبیژم ژ نووقده
نافاکرن؛ ژ بهر کو گهلی
کورد ژ نووقده بازار و
گوندین خوهیسی ویزان
نافادکه. گهلی کورد ل
باشووری کوردستانی
قهدهرا خوه دخه دهستی
خوه و نۆرگانین خوه ب
مهتۆدین (تاوایین)

دهمۆکراتیک پینک تینه.

گافا زیراکبون و نیرادا نازاد یا گهلی کورد بیه یک؛ تو سهدهم
نامینه کو گوند و باژیرین کوردستانی نهینه نافاکرن و گافا
کوردستان دبه بهرهما گهلی کورد، گرنکیا کۆنۆکتۆزین
نافهتهوهیسی و فاکتۆزین دهرفه نهوقاس مهزن دبه. نهف دهرسا
یهکم.

دهرسا دووبهیم؛ ژ بۆ سهدهمین وهک "تهجروبا مه تونهیه"، "گهلی
مه نهزانه" نان ژێ "هیزین دهرفه وی مداخله بکه" پنیوسته هلبژارتن
نهیی تهخیرکرن. هلبژارتنا ده مۆکراتیک یا ل باشووری کوردستانی
پینکها، میناکهک گهلهک هیژایه ل رۆژهلانا نافین ده. ژ بهر کو
هلبژارتنهک ناوا ل تو دهولهتین جیران ده پینکهاهییه. د دیروکا
نیران و ترکیه ده نه مومکونه هلبژارتنهک وهها پینته دیتن. ژ خوه
نهوی گهلهک کۆمیک ده کو نه م بهحسا دهولهتین عههرا بکن.

ژ دهسپینکا خهباتا هلبژارتنی ههتا رۆژا دهنگدانی، ههموو هیژین
کوردستانی (ژ نیسلامیا ههتا کۆمونیستا) ب ههموو ریبین ناژیته و
پروپاگاندا بهشدارای هلبژارتنی بوون. ل گۆپ رایا من پشتی هلبژارتنا
ل نیسرایل، د رۆژهلانا نافین ده ههری هلبژارتنا ده مۆکراتیک ل
باشووری کوردستانی چی بوویه. بهس مرۆف دکاره یهک رهخه ل فی
هلبژارتنی بگره کو نهوی؛ تو پنیوستیا "باراژه فی" هلبژارتنی ده
تونه با.

دهرسا سینهیم ژێ نهفه؛ د ههموو پیناژویا خهباتا هلبژارتنی ده ل

ل باشووری کوردستانی هلبژارتینن ژ بۆ بهلهدییه، پارلهمانتویا
نهتهوهیسی و سهرزگایی یا پۆلیتیک پینک هات. گهلی کورد جارا
یهکم ژ بۆ دیارکرن نیرادا خوه چوون سهه سهندۆقان. بوویهرا
هلبژارتنی د دیروکا کوردستانی ده روپهلهک نو فیکر و ژ بۆ
رزگاریا نهتهوهیا کورد پیناژویهک تازه دهستپیکر.

بیشک، نهتهوا کورد د فی پیناژوییه ده دکهفه رهوشهک نالۆزی و
دینامیکی. لی بهلی پینشهپۆزین وی ده ژێ نهوی هن ناستهنگین نه
دیار ب خوهرا بینه. گهلی مه د پیناژویهکه راست دهیه و پنیوسته
فی پیناژوییه بهشینه. نهز دکارم فی پیناژوییه ناوا بدم ناسکرن.
رزگاری، دهزگههین نهتهوهیسی و ژ نووقده نافاکرن. نهقان ههه س
خالین پیناژوییه هسک بههف را گری دایه یه.

هلبژارتن، خالا بنگههین یا نیدارهکرن ده مۆکراتیکه. بهس، نه ههه
هلبژارتن. تهنی نهو هلبژارتنا دبه ده مۆکراتیک، کو نیراده گهه، یا
نازاد د ور ده وهه دیارکرن. بهس تهنی ب هلبژارتنهک نازاد نیداره
یا ده مۆکراتیک نایه دامهزراندن. ژ بۆ بکارانینا فۆنکسیۆن
ده مۆکراسی وهک سیسته مهک پۆلیتیک؛ پنیوسته ههموو
مهکانیزمین وی وهه دامهزراندن و وهه بکارانین. ههتا نهقان خالا
نهین؛ پینکاتا سیسته ما ده مۆکراسی نه ممکنه (نه گهنگازه). ل گۆپ
رایا من ده مۆکراسی، وهک سیسته مهک پۆلیتیک کو نیدارهیا وی نه
ده مۆکراتیک به، وی رزگاری کوردستانی، دهزگههین وی یا نهتهوهیسی
و ژ نووقده نافاکرن نهوی گهلهکی زهحمهت به. نهز دبیژم پیناژویا

لیستە ی بە کێتی نیشتمانی و هیزی زەحمەتکێشان

ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پلە ی خوێندن	ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پلە ی خوێندن
۱- ابوبکر حاجی صفر غلام	۱۹۴۴	دەرچووی ناوهندی	۲۶- عبدالله حاجی ابراهیم عبدالله (حاجی)	۱۹۵۰	کشتوکالی
۲- احمد ابوبکر حسن بامرنی	۱۹۵۱	دکتورا	۲۷- عبدالحق محمد رهشید زهنگه نه	۱۹۴۱	ناوهندی
۳- احمد طاهر احمد نقشبندی	۱۹۳۶	بكالوريوس	۲۸- عبدالکریم کاکه حه مه عبدالکریم	۱۹۴۹	نامۆزگاری پیشه‌سازی
۴- ارسلان بايز اسماعيل	۱۹۵۰	بكالوريوس	۲۹- عزالدین مصطفی رسول	۱۹۳۴	ناماده‌یی
۵- اياد حاجی نامق مجید بقال	۱۹۶۲	پارێزەر	۳۰- علی عبدالله احمد	۱۹۵۳	دکتورا
۶- پەریخان محمود عبدالقادر (شمام)	۱۹۵۶	بكالوريوس	۳۱- علی رسول روستم	۱۹۴۱	بكالوريوس
۷- جلال جوهر عزیز	۱۹۵۴	بكالوريوس	۳۲- عمر سید علی حسین	۱۹۴۵	ناماده‌یی
۸- جلال شفیق علی	۱۹۳۶	دکتورا	۳۳- عمر عبدالله محمد (ملازم عمر)	۱۹۴۷	خانە ی مامۆستایان
۹- حسن حمید رحیم (روستم)	۱۹۴۹	دەرچووی سەرە تایی	۳۴- قادر عزیز حمد امین	۱۹۵۴	کۆلیژی سەربازی
۱۰- حسن کانیی حضر بلباس	۱۹۲۴	بكالوريوس له یاسا	۳۵- قادر مند بابکر اغا	۱۹۴۲	ناوهندی
۱۱- حسن عبدالکریم برزنجی	۱۹۴۲	بكالوريوس له یاسا	۳۶- کمال ابراهیم فرج شالی	۱۹۴۱	ناوهندی
۱۲- حسن احمد عبدالله کورنستانی	۱۹۵۴	ناوهندی	۳۷- کمال جلال غریب	۱۹۲۹	بكالوريوس
۱۳- حسین عارف عبدالرحمن	۱۹۳۶	بكالوريوس له یاسا	۳۸- کمال عبدالکریم محمد فزاد	۱۹۳۲	بكالوريوس
۱۴- خسرو گول محمد	۱۹۴۹	بكالوريوس	۳۹- گە لاویژ عبدالجبار مجید جباری	۱۹۵۴	دکتورا
۱۵- سعدی احمد محمد	۱۹۴۹	بكالوريوس	۴۰- محمد امین عبدالحکیم محمد (ملا)	۱۹۴۷	خانە ی مامۆستایان
۱۶- سعید علی خان عبدل سلیقانی	۱۹۵۱	بكالوريوس	۴۱- محمد توفیق حه رحیم	۱۹۵۳	زانای تایی
۱۷- سلام کریم خان محمود خلیفه	۱۹۶۱	بكالوريوس	۴۲- محمد فاضل محمد عزیز قفطان	۱۹۴۳	بكالوريوس له نه‌ندازه
۱۸- سیروان محمد نورول	۱۹۴۷	کۆلیژی سەربازی	۴۳- محمد فزاد معصوم خضر	۱۹۳۸	دکتورا
۱۹- شوکت حاجی مشیر محمد	۱۹۴۸	ناوهندی	۴۴- مصطفی قادر مصطفی	۱۹۵۸	دکتورا
۲۰- شیرکز فایق عبدالله بینه‌کس	۱۹۴۰	ناماده‌یی	۴۵- مظهر علی مصطفی کاکای هیرانی	۱۹۵۶	نامۆزگاری کشتوکالی
۲۱- صلاح‌الدین عبدالحمید عبدالله	۱۹۵۶	بكالوريوس	۴۶- نوشیروان فزاد معروف مهستی	۱۹۴۱	ناماده‌یی
۲۲- صلاح‌الدین محمد حسن خفید	۱۹۳۴	دکتورا	۴۷- نجم‌الدین عزیز اسماعیل (سالار)	۱۹۴۹	کۆلیژی سەربازی
۲۳- طه محمد طه (ملا)	۱۹۲۵	زانای تایی	۴۸- نژاد احمد عزیز اغا	۱۹۲۷	قوتایی زانکز
۲۴- طارق محمد سعید جامباز	۱۹۴۸	خانە ی مامۆستایان	۴۹- نهله محمد سعده‌الله	۱۹۵۷	بكالوريوس
۲۵- عبدالله رسول علی (کۆسره‌ت)	۱۹۵۲	نامۆزگاری	۵۰- هیزز ابراهیم احمد	۱۹۴۸	بكالوريوس

لیستە ی بە کگرتووی مه‌سیحیه‌کانی کوردستان

ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پلە ی خوێندن
۱- سرکیس اغا جان مامندۆ	۱۹۶۲	کاسب

لیستە ی بزوتنه‌ وه‌ ی دیموکراتیکی ناشوری

ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پلە ی خوێندن
۱- یونادم یوسف کتا	۱۹۵۱	نه‌ندازیار
۲- شمایل نتر بنیامین	۱۹۵۹	نه‌ندازیار
۳- فرنسیس یوسف شاپو	۱۹۵۱	نه‌ندازیار
۴- اکرم عاشور عودیش	۱۹۴۸	مامۆستا

ناوی ئەنجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌ریمی کوردستان

- ۸- که‌مال شاکر..... وه‌زیری ته‌ندروستی و کۆمه‌لایه‌تی
- ۹- چه‌نه‌رال که‌مال موفتی..... وه‌زیری کاروباری پیشمه‌رگه
- ۱۰- مامون بریفکانی..... وه‌زیری ئاوه‌دانکردنوه‌ و گه‌شه‌پیدان
- ۱۱- محه‌مه‌د مه‌لا قادر..... وه‌زیری ئه‌وقاف و کاروباری نیسه‌لامی
- ۱۲- د. ناسیح غه‌فور..... وه‌زیری په‌روه‌ده و فیزکردن
- ۱۳- یونادم یوسف کتا..... وه‌زیری ئه‌شغال و نیشه‌تجه‌یکردن
- ۱۴- ئیدریس هادی..... وه‌زیری گواسته‌وه‌ و رینگاوبان
- ۱۵- تائیه‌ستا دانمزاوه..... وه‌زیری دانوه‌ری

- فوناد مه‌عسووم..... سه‌رۆک ئەنجومه‌نی وه‌زیرانی هه‌ریمی کوردستان
- ۱- روژ نوری شاونیس..... جیگری سه‌رۆک وه‌زیر و وه‌زیری ناوخو
 - ۲- ئەمین مه‌ولود..... وه‌زیری پیشه‌سازی و وزه
 - ۳- شیرکز بینه‌کس..... وه‌زیری روژنیه‌ری
 - ۴- د. سه‌لاحه‌دین حه‌فید..... وه‌زیری دارایی و ئابووری
 - ۵- محه‌مه‌د توفیق ره‌حیم..... وه‌زیری یارمه‌تی مرۆقاییه‌تی و هاوکاری
 - ۶- قادر عه‌زیز..... وه‌زیری کشتوکال و ئاودیزی
 - ۷- کافیه سلیمان..... وه‌زیری شاره‌وانی و گه‌شته‌گوزار

دهسته‌ی بالای سهرپهرشتی هه‌لبژاردنی
ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستان

ژماره: ۱۲.

میژوو: ۱۹۹۲/۶/۳

به‌یاننامه‌ی ژماره (۱۷.)

به‌پینی به‌گه‌می سێ‌یهم له ماده‌ی (۳۷) یاسای ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲. ناوی ئه‌و به‌ریزانه راده‌گه‌یه‌نین بۆ ئه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستانی عێراق ده‌رچوون به‌پینی ئه‌و لیستانه‌ی له‌گه‌ڵ به‌یانه‌که‌دان.

ئهمیر عبدالکریم حوزی
سه‌رۆکی ده‌سته‌ی بالا

لیسته‌ی پارته‌ی دیموکراتی کوردستانی عێراق

ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پله‌ی خوێندن	ناوی سیانی	سالی له دایکبوون	پله‌ی خوێندن
۱- ابراهیم سعید محمد	۱۹۴۵	ئه‌ندازیار	۲۶- عفان عثمان شیخ النعشبندی	۱۹۴۳	به‌ریزه‌به‌ری قوتابخانه
۲- ادیس هادی صالح	۱۹۵۲	دوکتورا له ئه‌ندازه	۲۷- فاضل روف جقری	۱۹۵۳	کادری حیزبی
۳- نازاد فه‌تاح ره‌شید میران	۱۹۴۴	ماجستیز له زانیاری سه‌ربازی	۲۸- فرحان عبدالله اغا الشرفانی	۱۹۵۶	خاوه‌ن زه‌وی
۴- احمد سالار عبدالواحد	۱۹۴۷	بكالۆریۆس له هونه‌ر	۲۹- فرسه‌ت احمد عبدالله	۱۹۴۶	پاریزه‌ر
۵- احمد علی عومه‌ر	۱۹۵۷	پاریزه‌ر	۳۰- فرنسۆ تو‌ما کانون الحریری	۱۹۳۷	کادری حیزبی
۶- اکبر حیدر موسی	۱۹۴۱	کادری حیزبی	۳۱- فلک الدین صابر کاکه‌یی	۱۹۴۳	نووسه‌ر
۷- اکرم عزت نجیب	۱۹۳۰	پاریزه‌ر	۳۲- فوزیه عزالدین رشید	۱۹۵۳	مامۆستا
۸- یارزان خالد عزیز	۱۹۴۵	کادری حیزبی	۳۳- قاسم محمد قاسم	۱۹۵۱	پزیشکی نازه‌ل‌داری
۹- جعفر شیخ علی عبدالعزیز سه‌رکان	۱۹۴۹	ئه‌ندازیاری کشتو کال	۳۴- قیس دیوالی سعید الدوسکی	۱۹۵۷	دوکتورا له یاسا
۱۰- جمیل عیدی سندي	۱۹۵۲	دبلۆم له ئابوری	۳۵- کانبی عزیز احمد دزه‌یی	۱۹۲۷	پاریزه‌ر
۱۱- جوه‌هر احمد شازاگه‌لالی	۱۹۵۶	پاریزه‌ر	۳۶- مامون نور محمد برینکاتی	۱۹۴۹	ئه‌ندازیار
۱۲- جوه‌هر نامق سالم	۱۹۴۶	بكالۆریۆس له ئابوری	۳۷- شیخ محسن خالد مفتی	۱۹۵۷	امام و خطیب
۱۳- حسن حسین بفری	۱۹۶۲	پزیشک	۳۸- محسن صالح الکتانی	۱۹۳۱	جو‌تیار
۱۴- حه‌مه‌ نجم حه‌مه‌ فه‌ره‌ج جاف	۱۹۴۶	دوکتورا له پزیشکایه‌تی	۳۹- محمد امین مولودامین (امین مولود)	۱۹۳۱	دبلۆم له بازرگان
۱۵- حمید سلیم میران	۱۹۳۹	ئه‌ندازیار	۴۰- ملا محمد طاهر زین‌العابدین	۱۹۴۷	امام و خطیب
۱۶- خیزی سعید علی بگی یزدی	۱۹۳۰	راه‌بری نایینی	۴۱- محمد سعید احمد الیعقوبی	۱۹۴۴	پاریزه‌ر
۱۷- د. رۆژ نوری صدیق شاره‌یس	۱۹۴۷	دوکتورا له ئه‌ندازه	۴۲- ملا محمد شریف طاهر الدوسکی	۱۹۴۹	امام و خطیب
۱۸- سعید محمد سعید هرووی	۱۹۴۳	پاریزه‌ر	۴۳- محمد عبدالقادر احمد	۱۹۳۴	کادری حیزبی
۱۹- سه‌فه‌ر مه‌د حسین دوسکی	۱۹۴۹	دادوه‌ر	۴۴- ملا محمد فتدی دیره‌وی	۱۹۳۹	امام و خطیب
۲۰- سلیم علی حاجی مه‌لز	۱۹۴۳	عه‌میدی کولتیز	۴۵- مند محمد امین بابکر	۱۹۳۷	فه‌رمانبه‌ر
۲۱- شفیق فقه عبدالله	۱۹۵۴	مامۆستا	۴۶- نه‌هاد نورالدین رشید	۱۹۲۸	پاریزه‌ر
۲۲- شیروان ناصح الحیدری	۱۹۵۴	پاریزه‌ر	۴۷- ملا هادی خضر کونخا	۱۹۳۷	پیشه‌سازی
۲۳- ملاطلحه سعید قه‌ره‌نی	۱۹۳۰	امام و خطیب	۴۸- وریا احمد محمد امین	۱۹۴۳	پاریزه‌ر
۲۴- صلاح الدین ابراهیم دلو	۱۹۵۰	کادری حیزبی	۴۹- یحیی محمد عبدالکریم برزنجی	۱۹۴۸	بكالۆریۆس له ئاداب
۲۵- عدنان محمد حسام النعشبندی	۱۹۳۸	پاریزه‌ر	۵۰- یونس محمد سلیم رۆژه‌یانی	۱۹۴۳	ئه‌فسه‌ری خانه‌نیشین

دههاتن و بۆرینکەتن لینگ نزیك ده‌بوونه‌وه. به پینی خه‌به‌ر، له‌و کاته‌دا کوردستان پینوستی به ده‌نکه شه‌مچه‌یه‌ک بوو تا هه‌لی کهن و له‌ خویندا بی‌گه‌وزین. پینشه‌رگه‌کانی هه‌ر دوو لایه‌کیتی و پارتی) له‌ به‌رانه‌ری یه‌کدا سه‌نگه‌ریان گرتیوو، له‌ زۆر ناوچه‌ی کوردستاندا.

له‌ سه‌عاتی ۲۱. ۴. (۱۹. ۴. به‌ کاتی ئورویا)، مام جه‌لال تاله‌بانی و کاک مه‌سه‌ود بارزانی مژده‌ی سه‌رکه‌تنی هه‌لبژاردنی گه‌لی کوردیان راگه‌یاندا له‌ ته‌له‌فیزیۆنی پارتی و یه‌کیتی‌دا. خه‌لک به‌ بیستنی مژده‌ی سه‌رکه‌وتنی هه‌لبژاردن له‌ کوردستاندا، رۆانه‌ سه‌ر شه‌قام و کۆلانی شه‌اره‌کانی کوردستان و ده‌ستیان کرد به‌ شایی و هه‌له‌په‌رکی. شاری هه‌ولیز که‌وته ژۆر ته‌قه‌ی چه‌کی جزواو‌جۆری خه‌لک. را‌ده‌ی

شادی و ته‌قه‌ کردنی خه‌لک له‌ خو‌شیان به‌ چه‌شینک بوو، که‌ کەس خه‌وی به‌چا‌ودا نه‌هات له‌و شه‌وه‌دا. هه‌ر له‌و کاته‌شه‌دا ته‌له‌فیزیۆنه‌کانی شاری هه‌ولیز په‌یتا په‌یتا په‌یامی کاک مه‌سه‌ود بارزانی و مام جه‌لالیان بلا‌و ده‌کرده‌وه‌و دا‌وایان له‌ خه‌لک ده‌کرد تا بۆ پارێزگاری له‌ گیانی خو‌یان و ها‌وولاتیان ته‌قه‌ را‌بگرن. به‌لام مه‌گه‌ر که‌س له‌ خو‌شیان گو‌ی بیستنی هه‌بوو. له‌ نا‌کامی ته‌قه‌ کردنی نه‌و شه‌وه‌دا هه‌شت که‌س له‌ دانیشه‌توانی شاری هه‌ولیز بریندار بوون. حا‌کم نه‌مه‌یره‌ به‌دولکه‌ره‌یم هه‌وئزی سه‌رۆکی کۆمیته‌ی به‌رزی هه‌لبژاردن نا‌کامی هه‌لبژاردنه‌که‌ی به‌م جۆره‌ راگه‌یاندا:

پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق و یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان نیسبه‌تی قانونیان هینایه‌وه‌ له‌و هه‌لبژاردنه‌داو چوونه‌ بۆ نیو په‌رله‌مانی کوردستان.

پارتی ۲۲. ۵. %

یه‌کیتی ۴۹. ۷۸. %

لایه‌نه‌کانی تر نیسبه‌تی ۷. % ده‌نگیان نه‌هیناوه‌ته‌وه‌ و به‌ پینی یاسای هه‌لبژاردن، ده‌نگی نه‌وانیشه‌ ده‌گه‌رینه‌وه‌ بۆ شه‌م دوو حیزبانه. به‌م پێ‌یه‌ هه‌ر دوو حیزب، ده‌نگیان ده‌بیته ۵. % به‌ ۵. %.

سه‌رۆکه‌کان ده‌نگی قانونیان نه‌هیناوه‌ته‌وه‌و ده‌بی جارێک‌تر هه‌لبژاردنیان بۆ بکریته‌وه‌. به‌ بروای نیشه ۱۵ رۆژ کات دانان بۆ نه‌و هه‌لبژاردنه‌ کافي نیسه‌و ده‌بی فکری بۆ بکریته‌وه‌. حیزبی مه‌سیحه‌کانی موحد ۱. %، بزوتنه‌وه‌ی دیموکراتی ناشۆری ۴. %.

مه‌به‌ست له‌و دوو خا‌لانه‌ی سه‌ره‌وه‌ نه‌وه‌ بوو که‌ مه‌سیحه‌کانی سه‌ر به‌ لیسته‌ی پارتی دیموکرات یه‌ک که‌س و بزوتنه‌وه‌ی دیموکراتی ناشۆرش چوارکه‌س ده‌نیزنه‌ په‌رله‌مان. به‌م جۆره‌ پینچ که‌سه‌کانی ناشۆری و مه‌سیحی پرده‌که‌نه‌وه‌.

یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی په‌رله‌مانی کوردستان

۹۲/۶/۴

ده‌رگای په‌رله‌مانی کوردستان کرایه‌وه‌ له‌ سه‌عاتی ۱۰. ۰۰. (به‌ کاتی ئورویا) رۆژی ۹۲/۶/۴ و ۱. ۵. نه‌دامی هه‌لبژاردنی په‌رله‌مان و میوانه‌کان، له‌وانه‌ نوینه‌ری حکومه‌ته‌کانی

به‌شدار، ره‌ئیس‌ی کۆمه‌له‌ی هه‌لبژاردن له‌ دنیا‌دا، هه‌والده‌ره‌کانی بینگانه، به‌شدار یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی، یه‌که‌م په‌رله‌مانی کوردستانیان کرد. هۆلی په‌رله‌مانی کوردستان، به‌ دروشمی (نه‌نجومه‌نی نیشتمانی کوردستان له‌ سایه‌ی نازادی و دیموکراسیدا یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی خۆی ده‌به‌ستنت)، به‌ دوو چه‌پکه‌ گو‌لی زۆر جوان رازابۆوه. ئالای حیزبی فاشیستی به‌عسی عیراقیش له‌ هۆلی په‌رله‌مان‌دا بوو. کۆبوونه‌وه‌ی په‌رله‌مان، به‌ ده‌قیقه‌یه‌ک بینه‌نگی بۆ گیانی شه‌هیدانی کوردستان کرایه‌وه. چه‌ند نایه‌ت له‌ قورناتی مه‌جید خویندرایه‌وه‌ و به‌ پینی ماده‌ی ۴۷ یاسای په‌رله‌مانی کوردستان، به‌ ته‌مه‌نترین نه‌ندامی په‌رله‌مان، که‌ کاک هه‌سه‌ن کانه‌بی په‌لباس بوو، کرا به‌ ره‌ئیس‌ی کۆری به‌رزی به‌ری یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی، یه‌که‌م په‌رله‌مانی کوردستان. ته‌واوی نه‌ندامانی په‌رله‌مان، به‌ پینی ماده‌ی ۴۷ یاسای په‌رله‌مانی کوردستان، به‌ شینوه‌ی خواره‌وه‌ سویندیان خوارد:

(به‌ خوا‌ی گه‌وره‌ سویند ده‌خۆم پارێزگاری له‌ یه‌کیتی گه‌ل و خاکی کوردستانی عیراق و به‌رزه‌وه‌ندیه‌ بالاکانی گه‌ل بکه‌م).

له‌ پاش ته‌واوی بوونی وتاری سه‌رۆکی کاتی په‌رله‌مان کاک هه‌سه‌ن کانه‌بی خدرپه‌لباس، به‌پینی ماده‌ی ۴۸ یاسای په‌رله‌مان دا‌وا له‌ نوینه‌رانی په‌رله‌مان کرا، تا خو‌یان بۆ سه‌رۆکایه‌تی په‌رله‌مان و جیگری سه‌رۆکی په‌رله‌مان بپالێون. له‌ نه‌نجامدا کاک جه‌وه‌ره‌ نامیق سالم (نه‌ندامی هه‌لبژێردراو بۆ په‌رله‌مان) له‌ پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق بوو به‌ سه‌رۆکی په‌رله‌مان و کاک مه‌مه‌د توفیق هه‌مه‌ ره‌حیم (نه‌ندامی هه‌لبژێردراو بۆ په‌رله‌مان) له‌ یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان کرا به‌ جیگری سه‌رۆکی په‌رله‌مانی کوردستان. نه‌و هه‌لبژێردنه‌ له‌ راستیدا خه‌باتینکی ته‌شریقاتی بوو، چونکه‌ به‌ر له‌ ده‌ست پینکردنی خه‌باتی په‌رله‌مانی به‌ پینی رنکه‌وتینکی دوولایه‌نانه‌ له‌ نیوان پارتی دیموکراتی کوردستان و یه‌کیتی نیشتمانی کوردستاندا، سه‌رۆکی په‌رله‌مان و جیگرو سه‌رۆک وه‌زیری حکومه‌تی کوردستان و جیگره‌که‌ی دیاری کرابوون.

* شه‌م راپۆرته‌ به‌شینی کتێبه‌که‌ی کاک (حامیدی گه‌وه‌ری) یه‌ له‌مه‌ر هه‌لبژێردن و په‌رله‌مانی کوردستان.

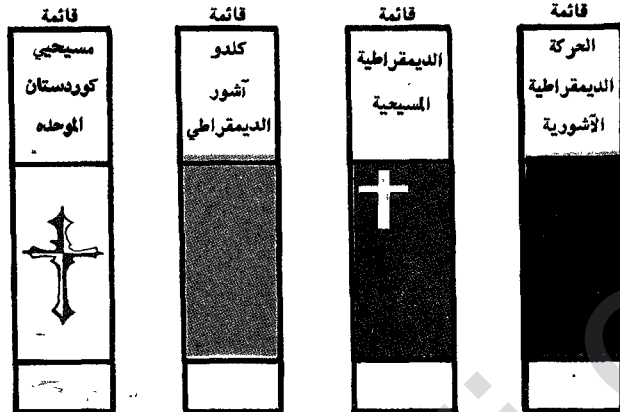
الهيئة العليا المشرفة على انتخابات

المجلس الوطني الكردستاني لسنة ١٩٩٢

[بطاقة الأقلية القومية الاثنية بمختلف طوائفها]

الرجاء :

للتاخب تأشير إحدى القوائم أدناه .

٢- كارتى دانگدان بزو پەرله مان و سەرۆكى بزوتنه وهى نيشتمانى، به شينويهك بپون كه جينگاي فيلكردنيان هيشتيبزه. باشت بپو بز هدر ليستيهك كارتنيك به رهنكي پارتيه كان سازكرا با، تا خهلكى سهرمان لپى نه شينه.

٣- شينهوى ههلبژاردن به شارو ناوه ندى ههلبژاردنه كان جياواز بپون. بز نمونه، له سلیمانیه پیناسی دهنگده ره كانیان کۆ ده کرده وه، له پاش نیسه وه زوی، زوی دهنگدان، بهلام له ههولیر تنیا تماشای پیناسه كانیان ده کرد.

٤- ههلبژاردن به تهواوی به نه هینى نهنجام نه ده درا، له ههچ کام له ناوه نده كانى ههلبژاردندا.

٥- سندووقه كانى دهنگدان به پنى

ژماره ی خهلكى دانیشتیوی نزیكى ناوه نده كانى دهنگدان ديارى نه كرابوون. ژماره یك له ناوه ندى دهنگدانگان زۆر قه ره بالغ بپون و زهختیان له سهر بوو، ژماره یكیان نه زهختیان له سهر نه بوو.

٦- راگواستنى خهلكى شارو گونده كان و هینان و بردنیان بز سهر سندووقه كانى دهنگدان له لایه ن حیزیه كانه وه، ههرچه نده كارنكى نینسانى بوو، بهلام خزی له خزیدا رنگای فیل كردنى خۆش کرد بوو. بهم كار هیندینك كس ده یانتوانى له چه نده ناوچه ی جياوازدا دهنگ بهن.

٧- كۆ كرده وهى سندووقه كانى دهنگدان له سه عات . . ١٥٢٤، له حالنكدا خهلك به تهواوی له دانگدان نه بپوونه وه، كارنكى دروست نه بوو، لیژنه ی بالای ههلبژاردن ده بوايه بهرنامه ی خزی به شينه یك دارنژی، كه تهواوی خهلك بتوان به شداری ههلبژاردن بكن. كم بوونى ژماره ی سندووقه كانى دهنگدان، ببزه هزی نه وه یك خهلك پتر له ههشت ساعاتان، بز گه یشتنى نزیه ی دهنگدان له سهر پى راوه ستو له كارو نیشی رۆژانه یان دوور بكه ونه وه.

٨- خهلك، چونكه سه رژمیری نه كرابوون، كس نه یده زانى ژماره ی دهنگده ری ناوه نده كان تا ج راده یك ده بن، ههر بزیه بلاكردنه وهى كارته كانى دهنگدان به شينه یكی رنكو پینك نهنجام نه درابوون. بهر له تهواو بوونى سه عاتى . . ٢٤، كارتى دهنگدانى ژماره یك له ناوه نده كانى دهنگدان تهواو بپوون.

باشووری كوردستان

له پاش ههلبژاردنى پەرله مانى كوردستان

كاتنيك گه یشتمه شه قلازه چومه هۆتل شه قلازه، ناوه ندى يه كيتى نيشتمانى كوردستان، دیتم هه یشه تنيك له يه كيتى نيشتمانى به سه رزكايه تى مام جه لال و هه یشه تنيكيش له پارتى ديموكراتى كوردستانى عيراق به سه رزكايه تى كاك مه سعود بارزانی خه رنكى كۆبوونه ون، تا به شينه یكی شياوو ئوسولى چاره یك بز ههلبژاردنه كه بدۆزنه وه. كۆبوونه وهى نه دوو رينخواه تا نه كاته له پشت ده رگای به ستراودا پتر له سى رۆژى خا ياند بوو، نه وان ههر

چاو كهوت :

نهنجامى ههلبژاردن، بز پينكه ينانى پەرله مانى كوردستان و ههلبژاردنى سەرۆكى بزوتنه وهى نيشتمانى ههنگاونكى ميژووى و نوخته گورانينكى نوئى بوو، له ميژووى نه ته وه كه مان له «كوردستانى عيراق». نه وه ههلبژاردنه و پينكه اتنى پەرله مان، به شينك له ناوا ته كانى نه مروزى كورد و كوردستانى به جى گه ياندو به كرده وه يكى بالاو شۆرشگيرانه له حساب ديت و توانى مه سه له ی كورد پتر له نيو خۆ به تايبه تى ده وه زهق بكاته وه. خالى زهق و بهرچاوى نه م ههلبژاردنه، سه ره راى به جى گه ياندنى نه م چه مكه ی سه ره وه نه وانه بوون :

١- ههلبژاردن كرا به بى نه وهى كه كاره ساتينكى گه وه بهخولقى. ههلبژاردن توانى هه ره شه و گوره شه كانى سه دام و موچه خۆزه كانى پاشگهز بكاته وه.

٢- پينشوازيكردنى جه ماوه رى باشوورى كوردستان له وه ههلبژاردنه دا « له كاتينكدا رژیى به غدا نه وه ههلبژاردنه ی ته حريم كردبوو » بى وینه بوو، ههچ كس چاره وروانى نه وه هه موه ههسته مه زن و پاكه ی نه ده كرد. نه وه به شداریكردنه، له راستيدا وه لأمى « نسا » به سه ددام حوسين و رژیه كه ی بوو.

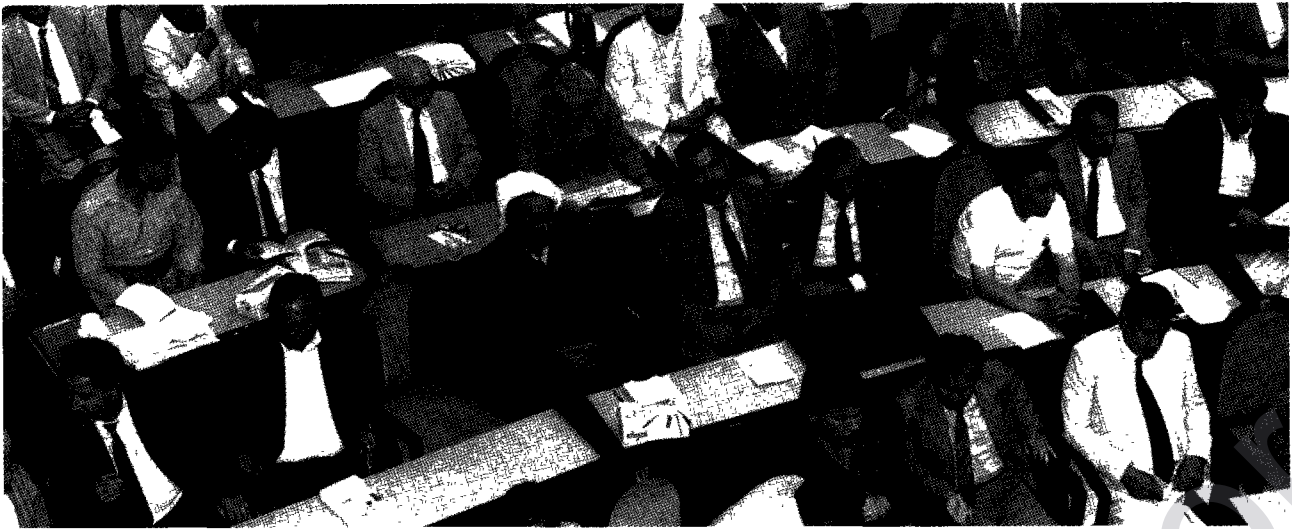
٣- ههلسورانى زۆره ی زۆرى نه ندا مان و فه رمانبه ره كانى به رپرسى ههلبژاردن بز راگرتنى نه زم و ياره ته يدان به خهلكى به شدار له ههلبژاردندا بهرچاو بوو.

٤- به شداریكردنى ژنانى كورد له ههلبژاردندا و هاتنه مه يدانيان له و رۆژه گرنه كدا سه ر سام هينهر بوو.

٥- چه كدار نه بوونى خهلكى ناسايى له و رۆژدا « له سه ر ويستى به ره ی كوردستانى » جى ریز بوو.

٦- خۆ رازاندنه وهى خهلك به رهنكى نالانى پارتيه كان له و رۆژدا، بپرى جينژينكى مه زنى نه ته وه يى ده خسته نيو ميشكى نينسان. خاله لاوازه كانى نه وه ههلبژاردنه به شينه ی خواره وه و بهر چاو ده كه وتن :

١- سه رژمیری نه كردنى خهلكى شارو گونده رزگار كرا وه كانى باشوورى كوردستان. ديارى نه كردنى شرين و سندووقى دهنگدانى بز خهلك، بز نه وهى پنيوستى به مره كه ب و رهنگكردنى قامكى ده ست و هينان و بردنى خهلك نه بى.

- ۱- ناوه ندى ده ننگدان له په گگرتنى سهره تايى .
- ۱۱- ناوه ندى ده ننگدان له پاداوهى سهره تايى .
- ۱۲- ناوه ندى ده ننگدان له مستوقى كچان .
- ۱۳- ناوه ندى ده ننگدان له فرشتهى ناوه ندى .
- ۱۴- ناوه ندى ده ننگدان له زانبارى سهره تايى .
- ۱۵- ناوه ندى ده ننگدان له كزوى سهره تايى .
- ۱۶- ناوه ندى ده ننگدان له دواناوه ندى عنكاوهى كچان .

بهرده رگاؤ ژوورى ئو ناوه يان به چه پكه گولئ زور جوانى سروشتى رازانديزه وه . كچينكى ۴-۵ سالاندى يه كچار جوانو ژيكه له ، كه ده تگوت بوو كه چينينه به ده ست سازيان كرزوه به لىباسى جوانى كوردى رازانديوانه ته وه و كلاوو قه تاره ي زريان له سهر كرزوه ، له كاتينكا ده سته گولئيكى سروشتى به ده سته وه بوو له بهر ده رگاى ژوورى ئو ناوه نده ، له سهر كورسيه كى راوه ستا بوو . هيچ هه والنيرو كاميزا به ده ستيك نه بوو كه سهر له ناوه نده بدات و وينه ئو كچه كورده جوانه خديال بزوينه هه لنه گري و خديالى جوانى سروشت له سهرى نهدات و شوق و كيشى كوردايه تى گه شه نكات .

پيشوازيكردنى چه ماوه رى شارى هه له ست و قوربانى له وه هه لپژاردنه و كزبوننه ويان له بهر ده رگاى ناوه نده كاني ده ننگدان و شايى و شادى كردنيان بز ئو روزه پيروزه ميژوييه ، نمونه يه كى بي وينه بوو له ميژويى نه ته وه ي كوردماندا . ناوه ندى هه لپژاردنه كاني سليمانيه بيون به بازاری گولفرؤشتن و خدرمانى گولان و ده تگوت عهرزى ئو ناوه نده يان به گول فرش كرزوه . پيرزوني به كول هيندراو ، پياوى بي لاقى كه م نندام په ككه وتوى زور به تمه من ، لاوى ۱۸ ساله ي تازه پينگه يشتوو به گشتى هه موو كه س له بهر ده رگاؤ ژوورى ناوه نده كاني هه لپژاردن ده بيندراو . نه خش و پيشوازيكردنى ئو خه لكه له هه لپژاردنى په رله مانى كوردستان و گه وره يى و له خيزدويى و چالاكيان له و ريگايه دا مستينكى قورس و گراني ددانشكين بوو له ده مى دوژمنى به عسى ، كه داواى ليده كردن خز له هه لپژاردن دوور كه نه وه وه هه لپژاردنه كى ته حريم كرزبوو . خه لك به به شداي كردنى چالاكانه ي روزه هه لپژاردنى په رله مانى كوردستان رهدى هاتنه وه ي رزنى به عسيان كرد بز كوردستان .

من ، به گشتى هه لپژاردنى روزه ۱۹/۵/۹۲ ي په رله مانى كوردستان و سه روكى بزوتنه وه ي نيشتمانى كوردستانم بهم جزوه وه بهر

بوونى ده ننگه ره كان بنووسى .

۳- كه سينك به رپرس بوو ، تا قامكى ده ننگه ره كان ، به سه ره كه ب ره ننگ بكات . سه ره كى ره ننگ كردن ، له پيشدا بي ره ننگ بوو . به لام به تينپه ر كردنى مه وداى شونى قامك ره ننگ كردن تا سه ر سنووقى ده ننگدان ، ره نكى قامكه ره ننگ كراوه كان شين ده بوون .

۴- كه سينك به رپرس بوو ، دوورانه كارتنى موزكراى هه لپژاردن (هه لپژاردنى نوينه رانى په رله مان و هه لپژاردنى سه روكى بزوتنه وه ي نيشتمانى گه لى كوردستان) بدات به ده ننگه ره كان ، تا ده ننگ به ن به نوينه رانى ده ست نيشان كراويان .

۵- ده ننگ ده ره كان ، نوينه ره كاني خويان ديارى ده كردو كارتنى ده ننگدانه كه يان ده به رده سه ر دوو سنووقى ده ننگ (سنووقى ده ننگدان بز په رله مان و سنووقى ده ننگدان بز سه روكى بزوتنه وه ي نيشتمانى گه لى كوردستان) و له بهر چاوى ره نيسى ناوه ندى هه لپژاردن ، له سنووقه كاني ده ننگى ده خستن .

۶- نوينه رى هه ر ۸ رينك خراوه كاني به شدار له هه لپژاردنى په رله مانى كوردستاندا ، له ناوه نده كاني هه لپژاردن بوون و چاوه ديزى وه زع و شينوى هه لپژاردنه كيان ده كرد .

۷- پزوليسى كورد ، به رپرسى راگرتنى نه زم و هينمانيه تى ته واوى ناوه نده كاني ده ننگدان بوون له ته واوى شاره كاني كوردستاندا .

له سه عاتى . . . ۸ . . . ۱۷ ، روزه ۱۹/۵/۹۲ توانيم له نيوان ۶۲ ناوه ندى هه لپژاردن له مه لبه ندى هه ليزدا ، سه ر له ۱۶ ناوه ندى خواره وه به دم و ده گه ل ره نيسى چاوه ديزى كردنى ته واوى ئو ناوه نده نو ژماره يه ك له نوينه رى رينك خراوه كان و ۱۹۴ ژن و پياو و پزوليسى راگرتنى نه زم بدويم . بز ناگادارى ، ته واوى ئو ديتنانه ، خراوته سه ر كاسينتى قيديز .

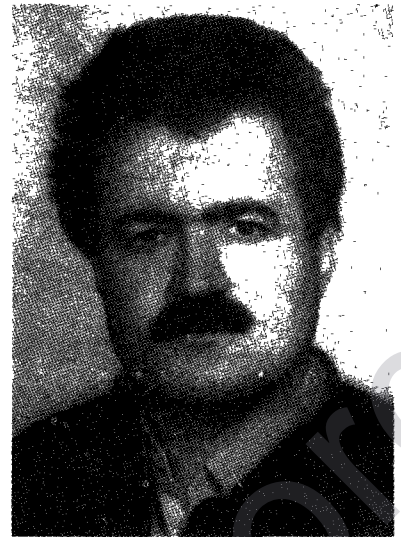
- ۱- ناوه ندى ده ننگدان له قوتباخانه ي ناوه ندى زوزان .
- ۲- ناوه ندى ده ننگدان له تاواتى سه ره تايى كوران .
- ۳- ناوه ندى ده ننگدان له شورشى عهراق سه ره تايى .
- ۴- ناوه ندى ده ننگدان له ژين ناوه ندى .
- ۵- ناوه ندى ده ننگدان له روزه تامهم .
- ۶- ناوه ندى ده ننگدان له سه انه وى شورش .
- ۷- ناوه ندى ده ننگدان له شيلان سه ره تايى .
- ۸- ناوه ندى ده ننگدان له هه ژار سه ره تايى .
- ۹- ناوه ندى ده ننگدان له سوزانى سه ره تايى .

محمد توفیق حممه رههیم

فرنسیس یوسف شاپو

قادر عزیز

دیموکراسی و حوکمی یاسایان بهرز کردبزهوه. پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق له ناشتی، نازادی و دیموکراسی دههوا. پارتی گهل، ناشتی، نازادی، فیدرالی و دیموکراتی به خه لک دهه خشی و....
خه لک به سواری ترومبیلان، شه قامه کانیاان ده برین و به دانی دروشمی حیزبه کانیاان سه رنج ریبوارانیاان، بز لای خه راده کیشا. به شیک له دروشمه کان بهم جوره بوون:

ته گهر مامه ده رنه چی

که رکروکمان له ده دست ده چی

بویه پیته ده لپن کاکه

چونکه راپر دووت پاکه

حوکمی زاتی درویه

ئاوا تمان سه ربه خویه

ته گهر دوکتور مه محمود ده رنه چی

ته کوردستان تیکه ده چی، نه که رکروک له ده دست ده چی.

۱۹۹۲/۵/۱۹

سه اعانی ۷.۵۵. (۵۰.۵۵. به کاتی ئورویا) ده گهل یوسف کوری کاکه حممه چومه سه ر سن دووقینکی ده نگدان، له گهره کی «سی تاقان». ژن و پیاونکی زور بز ده نگدان له دوو ریزی جیاوازا راوه ستابوون. هه رکام له ریزه کان پتر له ۳۰۰-۴۰۰ میتر ده بوون. خوم گه بانه ژووری ده نگدان و چومه لای به رپرسی سن دووقه کانی ده نگدان. که ناوی ته حممه عبیدوللا زوبه ر بوو. ناوی ناوه ندی ده نگدانه کم لی پرسی. گوتی:

نیزه ناوه ندی هه لپژاردنی ۴۴ «قوتابخانه ی شیلانی سه ره تایی تیکه لاه». ناوچه ی سی تاقان و برایه تی، لیزه ده نگ ده دن. له و ناوه نده دا، شیوه ی ده نگدان به محوره بوو:

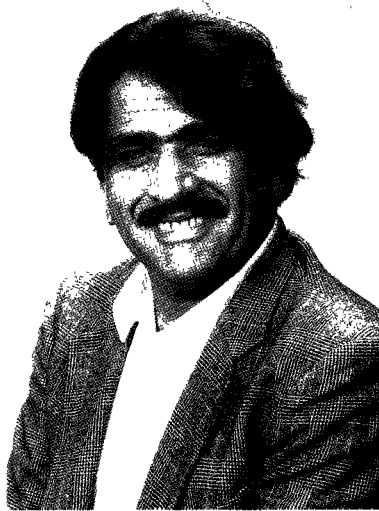
- ۱- که سیک به رپرس بوو، پیناسی ده نگد ره کانی ته ماشا بکات.
- ۱۸ ساله کانی نین ده دا، بچن دانگ به دن.
- ۲- که سیک به رپرس بوو، ناو و نیشان و رۆژو جینی له دایک

نابلوقه ی ئابووری هاویشته؛ له ناکامی نه و کرده وه دژی نینسانیه دا سه دان هه زار نینسانی ئاواره ی بی مال و حالی شارو گونده کانی کوردستان به سه ر به ره ی کوردستانیه دا مانه وه؛ بیکاری و برسینه تی و هه ژاری و نه بوونی نازوقه و خواره مه نی و ده رمان و سوته مه نی له لایه کو و ناکزکی بزچوونی سیاسی حیزبه کانی نینو به ره ی کوردستانی، بز چاره سه رکردنی نه و وه زعه ناله باره روونکردنه وی وه زعیان ده گهل ریزی عیراق له لایه کی تره وه، نه وانی ناچار کرد؛ تا قولتر بیر له و په و ته و چاره سه رکردنی گشتی مه سه له ی کورد بکه نه وه. نه وه بوو که رینه رایه تی به ره ی کوردستانی له دیسامبری ۱۹۹۱دا کز بزوه و بریاریدا سه ره رای دوزینه وه ی رینگایه کی نوی بز چاره سه ر کردنی وه زعی داسه پاوو پم کردنه وه ی بز شایی نیداری له کوردستاندا، به دیدیکی به رفراوانتر ته ماشای رینگای چاره سه ر کردنی سیاسی مه سه له ی کورد بکات و به دیلیکی دیموکراتی تر له به ره ی کوردستانی؛ له نیوان نه ندامانی خوینان و جه ماوه ری خه لکی باشووری کوردستاندا بدوزینه وه و ده سه لاتی شه ری خوی به و بسپیری.

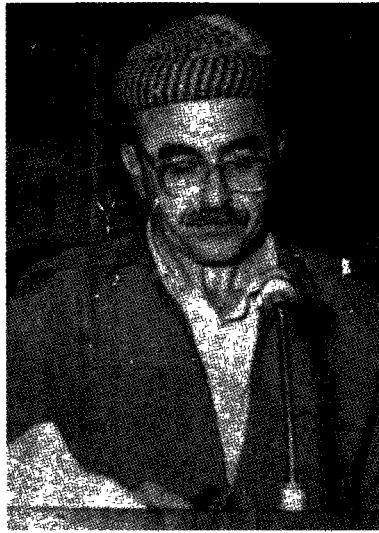
به ره ی کوردستانی پاش باس و گتگۆ و لیکۆلینه وه یه کی زور، نه و به دیله ی له پیکه نانی په رله مانیکی کوردیدا دوزینه وه سه رته نجام به و ناکامه گه یشت، که گهل کوردی باشووری کوردستان به شداری هه لپژاردنیک گشتی بکات و په رله مانیکی نیشتمانی کوردستانیاان لینی پنگ بینیت.

باشووری کوردستان به ره له هه لپژاردن

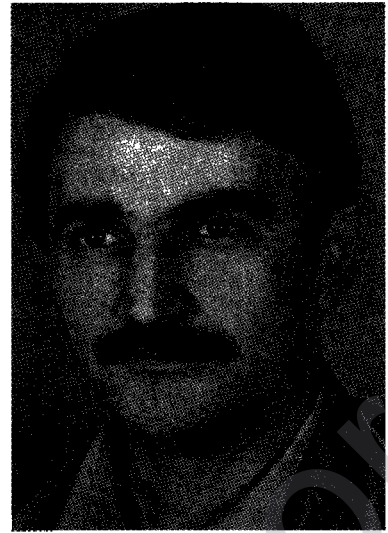
باشووری کوردستان به ره له هه لپژاردن ببوه گزره پانینکی مه زنی خه بات و تیکۆشانی سیاسی، ته بلیغاتی و چالاکی ئابووری. حیزبه سیاسییه کانی به شدار له هه لپژاردنی په رله مانکی کوردستاندا لیسته ی نه ندامانی پالیزواری خوینان بز ده نگ وه رگرتن و به رنامه ی کاری حیزبه گه یان بز دوارۆزی کوردستان بلاؤ کردبزه وه و بز راکیشانی بیروپرای گشتی خه لک دروشمی تاییه تیان هه لگرتبوو بز رۆژی هه لپژاردن. به شیک له و دروشمانه، په کیان ده گرتنه وه ده گهل ریست و داخوازو پرۆگرامی داها توویان. نه و ریک خراوانه، به پینی یاسای هه لپژاردن ده یان توانی تا دوو رۆژ به ره له هه لپژاردن ته بلیغی به رنامه کانیاان بکه ن. نه وان توانیبویان به شیوه ته بلیغاتی گوناگون ته واری لایه نه کانی ژبانی رۆژانه ی خه لک له خۆدا ته یس بکه ن. سوسیالیست و پاسۆک به ناوی «یه کگرتن» دروشمی کوردایه تی،

شیرکوز بېنکس

جموهرنامق

یونادم یوسف گنه

راپۆتیک دهرباره‌ی هه‌لبژاردن و په‌رله‌مانی کوردستان*

ئاماده‌کردنی: ح. گهوه‌هری

ئەنقەڵا کراوه‌کانی کوردستان، دهرباره‌ی وه‌زعی گشتی کوردستان و شینۆی نه‌نجامی هه‌لبژاردن و پینکهاتی یه‌که‌م په‌رله‌مانی کوردستان، ده‌گه‌ل بێروراو هه‌لوێست و به‌یاننامه‌ی رێکخراوه‌ی سیاسیه‌کان دهرباره‌ی شینۆی نه‌نجامی هه‌لبژاردن له‌ باشووری کوردستاندا.

هۆی چ بوو به‌ره‌ی کوردستانی له‌ فکری پینکهینانی په‌رله‌مانی کوردستان که‌وت؟

راپه‌رینی به‌ کۆمه‌لی خه‌لکی باشووری کوردستان دژی داگیرکهری به‌عسی له‌سالی ۱۹۹۱داو کۆچی به‌ کۆمه‌لی سی ملیۆن که‌سی گه‌له‌که‌مان له‌ترسی قه‌ربوون و فه‌وتانی به‌ کۆمه‌ل به‌ ده‌ست حکومه‌تی به‌غدا، خه‌لکی دنیای تاساندو سه‌رنج و بێرورای گشتی نازادیخوازان و مرۆف دۆستان و حکومه‌ته‌کانی ئورورای رۆژئاوا و ئه‌مریکا و ریکخراوی نه‌توه‌ یه‌که‌گرتوه‌کانی به‌ره‌وخز راکیشاو ئه‌وانی ناچار کرد، تا بۆ یاره‌ته‌تی دانی هه‌ستن و پینشگیری له‌ فه‌وتانی کورد بکه‌ن.

لایه‌نگری کردنی ریکخراوی نه‌توه‌ یه‌که‌گرتوه‌کان و ولاتانی ئورورای رۆژئاوا و ئه‌مریکا له‌ گه‌لی کورد و پینکهینانی که‌وانه‌ی ۳۶ ده‌ره‌جه‌ له‌به‌شینک له‌خاکی باشووری کوردستاندا وه‌ک شوننی نه‌من بۆ کوردان، کۆچ کراوه‌کانی گه‌رانده‌وه‌ سه‌ر زیندو نیشتمانی خۆیان. له‌ پاش گه‌رانده‌وه‌ی گه‌لی کورد بۆ سه‌ر خاکی خۆی، حکومه‌تی دزینوی عیراق پیلانیکی نوینی دژی گه‌له‌که‌مان گێتو ئه‌م جاره‌ بۆ فه‌شل کردنی کاروباری خه‌لک له‌ کوردستاندا ساز کردنی بۆشایی نیداری. له‌ رۆژی ۲۴/۱/۹۱ ده‌رگای نیداره‌و ده‌زگاکانی داخست له‌ کوردستاندا و مرچه‌خوره‌کانی کیشایه‌وه‌ به‌غدا و کوردستانی له‌

به‌ر له‌ چوونه‌وه‌م بۆ نیشتمان بریارم دا به‌ ته‌واوی هیزو تواناوه‌، قازانج و به‌رژه‌وه‌ندی گه‌له‌که‌م به‌خه‌مه‌ به‌ر چاو وه‌ک ته‌سلێکی له‌ بێر نه‌کراو له‌ هه‌موو بۆاره‌کاندا بۆ لایه‌نی خۆم بپارێزم و سه‌ره‌رای خه‌بات و تینکۆشانیکی بێ وچان بۆ به‌ نه‌نجام گه‌یانندی نه‌رک و وه‌زیفه‌ی دیاریکراوم له‌ لایه‌ن کۆنگره‌ی ۱۲ و کۆمیته‌ی گشتی فیدراسیۆنه‌وه‌، له‌ پاش گه‌رانده‌وه‌م بۆ سوید خه‌لکی کورد له‌ به‌شه‌ جیاوازه‌کانی کوردستان و ده‌ره‌وه‌ی کوردستاندا، له‌ چۆنیه‌تی شینۆی هه‌لبژاردن و پینکهاتنی یه‌که‌م په‌رله‌مانی کوردستان ناگادار بکه‌م. هه‌روه‌ها هه‌ول به‌ده‌م سه‌رنجی نه‌ندامانی په‌رله‌مان، به‌ره‌ی کوردستانی، به‌رپرسی ده‌سته‌ی بالایی سه‌ره‌یه‌رشتی هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی کوردستان و خه‌لکی کورد له‌ باشووری کوردستاندا رابکیشم بۆ که‌م و کۆنۆیه‌کانی ئه‌و هه‌لبژاردنه‌ له‌ لایه‌ک و خاله‌ زه‌ق و به‌ر چاوه‌کانی له‌ لایه‌کی ته‌روه‌، که‌ یه‌که‌م تاقیکردنه‌وه‌ی میژوویی گه‌له‌که‌مان بوو له‌ کوردستاندا.

له‌ سه‌ر بینه‌ماو بنچینه‌ی ئه‌و ته‌سله‌، له‌ سویده‌وه‌ ده‌ستم کرد به‌ لیکۆلینه‌وه‌و به‌ به‌رنامه‌یه‌کی روونی دیاریکراو بۆ ئه‌م مه‌یه‌سته‌ راپه‌ریم و ئه‌و خالانه‌ی خواره‌وه‌م کرده‌ هه‌وێنی لیکۆلینه‌وه‌که‌م:

۱- هۆی چ بوو به‌ره‌ی کوردستانی له‌ فکری پینکهینانی په‌رله‌مانی کوردستان که‌وت؟

۲- باشووری کوردستان به‌ر له‌ هه‌لبژاردن- له‌کاتی هه‌لبژاردن- له‌ پاش هه‌لبژاردندا.

۳- یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی، یه‌که‌م په‌رله‌مانی کوردستان.

۴- بێرورای گشتی، به‌شینک له‌ نوینه‌رانی په‌رله‌مان، رێبه‌رایه‌تی حیزبه‌کان، نووسه‌ران، شاعیران، هونه‌رمه‌ندان، کاربه‌ده‌سته‌کانی نیزامی و قه‌زایی، زه‌حمه‌تکیشانی شارو دی و که‌س و کاری

ناوه پۆک

پاس و لیکۆلینموه

راپۆرتینک ده‌ریاره‌ی هه‌لبژاردن وج. گمهری
 لیستی نه‌ندامانی په‌رلمانی و حکومه‌تی کوردستان
 ده‌رسین هه‌لبژارتین باشووری کوردستان ره‌شیت بوهران
 هاوکاری کوردانی ئه‌وروپا سه‌رمای نامانج
 راستکردنوه‌یه‌ک کهری حیسامی

ته‌ده‌ب و هونه‌ر

له‌ بناری کۆسه‌رتموه‌ په‌ره‌و چالی مردن کاروان
 چیرۆکی «سور» و په‌خته‌یه‌کی سپی په‌شینو مه‌ریوانی
 ۳ چیرۆکی زۆر کوررت عباس عبده‌وللا یوسف
 دوو کورته‌ چیرۆک عدلی نانه‌وازاده
 له‌ سینه‌ری کینه‌کاندا ونت ده‌کم هه‌ندرین
 چوار سه‌روود و چه‌ند شیعریکی (مینا اسدی) و. په‌روژ ناگره‌یی

چاوپه‌نکه‌وتن و

چاوپه‌نکه‌وتنیک له‌ گه‌ل کۆمه‌له‌ی ژنان... جه‌مال باتون و بوی ئه‌سه‌ر
 به‌یاننامه‌ی دامه‌زراندنی کۆمیته‌ی به‌رگریکردن له‌ مانی
 نه‌نفاکه‌راوه‌کان و کسه‌رکاریان
 به‌ره‌می نوی به‌ریانگ

هاوکاری کوردان...
ل ۵۹

به‌یاننامه‌ی نه‌نفاکه‌راوه‌کان
ل ۴۲

ده‌رسین هه‌لبژارتین باشووری کورده‌ستان
ل ۶۲

ده‌سته‌ی نووسه‌ران له‌ نرومبێن و وتاره‌گانی فیده‌راسیۆن و له‌و نووسینه‌کانه‌ی به‌
 واژۆی خاوه‌نه‌کانیان به‌لاوه‌ گرته‌وه‌. به‌ر په‌رسپا‌ر نییه‌.

ناونیشان:

BERBANG
Box 490 90

100 28 STOCKHOLM

Tel. 08- 652 85 85

Fax. 08- 650 21 20

پۆسته‌گه‌ی: 8-80 38 64

ژماره‌ ۸۲-۸۳ سالی (۱۱) ۱۹۹۲

☐ فیده‌راسیۆنی کۆمه‌له‌ کورده‌ستانیه‌کان له‌ سوید، له‌ ۶-۶-۱۹۸۱ دا‌مه‌زراوه‌.

☐ کۆفاری به‌ریانگ ژماره‌ی به‌کمی له‌ ۷/۱۹۸۲، به‌لاکه‌راوه‌توه‌.

به‌ریانگ

ئۆرگانی فیده‌راسیۆنی کۆمه‌له‌ کورده‌ستانیه‌کانه‌ له‌ سوید

به‌ر په‌رسپا‌ر: خه‌یات عارف

ده‌سته‌ی نووسه‌ران

خه‌یات عارف، په‌روژ ناگره‌یی، دیلان ده‌رسیم،

جه‌مال باتون، مسته‌فا ئایدۆوان،

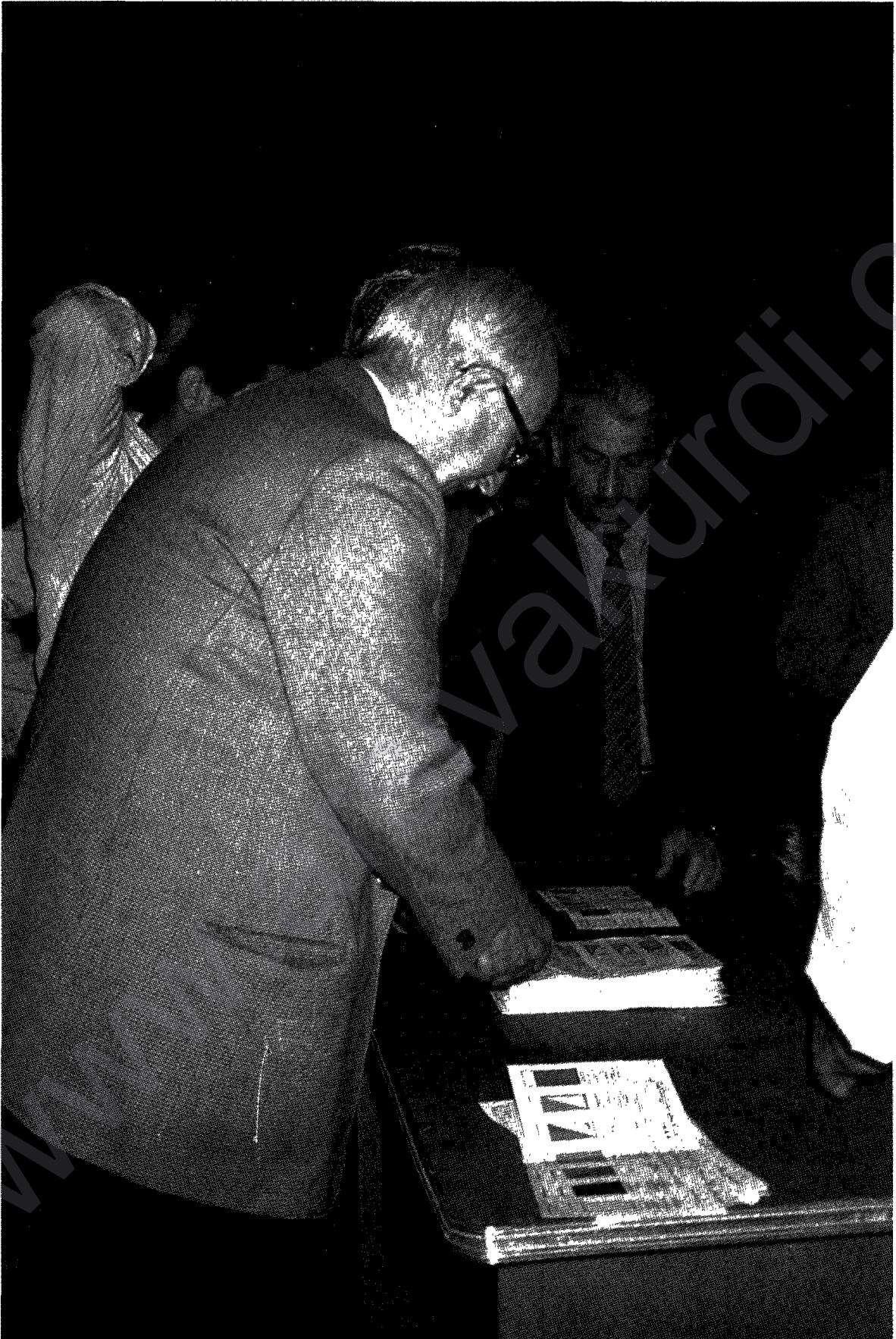
بوی ئه‌سه‌ر، حه‌میدکلچاسلان، محه‌مه‌د هه‌مینۆ

په‌نناچن و ته‌کتیکاران

دیلان ده‌رسیم، بوی ئه‌سه‌ر، ئۆزان جه‌نگین

ئاپوونه‌ی سالانه‌: ۲۰۰ کرونێ سویدییه

پۆ ده‌زگاکان ۳۰۰ کرونێ سویدییه

بهربانگ

کۆناری فیدراسیۆنی کۆمهله کوردستانیه کانه له سوید
ژماره ۸۲-۸۳ سال « ۱۱ »

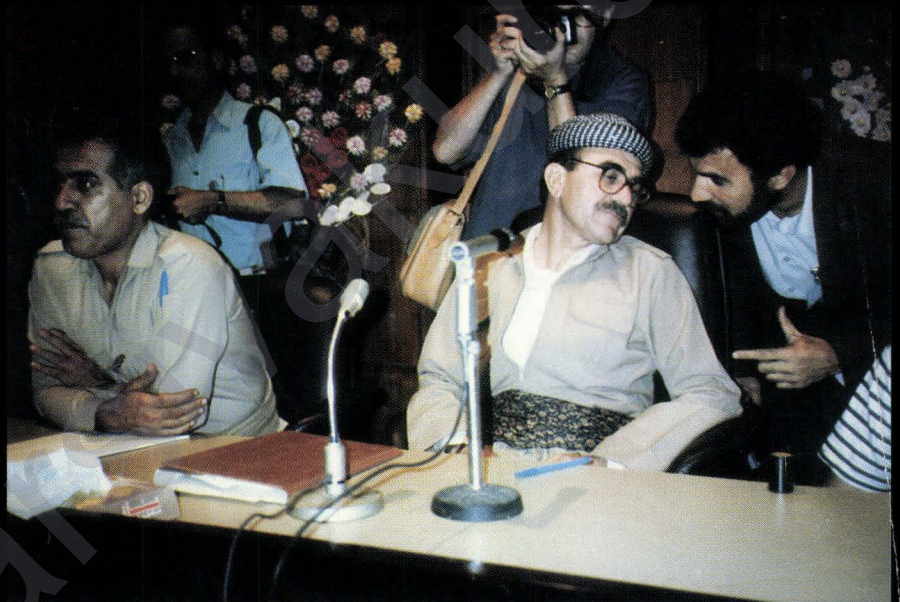
Box 490 90, 100 28 Stockholm

B

د. فوئاد مهعسوم، سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان

(یه‌که‌م شت که بۆته هۆی نا ئارامی ئه‌وه‌یه تا حددی‌ک ده‌توانین ب‌لین
میلیشیات حوکم ده‌کا جا بۆیه پ‌نویسته ئه‌وه ب‌ه‌ستی و نه‌مینی، ئه‌ویش
له رینگه‌ی ر‌یک‌خستن و ب‌د‌خستنی ه‌یزی پ‌یشمه‌رگه‌وه ده‌بیت ...)

گاگ چه‌وه‌ر نامق، سەرۆکی ئەنجومەنی ن‌یشتمانی کوردستان

ئومیده که ئەنجومەن له کاره‌کانی داها‌توودا سەرکه‌وتووبیت، گیانی له خۆبوردن
و زالبوون به‌سەر به‌رژه‌وه‌ندی حزبا‌یه‌تی و پ‌یشخستنی به‌رژه‌وه‌ندی گ‌ل ...)

